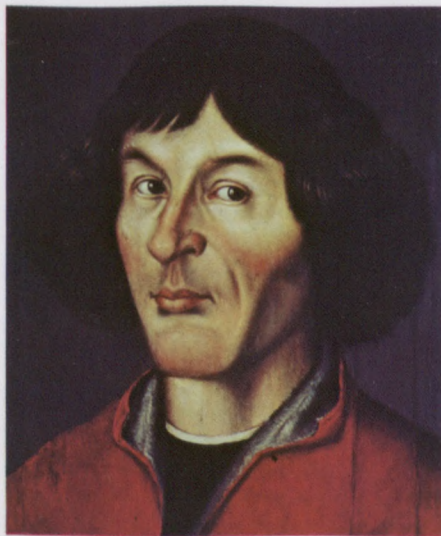


NICOLAI COPERNICI
opera omnia



IV

NICOLAI COPERNICI

opera omnia

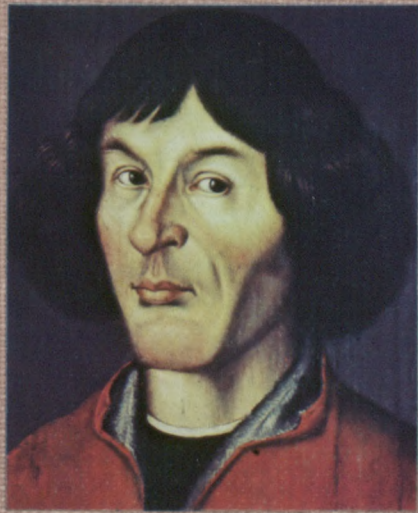


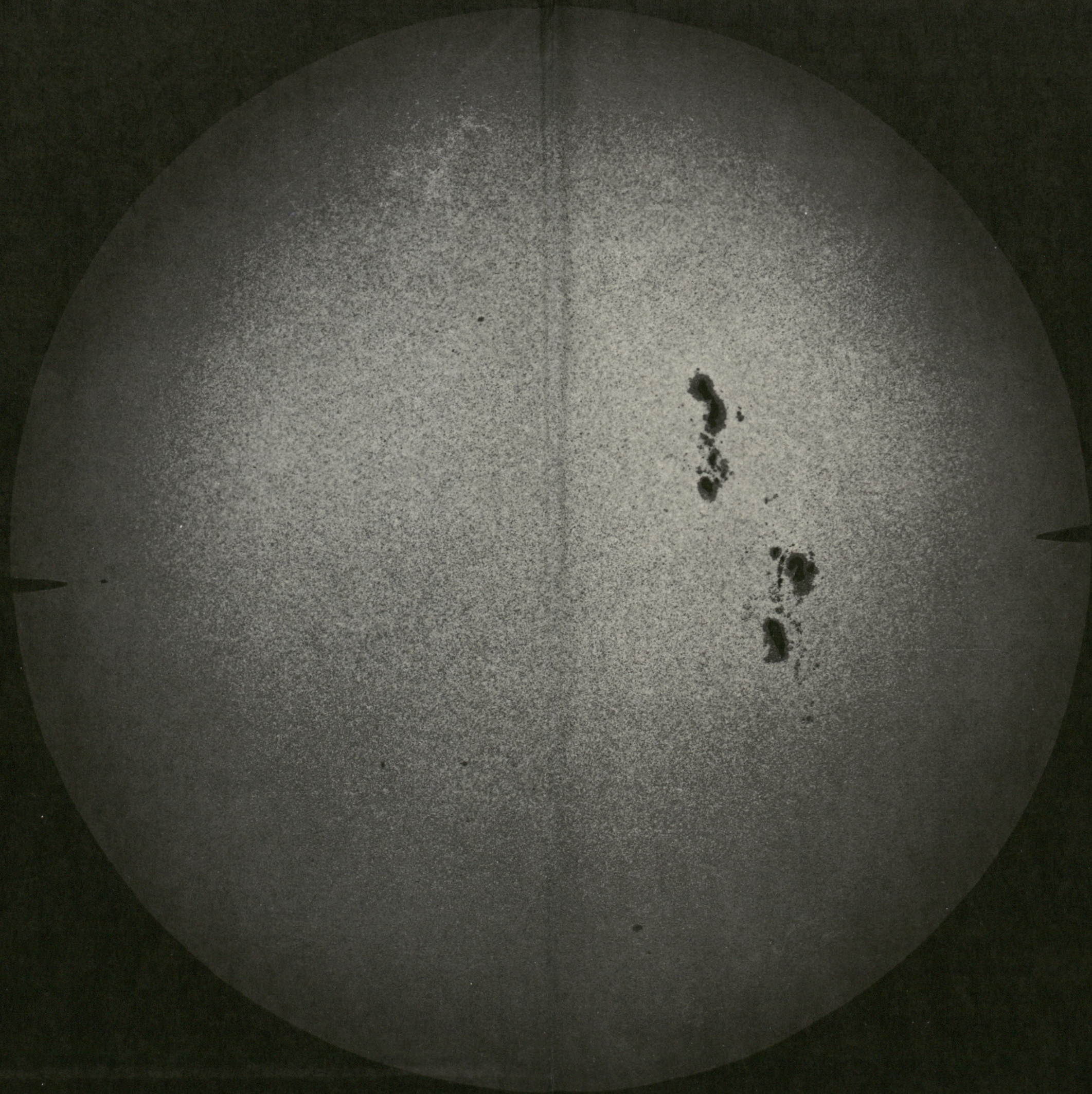


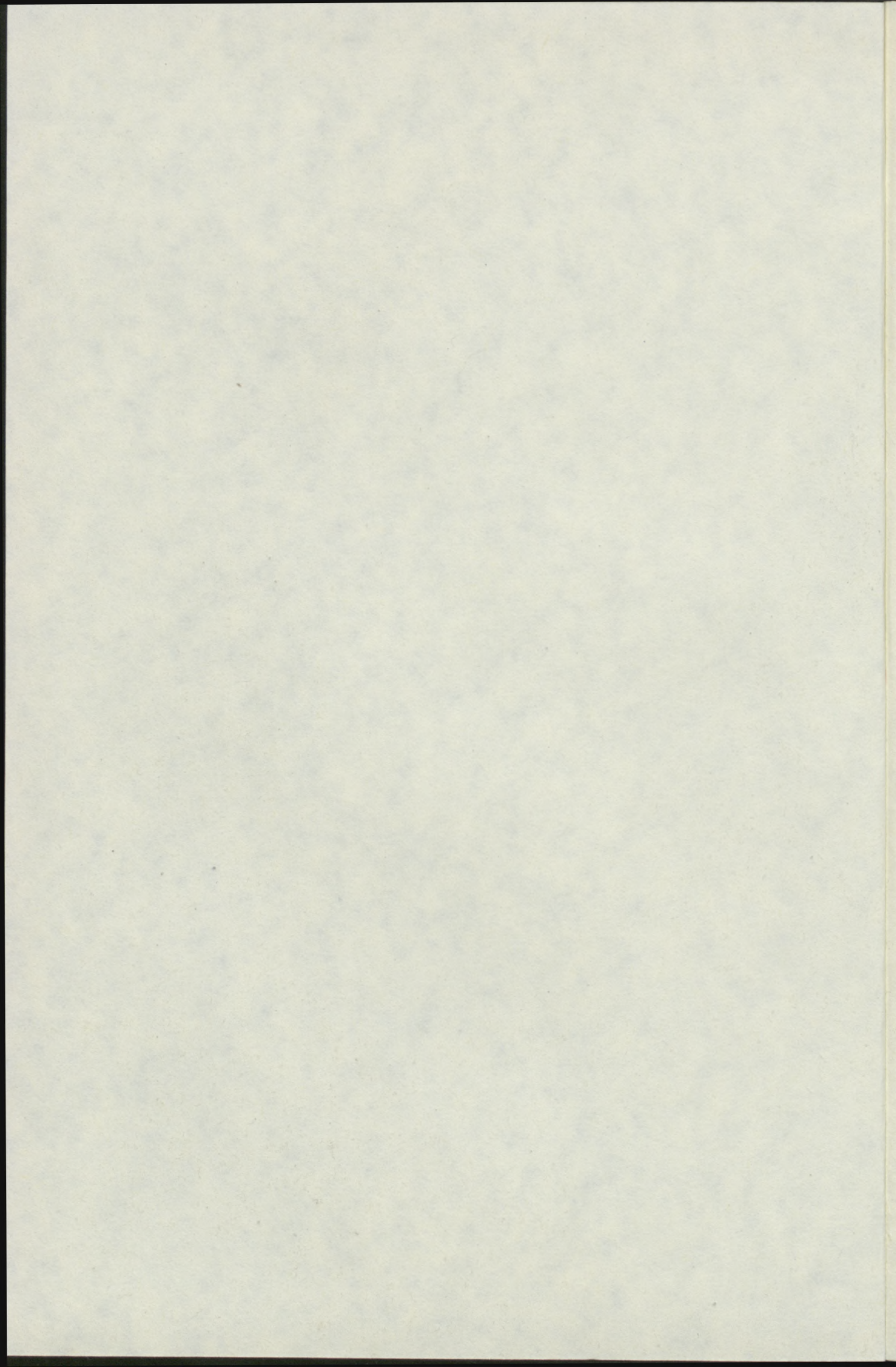
NICOLAI
COPERNICI

opera omnia

IV







NICOLAI COPERNICI

SCRIPTA MINORA

FONTE

IMAGINIS

DEPICTAE

OMNIA



VI

IN BIBLIOTHECA ASTRONOMICAE UNIVERSITATIS WILHELMI-ALEXANDRI

ACADEMIA SCIENTIARUM POLONA

NICOLAI
COPERNICI
OPERA
OMNIA

IV

PWN — OFFICINA LIBRIS SCIENTIFICIS EDENDIS

482586

NICOLAI COPERNICI
SCRIPTA MINORA
FONTIUM
IMAGINES LUCIS OPE
DEPICTAE

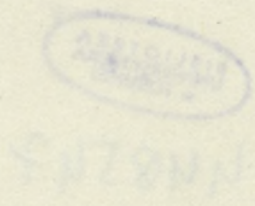
NICOLAI COPERNICI
SCRIPTA MINORA
FONTIUM
IMAGINES LUCIS OPE DEPICTAE

Volume editum auctoritate Praesidis Universitatis

Titulus in lingua Latina scriptus Jodoco Donatho

*Tabulae aedificatae in Collegio Mariae Gelloniae Urbis
auctoritate Praesidis Universitatis*

VARSAVIAE — CRACOVIAE MCMXCII



NICOLA COPERNICI
SCRIPTA MINORA
NICOLA COPERNICI
FONTIUM
NICOLA COPERNICI
IMAGINES LUCIS OPE
NICOLA COPERNICI
DEPICTAE
NICOLA COPERNICI
OMNIA

VI

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY



448547

STUDIO CURAQUE OFFICINAE INDAGATIONUM COPERNICANARUM
INSTITUTI INVESTIGANDAE LIBERALIUM MECHANICARUMQUE
ARTIUM ET EDUCATIONIS HISTORIAE
IN ACADEMIA SCIENTIARUM POLONA

VOLUMEN IV

NICOLAI COPERNICI
SCRIPTA MINORA
FONTIUM
IMAGINES LUCIS OPE DEPICTAE

Voluminis edendi tutelam gessit Paulus Czartoryski

Textus in linguam Latinam vertit Iulius Domański

*Tabulas collegit Margarita Golińska-Gierych
easque ad impressionem paravit Hiacinthus Soszyński*

Tabularum conficiendarum curam gessit Ladislaus Trojanowski

STUDIA GYMNASII OPTICAE INNOVATIONUM ET REFORMATIONUM

INSTITUTI INVESTIGATIONUM LIBERALIUM REFORMATIONUM

ARTIUM ET EDUCATIONIS HISTORIAE

IN ACADEMIA SCIENTIARUM POLONIAE

VOLUMEN IV

REGULA COPERNICI

SCRIPTA MINORA

CONTINENS

IMAGINES LUCIS OBOBSCURAE

Imagines lucis oboescentiae

Imagines lucis oboescentiae

Imagines lucis oboescentiae

Imagines lucis oboescentiae

Imagines lucis oboescentiae

Copyright: © PWN — Officina Libris Scientificis Edendis (Wydawnictwo Naukowe PWN)
Warszawa 1992 Printed in Poland
Drukarnia Narodowa, Cracoviae

ISBN 83-01-10563-1

E. 511 / 93 -

C O N S P E C T U S R E R U M

Paulus Czartoryski, PRAEFATIO 9

TABULARUM INDEX 15

BIBLIOTHECAE ET TABULARIA PUBLICA, QUAE FONTES SUOS EDITIONI
CONFICIENDAE SUPPEDITARUNT 23

IMAGINARUM PHOTOTYPARUM AUCTORES 23

TABULAE I-LXVIII 25

CONFIDENTIAL

1. The purpose of this document is to provide information regarding the activities of the organization in the field of international relations. This information is being provided to you for your information only and should not be disseminated to other personnel.

2. The information contained herein is classified as CONFIDENTIAL and should be handled accordingly. It is the property of the organization and should not be released to the public or other personnel without the express written consent of the appropriate authority.

PRAEFATIO

Quartum hoc et ultimum Nicolai Copernici *Operum omnium* volumen imagines continet lucis ope depictas eorum omnium textuum, quorum typis impressae editiones tertio *Operum* eius volumine continentur. Quae duo volumina, sic inter se distincta, prioribus duobus quodammodo respondent *Operum omnium* voluminibus, quorum alterum autographum Copernicani operis magni textum lucis ope depictum, alterum eiusdem operis textum continet critica arte elaboratum typisque impressum.

Atque primitus quidem non fuit in animo quartum hoc volumen seperatim in lucem emittere, sed procedentibus demum laboribus, qui ad comparandam textuum tertio volumini includendorum editionem criticam spectabant, animum induximus quartum etiam volumen adiungere, quo praecipuus sane Copernici inter recentiores scientiarum orbis auctores peculiari quodam modo honoraretur locus. Nonnullius tamen ea etiam res erat momenti, quod cura ac labore eius Officinae sociorum, quae in Instituto Investigandae Liberalium Mechanicarumque Artium et Educationis Historiae Indagationibus Copernicanis deputata est, singularis sane fontium, qui quidem, diversis in bibliothecis tum Polonis tum extraneis dispersi, nunc lucis ope reproducentur, sylloge comparatur, digna sane ad quam omnibus aliquando pateat accessus.

Eiusmodi autem accessum ut quam commodissimum faceremus, id sane nostri esse duximus. Etenim hac, de qua diximus, fontium quadraginta ipsius Copernici laborum annos vivide repraesentantium sylloge longa quaedam inquisitionum series clauditur ad eosdem fontes inveniendos, colligendos, aestimandos spectantium, simulque instrumentum quoddam comparatur futuris aptum inquisitionibus, quae cum ad ipsum Copernicum eiusque opus tum ad artium ac scientiarum nec non humanitatis spectant historiam. Et, quod extremum est, hac fontium sylloge, sic in publicum emissa, erroribus falsisque opinionibus cavebitur, ex ea re forte manaturis, si ad fontes ipsos ulterius praestruatur accessus.

Aliter atque in tertio volumine, ubi textus tum secundum temporis rationem tum secundum rerum ordinem disponuntur, primum hic locum autographi Copernici occupant textus, secundum autem locum aliorum manibus descripti et ad rem monetariam nec non ad astronomiam spectantes, tertium denique duo opuscula, quae Copernico etiam tum vivo in lucem prodierunt typis impressa.

Atqui prima tabula in nostra sylloge obvia sigilli imaginem prae se fert Apollinis figura ornati, quod sigillum Copernicus epistulis imprimere solebat, quae suo scribebat atque subscribebat nomine, sigillum autem Dei Genitricis repraesentans vultum (tab. XX), quod eis epistulis exprimi solitum est, quas Copernicus Capituli Varmiensis nomine manu propria exarabat, eiusmodi epistularum imaginibus praemittitur in volumine hoc lucis ope impressis.

Sigilli Apollinis figura ornati imaginem sequuntur trium signorum aquaticorum delineationes, chartas ornantium, in quibus Copernici autographa exarata sunt: quae signa litteris G, H, I a nobis notata sunt (tab. II–IV), signa C–F quasi supplementibus, in primo Copernici *Operum omnium* volumine conspicua. Addendum est, quod signi aquatici, quod bovis caput repraesentat delineatio de *Raptulario Uppsaliensi* in libro Lodovici A. Birkenmajer, *Mikolaj Kopernik*, Cracoviae 1900, p. 155, inveniri potest.

Atque signum G manum repraesentat ex implicata manica eminentem, cuius longissimus digitus trifolio pratensi ornatur. Quod signum in quattuor in summa deprehendimus chartis, in quibus quattuor a Copernico scriptae sunt anno 1520 ad Capitulum Varmiense epistulae (tab. XXIII–XXVI), nec non in chartis ad conscri-

bendum aerarii castri Allenstein inventarium eodem anno adhibitis (tab. XXXIX). Huic autem simillimum signum in C. M. Briquet *Les filigranes* (Paris—Genève 1907), sub numero 11465 invenitur, catalogi auctori e charta anni 1516 ex urbe Maestricht proveniente notum.

Signum H duplicem repraesentat crucem sub corona positum. Quod signum duobus in foliis cernitur, in quibus ratio pecuniarum ex bonis Capituli Varmiensis conscripta est, unum autem eorum foliorum, nempe 6, ab ipso Copernico scriptura opertum est et quidem anno 1531 (tab. XL, 124/125), alterum vero nempe 8, Tidemannus Gisius die 30 Aprilis anni 1532 scriptura operuit, quod Gisii scripturae specimen hoc in volumine omittitur. Signo autem H simillimum signum in E. Laucevicius, *Popierius lietwoje* (Vilnae 1967) sub numero 1805 invenitur, catalogi auctori e charta anni 1532 in Tabulario Caunae civitatis asservata notum. Simillimum signum etiam in catalogo feminae doctae J. Siniarska-Czaplicka, *Filigrany papierni polożonych na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej od początku XVI w. do połowy XVIII wieku* (Wratislaviae 1969) sub numero 138 invenitur, e charta anni 1527 in Tabulario Gedaniae civitatis sub numero 300, 53, fasc. II asservata notum. Quae quidem putat has chartas, insigni Ordinis Sancti Spiritus duplicem crudem imitante instructas, in vico Czerwony Prądnik prope Cracoviam sito, cuius Ordo ille erat possessor, esse confectas. In eodem enim vico anno 1493 primum apud Cracoviam molendinum chartis fabricandis destinatum exstructum est, quod inde ab anno 1506 signo aquatico duplicem crucem repraesentante continuo utebatur.

Signum denique I urceum repraesentat, ex quo florum fasciculus eminent et in cuius media eaque ampliore parte litterae RP inscriptae leguntur. Quod signum unico in folio deprehendimus in quo Copernici epistula ad Albertum Prussiae ducem die 21 Iunii anno 1541 scripta est (tab. XIV). Verumtamen in magna delineamentorum copia urceum repraesentantium et a Briquet sub numeris 12701–12814 collectorum nullum reperire contigit, quod quidem omnia comprehenderit elementa in signo I conspicua.

Sequuntur Copernici autographa, hoc est epistulae suo nomine a Copernico scriptae (tab. V–XVI) nec non eae, quas Capituli Varmiensis scripsit nomine (tab. XXI–XXXI), tum duas solius nominis subscriptiones, quas in libris posuit, Graecis et Latinis characteribus usus (tab. XXXII, XXXIII, 58), deinde tabulae astronomicae nec non trigonometricae, pleraeque ab ipso compositae, cum Cracoviae studiis vacaret (tab. XXXIII, XXXIV), medicamentorum comparandorum formulae in libris medicinalibus inscriptae (tab. XXXV–XXXVI), autographa denique Copernici scripta et documenta haec: procura scholasteriae Wratislaviensis acceptandae (tab. XXXVII), *Locationes mansorum desertorum* (tab. XXXVIII, 93–106), *Inventarium litterarum et iurium in erario castri Allenstein* (tab. XXXIX), ratio pecuniarum ex bonis Capituli Varmiensis (tab. XL), *Panis coquendi ratio* (tab. XLIII, 129).

Accedit, quod una *Locationum* pagina a Tidemannio Gisio (tab. XXXVIII, 107) et una rationis panariae a Felice Reich (tab. XLIII, 130) confecta est quorum uterque et Copernici amicus fuit et Copernicanorum laborum socius. Praeterea autographis Copernici epistulis adiecimus duarum eius epistularum aliena manu facta apographa (tab. XVII, XVIII), autographis autem documentis adiunximus licentiam census vendendi, quam scriba quidam Copernici nomine scripsit (tab. XLI),

Inter ea, quae hucusque citavimus, Copernici autographa illud, quo potestas scholasteriae accipiendae data continetur, in tabulario notariali Paduano invenitur. Tabularium autem dioecesis Olstiniensis tres epistulas possidet Capituli Varmiensis nomine a Copernico ad Mauritium Ferberum scriptas nec non epistulae Capituli ad

Paulum Plotowski mittendae minutam, tum *Locationum mansorum desertorum* quae quidem supersunt folia nec non *Inventarium anno 1520* Copernici manu conscriptum. Praeterea in Bibliotheca familiae Czartoryski asservantur sex privatae Copernici epistulae ad Joannem Dantiscum datae nec non Copernici manu scriptae epistulae hae: quattuor Capituli et una Henrici, belli gerendi ducis in Allenstein, ad Fabianum de Lusianis episcopum, una Capituli ad Joannem Dantiscum. In domo Prussica rebus publicis alendis destinata, quae Stiftung Preussischer Kulturbesitz appellatur, Berolini asservatae sunt, ex Regiomontanis collectionibus provenientes, duae Copernici epistulae in lingua Germanica ad Albertum Prussiae ducem scriptae nec non epistula Capituli nomine ad Sigismundum regem Copernici manu exarata, similiter atque expensi et accepti rationes a Copernico confectae, in Publica autem Bibliotheca Berolini una Copernici epistula ad Dantiscum data. Uppsaliensis denique Universitatis Bibliotheca libros possidet Copernici adnotationes prae se ferentes, deinde unam ipsius Copernici ad Ferberum et unam ad Dantiscum episcopum epistolam, *Rationes* denique illas panarias.

Adiectae sunt denique autographis Copernici scriptis hucusque asservatis etiam imagines eorum eius scriptorum, quae propria Copernici manu confecta temporum iniuriam ipsa non tulerunt. Inter quae epistula est, quae ad nos pervenit in forma delineationis ex autographo factae et postea anno 1821 Edinburgi editae (tab. XIX). Phototypa alterius epistulae, inter prius et ultimum hoc nostrae aetatis bellum deperditae, imago in Tabulario Dioecesis Varmiensis invenitur (tab. V). Pars denique *Locationum mansorum desertorum* nec non epistula ad Felicem Reich a Copernico data asservata sunt in imaginibus lucis ope ante annum 1945 depictis et collectioni, quae Ioannis Schmauchii (Hans Schmauch) Monaci est, inclusis (tab. XXXVIII, 93–104, XLII). Quae quidem imagines quamquam non optimae sunt qualitatis, singularis sane sunt pretii, quippe inaestimabilia deperditorum exemplarium vestigia.

Nunc necesse est pauca subiungamus de monetariis et astronomicis Copernici opusculis, quae non autographa, sed apographa ad nos pervenerunt.

Prioris enim de moneta tractantis opusculi, anno 1517 a Copernico conscripti, quod *Meditata* inscribitur, apographum, Gedanii in tabulario urbano quondam, asservatum, ultimi autem huius belli tempore deperditum, ex imagine lucis ope depicta et in Schmauchii collectionibus asservata reproduci iussimus (tab. XLIV). Sed praeter deperditum illud exemplar Gedanense etiam duo alia apographa asservata sunt, item Copernici temporibus confecta, quae ad invicem vix discrepant; alterum iam dudum notum, in Ossoliniana Bibliotheca asservatum (tab. XLVI), alterum, quod anno demum 1984 Marianus Biskup e Varsaviensi Tabulario Actorum Veterum eruit (tab. XLV). Exstat denique opusculi illius apographum medio saeculo XVIII confectum et Gedani asservatum, cuius primam pagellam item hic reproduci iussimus (tab. XLVII).

Germanice *Meditatorum* versionis anno 1519 confectae asservatum est apographum Gedanense anno 1522 confectum (tab. XLVIII). Typis impressum earundem *Meditatorum* textum Germanicum exhibet Gaspari Schütz *Historia rerum prussicarum*, anno 1592 primum edita (tab. XLIX). In Torunensi autem tabulario unicum asservatur summarii Latini e exeunte saeculo XVI confecti exemplar, versionem illam Germanicam in brevius redigentis (tab. L).

Principalis Copernicani de re monetaria operis, nempe *Monete cudende rationis* (1525–1526), tria apographa servata sunt, et quidem operi ipsi coaetanea, quorum unum Felix Reich confecit, Copernici laborum ad rem monetariam reformandam spectantium socius (tab. LI), alterum ad usum Frederici Fischer, qui Alberti Prussiae ducis

cancellarius fuit, confectum est (tab. LII; duo haec apographa Berolini nunc asservantur), tertium est exemplar Heilsbergense ad usum Mauritii Ferber episcopi Varmiensis comparatum, quod nunc Cracoviae asservatur (tab. LIII).

Tria habemus *Commentarioli*, heliocentricam illam Copernici doctrinam iam ante annum 1514 adumbrantis, apographa. Unum est, quod Scoticus vir doctus Duncan Liddel, anno 1585 confecit et quod asservatur in Scotica urbe Aberdeen (tab. LIV); alterum, anno 1589 confectum, ad Christianum Sørensen Longberg (Longomontanum dictum), Tychonis Brachei discipulum, pertinebat, nunc autem Vindobonae asservatur (tab. LVI); tertium invenitur in eo secundae *Revolutionum* editionis exemplari, quod olim Ioannis Hevelii, Gedanensis astronomi, fuit, nunc autem Stockholmiae asservatur (tab. LV).

Epistulae ad Bernardum Vapovium anno 1524 scriptae, qua Copernicus cum Ioanne Verno, Norimbergensi astronomo, de octava sphaera altercatur, pars aliqua publici iuris facta est in opere *Tychonis Brahe Dani de mundi aetherei recentioribus phaenomenis* inscripto et anno 1588 edito (tab. LVII). Tria integri epistulae illius textus apographa asservantur Oxoniae (tab. LVIII–LX), ab Oxoniensis studiorum Universitatis professoribus confecta, unum a Henrico Savile anno 1578, alterum a Thoma Smith XVII, tertium a Stephano Rigaud ineunte XIX saeculo. Praeterea habemus eiusdem epistulae apographum a Ioanne Praetorio, astronomo Germanico, anno 1569 factum et Schweinfordiae nunc asservatum (tab. LXII), apographum Vidobonense, dato diurno, nempe die 30 Martis anni 1575, instructum (tab. LXI), apographum Berolinense, quod post annum 1571 confectum esse videtur (tab. LXIII), Uppsaliense denique apographum, quod quando aut ubi confectum sit ignoratur (tab. LXIV).

Lugubria erant fata vetustissimi epistulae ad Vapovium scriptae apographi, quod, Praegae anno 1531 confectum, Argentorati, ubi postea asservabatur, in Bibliothecae urbis illius incendio tempore belli, quod tum inter Borussos et Francogallos gerebatur, anno 1870 deperit. At epistulae textus, quem apographum illud exemplar prae se ferebat, nobis asservatus est, ab Antonio Makowski anno 1839 descriptus. Quamquam autem Antonii Makowski apographum hodie ipsum quoque non habetur, textus notus est nobis e duobus secundariis apographis, quae ex apographo illo emanarunt et quorum alterum, a Leonardo Niedzwiedzki ante annum 1875 factum, asservatur Cracoviae inter schedas a Ludovico Antonio Birkenmajer relictas (tab. LXV), alterum Academia Litterarum Cracoviensis a. 1899 confici et Argentoratensi bibliothecae urbanae tradi iussit, ut pro exemplari illo anno 1870 deperdito substitueretur (tab. LXVI).

Volumen hoc claudunt duorum textuum reproductiones, qui Copernico etiamtum vivo typis excusi sunt, nempe Theophylacti Simocatae *Epistularum moralium, ruralium et amatoriarum*, a Copernico in Latinum translatarum et anno 1509 Cracoviae editarum (tab. LXVII; quae Copernicanae translationis editio anno demum 1953 denuo prodit Wratislaviae lucis ope depicta), nec non tabula sinum, Copernici opusculo anexa *De lateribus et angulis triangulorum* inscripto et anno 1542 Vittenbergae edito. Atque nunquam contigit, ut tabula haec iterum edita sit: itaque hic demum denuo occurrit in Latina et in Polonica voluminis tertii specie, in Anglica vero omissa est. Quod autem ad alios Copernici textus spectat, omittuntur in Anglica voluminis tertii specie litterae Capituli Varmiensis nomine a Copernico scriptae (tab. XXI–XXXI), tabulae ac notulae astronomicae et trigonometricae (tab. XXXIII, XXXIV), medicaminum componendorum formulae, quae in Bartholomaei Montagnanae *Consiliis* scriptae occurrunt (tab. XXXVI, 88–91).

Documenta, quae in quarto hoc *Operum omnium* volumine includuntur, diligenter accurateque olim a nobis indagata sunt in bibliothecis et tabulariis, ubi asservantur.

PRAEFATIO

Accuratissimae documentorum illorum descriptiones magno nobis postea erant in editione hac comparanda adiutorio. Quae quidem editio ita comparata est, ut, si quod documentum manu scriptum una voluminis comprehendi potuerit pagina, lucis ope hic depicta eius imago easdem dimensiones habeat atque ipsum documenti exemplar, si quod autem voluminis huius paginae dimensiones excedat, apte diminuta hic occurrat eius phototypa imago. Exactae autem exemplarium dimensiones in tabularum conspectu indicantur, ita tamen, ut dimidio centimetro maiores aut minores veris evadere possint.

Imagines ipsas, quas hodie vulgo *facsimilia* nuncupamus, Nationalis Typographica Officina, quae est Cracoviae, effecit artificio adhibito, quod *scanner* vocamus. Facsimilia autem hoc in volumine reproducta, quae primitivis innituntur exemplarium ipsorum imaginibus phototypis nigro alboque colore depictis, sic comparata sunt, ut ad colores in exemplaribus ipsis conspicuos proxime accedat excepto rubro in pluribus *Raptularii Uppsaliensis* (tab. XXXIII, 59 et XXXIV) tabularum locis occurrente colore, qui reddi propter artis typographicae inopiam non potuit. Qua in re, similiter atque in omnibus, quae ad volumen hoc comparandum attinebant, magna cum diligentia hoc actum est, ut facsimilia exemplaribus quam accuratissime responderent atque singula quaeque in eis obvia pulchra, apta, nitida redderentur.

Quarto huic volumini comparando destinati labores in plures sese protraxerunt annos et multorum hominum vires interim occuparunt et curam. Gratiae igitur agendaee sunt primum bibliothecarum tabulariorumque moderatoribus et custodibus, collectiones, quae eis sunt curae, nobis liberaliter concedentibus eaque, quae Copernicana in eis sunt, lucis ope reproduci permittentibus. Inter quos praecipue Heribertus Nobis Monacensis commemorandus est, qui imagines phototypas de collectione Hans Schmauch exemptas in nostro volumine reproduci concessit. Deinde gratiae agendaee sunt artificibus imagines phototypas conficientibus, qui imagines illas tanta effeci curaverunt diligentia tantoque artificio, ut ad facsimilia illico comparanda fuerint apta. Quorum artificum nomina in introductoriae voluminis partis fine indicantur post bibliothecarum tabulariorumque, quae collectiones suas nobis suppeditarunt, conspectum.

Praecipuae autem gratiae persolvendae sunt Iulio Domański, qui praefationem et tabularum indicem in linguam Latinam vertit. Deinde gratias quam maximas agimus Collegii Indagationum Copernicanarum sodalibus, nempe Margaritae Golińska-Gierych, cui curae opus inceptum erat inde ab initio usque ad annum 1986; Hyacintho Soszyński, qui inceptos ab ea continuavit et ad finem perduxit labores; Marco Troszyński, qui introductoriā voluminis partem in nitidum referendum curavit, et Ioanni Malicki, qui lectoris attentis simul et criticis in se suscepit partes. Gratiae denique agendaee sunt sodalibus Officinae Libris Scientificis Edendis nec non Officinae Typographicae Nationalis Cracoviensis: Ladislao Trojanowski, qui artificium illud, quod *scanner* nuncupatur, scite adhibuit; Barbarae Baran, quae imagines phototypas corrigendi laborem sibi sumpsit, nec non Mariae Kaniowa ex Cracoviensi Sectione Officinae Libris Scientificis Edendis, quae et imagines phototypas corrigendi et aliorum etiam laborum ad volumen edendum spectantium erat particeps; Mariae denique Bujnowska, Sectionem Editionum Mandatarum in eadem Officina Varsaviae moderanti, nec non Ladislao Negrey, qui supradictae Sectioni Cracoviensi Officinae Libris Scientificis Edendis praest, pro diligenti cura, quam in opus impenderunt in lucem edendum.

Paulus Czartoryski

TABULARUM INDEX

Tabula I. 1. Nicolai Copernici sigillum anulo impressum Apollinis figura ornatum maius autographis redditum.

Epistula Nicolai Copernici ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 11 III a. 1539. Vide tabulam XII.

Chartariorum officinarum signa

Tabula II. 2-3. Chartariae officinae signum G, translineatio et imago phototypa.

Epistula capituli Varmiensis ad Sigismundum I Poloniae regem. *Ex Allenstein*, d. 16 XI a. 1520. Vide tabulam XXV.

Tabula III. 4-5. Chartariae officinae signum H, translineatio et imago phototypa.

Ratio pecuniarum ex bonis capituli Varmiensis. Vide tabulam XL, 124/125, f. 6, a. 1531.

Tabula IV. 6-7. Chartariae officinae signum I, translineatio et imago phototypa.

Epistula Nicolai Copernici ad Albertum Prussiae ducem. *Ex Frauemburg*, d. 21 VI a. 1541. Vide tabulam XIV.

Epistulae per Nicolaum Copernicum scriptae et signatae

Tabula V. 8. Epistula 1. Nicolaus Copernicus ad capitulum ecclesiae Varmiensis. *Ex Melsac*, d. 22 X a. 1518. Autographum deperditum circa a. 1930, imago phototypa paginae recto.

Olstunii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, Dok. Kap. L 97.

Tabula VI. 9-10. Epistula 2. Nicolaus Copernicus ad Mauritium Ferberum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 29 II a. 1524.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, H. 157.

27,5 × 21 cm.

Tabula VII. 11-12. Epistula 7. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Culmensem. *Ex Frauemburg*, d. 8 VI a. 1536.

Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 2713, p. 1-2.

27,5 × 18,5 cm.

Tabula VIII. 13-14. Epistula 8. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Culmensem. *Ex Frauemburg*, d. 9 VIII a. 1537.

Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 2713, p. 7-8.

28 × 19,5 cm.

Tabula IX. 15-16. Epistula 9. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frueburgo*, d. 25 IV a. 1538.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, H. 154, f. 163-163v.

29 × 20 cm.

Tabula X. 17-18. Epistula 10. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Gynopoli*, d. 2 XII a. 1538.

Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1596, p. 519-520.

28 × 20 cm.

TABULARUM INDEX

- Tabula XI. 19–20. Epistula 12. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 3 III a. 1539.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 307, p. 123–124.
27 × 19 cm.
- Tabula XII. 21–22. Epistula 13. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 11 III a. 1539.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1596. p. 557–558.
28,5 × 19,5 cm.
- Tabula XIII. 23–24. Epistula 14. Nicolaus Copernicus ad Albertum Prussiae ducem. *Ex Frauemburg*, d. 15 VI a. 1541 (lingua germanica).
Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, XX. HA StA Königsberg, HBA, C 1a, Kasten 497.
30 × 21 cm.
- Tabula XIV. 25–26. Epistula 15. Nicolaus Copernicus ad Albertum Prussiae ducem. *Ex Frauemburg*, d. 21 VI a. 1541 (lingua germanica).
Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, XX. HA StA Königsberg, HBA, C 1a, Kasten 497.
30 × 21 cm.
- Tabula XV. 27–28. Epistula 16. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 27 VI a. 1541.
Berolini, Staatsbibliothek, Preussischer Kulturbesitz, Sammlung Darmstädter, J 1530(1).
29 × 19,5 cm.
- Tabula XVI. 29–30. Epistula 17. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Gynopoli*, d. 28 IX a. 1541.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1619, p. 99–100.
29 × 19,5 cm.

Nicolai Copernici epistulae deperditae

- Tabula XVII. 31. Epistula 5. Nicolaus Copernicus ad Mauritium Ferberum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 27 VII a. 1531 (exemplar s. XVIII).
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 284, p. 169.
34,5 × 20 cm.
- Tabula XVIII. 32. Epistula 11. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 11 I a. 1539. Exemplar s. XVII manu Ioannis Brosci in libro *De revolutionibus*, Amstelodami a. 1617 edito exaratum.
Cracoviae, Biblioteka Jagiellońska, St. Dr. 311204–311205.
22 × 17 cm.
- Tabula XIX. 33. Epistula 6. Nicolaus Copernicus ad Joannem Dantiscum electum Culmensem. *Ex Frauemburg*, d. 11 IV a. 1533. *Notice respecting Copernicus*, „Edinburgh Philosophical Journal” 1821 (5), tabula III (translineatio).
Londini, British Library.

Epistulae capituli Varmiensis manu Nicolai Copernici scriptae

- Tabula XX. 34. Capituli Varmiensis sigillum cum Dei Genitricis effigie, duplo maius quam quod in autographo impressum cernitur redditum. Epistula capituli Varmiensis ad officium consulare urbis Gedanensis. *Ex Frauemburg*, d. 24 VI a. 1524.
Gedaniae, Archiwum Państwowe, 300 D. 42, nr 304.

TABULARUM INDEX

- Tabula XXI. 35–36. Epistula 18. Capitulum Varmiense ad Fabianum de Lusianis episcopum Varmiensem. *Ex Allenstein*, d. 7 III a. 1520.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1594, p. 585–586.
23 × 19 cm.
- Tabula XXII. 37–38. Epistula 19. Capitulum Varmiense ad Fabianum de Lusianis episcopum Varmiensem. *Ex Allenstein*, d. 29 IV a. 1520.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1594, p. 593–594.
28 × 21 cm.
- Tabula XXIII. 39–40. Epistula 20. Capitulum Varmiense ad Fabianum de Lusianis episcopum Varmiensem. *Ex Allenstein*, d. 14 VI a. 1520.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1594, p. 605–606.
21 × 20,5 cm.
- Tabula XXIV. 41–42. Epistula 21. Capitulum Varmiense ad Fabianum de Lusianis episcopum Varmiensem. *Ex Allenstein*, d. 11 IX a. 1520.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1594, p. 639–640.
29 × 21 cm.
- Tabula XXV. 43–44. Epistula 22. Capitulum Varmiense ad Sigismundum I Poloniae regem. *Ex Allenstein*, d. 16 XI a. 1520.
Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, XX. HA StA Königsberg, OBA 24345.
28,5 × 21 cm.
- Tabula XXVI. 45–46. Epistula 23. Henricus Perigh eques et capitaneus in Allenstein ad Fabianum de Lusianis episcopum Varmiensem. *Ex Allenstein*, d. 22 XII a. 1520.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1594, p. 725–726.
14 × 20 cm.
- Tabula XXVII. 47–48. Epistula 24. Capitulum Varmiense ad Paulum Płotowski praepositum ecclesiae Varmiensis (paratura). *Ex Frueburgo*, post d. 8 XI a. 1523.
Olstunii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, t. D. 122, f. 1–1v.
28 × 19 cm.
- Tabula XXVIII. 49–50. Epistula 25. Capitulum Varmiense ad Mauritium Ferberum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 23 III a. 1524.
Olstunii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, t. D. 122, f. 7–7v.
25 × 18,5 cm.
- Tabula XXIX. 51–52. Epistula 26. Capitulum Varmiense ad Mauritium Ferberum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 14 V a. 1524.
Olstunii, Archiwum Diecezji Warmińskiej t. D. 122, f. 8–8v.
27,5 × 18,5 cm.
- Tabula XXX. 53–54. Epistula 27. Capitulum Varmiense ad Mauritium Ferberum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 6 VI a. 1524.
Olstunii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, t. D. 66, f. 80–80v.
28 × 20,5 cm.
- Tabula XXXI. 55–56. Epistula 28. Capitulum Varmiense ad Joannem Dantiscum episcopum Varmiensem. *Ex Frauemburg*, d. 17 III a. 1539.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 1595, p. 997–998.
28,5 × 20 cm.

Tabulae astronomicae nec non medicamentorum comparandorum formulae a Nicolao Copernico libris propria manu inscriptae

Tabula XXXII. 57. Folium additium α libri Johannis Crastoni *Dictionarium Graecum*



TABULARUM INDEX

cum interpretatione Latina inscripti, Modenae annis 1499–1500 editi, in quo Copernicus nomen suum Graecis characteribus subscripsit.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, Copernicana 5.

31,5 × 21 cm.

Tabula XXXIII. Tabulae astronomicae et notae in hisce libris obviae: Alfonsus X, *Tabulae astronomicae*, Venetiis 1492; Johannes Regiomontanus, *Tabulae directionum et projectionum*, Augsburgii 1490, quibus libris, unum codicem efficientibus, adligatus est fasciculus sedecim foliorum *Raptularii Uppsaliensis* dicti prae se ferens textum.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, Copernicana 4.

22 × 16,5 cm.

58. Frontispicium subscripto Copernici nomine instructum, f. 1.

59. *Sol [et] Luna. Tabula diversitatis aspectus ad 51 gradus*, f. 113v.

60. Tabula sinum pro $R = 60$, f. 136.

61. Annotatio in Regiomontani *Tabula declinationum generali*, f. 142v.

62. Tabula secantium, Regiomontani *Tabulae fecundae* inscripta, f. 143.

63. Annotatio in Regiomontani *Tabula generali*, f. 155v.

Tabula XXXIV. *Raptularium Uppsaliense*.

64. Tabula motus Lunae, f. 270.

65. F. 270v, vacat.

66. *Tabula mediae coniunctionis et oppositionis Solis [et] Lunae in annis expansis. Tabella revolutionum*, f. 271.

67. Duae tabulae motus Lunae, f. 271v.

68. Pars *Tabulae Augis Solaris* secundum Peurbachum, f. 272.

69. *Tabula Equacionum Solis*, f. 275v.

70. *Residuum Tabulae Equacionum Solis*, f. 276.

Tabulae latitudinum quinque planetarum cum canone

71. Saturnus, f. 276v.

72. Iuppiter, f. 277.

73. Mars, f. 277v.

74. Venus, f. 278.

75. Mercurius, f. 278v.

76. *Venus, deviacio borealis. Mercurius, deviacio australis. Venus et Mercurius, minuta ad declinacionem*, f. 279.

77. *Tabella minutarum proportionabilium 5 planetarum*, f. 279v.

78. *Tabella minutarum proportionabilium ad reflectionem Mercurii*, f. 280.

79–80. *Latitudinem Veneris et Mercurii invenire (canon)*, f. 280v–281.

81. F. 281v, vacat.

82. Apogea quattuor planetarum, f. 284.

83. Nota ad theoriam systematis solaris spectans, f. 284v.

84. Tabula eclipsium et auxiliaris tabella multiplicationis, f. 285.

85. Notulae astronomicae, f. 285v.

Tabula XXXV. 86. *Pillule imperiales Arnoldj de Villa Noua*. Matthaeus Silvaticus, *Liber pandectarum medicinae*, Venetiis 1498, f. 182v.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, Copernicana 14.

30,5 × 21 cm.

TABULARUM INDEX

Tabula XXXVI. Medicamentorum comparandorum formulae a Nicolao Copernico scriptae.

87. *Rotule stomachales...* N. Copernico autore d. 24 II a. 1532. Annotatio ignota manu in libro Mesue, *Opus medicinale cum expositione Mondini super canones universales*, Venetiis 1502.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, Copernicana 23.
29,5 × 21,5 cm.

88–91. Medicamentorum comparandorum formulae a Nicolao Copernico in libro Bartholomaei Montagnanae, *Consilia* etc., Venetiis 1514, ff. 345v, 346, 349, 406, inscriptae.

Uppsalae, Universitetsbiblioteket, 42:52 (Obr.).
31 × 22 cm.

Documenta ad res administrandas spectantia

Tabula XXXVII. 92. Copernici procura ad scholasteriam Wratislaviensis ecclesiae Sanctae Crucis acceptandam. Paduae, d. 10 I a. 1503. (Copernici paratura cum annotationibus notarii publici.)

Paduae, Archivio di Stato, Archivio Notarile, Libro I instr. notaio Stefano Venturato, f. 175.
29 × 22 cm.

Tabula XXXVIII. *Locationes mansorum desertorum*, quinta parte minores autographis redditae.

93–104. Locationes cameratus Allensteinensis a. 1516–1519, nec non prima pagina locationum cameratus Melsacensis a. 1517. Copernici autographi deperditi, ante a. 1945 in Diözesanarchiv Frauenburg, Schbl. II, 55 asservati imago phototypa.

Monachii, Deutsche Copernicus-Forschungsstelle, collectio Hans Schmauch.

105–106. Locationum cameratus Melsacensis a. 1517–1519 continuatio, Copernici autographum.

Olstinii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, Dok. Kap. II, 55, f. 42–42v.
32 × 10,5 cm.

107. Locationes cameratus Allensteinensis a. 1521 per Nicolaum Copernicum factae, scriptae tamen per Tiedemannum Gisium.

Olstinii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, Dok. Kap. L 92, p. 1.
32 × 11 cm.

Tabula XXXIX. 108–118. *Inventarium litterarum et iurium in erario Castri Allenstein anno Domini MDXX^o*.

Olstinii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, Dok. Kap. Y 9, f. 1–7.
29,5 × 11 cm.

Tabula XL. 119–125. Ratio pecuniarum ex bonis capituli Varmiensis a. 1531. Pars secunda a Copernico scripta, quinta parte minor autographis reddita.

Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, XX. HA StA Königsberg, Etatsministerium, 31q, 1, f. 3v–6v.
35 × 11 cm.

Tabula XLI. 126. Anni census vendendi licentia. *Ex Allensteyn* d. 15 III a. 1518. Scribae manu.

Olstinii, Archiwum Diecezji Warmińskiej, Z 2(1).
16,5 × 24,5 cm.

Tabula XLII. 127–128. Nicolai Copernici epistula ad Felicem Reich (Epistula 4). *Ex*

- Varmia*, d. 19 IV a. 1528 secundum M. Biskup; d. 28 IV a. 1527 secundum E. Rosen. Autographi deperditi, ante a. 1945 in Staatsarchiv Königsberg, Schrank 5, Fach 22, no. 28, asservati imago phototypa.
 Monachii, Deutsche Copernicus-Forschungsstelle, collectio Hans Schmauch.
- Tabula XLIII. *Panis coquendi ratio* a. 1531.
129. *Ratio panaria Allensteinensis secundum precia frumentorum tritici et siliginis* manu Nicolai Copernici, f. 62v (p.2).
 Uppsalae, Universitetsbiblioteket, H. 156.
 28 × 19,5 cm.
130. *De panis primarij losebroth consueti investiganda ratione* manu Felicis Reich, f. 66 (p.9).
 Uppsalae, Universitetsbiblioteket, H. 156.
 28 × 17,5 cm.

Scriptorum de moneta exemplaria

Meditata, d. 15 VIII a. 1517

- Tabula XLIV. 131–132. Exemplaris deperditi, post d. 5 IV a. 1521 scripti, ante a. 1945 in Staatsarchiv Danzig 300, 25, no. 20, asservati imago phototypa.
 Monachii, Deutsche Copernicus-Forschungsstelle, collectio Hans Schmauch.
- Tabula XLV. 133–139. Exemplar contemporaneum.
 Varsaviae, Archiwum Główne Akt Dawnych, *Libri legationum* 5, f. 170v–173v.
 29,5 × 19 cm.
- Tabula XLVI. 140–145. Exemplar contemporaneum.
 Wratislaviae, Biblioteka Ossolineum, Stanislai Górski adversaria, ms. 199, p. 264–269.
 30,5 × 20,5 cm.
- Tabula XLVII. 146. Exemplaris e dimidio s. XVIII prima pagina.
 Gedaniae, Archiwum Państwowe, 300 R/D6, p. 179.
 33,5 × 21 cm.

Meditatorum translatio Germanica, a. 1519

- Tabula XLVIII. 147–155. Exemplar ex a. 1522 cum appendice ipso anno addito (f. 546–546v).
 Gedaniae, Archiwum Państwowe, 300, 29/6, f. 542v–546v.
 29,5 × 22 cm.
- Tabula XLIX. 156–160. In libro C. Schütz, *Historia rerum prussicarum*, Zerbst 1592, f. 517–519 typis impressa.
 Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, 6. III Cim.
 31,5 × 20,5 cm.
- Tabula L. 161–163. *Meditatorum* translationis Germanicae epitome s. XVI exeuntis.
 Toruniae, Archiwum Państwowe, Kat. II–VII 4, p. 334–336.
 32,5 × 20 cm.

Monete cudende ratio, 1525–1526 cum ordinatione Marienburgi d. 6 XI a. 1418 data (Germanice) et cum nota *In libro actorum antiquo*

- Tabula LI. 164–175. Felicis Reich autographum (f. 1v — nota *In libro actorum antiquo*, f. 6v — ordinatio Marienburgi data).

TABULARUM INDEX

Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, XX. HA StA Königsberg, HBA, H, Kasten 752, f. 1-6v.

32 × 22 cm.

Tabula LII. 176-194. Frederici Fischer, cancelarii Alberti Prussiae ducis exemplar (f. 48-49 — ordinatio Marienburgi data, f. 49v-50 — nota *In libro actorum antiquo*).

Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz, XX. HA StA Königsberg, Ostpreussische Folianten, Nr 12868, f. 41-50 (f. 38-47 secundum foliationem novam).

28,5 × 21,5 cm.

Tabula LIII. 195-207. Episcopi Mauritii Ferberi exemplar Heilsbergense (f. 91-91v — ordinatio Marienburgi data).

Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich, ms. 259, f. 85v-91v.

30 × 20,5 cm.

Scriptorum astronomicorum minorum exemplaria

Nicolai Copernici *De hypothesis orbium caelestium a se constitutis commentariolus*, ante a. 1514

Tabula LIV. 208-217. Folia additicia, libri *De revolutionibus*, Basileae anno 1566 editi exemplari, quod Duncani Liddel erat, adligata.

Aberdeen, University Library, King's College, 521 Cop. 2², folia Hr-v, 85 bis r-v, 100 bis r, 148 bis r-v, 160 bis v, 168 ter r-v.

30 × 20 cm.

Tabula LV. 218-233. Folia, libri *De revolutionibus*, Basileae anno 1566 editi exemplari, quod Johannis Hevelii astronomi Gedanensis erat, adligata.

Stocholmi, Kunglige Svenska Vetenskapsakademiens Biblioteket, p. 1-16 (sine inventarii numero), 29 × 19,5 cm.

Tabula LVI. Apographum a Christiano Sørensen Longberg (Longomontano dicto) post a. 1589 confectum.

Vindobonae, Österreichische Nationalbibliothek, Handschriften- und Inkunabelsammlung, Cod. 10530, f. 34-43.

22 × 16 cm.

Epistula contra Wernerum (Epistula 3. Nicolai Copernici epistula ad Bernardum Wapowski, *Ex Varmia*, d. 3 VI a. 1524)

Tabula LVII. 253-254. Fragmentum typis editum in: *Tychonis Brahe Dani de mundi aetherei recentioribus phaenomenis*, Uraniburgi 1588, p. 362-363.

Varsoviae, Biblioteka Narodowa, XVI QU 5020 adl.

23 × 17 cm.

Tabula LVIII. 255-264. Henrici Savile exemplar a. 1578.

Oxoniae, Bodleian Library, ms. Savile 47, f. 28-32 v.

22 × 16 cm (f. 28), 18,5 × 14,5 cm (f. 29-31), 19,5 × 14,5 cm (f. 32).

Tabula LIX. 265-266. Thomae Smith exemplar s. XVII.

Oxoniae, Bodleian Library, ms. Smith 93, f. 173, 180v.

21 × 15 cm.

Tabula LX. 267-268. Stephani Rigaud exemplar XI a. 1823 confectum.

Oxoniae, Bodleian Library, ms. Rigaud 43, f. 59, 73.

22,5 × 14 cm.

Tabula LXI. 269-286. Apographum d. 30 III a. 1575 confectum.

TABULARUM INDEX

Vindobonae, Österreichische Nationalbibliothek, Handschriften- und Inkunabelsammlung, Cod. 9737^{2.6}, f. 1–9v.
20 × 16 cm.

Tabula LXII. 287–296. Joannis Praetorii exemplar a. 1569.

Schweinfurti, Stadtarchiv, ms. 1 Ha 14, f. 9–13v.
21 × 17 cm.

Tabula LXIII. 297–301. Apographum post a. 1571 confectum.

Berolini, Staatsbibliothek, Preussischer Kulturbesitz, Cod. Lat. Fol. 83, f. 8–10.
29,5 × 20 cm.

Tabula LXIV. 302–307. Apographum in antefolio (303/304) et in postfolio (305/306) nec non in folio integumento posteriori adglutinato (307) obvium voluminis, Nicolai Copernici quod *De revolutionibus* est opus, Basileae a. 1566 editi, nec non Johannis Rëgiomontani *Epitomen* Norimbergae a. 1550 editam, et operi illi adligatam continentis. (302 — folium anteriori voluminis integumento adglutinatum).

Uppsala, Astronomiska Observatoriet, Coll. Hjärther, H. III. 34.
30 × 21 cm.

Tabula LXV. 308. Apographum ab Leonardo Niedźwiedzki ante a. 1875 confectum ex anteriore apographo, quod Antonius Makowski a. 1839 fecit ex exemplari Pragae mense Ianuario a. 1531 confecto, postea vero Argentorati in bibliotheca urbis asservato ibique a. 1870 tempore belli a Borussis cum Francogallis gesti combusto. Inter scripturae Latinae lineas inscripta cernitur Polonica textus versio.

Cracoviae, Biblioteka Jagiellońska, ms. 482/73 prima pagina.
20,5 × 13,5 cm.

Tabula LXVI. 309–321. Apographum Argentoratense, iussu Academiae Polonae Litterarum et Scientiarum ex Antonii Makowski apographo a. 1899 confectum et bibliothecae urbanae Argentoratensi dono datum.

Argentorati, Bibliothèque Municipale, ms. 1045, f. 2–8.

Libri typis impressi

Tabula LXVII. *Theophilacti scolastici Simocati epistole morales, rurales et amatorie interpretatione Latina*, Cracouie 1509.

Cracoviae, Biblioteka Jagiellońska, Cim. 4092.
20 × 14,5 cm.

322. Frontispicium.

323–326. *Carmen Laurentij Coruini*.

327. *Ad Reuerendissimum dominum Lucam episcopum Warmiensem Nicolai Copernici epistola*.

328–361. *Theophilacti scolastici Simocati epistole morales, rurales et amatorie interpretatione Latina*.

Tabula LXVIII. *De lateribus et angulis triangulorum (...) libellus (...) scriptus a clarissimo et doctissimo uiro D. Nicolao Copernico Toronensi, Vittembergae 1542*.

Cracoviae, Biblioteka Jagiellońska, Cim. 5443.
21 × 16 cm.

362. Frontispicium.

363. Epigramma vel Joanni Dantisco vel Georgio Joachimo Rhetico adiudicatum.

364–399. *Additus est canon semissium subtensarum rectorum linearum in circulo*.

BIBLIOTHECAE ET TABULARIA PUBLICA, QUAE FONTES SUOS EDITIONI CONFICIENDAE SUPPEDITARUNT

Debitae grates persolvuntur infrascriptis bibliothecis et tabulariis publicis, quae fontes suos editioni suppeditarunt (citantur hic secundum alphabeticum urbium, ubi sedes suas habent, ordinem):

- Aberdeen, University, Library, King's College — LIV.
Argentorati (Strasbourg), Bibliothèque Municipale — LXVI.
Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz — II-IV, XIII, XIV, XXV, XL, LI, LII.
Berolini, Staatsbibliothek — XV, LXIII.
Cracoviae, Biblioteka Czartoryskich — I, VII, VIII, X-XII, XVI, XVII, XXI-XXIV, XXVI, XXXI, XLIX, LIII.
Cracoviae, Uniwersytet Jagielloński, Biblioteka Jagiellońska — XVIII, LXV, LXVII, LXVIII.
Gedaniae, Archiwum Państwowe — XX, XLVII, XLVIII.
Londini, British Library — XIX.
Monachii, Deutsche Copernicus-Forschungstelle — XXXVIII, 93-104, XLII, XLIV.
Olstunii, Archiwum Diecezji Warmińskiej — V, XXVII-XXX, XXXVIII, 105-107, XXXIX, XLI.
Oxoniae, Bodleian Library — LVIII-LX.
Paduae, Archivio di Stato, Archivio Notarile — XXXVII.
Schweinfurthi, Stadtarchiv — LXII.
Stocholmi, Kunglige Svenska Vetenskapsakademiens Bibliotek Centrum för Vetenskapshistoria — LV.
Toruniae, Archiwum Państwowe — L.
Uppsalae, Astronomiska Observatoriet — LXIV.
Uppsalae, Universitetsbiblioteket — VI, IX, XXXII-XXXVI, XLIII.
Varsaviae, Archiwum Główne Akt Dawnych — XLV.
Varsaviae, Biblioteka Narodowa — LVII.
Vindobonae, Österreichische Nationalbibliothek — LVI, LXI.
Wratislaviae, Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich — XLVI.

IMAGINARUM PHOTOTYPARUM AUCTORES

Bibliothecae quae imagines phototypas ad edendum paratas suppeditarunt:

- Argentorati, Bibliothèque Municipale — LXVI.
Berolini, Geheimes Staatsarchiv Preussischer Kulturbesitz — III, IV.
Berolini, Staatsbibliothek — XV.
Oxoniae, Bodleian Library — LVIII, LX.
Uppsalae, Universitetsbiblioteket — XXXVI, 88-91.
Varsaviae, Archiwum Główne Akt Dawnych — XLV.
Varsaviae, Biblioteka Narodowa — LVII.
Vindobonae, Österreichische Nationalbibliothek — LVI.

BIBLIOTHECAE ET TABULARIA

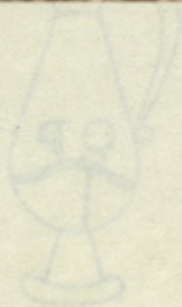
Imagines phototypas directe e fontibus manu scriptis effecerunt:

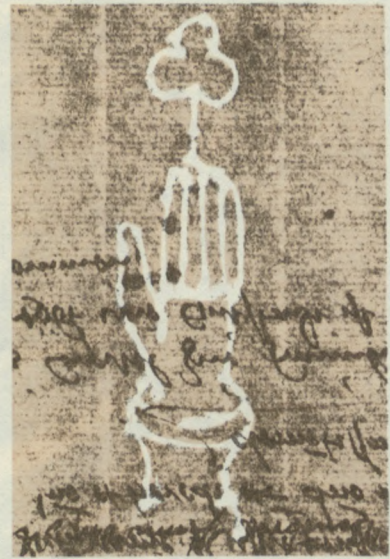
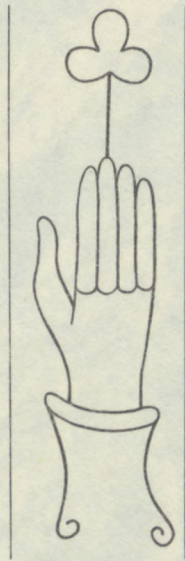
- Janina Gardzielewska et Janusz Korpala, Toruniae — XXXII-XXXVI, 87, XLVIII.
Owen Gingerich, Cantabrigiae, Mass. — XXXVII.
Ryszard Kubiczek, Cracoviae — VII, VIII, X-XII, XVI, XVII, XXI-XXIV, XXVI,
XLIX, LIII.
Alojzy Kuraczyk, Olstunii — V, XXVII-XXX, XXXVIII, 105-107, XXXIX, XLI.
Stanisław Łopatka, Cracoviae — I, XXXI.
Marian Murman, Gedaniae — XX, XLVII.
Krystyna Porębska, Toruniae — L.
Jan Sajdera, Cracoviae — XVIII, LXV, LXVII, LXVIII.

Imagines phototypas e taeniis phototypice depictis a bibliothecis et tabulariis publicis effecerunt:

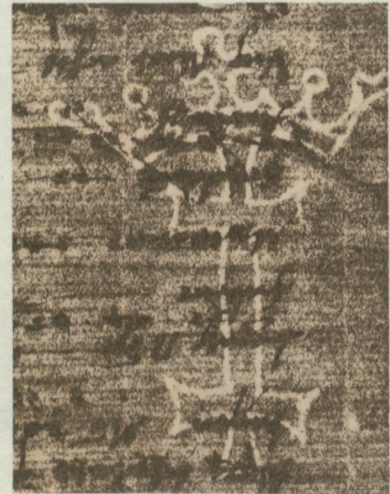
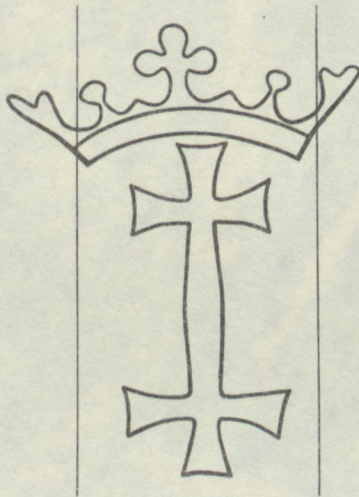
- Jerzy Langda, Varsaviae, Officina Phototypica Institutu Artis Academiae Scientiarum
Polonae — II, LIX, LXII.
Krzysztof Majchert, Varsaviae — XIX, XXV, XLVI, LXI.
Zbigniew Żukowski, Varsaviae — VI, IX, XIII, XIV, XVIII, XXXVIII, 93-104,
XL, XLII-XLIV, LI, LII, LIV, LV, LXIII, LXIV.

TABULAE I-LXVIII





II. 2-3



III. 4-5



IV. 6-7

1512 Oct. 22

capo
3

Vobis et observandis dñis magistris h[er]m[ann]o Inkelley iam cademy h[er]m[ann]o a d[omi]no h[er]m[ann]o que
d[omi]no d[omi]ni h[er]m[ann]o potando sedebunt et sunt fere procurator ad v[er]um sine p[ro]fessio
sine carnarum contigerit dies. Impulerunt me h[er]m[ann]o d[omi]ni Gressing qui retinet ex
alterius solvendi et scriptis v[er]um h[er]m[ann]o inde burgrabi in halsberg pleniorij
accepit informatione que minus illi de infra denegata querij poterit (con-
misi enim mihi d[omi]ni h[er]m[ann]o remanere d[omi]ni v[er]um circa dandum d[omi]ni Magro v[er]um
si h[er]m[ann]o no[n] esset emissa addat ut addatur in exemplari quod p[ro] sua transmissit
clausula h[er]m[ann]o (das d[omi]ni h[er]m[ann]o gressing nicht verhindert werde) que magis
p[ro]pria illorum interpretatio et inillosa p[ro]cludatur. Nonnulli d[omi]ni accepit p[ro] sua
quod Mosonita suscepit v[er]um p[ro]p[ri]a p[ro]p[ri]a quibus cond[omi]ni constat
p[ro]p[ri]a p[ro] sua in h[er]m[ann]o intelligere. Sic igitur tota i[n] confidentia v[er]um
cessit. Comendo me d[omi]ni v[er]um Ex m[er]ito xxij Octob[er] 1510

Hinc est q[ue] prima potro in absoluta

N. Coppen

*R^{mo} in X^{ro} pri. et domo
D^{no} Maurício d^e Ep^o
Varmey d^{no} suo plurimū
observando atque gr^oso*

In Xpo p̄ et dom̄ dñe gr̄ose Cum olim tpe belli V d̄ h̄m̄icus
 Snellenberg a dño Renoldo Volstet de pecunijs mihi debitis m̄ centū
 recepisset et nō longe post factū soluisse et p̄ h̄c m̄ x̄ remansit
 mihi in m̄ x̄ obligatus, quas ad frequente repetitione hactenus
 consequi nō possum, sed remittens mi sermo ad proxima prouentū
 distributione solvere promisit Cum igitur transiit aliquot mensibus
 contigisset ut me p̄t̄ V d̄ administrator quondam p̄t̄e adm̄n̄strati
 illi requisiri cum ut ex ea mihi tunc fieret solutio sc̄m̄ promissa
 offerens me quitaturū illum manū propria tunc d̄m̄ nona exceptione
 me fraudant, cogitq; ut prius chirographum eius a Rinaldo Volt
 ste recuperarem. Nunc adueniens h̄c V d̄ administrator et corpa p̄t̄e
 distributione requisiri illum cum chirographo suo nec sit profic̄. Dicit
 illo q; ipse vult habere pecunia suam ad dño administrator et si quid
 mihi debeat hoc p̄ viam iuris et iudicis officium petere postquam
 ergo video aliter fieri nō posse itq; p̄o d̄t̄e h̄c od̄m̄ p̄o gratificatione
 Ludibria retraham, coactus sequi consilium eius quo me distrahere cogitāt
 vel dispendare si possit recurro ad R d̄ vram et rogo et supplico -
 Dignetur mihi decernere arrestum fructuum sui beneficii donec
 mihi satis fiat vel quomolibet aliter providere sua benignitate
 ut quod meum est consequi possim. Seruata mi cū om̄i promptitudine
 R d̄ v̄ra deuotio, quam diuina clementia longam conferunt
 in omni prosperitate et felici gubernatione. Ex p̄nemburg
 R d̄ post oculi Anno dñi M D xx iij

& R d̄ v̄

Nij Opprim

41
R^{mo} in Christo p^{ri} &
dno Dno Joann^e Ego
Cathol^{ice} dno suo clem^{en}tiss^{ime}.

IX Junij

Z BIBLIOTEKI PŁAWSKIEJ
W CZARNOLESKICH

2.
R^{mo} in Christo pater et dux Domini dementissime. Accipi hinc
per dⁿⁱ humanitatis plenas et gr^e. Quibus me admonet
illius familiaritatis et gr^e qua adhuc in iuventute cum
R^o dⁿⁱ contraxi, qua adhuc tamquam florenti apud se durare
intelligo. Sicut me inter suos familiares commorando in-
vitare dignata est ad nuptias cognate sue. Equidem R^o dⁿⁱ
obsequere debebam R^o dⁿⁱ, et aliquando me putare tanto meo
duo et prope. Quare vero in negotio occupatus quod mihi
R^o dⁿⁱ Varanico tempore abesse meo. Quare bene consulere
dequatur quam abestam meam, et provari antequam illa de me
opinionem quamvis abestam. Cum plus esse conficiat animo et
conmibus quam in corporum, R^o dⁿⁱ dⁿⁱ in omni felici-
tate, cuius propterea mea comendo, perpetuo saluti cupio
Ego frauenburg vij Junij Anno MD xxxvi

..... XI

De nobis Copius

7.
Re^{mo} in Christo patri et dno
Domno Joanni de iura Epo
Culmeny ac Pomesanieny
eius administratoy dno suo
2 clementissim

H August

8
Reverendissime in Christo pater et domine Dux Clementissime. Opportunitas mihi R d vobis mihi
data admittit ut, ut etiam mecum aliquid verum ad R d vobis darem. Accepi his
diebus ex Ventislaus. novitates quas mitte R d vobis et si verum iam antiquas
esse apud eandem d v ob quod hie date fuerat xxvij Junij. Primatum vero scribit
mihi. Lras venisse ex curia Regi Mat' Ferdinand' ^{his} ^{colimones} & rex p'larum
instrumtu Cesaris. pp et Regis Lusitanie magis auxilijs Turhan' instat
et vultu Italia cum expeditione retrocedere rogatur. Inter Jure Regem
galle et Episc' p'are fuerunt ante data vultu Duce Mediolani cum ipso
Duce filio reg' Galloru. Nostri: id est Regi Ferdinand', apud Cassonia
rem bene gerunt, eo capto qui p' proditorem Cassonia cepit multos ex
hostibus fundatos, capta etiam arte miritissima. Vnde omnis Cassonia
calamitas orta est. Boemi et Moravi iam sunt in armis similes
Silesie passim vadunt. Sugiaria qui forsan dante die Cassonia et
et alia occupabunt. Duxunt etiam apud nos quod de vobis petit
comordia. Lris conditionibus p'positis q' an acceptabuntur ignorabi
adhuc. Et hie in lris, que sunt accepi ludo R d vobis. Cui servit
mea ac mecum devotus Ep' Brandenburg et August' 1537

E R d vobis

D. Maximilianus Mediolanensis
Episcopus

Abz. 828

Re^{mo} in Christo p^{ri} & dno
Dno Joanni d^{omi}ni Ep^{is}
Varmey dno mo^{ro} d^{omi}n^o
ac plurimum observando

1727 April

R^{mo} in Christo pi et Ave Domini clementiss. In negocio illo cano-
 nicatum: quod mihi remisit R d v^{ra} (accepto et commutato consilio
 cum R d Calmeri) visum est non satis maturo esse: ut ad Capitulum
 referatur nisi prius causa Cantuarii que superius demandatur, quo
 facto ad illam proponendam dabitur melior occasio: nisi interim aliud
 deliberaverit R d v^{ra} Cui sententia omnia supra esse commendata
 Ex Friburgo quinta pastore 1538 -

E R d v^{ro}

Devotissimus

[Signature]
 Caponi

[Faint, mostly illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

*Rex in Christo pax et amor
Domo Johani dei gratia
Ego Bernardus deus fac
clementissimus*

iiiij scribitur

R^{mo} in Christo p^r et domini Dⁿⁱ clarissimae vobiscum iⁿ omibus
 observandi. Adhortatione R^d v^{re} p^{er}nam satis et plura paternam
 agnoscit, qua etiam intimo corde suscepi. Et quamvis proci illius qua
 R^d v^{re} p^{er} et in genere habuit in me oblitus fuere voleba quod
 manebat, quia tunc no erat facile familia necessaria ac probam
 proximas invenire. propositum erat in hiberniam ^{venire} festa pasce illi
 rei sine dare. Jam vero, ut R^d v^{re} opatur me p^{er}ndinationis
 affectum p^{er}plexus, restitui terminum ad v^{re} v^{re} hoc est usque
 ad festa natalia, neq^{ue} omⁿ brevior esse potuit, ut R^d v^{re} p^{er}endere
 potest. Cupio enim pro posse redire, ut sine offensa bonis v^{re}
 quanto minus R^d v^{re}. Que meruit et a me reveretur honoretur et
 plurimum ametur. Cui me cum quibus facultatibus meis deinceps -
 Ex Gyngoli fide Decembris M D xxxvij —

E R d v^{re}

obedientissimus Nucleus
Cepius

124.

mo
Re in Christo p[ro] et dno
Dno Joanni de grata l[ic]ta
Venerabilis dno mo et dno

iii Marcy

1539, 3 Martij

123

CV. 11.

R^{me} in X^o p^r et d^{ne} dⁿⁱ clementiss^{im}e Heri bone memoria felix
Custus et Canonius ex humanis factus traditus est sepulture. C^{on}^{su}
et p^{re}benda vacan^t pro d^o Raphaeli Canopat^{si} procuratoris nomine
acceptam et de ea promereri p^{er} ip^{su}m illi conferri s^um s^um forma h^{ab}e^{re}
ap^{er}turam vigore nominationis Ser^{en}^{iss}ime Regine polonie etc. Quod
sup^{er} est R^{ed} d^o v^{ra} dignetur consensum s^um p^{ro}bere e^{un}q^{ue} Capto s^{uo}
significare ut detur illi p^{ro} vel mihi procuratori possessio vacantis
p^{re}benda. In quo R^{ed} v^{ra} ad rem litteram ap^{er}turam faciet. Dominus
vero palatinus pomerania eiusq^{ue} filio et mihi gratia singularem
quam ex^{tra} R^{ed} v^{ra}m studetimus promereri. Ex^{tra} fr^{an}c^{en}sb^{ur}g^o
ij Martij Anno M^D xxxix

L R d^o v^{ra}



Servitor Nicolaus
Coperius

R^{mo} in Christo patri et
Dno Dno Joanni dogni
Epo Varnimij dno suo
2 Clementissimo

hujus Marij

In X^{mo} ip^se dⁿⁱ Romae clementissime. Hactenus amens
 & contentus r^e dⁿⁱ v^{ra} obtinui a C^{ap}to possessione Canonatus et
 p^{re}bende vacantis q^{ue} obitum bo me filius pro d^{no} Raphaeli a
 Canopat pro quo aga grat^{ias} r^e dⁿⁱ v^{ra}, Neq^{ue} dubito qui ip^se Raphael
 recognoscit hanc b^{en}edictionem r^e dⁿⁱ v^{ra} una cum d^{no} palatio
 procurante pro suo. Vbi par est Cupro et ego me commendatum esse
 eide r^e dⁿⁱ v^{ra}, cui scripta mea deuotio. Ex Francofurt^o 11
 Martij 1539

E R dⁿⁱ v^{ra}

obsequijs N^{ost}ris Cap^{it}uli

Dem Inoglauffen vnde
hochgebornen von gots ge-
naden Albrecht Margrauen
zu brandenburg In preussien
vnd wendisch Jarzog burg-
grafen zu Noriberg vnd
furst zu Rugen meymen
guedigst. Gedenck

15 Junii 1544.

1.25

Durchlauffte und hochverehrter frey genedigter Herr. mein
vorfahre und gutwilliger diener Herr E. F. O. alle zeit berufte
E. F. O. auff ein brief und schriftlich von ihm verfertiget und zuerkommt
Nach dem ich am 10ten Junij 1541 zu polen Doctor Joanni Gdole
geschicket habe. meine bestij recht nach zu erkundigen. wie
dem freytrafften und besetzung frey Georgio von Künffin
E. F. O. am 10ten Junij 1541 in seiner freyheit meiste gesellen werden
Zeit mich verhofft es solde mit dem selbigen briefe besten antwort
geschicket sein. 1541 hab ich bis her vom obgenannten Doctor keine
briefe bekommen. das mich verwundert. Habe ich E. F. O. der sachen
halben meiste eigentliche weissen zu geschicket. Darnach der
halben gesint mit geschickter bestigung dem selbigen Doctor
widerantwort zu geschicket in der selbigen sachen. als dan was
ich von ihm erfahren werde. wird ich an verhoffen zu stellen
E. F. O. der ich meine vorsehene und vorsehene diener
Ihre demütigliche boten. Drey freyburg. 20 Junij 1541

E. F. O.

Stetige diener
Nicolaj Copernicus

[Faint, mostly illegible handwritten text at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

Dem Durchlauchtigen
Herzog von
Sachsen-Altenburg
Kurfürst von
Sachsen
König von
Preußen
Kurfürst von
Sachsen-Weimar
Kurfürst von
Sachsen-Eisenach
Kurfürst von
Sachsen-Coburg
Kurfürst von
Sachsen-Gotha

[Handwritten signature or mark, possibly 'Sax' or similar.]

Carl August
Kurfürst von
Sachsen
König von
Preußen
Kurfürst von
Sachsen-Weimar
Kurfürst von
Sachsen-Eisenach
Kurfürst von
Sachsen-Coburg
Kurfürst von
Sachsen-Gotha

[Faint handwritten text at the bottom left, possibly 'Zur' or similar.]

Derflantiger hochgeborener fürst genediger hrt. Jop hab gestern
erff vom König Mat zu palen darlog jarmj berichte ein brief und auff
mein sribelich von wegen des errenneffl. Georff den fürn hauptman zu
Luzern in antwort vberkommen, die ward aber am das mits von anday
befandlich adde freundlich sagen bewijt hab in E. F. R. den selbigen haupt
brief zu gefalt, am nach E. F. R. des selbigen darlog rat und dinklich vnder
vernehmung. weiff ich den bey wech befftes zu zueffgiffen do mit die
guthen zueff E. F. R. amptmann beghelflich sein zu pauer gesundheit erhaltung
selbst mir kein arbat. mit und jure E. F. R. zurechtfertigly dem in
mit hinc vberffig begehrt vnderffig sein Darf frambung am 11
junij Im M. D. xij 1522.

E. F. R.

vnderstanger dimer Nig Copin

[Faint, illegible handwriting at the top of the page, possibly bleed-through from the reverse side.]

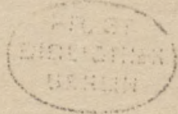
*De^{mo} in Christo p^{ri} et d^{no}
D^{no} Joannⁱ dei gra Ep^o
Varmen^{si} d^{no} meo cl^{er}ic^o p^{ro}cur^o*

*24 Junij, 1530
Ep^o*

Ann. 7 1530 (1)

In meo pro et dno Domo clementissime, accipi has r. d. v. humanissimas
 & admodum familiares, quibus etiam non dedignata est mittere ad lectorem librorum
 meorum epigramma elegans sane et ad rem, non meis meritis, sed r. d. v. benevolentia
 singulari, qua studiosos prosequi solet. Ipse igitur r. d. v. titulum operi meo in fastigio
 praesentia, si modo dignum sit opus, quod a r. d. v. exornari tantopere mereatur, quod tamen
 dubitant me deducere officio aliquid, quibus obsequi deest. Ego vero singulari benevolentia
 et affectum erga me praesentia quo me prosequi non esset r. d. v. quantum in me est
 promereri, eiq. in omnibus quibus possum vobis deo precare et obsequi cupio
 Ex Franckburg 17 Junij 1591

E p d v



obsequium

Nicolaus Copernicus

69

Be^{mo} in Christo fili
et domno Dno Joanni
dei gra Ego Venerabilis
Dno suo clementissimo.

per unum scriptum

^{me}
 R. in Christo pater et domine Dni clementissime. Petijt mihi ex me
 R. d. v. r. ut epitaphium q. Lucie epi antecessoris R. d. v. amicum mihi
 quod olim a se factum mihi miserat remittere R. d. v. r. Mitto igitur
 eius exemplum quoniam de manu propria R. d. v. r. apud me non extat
 Deleo equidem quod ad usum destinatum non pervenit: cum ea antea
 aliud quoddam sepulchro fuisse in scriptu parum habes odoris saporisq.
 minus. Sed quod paraveratur suu erat et paratum illi adhuc in humanis
 volenti. Cupio et pro R. d. v. r. longinae vastitudine ad nunc
 vestrum ratu sui. et facerem resolutionem Cui servitia mea
 deinceps Ex Gynopoli xxviii Septembris Olympiis Duxis anno primo

L. R. d. v.

~~Epitaphium~~ clementissime Nunc
 Copiaris

1591 21 Julij
1591

Reverendissimo in Christo Patri et Domine, Domine Senesce
Post debitam observantiam et reverentiam exhibitionem, recepi
litteras R. D. V^{re} quas Venus manu propria ad me scribere
re dignata est, primum admonitionem continentes, super quibus
rogo humillime R. D. V^{re} non latere, quod mulier illa
de qua R. D. V^{re} scribit ad me, nullo meo consilio, vel facto in-
cepta data est, sed cum ita evenisset, attento quod illa quon-
dam apud me fideliter servisset, ego omni studio et conatu
inducere illas nitabar, uti tanquam honesti conjugii invicem
manerent. De quo ausim testari Deum, atque illi si inquireren-
ter utriusq. faterent, sed cum illa maritum impotentem la-
mentaretur, quod et ille in iudicio, et extra falsus est, frustra
laborabam, nam coram Dominis Duabus, bonae memoriae, nego-
ta R. D. V^{re}, deinde coram V. D. custode, causam agebant, an
igitur hic vel illa, vel mutuo consensu recepissent, non ha-
beo dicere, sed quod ad rem pertinet fatebor D. V^{re} quod recuper
a Mundinis Königsbergens. hac transiens aem hospita sua
ex Elbing, mansit in domo mea in alterum diem, sed cum
intelligam malam exinde de me opinionem, ita rem meam
ordinabo, ne quis justam habeat occasionem, qua deinceps
malum de me suspiceretur, praesertim admonente, et ad-
hortante R. D. V^{re}, cui libenter in omnibus optemperare
volo, et debeo, cupiens servitia mea semper esse commen-
data. ex Traumburg XXVIII Julij 1591.

I. R. D. V.

Renoff Muel (opm)
Copernicus

Reverendissimo in Christo Patri Domino
Mauritio Dei Gratia Episcopo Warmiensi
Domino suo gratioso et plurimum colendo,

In collegio Braunsbergensi, civitate lego Bilibesio reperi, cum
plur. Copernici Noribergensis adhibens, nomen ipsum olim Georgio Doone
re Canonico Warmiensi a Rhetico, cum suffraganeis tunc
Reverentibus Domino Georgio Dondor Canonico
Warmiensi amico suo Joachimus Rheticus D.

Dondorem nominat Germanicus idiomate cum grammati-
ca forma Tidemannus Dondorem vocat. In eo exemplari
tota praefatio ad lectorem de Hypothesibus operis cancellata est:

Similiter cancellatum reperi in exemplari Hedspurgensi Biblio-
thecae Reverentissimi D. Warmienses. Atque hoc exemplar fuit a Rhetico
missum fratri Tidemannus

Reverendus Dominus Andreas Zagony Canonicus Warmiensi cum
evadent poemata Joannis Dantis, Eustachii a Kuebelberg
et Andree Crucii quae habentur Hedspurgae reperiunt epistolam
manu ipsius Copernici scriptam. quae sic se habet.

Reverendissimo in Christo patri et dno dno Joanni
Dei gratia Eps Warmiensi Domino suo clementissimo

Reverendissimo in Christo patri et dno dno clementissimo. fuit enim quod nullo in
dubitare debui vel potui in quo spero meatus R.D.V. a me satis esse
factum. Ceterum quod supra ex me potuit, quanto magis vixit. filius
reuerentissimus quondam Lucas a Wagelbrodt R.D. vobis praedecessor
auctoribus meis: vixit annos lxxij mensis v. In episcopatu anno
xxij obiit penultima Martii anno Christi MDxij. In quo Mag-
nate finem accepit, cum insignia in antiquis monumentis et multis
partibus extant Tomasi. Comendat in herede. hanc mecum R.D.
Ex fauenteburg xi Ianuarii anno MD xxix ix

E R D et obsequatibus. Nicolaus Cool

In Christo prae et bene Parcipi hinc rē d' v're. e quibus hinc amicitia
 gratiam et favore ergo me rē d' v're satis intelligo, qui cum apud apud
 obtinui, etiam apud alios quoscumque bonos viros eadem mihi propagare
 non dedignatur. Quod vixi non meis meritis, sed cognate rē d' v're boni-
 tati puto tribuendum. Utina mihi possit aliquid contingere: quibus
 hoc possim gratulari. Gaudere certe plusquam dicitur potest tunc tate dominus
 et factorem transisse. Et ante post rē d' v're ut ad se se hinc
 minus me confiteri, quod et p. libentissimum facere: non hinc
 causam habens tantum amicitia et primum sustinendi. Id tamen
 mihi incidit infortunum. Ut eo ipse d' f' hinc et me negotia q' d' d' d'
 de causa necessitate nos cogant in loco manere. Itaque vixi rē d' v're
 boni consulat absentia tunc mea rogo. Sin aliquid acciderit rē d' v're
 ut per est paratissimus, et cum plurima alia debet facere quod placuit
 Nunc id rē d' v're alio tempore mihi infunamur. Cui iam non
 in potestis gratulari: sed magis missa cupisset me debere fatos
 In francemburg pariterque pater Anno 1533

E rē d' v're

Devotissimus Nicolaus Copernicus



*R^{mo} in Christo p^{ri} et domino
D^{no} fabiano dei gra Ep^o
Varmey d^{no} n^{ro} p^{ri}ssimo*

7 Mai

585.

R^m dⁿⁱ et Duc^{is} gr^{ati}ssim^e Sollertant^{ur} apud nos Caspar toppe opidanus
 vir cum socijs suis quor^{um} bona sunt olim in p^{re}sentemurlet dictenta et ip^si
 ad representandum se pro dⁿⁱca litare obligati et apud R^{ed} v^{ic}am l^{it}is
 n^{ost}ris benivolentia p^{ro} impetraremus q^{ui}bus facti R^{ed} v^{ic}i consilio sua r^{ati}on^{is}
 suarum libertati consequi possint. Quare rogamus in ip^so dⁿⁱca ut si que
 novit mod^o quo voti comp^{er}is fieri possint. His sup^{er} hoc consilio dignetur
 Ceterum quod scripsit R^{ed} v^{ic}a in l^{it}is quos admod^o tarde recipimus aliquos
 facturos esse in hoc opido n^{ost}ro et quosda^m habere com^{er}cia in regionem
 p^{re}sentem sumus id deligent^{er} n^{ost}re habemus adhuc id exploratum neq^{ue} intellig^{er}
 quepiam in bonisburg fuisse vel illinc aliquos apud n^{ost}ros a tempore quo bellum
 hoc est institutum et exhibeat si nobis adhuc satis obediens. Est autem
 curissim^e apud nos fama quod subditi R^{ed} v^{ic}i affatim si miset cum subditis
 ordinis in barkenstein p^{re}sentem transierit in mercimonijs et revertentes quod
 tamen nobis p^{er}suadere n^{on} possumus. esset aliq^{ui} n^{on} ignotum id R^{ed} v^{ic}i qua
 dⁿⁱca nobis consent^{er} laura et incolum^e Ex Arc^hiep^{iscop}o Allenstein^{en} v^{ic}i
 Martij 1519 M^o Dⁿⁱ

Ca^{pit}ulu^m V^{ic}ar^{um}
 in Allenstein^{en}

De obsidione Neudemburg et Orkelsburg et ofered:
 nihil p^{ro}sp^{er}o p^{ro}p^{ri}um^{us} asp^{er}o n^{on} p^{ro} admirato^{re}

R^{mo} in Chrō p̄n et Dno
Dno fabiano Epi Varmen
Dno nro colendissimo et obsequio

R^m in Christo p^{re} et d^{omi}
D^{omi}no fabiano dei gra Ep^o
1^o comit^{is} Domini n^{ost}ri p^{re}
Abseruando

R^m in Chrō p^r et dⁿⁱ Dⁿⁱ grōse. Cum pridem vester ad nos pervenisset
 de professione et dⁿⁱ ad S^r et Ma^r hō statim videbamus, donec id p^r m^rimū
 accepissimus retro, sperabamus em̄ et dⁿⁱ v^ram in tantis totusq^e patris
 negocijs, prius etiam de rebus n^ris communibus deliberatione et tractatum
 aliquo nobiscum habere voluisse, quod cum factum nō sit merito retrostamus
 nec aliter q̄ affectione paterna filij destituti, nisi forsas ad substantiam
 vacatam oportuerit dⁿⁱ v^ram propevante pervenire, ut debito tempore
 n^ris supplicet. Verum utrumq^e si habeat, hoc potissimum admonendam
 putamus et dⁿⁱ v^ram, ut omnia opera adhibeat, quomodo patre recta optineat
 possimus et patris securitate. Accipimus em̄ n^rimū ex regionem
 secretum ab amico et dⁿⁱ v^ro nō vulgari q̄ que admonere volebat et dⁿⁱ v^ram
 ne in tractanda parte h^ris sigillis et promissis res eius q̄ totis fidelis
 fid potius ut pro dⁿⁱ v^ris et h^ris. Mater opidū aliquod n^ris bona curat
 et p^rsentem que olim ad eandem dicuntur p^rmissis, brabantiam cognoscit
 in millia n^ris solvere laureariorū pedibus, habemus n^ris iam q̄ in dubitate
 Mergachum p^rsentem defendimus esse. Alia n^ris nō habemus nisi ut dⁿⁱ v^ram
 pro nobis sollicitudinem p^rsentem et v^ram n^ris omnis benivolentia p^rsentem
 velit, et eandem om̄ totius n^ris publicae et v^ram pro poss^ris facere
 n^ris h^ris pro v^ram residuum et dⁿⁱ v^ram factura em̄ nos commendatos
 esse plurimum desideramus. Ex Alensting xiiii Junij M Dxx

Car^r v^ram Varmen
 in Alensting

R^{mo} in Christo p^{ri} & domio
Dno fabiano di gra Ep^o
Venerabilis dno mo G^ossano

Venerabilis dno
Venerabilis dno
Venerabilis dno

Venerabilis dno

Rem in Christo sit a domo domini professorum Naray in curia vna Varamay
 curia s. Crucis q. obitum q. hincun bernman, regati pro parte domini
 joachim diaconi eiusde curie ut sibi de eade curia provideremus an-
 nimus fuit libenter, attentis multiplicibus misterijs quibus hoc p̄sertim
 tpe gravissimo circa vnam ipam diligenter intendebat & ramus ob hoc
 p̄abus illius ^{affert} benignitatis singulari, promissisq. ex officio
 nro de illa sibi curia providere jamq. nihil aliud expetebamus q̄
 ut ille mandatum alium mitteret qui nro eius promissione & collatione
 vnam hinc acceptaret, nec alio videbamus q̄ quod vno bono, digno et
 benemerito beneficia offerimus catastropha collatum, sed prope nos fuisse
 nudatus enim restitute omniq. lupus apparet, et quod prius causa dei
 capus videbatur p̄tere, nunc causa diaboli & eius instinctu appetit
 quemadmodum exempla vray, v. d. baltuzay sacerdotis missay d. r. r. ligdo
 aiaduerit. Cuius igitur nra no sit intentio, ut iurilicis & indignis
 vel si qui gram dei rapina arbitratus est, beneficia eius conferre velim
 alioi quidebimus et nichoy. Verum ne drem illi malivolentia sua
 manu extendis et verba comprobas fatis, d. testabili quidda in curiam
 moliatur, amonedum ipm de loco q̄ prius arbitramur, et nos curie
 committendas alioi qd ante officium et hoc tempore p̄curius fuit
 si sententia et auctoritas R. d. vna accedat. Scribendum d. Capis
 in francoburg videtur et forsitan alijs tra in quibus ille confidit
 ut amoto eo recuperant in locum eius et eade humanitate tractent
 et tueantur. Illuy qui cum vris R. d. vna ad suam curiam ad hoc deputatus
 veniat, quibus proculdubio maiore fidem et auctoritate q̄ nostris
 adhibebunt. Sup quibus omnibus dignetur nobis consilium suum impare
 R. d. vna, cui nos plurimum commendatos q̄ cupimus. Ex Alkenking
 7j Septembris An M D 77

E R D vna

Secretarios (apm Varamay)

Nr 30a

Severissimo principi et dno
Domino Sigismundo dei gra
Regi polonie Magnaducj
Lithuanie Russie prussieq
lno et heredi et dno nro
clementissimo

Das Capitel zur Frumburg
schreibet von Gristade et unge
nennen,

3

Nr 30a

Serenissime princeps et dñe Dñe Clementissime humillima servitia nra
S M v're accepta esse cupimus. Hesterno vesp̄i hostes v're R. Mat̄ interre-
perunt opidum Gutscht: quāvis nō parvū munitionū mēribus: sed p̄sidio
militariū nimis sufficienter / de quo merito turbamur / qui et ip̄s nō satis
adversus tantū impetū promisi sumus / timemusq; nos etiā ab hostibus iā vicinis
in hora obsessum iri. Est nobiscum Grosse d. Paulus Doluski cum centum
demtaxat militibus socijs / qui nro mōitu scripserat ante paucos dies
in fra heilsberg ad Mag. dñm Jacobū Segenoultij v're R. Mat̄ Campiductore.
ut plura ad nos p̄sidia mitteret / fecerat simit̄ qui in Gutscht / nihil obtinuit
Respondit em̄ nō sufficere sibi ut plures viros mitteret / Intellegimus autē
etiā circa heilsberg esse periculū / ac p̄inde circa totū spatium Varmien
Quapp S M vram supplic̄ rogamus / nobis q̄ primū subvenire dignetur
et potenter succurrere / Volumus em̄ facere / quod viros bonos et honestos dicit
et Mat̄ v're devotissimos etiā si oportuerit nos extrema pati / Sub cuius p̄sidio
confugentes omnia nra cum corporibus nris committimus et commendamus
Ex Altkstein xxiij Novembri Anno dñi M. D. xxj^o

E. S. R. Mat̄

Devotissimi servitores
Canonij et Capit̄i cōta
Varmien

R^{mo} in Christo p^{ri} & d^{no} d^{no}
fabiano dei gra Ep^o Verc^o
d^{no} suo pluri⁷ observanda

7. h. ad nos
venit

^{7. me}
 in Christo et dno dno plurimum observande cuius commendationem salutem
 hac nocte p[er] S[er]genus S[er]gentij Capit[ul]um copijs suis hinc exiit
 versus qu[od]dam causa exercitij militaris / Algorij hinc suo exercitu circa
 Caberaim offendit, et circa exercitias resus quibusda[m] linam[en]t[is] militibus
 quinq[ue] captivos hinc rediit, quibus exploratum habemus / quinq[ue] milia
 esse magis exercitum / recurrens aliquibus ex vorundit eum terrar[um] et maritim[is]
 7. hac nocte captivus infideli[um] transiit illis R. d. v[er]a inter[um]
 exactissima diligentia adhibeat custodis suarum munitionum De quo
 R. d. v[er]am admonitum esse volui D[omi]ni et Altorij die 5 febr[uar]ij 1520

In Caberaim sunt equites et in
 Mansberg[er] p[ar]tes

Hinciens p[er] v[er]a d. J. moring
 equos aurat[os] et Cap[itu]l[um] in
 Altorij

V^{obis} d^{omi}ne Salutem et charitate fraternam Quoties d^{omi}na que iⁿ comodum
 sunt et necessitate repub. catholice Varonem apud S. Reg. Mat^{ris} noⁿ
 negligit rem fuit laude digna et viro bono maxime honestam
 Et si d^{omi}nam nondum preceperimus insigni aliqua et premio digna
 hinc vobis utilitate profuturum speramus tamen cum tempore et
 oportunitate meliori id presertim Quod ante ad fructus future
 et melius pronuntium attinet noⁿ potius potuimus hactenus respondere
 pp^{er} absentiam aliquorum d^{omi}ni^{um} quos in ea causa desiderabamus
 Cum igitur habita plena deliberatione noⁿ invenimus quomodo
 desiderio v^{ost}ro obsequi possimus. Idem ut d^{omi}na plenius intelligat
 Statutum habemus inviolabiliter observatum. Et qui ex Capto nostro
 cum apud catonem resideret in legatione mittitur illi dumtaxat oes
 fructus sue p^{re}bende debentur attento q^{uod} noⁿ sponte sed coacte repub.
 causa abest mansurus alioq^{ue} in sua residentia atq^{ue} eo intuitu her
 conceduntur et noⁿ mercedis alicuius. Qui vero alia ob causam
 vel quomodolibet vltro abest caret ea prerogativa et noⁿ solum co
 tentum esse cum oportet q^{uod} que generaliter absentibus conceduntur
 quamvis infinitas operum certe utilitates videtur enim tunc sum
 facere officium cui se invicem obstringit ut pro v^{ost}ra sua id
 faciat p^{ro}fructu hoc tam stricte observatum ut neq^{ue} qui curiam
 sequerentur ep^{iscop}o spalem acciperent ea que p^{re}bendis solum conceduntur
 cum ad eo parum differre viderentur a residentibus nisi q^{uod} statuto
 sic cautum sit neq^{ue} persuademus vobis q^{uod} d^{omi}na noⁿ consulere
 vult ut distedamus a statutis v^{ost}ris que sunt et nos singuli
 invicem inviolabiliter observare statuta et consuetudines huius
 cath^{edre} que sine p^{er}iculo infringi non possunt scilicet et de melle
 quod d^{omi}na primatim petit ita se habet in quo tanto maior
 etiam difficultas est q^{uod} p^{er} p^{re}sentem p^{er}sonam certis diebus iuxta
 forma statutorum deferri solent et ip^{si} p^{re}bendis totum distribui
 Cum igitur sit inoⁿ singularum et primatim p^{er}sonam noⁿ possimus
 inter nos convenire ut alium iusto parte sua detrahentis vobis
 adgriamus quod nos credimus d^{omi}nam desiderare. De p^{re}sentibus
 fructibus sicut d^{omi}na statuarum omnium et p^{re}bendatum bona
 apud nos non esse determinata Cum autem plus q^{uam} dimidium

Itanto iam de sermone
 Statutum hoc abntum
 habet ratione quare
 murest ut aliquis
 vel sum acat officium
 vel cap^{it} q^{uod} ut v^{ost}rum

ARCHIWUM
 Diecezji Warmińskiej
 w Olsztynie

unige fuis

bonorum amiserimus no possim) tra singulis supra dimidium rest
 dere sta et alij quoq; prelati rogantur nobiscum in semisse habere
 patientia porro dms Augustus ne obolum quide papae sue prelature
 ex mensa opali fructus decedant contra que R dms no exoptat a
 nisi quod opatus sui maxima parte amiserit Cum autem vultu b
 fuerint respiciata ex tunc etia d vte scdm pristina consuetudine
 delecto plerum respondimus et tanto magis tra ipa nobiscum curare d
 quod nobis divina clementia amare dignetur quo d vte et nobis
 omnibus fuerit consultum quod nobis divina clementia p
 sequitur

Adluam hys Capt

Capt
 (opie vna) ad B^{no} War

19^{mo} in Christo pater et dominus
Dno Mauritio dei gratia
Eppo Varmicy dno mo
plurim^o observando et gratulo

^{me}
 In Xro pr et dno dno grose. Rescripsit nobis
 R d Sambrey sup infestationibus d patri d doney
 de quibus nup scripsimus et referre comissimus latius
 p v d pting Mstimus ergo exemplum vram rogavit
 R d vza de quibus nobis impartire consilia fuit quod
 vltimus nobis faciendum expediat vel videatur Cyprianus
 R d vram magis valeat Cui nos et obsequia nra
 omni promptitudine commendamus Ex p vrb
 R d iij post palmas Anno dny M D lxxv
 f R d vrb

Captus Varmberg

R^{mo} in Christo patri et dno
dno Manrico dei gra
Epo Vercellensis dno meo
grato et ff observando



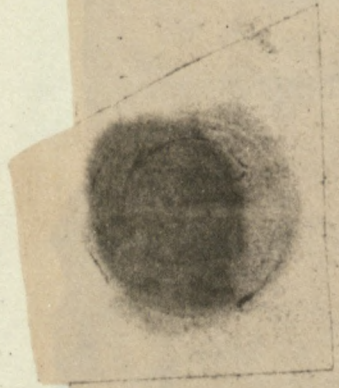
R^m in Christo et dno nro g^o p^o debita obediencia et observantia
 exhibent. Mittimus r^d v^o exempla litterarum n^orarum ad d^o Sambur^o
 atq^{ue} illius responsi, et e quibus r^d v^o videre potest, quid nobis ex
 l^ois agror^o adversus eos qui factis omnia pagant. Rogamus it^{er}um
 r^d v^o sum^o in his nobis consilium impartiri dignetur, quod nobis
 deinceps fuerit faciendum. Cupimus r^d v^o nos et servitia n^o
 plurimum esse commendata. Ex francoburg^o Sabbato pentecostes 1524

E R D v^o .

Capit^o Varrin^o

K 805

^{mo}
R. in G. p. p. &
G. D. M. M.
d. G. P. V.
D. n. G. & J.
O. M. A.



R^m in clero p^r et d^m Domin^o g^rose post dⁱbita obedientie & reverentia exhibita
 Miserrimis ad d^m Sambur^m atq^{ue} alios regentes cum h^{is} eo modo, quo eorum
 exemplum mittimus r. d. v^re. Cum aut^{em} responsum Alor^m p^{er} aliquot dies nos
 moraretur, venit ad nos h^{er}ic baro de Heideck iunior cum legatione et responso
 cuius effectus erat, quod d^m regentes informati essent a d^{no} de doheg^{er} v^rillas
 et Ma bona dⁱ: quibus nobis est impo^{si}tum in braunsberg^e et eius districtu portum
 atq^{ue} idcirco nos rogarent, quatenus in ea causa pacifice sup^{er}sistere velimus usq^{ue}
 reditum d^m Magni, quod in eius absentia causa h^uic non facile desistere possit
 tunc vero quod equi et iusti esset nobis facturis libenter. Deinde quod ad
 alij advocatum p^{er}tin^{et} Dixit quod circumsp^{er}at obsequatur castro et opida
 contemplando m^uria et fossata et mora faciendo in portis atq^{ue} q^uo h^{is} sumpta
 suspitione atq^{ue} legitima p^{er}sumptione q^uo qualitate ip^so tam^{en} proditoris noⁿ s^um^{er}
 inuasit, et t^{er}min^o n^ull^o nostroru^m at^{ue} ar^{te} nobis p^{ro}hibita esse facultate v^rilli p^{er} braunsberg^e
 et regoria primata agendi addidit et^{er}na^m advocatum n^{ost}ru^m v^rilli fuisse honoratu^m
 q^uo noⁿ possit esse sine ulla suspitione ip^so inducatur. Quod ad hanc calumiosam
 legatione aliud respondere dⁱcebamus, qua^m quod h^{is} n^{ost}ris noⁿ fuisse responsum
 p^{er}sertim ad primu^m articulu^m, quatu^m sententia in summa reperimus ostendentes
 sup^{er} quo nobis fuerat respondendum. Ad Alor^m vero respondimus ostendentes esse
 incredibile de quo illu^m culpam ostendentes ad quid a nobis re die missas erat.
 neq^{ue} ta^m obscura res esset que multis ibi bonis hominibus probari noⁿ possit quid egit
 aut ubi interim et apud quos fuerit armatus nec ne. Siq^{ue} legatio illa respecta
 est nobis vero descenditibus v^ro dⁱ ar^{te} p^{er}tin^{et} n^{ost}ro^m n^{ost}re ut legatione illa in scriptis
 nobis daret, respondit illi id sibi commissum noⁿ esse, quonia^m si h^{is} nobis respondere
 fuisset frustra ip^so fuisse missum. Hoc cum ita sint infirmus quomodo tunc
 hic subsistere et nos sustentare poterimus, quando p^{er} alia incomoda neq^{ue} p^{ro}hibita
 habebimus q^uo equis et inimicis n^{ost}ris ac pauper^u subditij n^{ost}ri Itaq^{ue} rogamus
 dignetur r. d. v^re dⁱ: modo aliquo, loco et t^{em}po, quo cum v^ro r. d. p^{er} convenire
 et plenius deliberare possimus. Qua^m vero consolatione q^uo conventionem Maric-
 burg^e recipimus intelligit ex h^{is} contractu^m m^uru^m quas dⁱta mittimus
 eidem r. d. v^re Cui nos plurimu^m commendamus. Ex Braunsberg^e
 v^ro Junij 1529

E r. d. v^re o

Capitulum V^rum

^{mo}
Rⁿ in Christo pri & domo
Dno Joanni dei gra Epo
Varmien^{sis} dno nro clementiffimo

+ v^o Martij

17 Martii 1538.

997

Qu^{me} in Breve pr et dno Domno Clemente Sup edicto et mandato
publicando deliberatione, qua R d o a nobis requirit, habere propter
nimiam paucitatem et absentiam aliorum duorum habere non potuimus
reditum illorum in hora expectantes, quibus advenitibus curabimus
R d o nram sententiam significare. Idcirco rogamus ut morula Sar
boni consulere dignetur R d o Cui nos plurimum commendamus Ep
fruenburgs xij Martij Anno M D xxxviii

placit Canonij et
Capituli ecclesie Narrenoy

Liberum...
#...
#...

1.

Mag. Copernicus
operebus 3 a ad b ppositu
tot. 4. 47 ad rom. $\frac{44}{9}$

Liber Bibliothecae Varmianae

**Tabule Astronomice
Alfonsi * Regis.**

Vener. 1492

TABVLA DIVERSITATIS ASPOT AD MI

Σ		Ω		π		ϖ		τ		μ		ν			
h	m	h	m	h	m	h	m	h	m	h	m	h	m	h	m
8	1226	7	2934	6	4924	6	02621	4	12224	2	1036	5	2		
7	02890	7	03632	6	02423	4	02222	4	02226	2	03033				
6	03037	6	03629	4	02322	2	02123	2	02029	3	03037				
4	02938	4	03427	2	02021	3	03124	3	03632	2	02421				
2	02631	2	03224	3	03420	2	03026	2	03136	1	01922				
3	02237	3	02824	2	02722	1	02228	1	02439	0	00000				
2	01624	2	02123	1	01927	0	00160	0	00000	0	00000				
1	0823	1	01223	0	00000	0	00800	0	00000	0	00000				
Re	0022	Ce	422	Sus	1230	Re	1631	Ce	1820	Sus	1026				
1	0823	1	02227	0	00000	0	00800	0	00220	0	00000				
2	01624	2	0930	1	02533	0	00000	0	00220	0	00000				
3	02227	3	01432	2	0637	1	0834	1	09220	0	00000				
2	02631	2	01834	3	01120	2	0138	2	0026	1	0127				
4	02932	4	02038	2	01123	3	0622	3	0628	2	0428				
6	03037	6	02121	4	01824	2	01224	2	01128	3	01029				
7	02890	7	02023	6	01827	4	01128	4	01128	2	01229				
8	1226	7	2934	6	4924	6	01729	4	1628	2	101827				
h	tudo	tudo	tudo	X	tudo	ν	tudo	δ	tudo	II	tudo	tudo			
h	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m			
3	927	2	101827	4	1628	6	01729	6	491728	7	292624	18			
3	02222	2	01728	4	01428	4	01428	6	01827	7	02823	20			
2	01624	3	01029	2	01128	2	01224	4	01824	6	03021	21			
1	0828	2	0428	3	0628	3	0622	2	01123	4	02938	20			
0	0000	1	0127	2	0026	2	0138	3	01120	2	02634	15			
0	0000	0	0000	1	0922	1	0834	2	0637	3	0232	11			
0	0000	0	0000	0	0000	0	0000	1	0277	2	01630	9			
0	0000	0	0000	0	0000	0	0000	0	0000	1	0827	2			
Re	029	Ce	1026	Sus	1820	Re	1631	Ce	1230	Sus	022	2			
0	0000	0	0000	0	0000	0	0000	0	0000	1	01223				
0	0000	0	0000	0	0000	0	0000	1	01927	2	02123				
0	0000	0	0000	1	02438	1	02228	2	02722	3	02822				
0	0000	1	01922	2	03132	2	03026	3	03420	2	03224				
1	0828	2	02421	3	03632	3	03424	2	02021	4	03427				
2	01624	3	03037	2	02029	4	02123	4	02322	6	03629				
3	02222	2	03233	4	02226	4	02222	6	02123	7	03632				
3	2721	2	103632	4	1224	6	02621	6	4924	7	2934				

A				B				C			
1	1	2	40	31	30	42	8	61	42	28	38
2	2	4	40	32	31	27	23	62	42	48	37
3	3	8	37	33	32	20	22	63	43	27	37
4	4	11	24	34	33	33	4	64	43	44	20
5	4	14	7	34	32	22	42	64	42	22	22
6	6	16	26	36	34	16	2	66	42	28	46
7	7	18	20	37	36	6	32	67	44	13	29
8	8	21	22	38	36	46	23	68	44	37	42
9	9	23	1	39	37	24	33	69	46	0	43
10	10	24	10	40	38	32	2	70	46	22	43
11	11	26	8	41	39	21	29	71	46	23	42
12	12	28	29	42	40	8	41	72	47	3	28
13	13	29	29	43	40	44	12	73	47	22	21
14	14	30	44	44	41	20	26	74	47	20	31
15	14	31	22	44	42	24	34	74	47	22	47 20
16	16	32	18	46	43	9	37	76	47	47	20
17	17	32	32	47	43	42	42	77	48	13	2
18	18	32	28	48	44	34	19	78	48	27	22
19	19	32	2	49	44	16	37	79	48	21	20
20	20	31	16	40	44	47	26	80	49	4	18 48 43 41
21	21	30	7	41	46	37	23	81	49	14	20
22	22	28	34	42	47	16	40	82	49	24	48
23	22	26	38	43	47	44	4	83	49	33	10
24	22	22	44	44	48	32	28	84	49	20	16
25	24	21	24	44	49	8	47	84	49	26	18
26	26	18	8	46	49	22	31	86	49	41	12
27	27	12	22	47	40	19	13	87	49	44	2
28	28	10	6	48	40	42	48	88	49	47	29
29	29	4	19	49	41	24	28	89	49	49	37
30	30	0	0	60	41	47	23	90	60	0	0

81

Tabula declinationū generalis.

V ≈ Numer ^o mul. δ m		Numer ^o mul. II †		Numer ^o mul. I			
Arcus triplicand ^o		Arcus triplicand ^o		Arcus triplicand ^o			
δ	δ m	δ m	δ m	δ m	δ		
0	0 0	9 1707	12 16	93848	20 38	97991	30
1	0 26	9 17 10	12 37	93977	20 40	98 112	29
2	0 52	9 17 18	12 58	94 108	21 0	98232	28
3	1 18	9 1730	13 19	94242	21 11	98347	27
4	1 44	9 1747	13 40	94378	21 21	98460	26
5	2 10	9 1770	14 0	945 16	21 31	98570	25
6	2 36	9 1798	14 20	94655	21 40	98676	24
7	3 2	9 1831	1440	94795	21 49	98778	23
8	3 28	9 1869	14 59	94936	21 58	98878	22
9	3 53	9 19 12	15 18	95077	22 6	98973	21
10	4 19	9 1960	15 37	952 19	22 14	99066	20
11	4 45	920 14	15 55	95362	22 21	99 153	19
12	5 10	92073	16 13	95505	22 28	99237	18
13	5 35	92 138	16 31	95649	22 35	99317	17
14	6 0	92209	16 48	957 94	22 41	99393	16
15	6 25	92283	17 5	95940	22 47	99465	15
16	6 50	92361	172 2	96085	22 52	99532	14
17	7 15	92443	17 38	96230	22 57	99595	13
18	7 39	92528	17 54	96374	23 2	99654	12
19	8 3	926 17	18 10	965 17	23 7	99708	11
20	8 27	927 10	18 25	96659	23 11	99758	10
21	8 51	92808	18 40	96800	23 15	99803	9
22	9 15	929 10	18 55	96940	23 18	99844	8
23	9 39	930 17	19 9	97080	23 21	99881	7
24	10 2	931 27	19 23	972 17	23 23	999 13	6
25	10 25	93239	19 36	97351	23 25	99940	5
26	10 48	93355	19 49	79482	23 27	99962	4
27	11 10	93474	20 2	976 12	23 28	99978	3
28	11 32	93596	20 14	97741	23 29	99990	2
29	11 54	93721	20 26	97867	23 30	99997	1
30	12 16	93848	20 38	9799 1	23 30	10000	0
mp X		δ m		δ m			

† m multiplex angulus = partibus circuli
 m de declinatione equatoris

Tabula Secunda

Numerus		Numerus		Numerus	
Β	Καθηγη	Β	Καθηγη	Β	Καθηγη
0	00000	31	60086	61	180402
1	1745	32	62486	62	188075
2	3492	33	64940	63	196263
3	5240	34	67452	64	205034
4	6992	35	70022	65	214450
5	8748	36	72654	66	224607
6	10511	37	75356	67	235583
7	12278	38	78129	68	247513
8	14093	39	80978	69	260511
9	15838	40	83909	70	274753
10	17633	41	86929	71	290422
11	19439	42	90040	72	307767
12	21256	43	93254	73	327088
13	23087	44	96571	74	348748
14	24932	45	100000	75	373211
15	26794	46	103551	76	401089
16	28674	47	107236	77	433148
17	30573	48	111062	78	470453
18	32492	49	115037	79	514438
19	34433	50	119177	80	567118
20	36396	51	123491	81	631377
21	38387	52	127994	82	711569
22	40402	53	132704	83	814456
23	42448	54	137639	84	951387
24	44522	55	142813	85	1143131
25	46631	56	148253	86	1430203
26	48772	57	153987	87	1908217
27	50952	58	160035	88	2863563
28	53170	59	166429	89	5729796
29	55432	60	173207	90	Infinitū
30	57734				Μυσιοπλασιος

d 8

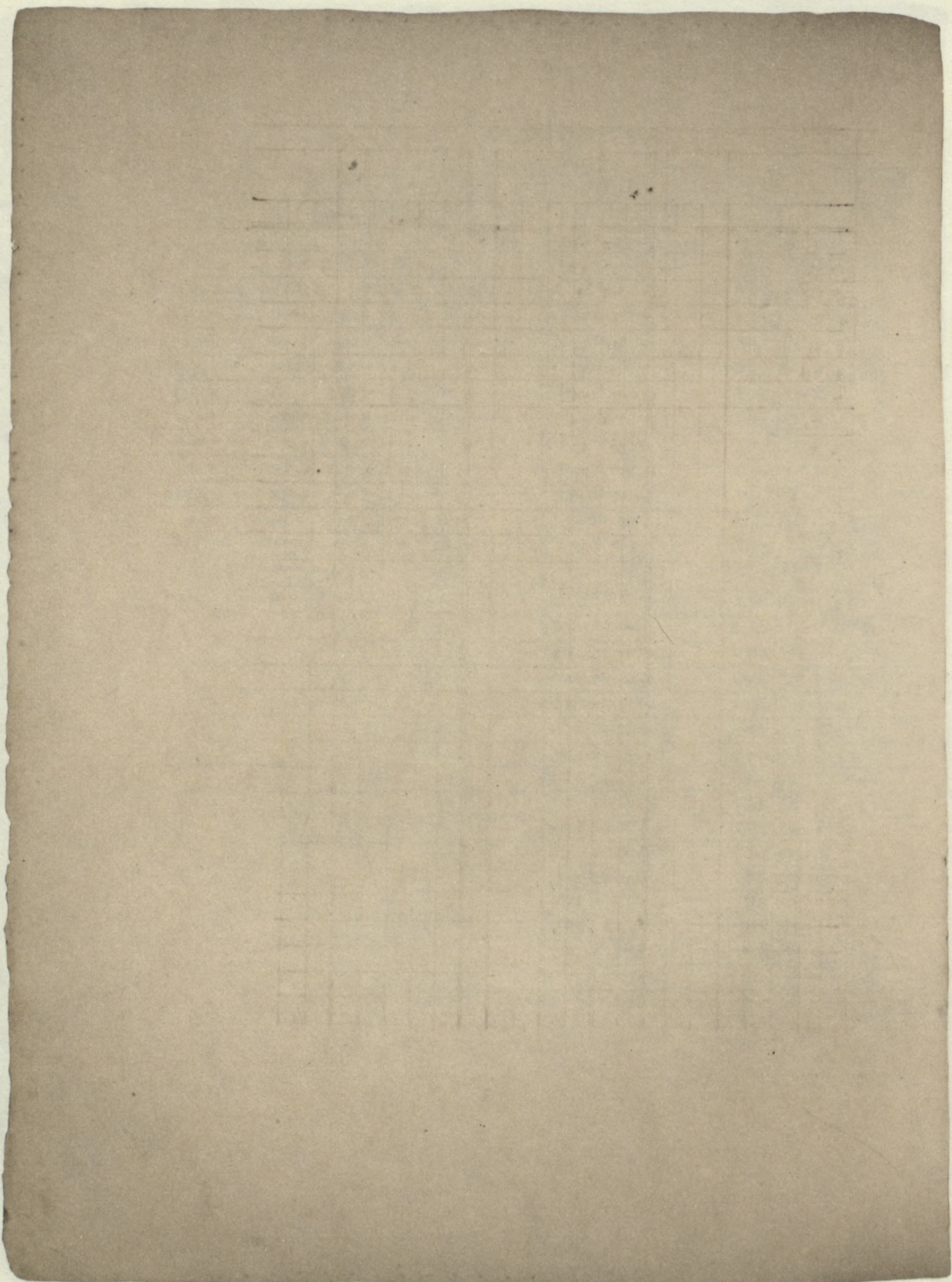
Tabula generalis

V			8			II		
Radix Numer ^o mul. ascensionū tiplicand ^o			Radix Numer ^o mul. ascensionū tiplicand ^o			Radix Numer ^o mul. ascensionū tiplicand ^o		
S	S m		S m			S m		
0	0 0	26089	33 11	22077		62 6	12209	
1	1 6	26084	33 14	21822		63 3	11823	
2	2 11	26069	34 16	21560		64 0	11434	
3	3 16	26046	35 18	21292		64 57	11044	
4	4 22	26013	36 20	21017		65 54	10652	
5	5 27	25971	37 22	20734		66 51	10258	
6	6 32	25919	38 23	20447		67 47	9863	
7	7 38	25857	39 25	20155		68 44	9465	
8	8 43	25787	40 26	19858		69 40	9065	
9	9 48	25708	41 27	19554		70 36	8664	
10	10 52	25619	42 28	19245		71 33	8260	
11	11 58	25522	43 28	18931		72 29	7854	
12	13 3	25415	44 28	18613		73 25	7446	
13	14 8	25299	45 29	18291		74 21	7037	
14	15 13	25174	46 29	17964		75 17	6627	
15	16 17	25041	47 29	17631		76 12	6217	
16	17 22	24898	47 29	17294		77 8	5808	
17	18 27	24748	49 28	16955		78 3	5398	
18	19 31	24590	50 27	16612		78 58	4987	
19	20 35	24423	51 26	16264		79 54	4575	
20	21 39	24248	52 25	15911		80 49	4162	
21	22 43	24065	53 24	15554		81 44	3748	
22	23 47	23873	54 23	15194		82 40	3333	
23	24 51	23674	55 21	14832		83 35	2918	
24	25 54	23468	56 19	14467		84 30	2503	
25	26 57	23255	57 18	14098		75 25	2087	
26	28 0	23035	58 16	13726		86 20	1670	
27	29 3	22807	59 14	13351		87 15	1253	
28	30 6	22571	60 12	12973		88 10	836	
29	31 9	22327	61 9	12593		89 5	418	
30	32 11	22077	62 0	12209		90 0	0	

hic nō multiplicandū est p̄ residū unguis de quadrante qui fit
 et remanentia circuli later et unguis et tū hōda scripti

				dieb		vrens aus)		
06 259	5 22 20	1	0 16 40	2				
06 260	6 5 52	2	0 33 70	8				
09 261	6 19 1	3	0 49 20	18				
12 262	7 2 12	4	1 4 50	30				
15 263	7 14 27	5	1 18 20	44				
18 264	7 28 33	6	1 28 30	54				
21 265	8 11 48	7	1 34 40	59				
25 266	8 22 52	8	1 39 20	59				
38 267	9 8 6	9	1 40 30	52				
31 268	9 21 15	10	1 57 30	40				
45 269	10 4 27	11	2 11 30	27				
48 270	10 17 32	12	2 27 20	15				
51 271	11 0 47	13	2 43 30	8				
512 272	11 13 59	14	3 1 40	0				
60 273	11 27 8							
02 0 10 274	0 10 20							
0 10 275	0 23 29							
4 23 276	1 6 40							
1 36 277	1 19 52							
2 30 278	2 3 1							
2 16 279	2 16 12							
3 0 280	2 29 22							
3 13 281	3 12 33							
3 26 282	3 25 43							
4 9 283	4 8 52							
4 22 284	4 22 5							
5 6 285	5 5 15							
5 19 286	5 18 26							
6 0 287	6 3 32							

99



TABVLA MEDIAE O- & OO-O IN ANNIS EXPASIS

Tempo	Medius mo		Medium		Argymnek	
	ms	04	Ar	Ar	Ar	Ar
	D	H	M	Z	S	G
1	0	11	23	11	19	16
2	21	6	47	11	8	33
3	2	8	40	7	26	46
4	12	0	31	11	16	13
5	22	14	12	11	4	30
6	4	4	14	11	23	43
7	16	8	11	11	13	10
8	28	0	3	11	2	27
9	9	2	30	11	20	40
10	19	17	41	11	14	11
11	0	20	9	11	10	7
12	12	11	20	11	28	36
13	23	2	31	11	47	41
14	2	4	19	11	7	31
15	12	20	10	11	4	33
16	26	11	21	11	24	27
17	7	13	49	11	46	4
18	18	4	0	11	26	1
19	28	20	12	11	11	20
20	10	22	39	11	21	9

TABELLA REVOLVCIOMVM

	D	H	M	Z	S	G	M	Z	S	G	M	Z
24	12	18	22	2	0	14	33	12	6	12	42	30
26	29	12	44	3	0	29	6	22	0	24	20	1
27	42	7	6	4	1	13	39	36	7	8	27	31
28	49	1	28	6	1	28	12	28	1	21	38	1
29	73	19	40	8	2	12	46	1	8	2	32	31
3	88	12	12	9	2	27	19	13	2	17	27	2

2715

	D	H	M	Z	S	G	M	Z	S	G	M	Z	S	G	M	Z
Januar	1	11	14	44	0	29	6	24	0	24	29	1	1	0	40	14
Febru	29	11	14	47	0	29	6	22	0	24	29	1	1	0	40	12
Martius	1	9	27	41	2	27	19	13	2	17	27	2	3	2	0	21
Aprilis	1	21	3	48	3	26	24	37	3	13	16	2	4	2	40	44
Maius	3	8	19	24	4	24	32	1	4	9	4	3	4	3	21	9
Iunius	3	19	34	21	4	24	38	24	4	4	42	3	6	2	1	23
Iulius	4	6	41	39	6	23	42	49	6	0	43	4	7	4	41	36
Augusto	6	18	7	36	6	22	41	12	6	26	32	4	8	4	21	40
Septeb	7	4	23	33	8	21	47	32	7	22	21	4	9	6	2	4
Octob	8	16	39	30	8	21	4	8	8	18	10	6	10	6	42	18
Novemb	9	3	44	26	10	20	10	26	9	13	49	6	11	7	22	31
Decēber	10	14	11	23	10	19	16	40	10	9	28	7	0	8	2	24

Januari	1	11	14	47	0	29	6	24	0	24	29	1	1	0	40	14
Februa	0	22	31	44	1	28	12	48	1	21	38	1	2	1	20	28
Martius	2	9	27	41	2	27	19	13	2	17	27	2	3	2	0	21
Aprilis	2	21	3	48	3	26	24	37	3	13	16	2	4	2	40	44
Maius	4	8	19	24	4	24	32	1	4	9	4	3	4	3	21	9
Iunius	4	19	34	22	4	24	38	24	4	4	42	3	6	4	1	23
Iulius	6	6	41	39	6	23	42	49	6	0	43	4	7	4	41	36
August	7	18	7	36	7	22	41	12	6	26	32	4	8	4	21	40
Septem	8	4	23	33	8	21	47	32	7	22	21	4	9	6	2	4
October	9	16	39	30	9	21	4	8	8	18	10	6	10	6	42	18
Novemb	10	3	34	26	10	20	10	26	9	13	49	6	11	7	22	31
Decēber	11	14	11	23	11	19	16	40	10	19	28	7	0	8	2	24

Cabula Angis Solaris

	3	Motus Tano	3	Motus Tano	3	Motus Tano	3	Motus Tano
1440	0	43 26 34	1610	9	9 44 30	1770	3	24 36
441	0	46 18	1614	12	12 27	74	3	27 47
460	0	49 9	20	12	12 48	1780	3	29 47
464	0	41 49	24	2	17 28	84	3	32 7
470	0	42 48	1630	2	19 47	90	3	32 16
74	0	47 37	34	2	22 24	94	3	36 22
80	1	0 21 37	40	2	22 43 29	1800	3	38 31
1484	1	3 13	1644	2	27 20	84	3	40 38
90	1	6 0	40	2	29 47	10	3	42 44
94	1	8 47	44	2	32 13	1814	3	42 41
1400	1	11 33	1660	2	32 39	20	3	46 46
04	1	12 18	64	2	37 2	24	3	49 1
10	1	17 3	70	2	39 29	30	3	41 4
14	1	19 47	1674	2	41 42	1834	3	43 9
1420	1	22 31 32	80	2	42 18 28	40	3	44 12
24	1	24 14	84	2	46 41	44	3	47 12
30	1	27 47	1690	2	49 3	1840	3	49 16
34	1	30 39	94	2	42 24	44	4	1 17
1440	1	33 20	1700	2	43 46	60	4	3 17
24	1	36 1	04	2	46 6	1864	4	4 17
40	1	38 41	20	2	48 26	70	4	7 16
44	1	41 20	1714	3	0 24	74	4	9 14
1460	1	43 48 31	20	3	3 3	1880	4	11 13 23
64	1	46 36	24	3	4 21	84	4	13 11
70	1	49 13	1730	3	7 38	90	4	14 8
74	1	41 40	34	3	9 44	94	4	17 4
1480	1	42 26	40	3	12 11	1900	4	18 49
84	1	47 2	1744	3	12 27	04	4	20 42
90	1	49 38	40	3	16 42	10	4	23 48
94	2	2 13	44	3	18 47	1914	4	24 22
1600	2	4 48 30	60	3	21 11 26	20	4	26 34 22
1604	2	7 22	1764	3	23 22	1924	4	28 27

2750

LABVLA EQVACIONVM SOLIS

	O A			I A			Z		
	°	'	"	°	'	"	°	'	"
1	0	2	12	1	4	49	1	42	52
2	0	2	22	1	6	42	1	43	33
3	0	6	37	1	8	34	1	42	34
4	0	8	42	1	10	26	1	42	35
5	0	10	47	1	12	17	1	41	36
6	0	13	6	1	14	7	1	40	37
7	0	14	16	1	14	46	1	39	38
8	0	17	26	1	17	45	1	37	39
9	0	19	36	1	19	38	1	35	40
10	0	21	46	1	21	31	2	33	41
11	0	23	44	1	22	43	2	31	41
12	0	26	2	1	24	34	2	29	42
13	0	28	12	1	26	19	2	27	43
14	0	30	20	1	27	42	2	25	44
15	0	32	27	1	29	29	2	23	45
16	0	34	34	1	31	4	2	21	46
17	0	36	40	1	32	38	2	19	46
18	0	39	26	1	32	11	2	17	47
19	0	41	41	1	35	42	2	15	48
20	0	42	56	1	37	11	2	13	49
21	0	45	0	1	38	38	2	11	49
22	0	47	3	1	40	2	2	9	50
23	0	49	5	1	41	28	2	7	51
24	0	51	6	1	42	40	2	5	51
25	0	43	6	1	44	10	2	3	52
26	0	44	4	1	44	29	2	1	53
27	0	47	2	1	46	46	2	0	53
28	0	49	2	1	48	1	2	0	54
29	1	0	49	1	49	14	2	0	54
30	1	2	44	1	40	26	2	0	55

II S IO S 9 S

RESIDVVM TABVLE EQVACIONV O											
	3	A		2	M		5	M			
1	2948	0 2	60	1 43	96	1 6	93	1 4	10	2 1	30 29
2	2949	0 2	60	1 42	36	1 9	52	1 3	7	2 2	29 28
3	2949	0 0	60	1 41	24	1 11	51	0 1	3	2 2	28 27
4	2946	0 3	60	1 40	2	1 13	51	0 48	48	2 4	27 26
4	2940	0 6	60	1 40	27	1 15	50	0 46	52	2 6	26 25
6	2942	0 8	60	1 47	30	1 17	50	0 44	42	2 8	25 24
7	2932	0 10	60	1 40	12	1 19	49	0 52	34	2 9	24 23
8	2919	0 13	60	1 42	51	1 21	48	0 50	26	2 19	23 22
9	294	0 14	60	1 43	27	1 22	48	0 48	16	2 10	22 21
10	2897	0 17	60	1 42	1	1 26	47	0 46	4	2 11	21 20
11	2828	0 19	59	1 40	33	1 28	47	0 43	43	2 12	20 19
12	286	0 22	59	1 39	3	1 29	46	0 41	20	2 13	19 18
13	2741	0 24	59	1 37	38	1 31	45	0 39	26	2 14	18 17
14	2714	0 27	59	1 34	49	1 31	44	0 37	11	2 16	17 16
14	2644	0 30	59	1 34	29	1 34	43	0 34	55	2 16	16 15
16	2612	0 32	58	1 32	47	1 37	42	0 32	29	2 17	15 14
17	2438	0 32	58	1 31	8	1 39	41	0 30	22	2 17	14 13
18	241	0 37	58	1 29	27	1 41	41	0 28	4	2 18	13 12
19	2422	0 39	57	1 27	45	1 42	40	0 24	46	2 18	12 11
20	2341	0 41	57	1 26	1	1 42	39	0 23	27	2 19	11 10
21	2248	0 43	57	1 24	14	1 46	39	0 21	7	2 20	10 9
22	2212	0 46	56	1 22	27	1 48	38	0 18	47	2 20	9 8
23	2124	0 48	56	1 20	38	1 49	37	0 16	21	2 20	7 7
24	2033	0 41	56	1 18	47	1 41	36	0 14	7	2 20	6 6
24	14990	0 43	55	1 16	44	1 42	36	0 11	49	2 21	5 5 26
26	14801	0 44	55	1 14	1	1 42	35	0 9	38	2 21	4 4 25
27	14798	0 47	54	1 13	6	1 44	34	0 7	2	2 21	3 3
28	14698	1 0	54	1 11	9	1 47	33	0 4	43	2 21	2 2
29	14446	1 2	54	1 9	11	2 0	32	0 2	21	2 22	1 1
30	14442	1 6	53	1 7	11	2 1	31	0 0	0	2 21	0
	8	A		7	A		6	A			

276

Ⓕ

TABVLA LATI · SEPTEM

TABVLA LA · MERIDIANE

min	LATI · SEPTEM				LA · MERIDIANE																				
	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5													
	G	M	G	M	G	M																			
1	2	2	8	2	16	2	30	2	24	2	57	2	1	2	6	2	14	2	30	2	24	2	48	2	9
2	2	2	8	2	16	2	31	2	24	2	57	2	1	2	6	2	16	2	31	2	26	2	48	2	8
3	2	2	9	2	17	2	32	2	26	2	58	2	1	2	6	2	16	2	31	2	26	2	49	2	7
4	2	3	9	2	17	2	32	2	26	2	58	2	2	2	6	2	17	2	32	2	27	2	49	2	6
5	2	3	9	2	17	2	33	2	26	2	58	2	2	2	6	2	17	2	32	2	27	2	49	2	5
6	2	3	10	2	18	2	32	2	27	2	59	2	2	2	7	2	18	2	33	2	28	2	50	2	4
7	2	3	10	2	18	2	32	2	27	2	59	2	2	2	7	2	18	2	33	2	28	2	50	2	3
8	2	3	10	2	19	2	32	2	28	2	59	2	2	2	7	2	19	2	32	2	29	2	51	2	2
9	2	3	10	2	19	2	33	2	28	2	59	2	2	2	7	2	19	2	32	2	29	2	51	2	1
10	2	4	10	2	20	2	33	2	29	2	59	2	2	2	7	2	20	2	33	2	30	2	52	2	0
11	2	4	10	2	20	2	33	2	29	2	59	2	2	2	7	2	20	2	33	2	30	2	52	2	0
12	2	4	11	2	21	2	36	2	30	2	0	2	3	2	8	2	21	2	36	2	31	2	53	2	0
13	2	4	11	2	21	2	36	2	30	2	0	2	3	2	8	2	21	2	36	2	31	2	53	2	0
14	2	4	11	2	22	2	37	2	31	2	0	2	3	2	8	2	22	2	37	2	32	2	54	2	0
15	2	4	11	2	22	2	37	2	31	2	0	2	3	2	9	2	22	2	37	2	32	2	54	2	0
16	2	4	11	2	23	2	38	2	32	2	0	2	3	2	9	2	23	2	38	2	33	2	55	2	0
17	2	4	11	2	23	2	38	2	32	2	0	2	3	2	9	2	23	2	38	2	33	2	55	2	0
18	2	6	12	2	24	2	39	2	33	2	1	2	4	2	10	2	24	2	39	2	34	2	56	2	0
19	2	6	12	2	24	2	39	2	33	2	1	2	4	2	10	2	24	2	39	2	34	2	56	2	0
20	2	6	12	2	24	2	40	2	33	2	1	2	4	2	11	2	24	2	40	2	35	2	57	2	0
21	2	6	13	2	24	2	40	2	33	2	1	2	4	2	11	2	24	2	40	2	35	2	57	2	0
22	2	6	13	2	26	2	41	2	34	2	1	2	4	2	12	2	26	2	41	2	36	2	58	2	0
23	2	6	13	2	26	2	41	2	34	2	1	2	4	2	12	2	26	2	41	2	36	2	58	2	0
24	2	7	12	2	27	2	42	2	34	2	2	2	4	2	13	2	27	2	42	2	37	2	59	2	0
25	2	7	12	2	27	2	42	2	34	2	2	2	4	2	13	2	27	2	42	2	37	2	59	2	0
26	2	7	12	2	28	2	43	2	35	2	2	2	4	2	13	2	28	2	43	2	38	2	60	2	0
27	2	7	13	2	28	2	43	2	35	2	2	2	4	2	14	2	28	2	43	2	38	2	60	2	0
28	2	7	13	2	29	2	44	2	36	2	2	2	4	2	14	2	29	2	44	2	39	2	61	2	0
29	2	7	13	2	29	2	44	2	36	2	2	2	4	2	14	2	29	2	44	2	39	2	61	2	0
30	2	8	16	2	30	2	45	2	37	2	3	2	4	2	15	2	30	2	45	2	40	2	62	2	0
II	40	9	8	7	6	II	10	9	8	7	6														

ZF

Lmca mm ² Comit	LA SEPTENTRIONALIS						IA LA MERIDIANAE							
	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5		
1	16	110	116	130	144	148	142	18	116	130	144	148	20	29
2	16	110	116	131	146	149	142	18	116	131	146	149	21	28
3	16	110	117	131	146	149	142	18	117	131	146	149	21	27
4	17	110	117	132	147	149	144	19	117	132	147	149	22	26
5	17	111	117	132	147	20	144	19	117	132	147	22	24	
6	17	111	118	133	148	20	144	19	118	133	148	23	24	
7	17	111	118	133	148	0	144	19	118	133	148	23	23	
8	17	111	119	134	148	1	144	19	119	134	148	24	22	
9	17	111	119	134	149	1	144	19	119	134	149	24	21	
10	18	111	120	134	149	1	146	10	120	134	149	24	20	
11	18	112	120	136	149	2	146	10	120	134	149	24	19	
12	18	112	121	136	150	2	146	10	121	136	150	24	18	
13	18	112	121	137	150	2	146	10	121	136	150	24	17	
14	18	112	122	137	150	2	146	10	122	137	150	24	16	
15	18	112	122	138	151	2	146	10	122	137	151	24	15	
16	18	112	123	138	151	3	146	11	123	138	151	24	14	
17	18	113	123	139	151	3	146	11	123	138	151	24	13	
18	18	113	124	139	152	3	147	11	124	139	152	24	12	
19	19	113	124	140	152	3	147	12	124	139	152	24	11	
20	19	113	124	140	153	3	147	12	124	140	153	24	10	
21	19	113	124	141	153	3	147	12	124	140	153	24	9	
22	19	113	126	141	154	4	147	13	126	141	154	24	8	
23	19	114	126	142	154	4	147	13	126	141	154	24	7	
24	19	114	127	142	154	4	147	13	127	142	154	24	6	
25	19	114	127	143	154	4	147	14	127	142	154	27	4	
26	19	114	128	143	154	4	147	14	128	143	154	27	4	
27	110	114	128	144	156	24	148	14	128	143	154	27	3	
28	110	114	129	144	157	24	148	14	129	144	157	28	2	
29	110	114	129	144	157	24	148	14	129	144	157	28	1	
30	110	116	130	144	158	24	148	16	130	144	157	28	0	
	11	10	9	8	7	6	11	10	9	8	7	6		

2745

OH

M minutes	LATITUDO SEPTEM ⁴						LA. MERIDIONALIS																			
	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5														
	G.M.		G.M.		G.M.		G.M.		G.M.		G.M.															
1	0	4	0	12	0	28	0	43	1	30	2	48	0	2	0	8	0	22	0	40	1	39	3	29	29	
2	0	4	0	14	0	28	0	42	1	36	3	2	0	2	0	8	0	23	0	41	1	41	3	31	28	
3	0	6	0	14	0	29	0	44	1	38	3	4	0	2	0	8	0	23	0	42	1	42	3	31	27	
4	0	6	0	14	0	29	0	46	1	40	3	9	0	3	0	9	0	24	0	43	1	46	3	32	26	
5	0	7	0	16	30	0	47	1	42	12	0	3	9	0	2	9	0	24	4	44	1	48	3	32	24	
6	7	16	31	0	49	42	16	3	9	24	46	1	41	2	22	1	41	2	22	1	41	2	22	1	41	
7	7	16	32	1	0	47	19	0	3	9	26	0	47	1	44	9	23	1	47	16	22	1	47	16	22	
8	8	16	32	1	9	29	23	0	4	10	26	0	49	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	16	22	
9	8	17	33	2	31	36	4	10	27	1	0	2	0	23	21	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
10	9	17	32	3	42	30	4	10	28	1	2	2	3	31	20	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
11	9	17	34	4	46	32	4	11	28	3	6	39	19	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	16	22	
12	9	18	34	6	48	38	4	11	29	4	10	47	18	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	16	22	
13	10	18	0	36	7	2	1	42	0	4	12	30	6	13	44	17	1	47	16	22	1	47	16	22		
14	10	18	0	36	8	2	3	44	0	4	12	31	7	17	43	16	1	47	16	22	1	47	16	22		
15	10	19	0	37	10	2	4	48	4	13	32	9	21	11	14	1	47	16	22	1	47	16	22			
16	11	19	38	11	7	3	43	4	13	33	10	24	19	14	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47		
17	11	20	39	12	10	3	46	4	14	34	12	29	27	13	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47		
18	11	20	40	14	13	4	0	4	14	34	13	33	34	12	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47		
19	11	21	41	14	16	3	0	6	14	36	14	37	43	11	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47		
20	12	21	41	17	2	19	6	0	6	14	37	16	41	41	10	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
21	12	22	42	18	2	23	8	6	16	38	18	44	6	9	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47		
22	12	22	43	20	2	24	10	6	17	39	20	2	49	9	8	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
23	12	23	44	21	2	28	12	7	17	40	22	2	43	18	7	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
24	13	23	44	23	3	31	14	7	18	41	24	2	46	27	6	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
25	13	24	46	24	3	34	16	7	18	42	26	3	1	36	4	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47	
26	13	0	24	47	1	26	37	17	7	19	43	28	3	6	42	4	1	47	16	22	1	47	16	22	1	47
27	0	13	0	24	0	48	1	28	2	40	4	18	8	0	20	44	1	30	3	12	6	47	3	1	47	
28	0	14	0	26	0	49	1	30	2	43	4	19	8	0	20	44	1	32	3	18	6	42	2	1	47	
29	0	14	0	26	0	40	1	32	2	47	4	20	8	0	21	46	1	34	3	24	7	47	1	1	47	
30	0	14	0	27	0	41	1	34	2	41	4	21	8	0	22	47	1	37	3	29	7	2	0	1	47	
II	10	9	8	7	6	II	10	9	8	7	6	II	10	9	8	7	6	II	10	9	8	7	6	II	10	9



278

Numeri	PRIMA DE TABVLE						ALTERA PARS						Numeri
	0	1	2	3	4	5	0	1	2	3	4	5	
1	130	1057	041	035	121	01158	12235	310	221	29			
2	130	2056	042	032	123	02159	15226	317	220	28			
3	130	3056	044	033	122	022017	2226	322	218	27			
4	120	4056	044	032	125	062119	227	331	216	26			
5	12	5055	047	030	127	0822111	24	328	214	25			
6	12	6055	48	29	28	10	3	13	28	3	42	1224	
7	12	18	52	29	28	29	11	4	16	28	3	51	21023
8	12	19	51	27	31	13	5	19	29	3	58	2722	
9	12	12	53	26	32	15	6	22	29	4	5	2221	
10	11	12	52	25	33	16	7	25	29	4	12	2120	
11	11	14	52	24	32	18	8	29	30	19	1	5817	
12	11	17	51	23	35	20	9	33	30	26	1	5518	
13	11	16	51	22	37	22	10	37	30	37	1	5117	
14	11	20	50	21	38	22	11	41	30	21	1	2716	
15	11	28	49	20	39	26	12	45	30	49	1	2215	
16	10	20	48	19	40	28	13	49	30	4	17	13714	
17	10	22	47	18	41	30	12	152	30	5	5	13213	
18	10	22	46	17	43	32	15	159	30	13	1	2712	
19	10	22	46	16	42	32	16	23	30	22	1	2111	
20	10	28	25	15	45	36	17	27	29	32	1	1410	
21	00	29	22	14	47	38	18	11	29	42	1	99	
22	049	38	27	13	48	40	19	15	29	5	52	158	
23	049	39	22	12	49	42	20	19	28	6	2	0557	
24	049	34	21	10	50	45	20	23	28	6	12	0286	
25	049	35	21	8	51	47	21	29	27	6	22	0205	
26	048	32	20	7	52	49	22	235	226	6	32	0322	
27	048	34	29	16	53	52	223	222	225	6	26	0223	
28	048	37	38	17	52	52	222	229	222	6	58	0162	
29	047	39	37	18	55	56	225	226	223	7	10	081	
30	047	40	36	20	57	59	225	223	222	7	22	000	
Linea	11	10	9	8	7	6						Linea	

9480

TABELLA LATITVDINIS MERCVRII ☿

		Superior pars circuli			Inferior pars circuli																			
		0	2	4	6	8	5																	
1	1	26	0	1	35	0	57	0	58	1	45	0	2	2	21	1	29	2	29	3	11	1	22	20
2	1	26	0	3	34	0	59	0	56	1	47	0	5	2	22	1	31	2	28	3	12	1	49	28
3	1	25	0	5	33	0	0	55	1	48	0	7	2	23	1	34	2	28	3	17	1	36	27	
4	1	24	0	7	32	1	2	0	53	1	49	0	10	2	24	1	37	2	27	3	20	1	38	26
5	1		0	9	31	1	4	0	51	1	50	0	12	2	25		41	2	27	3	23	1	32	25
6	1			11	30	1	6		49	1	52		15	2	25		45	2	26		26	1	29	24
7				13	29	1	7		48	1	53		17	2	26		49	2	26		29	1	26	23
8				12	28	1	9		46	1	54		19	2	26		53	2	25		32	1	23	22
9	25	16		27	1	11		44	1	56		22	2	27	1	57	2	24		35	1	20	21	
10	24	18		26	1	13		42	1	57		25	2	27	2	0	23		38	1	17	20		
11				20	25	1	15		40	1	58		28	2	27	2	3	22		40	1	12	19	
12				22	23	1	17		38	2	0		31	2	28		6	21		42	1	10	18	
13				23	22	1	19		36	2	1		33	2	28		10	20		44	1	7	17	
14				25	20	1	20		34	2	3		36	2	28		13	19		46	1	2	16	
15	24	27		19	1	22		32	2	4		39	2	28		17	17		48	1	0	15		
16	23	29		17	1	23		30	2	5		42	2	29		20	15		40	0	56	14		
17	22	31		16	1	25		28	2	6		45	2	29		22	13		52	0	52	13		
18	21	33		15	1	26		26	2	7		48	2	29		26	11		54	0	48	12		
19	20	35		14	1	27		24	2	8		51	2	29		30	10		50	0	44	11		
20	19	36		13	1	29		22	2	9		54	2	29		33	8		58	0	40	10		
21	18	38		12	1	30		20	2	11	0	57	2	29		37	6	3	59	0	36	9		
22	17	41		11	1	32		19	2	12	1	0	30	2	21	4	4	0	0	32	8			
23	16	42		10	1	33		17	2	13	1	3	30	2	22	2	4	1	0	28	7			
24	15	44		8	1	35		16	2	14	1	6	30	2	22	0	4	2	0	24	6			
25	14	46	1	7	1	36	0	14	2	15	1	9	2	30	2	21	1	58	4	2	0	20	5	
26	13	49	0	5	1	38	0	12	2	16	1	12	2	30	2	21	1	56	4	3	0	16	4	
27	12	51	0	3	1	39	0	9	2	17	1	15	2	30	2	21	1	54	4	3	0	12	3	
28	11	52	0	1	2	41	0	6	2	18	1	18	2	29	3	1	1	51	4	3	0	8	2	
29	10	53	0	0	1	43	0	3	2	19	1	21	2	29	3	4	1	48	4	4	0	4	1	
30	9	55	0	0	0	44	0	0	2	20	1	25	2	29	3	7	1	45	4	4	0	0	0	

11 10 9 8 7 6

Numeri	♀ DEVIACIO BOREALIS			♁ DEVIACIO AUSTRALIS			♀ 7 ♁ MINUTA AD DECLINACOM			Numeri									
	0	1	2	0	1	2	0	1	2										
0	100	820	590	250	390	2230	00	30	520	30									
1	99	389	51	22	5738	3128	1	2	30	52	26	29							
2	97	289	22	2	22	5938	6	21	8	31	92	52	28						
3	95	229	37	2	22	5137	39	20	7	12	32	77	18	27					
4	93	169	22	2	22	28	28	37	12	19	22	92	26						
5	91	109	12	2	22	25	36	25	19	0	5	20	32	20	52	10	25		
6	89	82	2	2	22	22	23	36	18	18	18	6	22	35	12	52	36	22	
7	87	7	58	9	12	22	35	35	28	17	33	7	36	8	55	0	23		
8	85	52	7	22	22	27	35	18	16	28	8	36	28	55	22	22			
9	83	25	32	22	22	20	32	28	16	3	9	37	36	55	28	21			
10	81	38	22	22	22	12	32	18	15	18	10	38	22	56	12	20			
11	79	31	12	22	22	5	33	28	12	33	11	39	12	56	36	19			
12	76	22	7	22	22	23	32	31	13	28	12	40	0	57	0	18			
13	72	17	2	22	22	23	25	32	25	13	3	13	20	22	16	17			
14	68	10	22	22	22	23	33	32	12	12	18	14	21	22	32	16			
15	63	7	3	22	22	23	21	31	39	11	33	15	22	12	57	28	15		
16	58	6	55	22	22	23	9	31	6	10	28	16	22	56	58	2	12		
17	53	28	12	22	22	22	57	30	33	10	3	17	23	20	20	13			
18	48	20	2	22	22	22	25	30	0	9	18	18	22	22	36	12			
19	43	33	1	22	22	22	27	29	29	8	33	19	25	2	20	11			
20	38	22	22	22	22	22	9	28	28	7	28	20	25	22	58	50	10		
21	33	16	32	22	22	22	21	28	12	7	3	21	26	22	59	6	9		
22	28	8	22	22	22	22	21	27	36	6	18	22	27	2	30	8			
23	23	9	10	6	0	12	21	15	27	0	5	33	27	22	26	7			
24	18	6	5	52	12	22	20	57	26	22	22	24	22	22	23	36	6		
25	13	2	28	0	52	22	20	38	25	25	2	0	25	22	29	0	20	5	
26	8	18	36	0	27	22	20	18	25	6	3	12	26	10	29	36	22	2	
27	3	8	27	0	32	22	39	59	22	27	2	22	27	12	50	12	26	3	
28	2	8	29	18	0	22	39	39	23	28	1	36	28	8	50	28	52	2	
29	2	8	25	9	0	11	39	20	23	9	0	28	29	2	51	22	59	16	1
30	2	8	22	0	0	0	39	0	22	30	0	0	30	0	52	0	60	0	0
	5	2	3				5	2	3				11	10	9				
	11	10	9				11	10	9				5	2	3				

Tabella Meridionalis septentrionalis

		Superior Meridionalis			Septentrionalis	
		0	I	II	Septentrionalis	
		0	7	8	Mezi	
		M 2	M 2	M 2	A zone 20 5 n	
57	56	1	49 46	51 22	29 2	29
	48	2	42	50 28	28 8	28
	48	3	48	50 12	27 12	27
	44	4	44	49 36	26 16	26
	46	4	46	49 0	24 20	24
	36	6	36	48 24	24 24	24
	26	7	26	47 40	23	23
	16	8	16	47 2	22	22
59	6	9	40 6	46 22	21	21
58	56	10	48 46	45 24	20	20
	40	11	52 48	45 2	19	19
	36	12	52 36	42 22	18	18
	20	13	52 10	43 20	17	17
58	4	14	58 42	42 46	16	16
57	48	14	58 18	42 12	15	14
	32	16	59 52	41 28	12	14
	16	17	56 26	40 22	13	13
57	0	18	59 0	40 0	12	12
		19	58 36	39 12	11	11
		20	58 12	38 24	10	10
		21	58 48	37 36	9	9
		22	58 24	36 48	8	8
		23	58 0	36 0	7 28	7
		24	58 36	35 12	6 22	6
		24	58 10	32 20	5 20	4
		26	53 42	33 28	2 16	4
		27	53 18	32 36	3 12	3
		28	52 52	31 44	2 8	2
		29	52 26	30 42	1 2	1
		30	52 0	30 0	0 0	0
		5	2	3	Mezi	
		11	10	9	Septentrionalis	

Inferior Meridionalis

TA. M. P. AD REFLECTOM

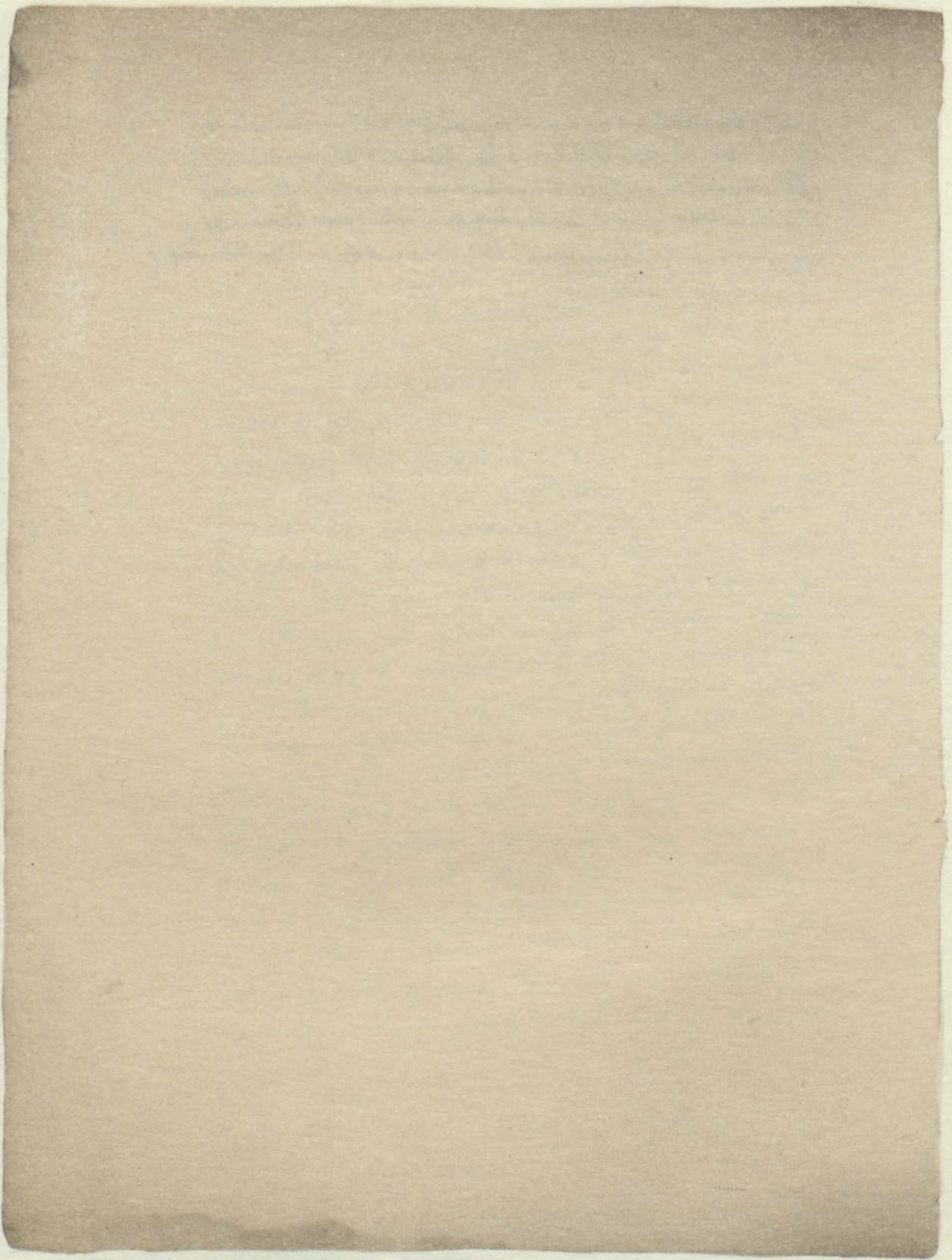
Prima pars Altera pars
0 1 2 3 4 5

0	52	0	46	20	27	0	0	0	32	0	57	12	30
1	53	56	26	16	26	8	1	10	33	58	57	41	29
2	53	25	22	25	18		2	20	32	55	58	10	28
3	22	25	12	22	28		3	30	35	55	58	39	27
4	25	22	39	23	38		4	41	36	51	59	7	26
5	21	22	1	22	28		5	51	37	26	59	36	25
6	38	23	22	21	56		6	3	38	23	60	2	22
7	29	22	58	24	2		8	8	39	75	60	31	23
8	20	22	22	20	10		8	12	20	29	60	58	22
9	11	21	26	19	16		19	20	21	22	61	22	21
10	53	2	21	10	18	23	10	26	22	15	61	58	20
11	52	53	20	32	17	28	11	33	23	8	62	16	19
12	22	39	58	16	32		12	38	24	0	62	22	18
13	29	39	18	15	20		14	42	22	29	63	0	17
14	12	38	39	12	20		14	50	25	38		18	16
15	52	0	37	59	17	52	15	56	26	26	36	15	
16	51	20	37	20	12	54	16	2	27	12	63	59	12
17		32	36	22	12	2	18	8	28	2	22	11	13
18	51	18	36	6	11	10	18	12	28	50		28	12
19	50	52	35	16	10	16	20	20	29	32		39	11
20		30	32	32	9	22	20	26	50	18	62	50	10
21	50	12	33	47	8	28	21	33	51	2	65	1	9
22	29	52	33	7	7	32	22	38	51	26		12	8
23		30	32	22	6	20	23	22	52	30		23	7
24	29	8	31	21	5	26	24	50	53	12		32	6
25	28	25	30	52	2	29	25	52	53	52		39	5
26	28	22	30	7	3	52	26	52	52	33		22	2
27	27	49	29	20	2	52	28	55	55	13		28	3
28		34	28	33	1	56	28	57	55	53		52	2
29	27	12	27	26	0	58	29	58	56	33		56	1
30	26	28	27	0	0	0	32	0	57	12	66	0	0
	11	10	9	8	7	6							

Latitudinē q̄ & r̄ invenire

Cum argumēto equato int̄ ta declinatōe & reflectōe
 eō latitudo q̄r̄ aut̄ i angulo s̄i declinatōe & reflectōe
 & foris scribe dem̄ cū centro vero minuta p̄or̄
 ad declinatōe accipe / et ex tabella quāli in p̄or̄o
 cum eod̄ cent̄o recip̄e .M. ad reflectōe dem̄ hoc dem̄
 taxat in q̄ in r̄ aut̄ ad illam ta. ad hoc ad hoc
 deputatōem v̄nūquorūq̄ sub suo quē scribe signū
 equatē p̄ p̄t̄ p̄ vbi opus fuerit cum aut̄ eod̄
 vero aut̄ dem̄iatōe q̄ quid̄ i q̄ r̄ ē in r̄ vero
 necesse h̄is itaq̄ nōtē multiplicā mita declinatōe
 p̄ declinatōe ex q̄ p̄uenit eū p̄ma lat̄ q̄ p̄uē
 ex declinatōe ep̄uncti quā sua Si igitur d̄ili
 fuerit z̄c̄a i p̄ma p̄t̄ ta aut̄ si arḡ equatōem
 fuerit i sup̄ior̄ p̄t̄ arc̄i cent̄o q̄ n̄ḡ o s̄ opt̄it̄
 aut̄ si arḡ i inferiōri p̄t̄ d̄ili & cent̄o plus o
 signis habuerit erit h̄ lat̄ q̄ r̄ & aut̄ necesse
 Si vero argumētu fuerit i inferiōri p̄t̄ arc̄i cent̄o
 n̄ḡ o s̄. quāte aut̄ in arḡ i sup̄ior̄ p̄t̄ ep̄ucti
 et cent̄o plus o s̄ fuerit erit h̄ q̄ .M. & Sla
 sic p̄t̄ eiq̄ q̄guosol̄ D̄uc t̄it̄ in reflectōis
 i reflectōe & p̄uenit reflectōe c̄ta Q̄ si arḡ
 n̄ḡ o s̄ fuerit i sup̄ior̄ m̄ditate d̄ili ad
 sic az plus o s̄ fuerit erit et i inferiōri m̄ditate
 erit h̄ q̄ r̄ & necesse Si aut̄ arḡ n̄ḡ o s̄
 et cent̄o i inferiōri p̄or̄o d̄ili aut̄ si argumētu

plus semetulo ac centz i supior pte duli fuerit et
 h q n et q rla har demu 3^o latitudines
 sil collige si eiqd pte fuerint aut minus & maior
 donec collide pnt latitudinibz q eiqd erat duonoz
 & puenet t eluquetur latio vera qsti illig duonoz
 a quo fuit subtractio



Saturij apogem 240 21

Anno 1527 m 7

Jouis apogem 159 0

Anno 1529 = 27

Marsis 119 40

Anno 1523 d 27

Venerij 48 30

An 1532 # 16

Excentricitas Martis 0483

Epius primus 1492

Epi 27494

Jovis cap 1917 Epi a 7776259

Saturij cap 1083 Epi a 8526284

376 Mercurij cap 2256 Epi a m B. 106. 1100

Interferens diametri 1151 19

proportio orbium reliqua ad
eccentricitatem 23 partium

Martis semidiametri orbis 38 fuerit Epi a 5m 34

Epi b m 51

Jovis fc. 130 M 25. epi a 10 10 b 3 30

Saturij Semi. 2305 epi a 19 41 b 5 30

Veneris fc. 18. epi a. 3 b 7

~~ψ orbis. 9. 24. Epi a. 14 1/2 b 2 3/4~~

Epi a. 1. 41 1/2 / B. 0. 33 3/4 rtt. 1. 7 1/2 / Interferens diametri 0. 29

Semid orbis Lunae ad epi a $\frac{10}{18}$ epi a ad b $\frac{17}{7}$

$\frac{10}{18}$

$\frac{17}{7}$

	S	G	M	Z			
11 30	1	12	29	30			
11 20	1	12	25	20			
11 50	1	12	21	50			
12 0	1	12	18	0			
12 10	1	12	12	10			
12 20	1	12	10	20			
12 30	1	12	6	30	1	0	23
12 40	1	12	2	40	2	0	46
12 50	1	11	58	50	3	1	9
13 0	1	11	55	0	4	1	32
13 10	1	11	51	10	5	1	55
13 20	1	11	47	20	6	2	18
13 30	1	11	43	30	7	2	42
13 40	1	11	39	40	8	3	4
13 50	1	11	35	50	9	3	28
14 0	1	11	32	0	10	3	50
14 10	1	11	28	10			
14 20	1	11	22	20			
14 30	1	11	20	30			
14 40	1	11	16	40			
14 50	1	11	12	50			
15 0	1	11	9	0			
15 10	1	11	5	10			
15 20	1	11	1	20			
15 30	1	10	56	30			
20	1						
50	1						

Alfonfus rex fuit. d' quo dicit Egidius. q' ille
 fuit liberaliffimus regum dedit em p duobus
 sextis p d' tabularu astroicaru correctori
 dedit em 100000

1500 Anno gpleto
 4 3 2 1
 2 32 11 11
 8 0 2 2
 19 21 30 40 50
 10 56 43 8 17 *
 1 16 20 8 20 11 17 14
 19 21 21
 11 1 13 17 8 17 *
 2 31 1 Div

1500
 die nona Januarij hora nocte fere scda fuit o 25 in 15.42 d
 hoc modo D bononie
 Quarta Martij hora fere prima nocte fuit o 24 in 18 28 d
 fuit q' ante d in altitudine visa. 35 et alia visa * que
 est in ore V 21 8 D bononie

Mars supat mationem plus q' 9 ij
 Saturnus supatur a mio 9 1 1/2



Pitte imperiales Arnoldi et vella noua que pur
 lacry omi tyo sunt pparatione pcedenti dicta
 custodia manet et sero in cubum rat post absq
 syrupo p que cumqz hominem sanu vel infirmu
 Valent in omi materia digerenda et quacumqz
 egritudine educentes sunt lesione quicqd supflui
 inueniunt et confortant membra principalia et
 debilia leticia aducentes retardant curus qui
 ex corruptis humoribus pdeunt Consolident qd
 dilaceratum est mordicativis salis humoribus
 virtute vna sup oia pcurat Stomachum pppit
 et conseruat catary compescunt tussim sedant
 anginas et oia fauciu de et oris vicia tollunt
 fronsitate stomachi educunt Stomacha repellunt
 intellectum auget nervos roborat et vegetat
 dentes a putredine custodit Valet contra
 epidimia contra scabic arthetia et podagra
 dormire facit corpa lapsa ne egritudines inibat
 pseruat vtraz colera cum flectate trahunt
 leuit puegat Qui demm vult puegari p has
 pillas sumat prima die vna scda duas tercio
 die tres vto usqz ad septe vel quinqz recuperanti
 videbit eppedire Quaz compositio ita se habet

- ff anoni
- amfi
- Cardamo
- 33
- Cinamo
- Zodaar
- Mast
- Nur amfi
- garrofi
- Croc
- Cubebz
- lij aloes
- turbith boni
- Mamm
- agave
- sem
- Quaz qz qz inibat

an 31

venbar. ad pondij omi
 p dutoz aloes sunt
 ad pondij totius sup date
 oia cofinatur in syrupo
 violax t ros et p pnt
 in massa vna et in
 vti volueris fac
 pillas ad forma corp
 vel p pif

Retule Stomachalis in abietis et defecis appetitū celi admissi
kando dñi. N. Capemico autore anno dñi 1432 die Martis
xxij februarye de amissa domibz. Ex parte magistri achardii
frimth Camo et wachmich et pbram eccle Elbingen
¶ Caxalorū rub
Cinamomi an 3j
Species Diarod abatz 3ij 5
jucc albi 5

aq Rosarū q. s. et fiat confectio in rosuliz.

Anno dñi 1432 die veneris xxvij mens Septembris San dñi
Comit et daniensi translocaverunt se senatus loci duobus
fructibus. Vno vero Stomachali. hand longe a corde Lucas
breckman familiae dñi et Economi magistri achardii
Comiti wachmich et pbram Elbingen. et cum die in pace
(requiescat)

ii pres. ij. 210. viuis: camomilicaneu an. 210. iij. farine ordei
3. ij. 5. olet de absinthio: pignedis anatis an. 3. i. 5. misce: et fiat
Unguentum pro contra adustione ignis et aq septem quod maturat et ingrossat vniuersa et cito
santate pduit. Recipit sem capitum cere olei omphalidij partes equales

Oxyptami geniane stoes lemio tabucop an. 9. i. pulueris gario
flop maistic a. 3. 5. tyriace. 3. iij. vnguenti thobalis. 3. ij. fiat
Caucasim pokniale. sine rososum opellit
roquatur ad spissitudinem continentiy, postea rimota ab igne superpingatur
Unguentū in spalmū quo vngat toti corpus. Ex cere citric. 3.
iij. bysopi sicce succi rutbe a gressis ana. 3. ij. cu foxy cinamo.
Capitellū boni ths 5 vniuersū romay 3 1 5

quias mæruz. Ex. calamētioriganī pullegij an. 20. i. 5. saluie
torismarini iuc maiorane an. 20. i. absinthij. 20. ij. floruz 2
meū tollorum lauri touclorum iene an. 5. ij. nucis mærc.
te gariofilorum cinamomi an. 5. vj. stercoris columbini sine
R. Lumbrioz & ruz ruz vno vino abuloz ths 5 roquatur in olei vulpini 3 iij 5 & vino
medio ad consumptionem aquositate et roletur. Cui adde olei lator. turbint. an 3 iij. Spec ind. 3
Ungl Martiatij et agi. ppe an 3 1 Cere q 1 et fiat vnguentū

Constitutio contra multum sanguinis et eius in
gelatione in vesica p. Albertum Joannem
Mattheum de gradi mediolarum

Diversitas sunt
Vomitus. Item p. Cassio vomitus extracte
3 qj pulvere sebestij 3 qj misce et fiat bolus

Adequatio humoru
p. Sze rosulaon 3 1 s fumi terra 3 s. aqua
decarbonis se maluaru altre ordi extractu
albacisij an 3 qj fiat syrupus. Itz p.
Sze rosula cum aqua de carbonis hysopi

Confectata venis et epate
p. sparg diuron albi 3 1 s froy de spoz
cum se antose 3 1 se maluaru altre an 3 1
Zur albi in aq abfina dissoluit fiat cofus
p. lach omlly 3 no adhur tepid. Zur
prime cord 3 s misce p. haulti vol
chystri expulsius primis supfluitatibus
Itz trifosa frivata ex arte phrenosis est
confectum

Itz pro epate
p. floz camomell rosare absute stymatij
3 1 an 1 sandall rivi spody spm an 3 1
catundant grosso modo et fiat sacculus

Itz remedia
p. chroz ros rosulaon absute an 3 s
ros modum et antij parum minus 3 1
fiat ruga

pro sanguine regulato
p. ramell parietarie fenatij an 3 1
flop anij an 5 regitue et fiat ex sud
fomentatoy cum spozga riva partis
rosare Itz chroz amigd amaraq libozu
alboz. Sycopo an 9 fiat in melle ibid
qd si no sufficit imitatur p. symgany
Itz coaguly lipoz 3 1 alij Sycop 9 p. pro
vulduz sup part pudore Itz coaguly lipoz 3 1
aqra camomell rosulay an 3 1 s

Itz oleu laurum volat 7 1 1 cupis
factu p. lura an 1 immij 3 s rom tb 3
oleu laur 3 q regitue

Sze vltis unguo sanguis p. plantaginis
et se circ. se postulaz miltloze extrahit
rom an an Sycop hys se anse frivay an 3 1
S. papaveru albi lachun an 3 1 s
Coagula in tb in aq ad confectum miltloze
Cing tb 3 1 1 albi fiat Sympus da 3 1
cum pulvere q sequitur 3 1 s bolus or Carabe tou
follium

Fgo Nicola Copernik can^o Vratislaviensi Varmie
 ecclie S^o vni^o Vratislaviensi. Circa in Constitutio
 spectabilis vni^o d^o Apicini Colo Cancellarii et can^o ecclie
 Vratislaviensi et Michaeli Jodo can^o ecclie
 ecclie Vratislaviensi ad accipiendum dicta possessione hinc
 scolasticis vni^o in p^o abate et quocumq^{ue} alia tot cum p^oter
 fut^o p^oteritend p^oter vni^o d^o Leonardo Hedinger
 patam^o d^o et Nicola^o Monstberg. Vladislaviensi d^o
 typ^o

^{recepta}
 accipiend^o decima & Corporalium ^{recepta} graduale p^oter vni^o d^o sibi vni^o collect^o
 acad^o p^oteritend

1403 die martis 2 Julii In curia vni^o d^o In p^o 837
 1407

8

Geesling

Jan acceptavit manfos in a quibus
veliq fugit Asman habebit unquam
una & quarta parte satorum habent
libertatem census proximi dabit qd pmi
An Mdxviii fideiussit qd ad vnum
Bensum Andros & honsel ibid
An acceptavit manfos in a quibus
pnt d Capellano et honsel pnt m

Godkendorf

Jan de vinda acceptavit manfos
vna a quibus esset Neth Cleban
Deytera manus multas sine claudis
Actum penultima Januarii 1517
pntibus Andros & honsel

Berking testonora

Lorenz de maugard/haffen acceptavit
manfos quatuor ab hereditibus Aldeberge
defuncti t Adelph sup quibus facta est
vstracha confecta Actum penultima
februarii

Blauwe Andros scilicet venditio publica
I bartholomaeus acceptavit manfos q de quibus
fugit matz cui restat opm vna et vna
vna capras in pntia vna habebit
libertate annis qd daturus esse pnt
Anno Mdxvi Actum penultima
pntibus Capellano et Alberto famulo suo

Saurooth

Nikolus de puppelle acceptavit manfos in
quos vendit ei Jan Roman Actum penultima
pntibus Godefrido et Marlyn bany fidei
pntibus bismalomo in pntia vna et vna
pntibus
pntibus Godefrido acceptavit manfos in a
quibus fugit aquila Jacob waynesen
vabis census proximi Actum penultima
pntibus vna q fidei pro eo Godefrido waynesen
pntibus

Maria

~~Bartholomaeus acceptavit manfos in quos
vendit ei Maria Actum penultima
pntibus Godefrido pntibus vna et vna
pntibus Godefrido pntibus vna et vna
pntibus Godefrido pntibus vna et vna
pntibus Godefrido pntibus vna et vna~~

Naglauden

Marlyn voytes acceptavit manfos in a
quibus videm cessit Jorch vates abssu libatit
pro quo fidei Jan fr Alius de annis inq
actum fe 2 post Litae

Leymau

Bartholomaeus faber des Gherrook acceptavit
vndit manfos in dicitur per pntia pntia dicitur
de quibus dicit de manfos in dicitur
dicit de vna vna manfos dicitur Godefrido pntibus
ad vna pntia pntibus in qd dicitur
vndit ad dicitur totus census Actum fe
2 post Litae M dxvi pntibus
Alberto famulo suo et honsel

Pluck

Drofen trohelle acceptant manfos in de
quibus obijt pater sup quibus ad pater equos
in vacua i pater in porcos in modis pluck
et amens modis in dabrig renfu primus
anno futuro fideret pro ad Augustin
si illius ad annos in pater in pater
Non pater ad effectum in pater in pater
et pater in pater

Vontdorf

Jorge Voortek acceptant manfos in
de quibus pater q pater obijt in pater
fuit dabo renfu primus Ad pater in pater

Jorden

Martin hoc manfos q acceptant ad pater
et torturij pater renfu in pater in pater
ad vore vore pater Ad pater in pater
liber vore et vore pater de pater in pater
liber

Jelberg

Hans acceptant manfos in pater de quibus
obijt pater in pater in pater in pater
habebit libertate trieme daturus primus
renfu anno 1529 fideret et pro
Stenzel fideret et Andrus daturus in
pater Ad pater daturus vore pater
Capellano et Alberto fideret in pater

Hogenrode

Stenzel pastor acceptant manfos in de
quibus aufugit pater in pater in pater
bono vore vore in pater in pater in pater
modis in pater in pater in pater in pater
fideret Hans de pater in pater ad
annos in pater aufugit habebit pater
vore in pater in pater ad annos in pater
Ad pater de 5 Adalberg in pater in pater
Accordari ad annos modis in pater
reddet nichil pater
pater in pater in pater

Schoenberg noua

Gregor noske acceptant manfos in a quibus
fugit Matz lege pater suspitione fideret in pater
equos in inuenta i porcos in in pater modis
ordis modis in daturus renfu primus fideret
noffit pro in Matz noske in illius in pater
Ad pater in Matz pater d Capellano et pater

Schoenberg

Margita acceptant manfos in quos reliquit
Capellan profugus aut assigunt illi equos
in vacua in inuenta i porcos in et pluck
vore libertate fideret in pater in pater d
daturus in pater in pater q no aufugit
ad annos in pater in Matz
Mutnam in pater annos modis in pater ad mesant

Stolpe

Stenzel acceptant manfos in pater de quibus
obijt pater in pater in pater in pater in pater
habebit libertate trieme daturus primus
renfu anno 1529 fideret et pro
Stenzel fideret et Andrus daturus in
pater Ad pater daturus vore pater
Capellano et Alberto fideret in pater

Vindera

Jan acceptant manfos in de quibus obijt
sine libertate et quibus obijt Capellan vore
annos illius tuler equos in equos in
vacua in pater in pater in pater in pater
modis in pater in pater in pater in pater
annos modis in pater in pater in pater in pater
fideret et daturus in pater in pater in pater
fideret et daturus in pater in pater in pater
illius in pater in pater in pater in pater
fideret in pater in pater in pater in pater

Lycosfen

Jacob & Semperdorff acceptavit manfos ij quos
vendidit et Marcus kyral deceptus de
mca licentia Actus fixa ij orty abach

Joberg nota

Petrus pastor i thomastorf acceptavit
manfos ij vacantis profugio hanc
tulu vacat ij perca re equa unij
habding hanc Marchi an p fact
hanc sibi gratia. acceptavit remanetibus
agrjs ayd sedulens dabing onfy
pntu anno M dca fiduciamt pro
a Sate Jdy Salomon et magy ad
anos vij Aug. fe. a processit

Ibidem

Salomon habens manfos ij acceptavit alij
manfos unij de quo illi Jacob rufus de
mca licentia restit hanc sibi profugio et
antropo vacat remanetibus manfos ij Actus
a processit

Vostdorf

Jacob de Traibet minorij empf manfos
libris. bid et licentia d. d. p. anno
pioris habens hic manfos ij vendidit
eos levang fcs entre mca admittitur Acty
21 July

Scailot

Jacob vanger profugio in unij
Anno p. p. q. d. b. h. n. r. e. d. n. d. n. s. acceptavit
manfos vacat de quibus abijt Caspar Caspar
vinctu ad fua et p. n. i. u. l. o. r. i. s. h. i. b. e. n. t. i. u. m
et ab h. i. d. e. n. s. u. l. l. i. p. s. e. s. t. e. r. e. n. d. u. s. p. h. o.
d. h. i. m. i. a. d. e. d. i. h. o. i. s. a. c. c. e. p. t. a. v. i. t. i. q. u. o. b. i. s. q. u. o. t. i.
f. u. r. g. e. n. s. i. f. o. r. m. i. t. i. e. s. t. i. n. g. a. p. r. o. p. r. i. u. m. i. n. f. o. s.
libertate. fiduciamt p. o. in p. e. t. i. a. M. i. c. h. e. l.
w. a. n. n. e. r. g. e. r. m. a. n. u. s. u. l. l. i. n. g. f. l. a. c. t. y. i. j. A. u. g. u. s. t. i.

Locatio manfory q. m. Nathan
Anno d. n. M. D. xxiiij

Berling tentomte

Voyte habens t. m. manfos ij acceptavit
adhuc manfos ij dni d. i. s. t. e. t. a. t. p. r. o. f. u. g. i. o. s. t. u. m
S. r. o. n. g. e. l. r. a. s. i. D. a. b. i. n. g. r. e. u. f. u. n. g. p. r. o. p. r. i. u. m.
et d. i. a. c. e. p. s. d. e. d. i. r. i. d. e. y. f. i. l. i. y. h. a. n. g. u. i. s. i. j
p. r. i. a. r. i. b. i. l. C. o. n. s. i. l. i. t. a. m. u. l. l. i. b. e. t. a. t. e. f. i. p. i. j. u. n. g. l. i. s.
a. f. r. o. n. t. i. s. r. e. u. f. u. n. g. a. d. i. n. t. e. n. d. e. i. t. a. r. e. t. a. d. p. d. s.
a. n. n. e. r. d. i. j. g. a. f. f. e. d. i. y. f. l. a. c. t. i. n. g. i. j. u. s.
f. a. n. n. e. r. A. c. t. u. s. d. a. n. t. a. d. a. n. n. e. r. p. y. C. a. p. t. u. l. l. i. n.
et Sate.

Calendort r. i. g. u. e.

Luveng empf dabona in Braunschwe
mca amanto vacat manfos unij quos
acceptavit Meerkz i quibus fuerit
confusa fiduciamt y. i. o. p. r. o. p. r. i. u. m. f. i. c. i. n. s.
ad t. r. e. b. i. j. A. u. g. u. s. t. i. p. r. o. p. r. i. u. m. J. u. d. i. a.

Jonkendorf

Voban hiltabara locis manfos ias in
nonchendorf ij acceptavit hic manfos
ij a quibus fugit Bohast Criz t. u. l. i. e.
equi i vacat i vacat i perca j. m. y.
p. o. n. d. i. s. i. j. d. e. q. u. a. r. t. a. p. a. r. t. i. f. a. t. o. r. u. m. i. b. i. d.
h. a. b. e. n. s. u. s. l. i. b. e. r. t. a. t. e. i. n. t. e. n. s. i. j. d. e. a. n. n. o. i. j.
M. d. c. a. d. d. a. b. i. n. g. r. e. u. f. u. n. g. i. n. u. i. j. e. t. u. l. i. e.
f. i. l. i. J. a. n. n. e. r. i. i. n. p. r. o. p. r. i. u. m. q. u. o. d. e. f. f. i. g. u. r. a.
a. n. n. e. r. x. x. i. j. M. a. r. t. i. j.

Montken

Maz Santhe acceptavit manfos ij sup. d. e. s.
quos ei reliquit p. f. a. t. u. s. v. o. b. a. f. i. n. e. l. i. b. e. r. t. a. t. e.
p. r. o. q. u. o. f. i. d. t. e. r. r. i. s. i. j. o. n. k. e. n. d. o. r. f. e. t.
p. r. o. m. i. s. t. n. a. p. e. f. f. a. y. C. r. i. t. a. e. i. n. o. n. f. u. r. b. r. a. y.
p. r. o. p. r. i. u. m. q. u. o. d. i. n. A. u. g. u. s. t. A. c. t. u. s. d. i. x. x. i. j.
M. a. r. t. i. j.

fo Vindura

Jan drosses manij in 4 locos i de godde
dorf acceptans hic manfos in deserto
pugio paulj mial sine libertate resisti
illy apes in vana i porcellos ij et fura
birmaha fide p q. Sicut annis ij
Ady salvas palmas

Godlandus

Merton acceptans manfos in grimo sup
datus de hanturale manfos suis in deserto
datur confony p panti in deserto pley ut

Abestich

Stengel sicut in Nagland acceptans
manfos in drosses p Merton p fatum
conditio confony p fatum panti
intra ante. Gualterus habitatoris hie uti

Glandmestorf. Manij manij vana hic
t manfos ij fuge volubis in capris
pura nihil hoc acceptans hic
Cunus et Jorg papp dindens p p
p dindens et fa vray onij panti hie
panti hie manfos ij et q. fatum de
hic ante confony Ady in panti

Thomstorf. p hanc clauis hantur datus
ij quos de quibus hantur vana i. drosses
panti hantur a longe tpe hantur vana
vanda hie Simonij Sicut t man hie
Ady in panti

Hyderam. p hanc clauis hantur datus
ij quos de quibus hantur vana i. drosses
panti hantur a longe tpe hantur vana
vanda hie Simonij Sicut t man hie
Ady in panti

Gresling

Stengel? acceptans manfos in 4 quibus
tpe q. annos vana fuge ddi hie
equi i vana i hantur i et quanta
fatum hie anij man hantur panti
confony et fiantur hie et fiantur
anij p. b. i. drosses. Datur vana
panti confony hie ante d. M. D. x.
fiantur panti p. i. Sicut in Simonij d. d.
Ady hie i ante Marguiter

Nagland

Beror acceptans manfos in de quibus in esse
panti hie de ante confony panti
hie vana fide p. hie d. d. hie in
panti hie panti hie panti 1518

Anno dñi MDXXIII Leonho mansus
p me int Oppidum administratore
Jacob Byrnstroalt
Jacob pastor accepit mansos vni dimissa
p Cristof ante dñm qui fidemissit p Mos
annos quinq promittens illi offerad. vni
ut defuit vñ Acty die s. Cente pñt
a vñ die

Predecarn

proter d. cald. boen accepit mansos ij
dimissos p tubenatorum sine libertate
fij pro illo idem pñt tubenator
ad annos v. Acty ij Januarij

Natterm

Docter accepit mansos ij quos v. vendidit
Jan. fidemissit pro v. Martin scultus
et marthyn deaguer et Jan venditor
Acty die pñt p. hermit

Mica

broffe habens ibi mansos ij accepit
ad hoc vñ que ill. renasset Simon scult
ibij mica hñy Acty vñ die februarij

Scuibot a

Mag stander accepit mansos ij a glos
fugit margye bñy debet nisi futu
Acty vñ die februarij ut. opt. in mansis

Cheberg a

Strog. d. quipij accepit mansos ij quos
v. vendidit mica hñy mag stander pñt pñt
acty vñ die februarij

Dowm

Dittensroalt

Urban ginter accepit mansos ij
di. quibus fugit Jacob vage accepit
quos ij poros ij vacas ij anene
mod. q. ordij mod. ij se hñy mod. ij
et caldar vñ. plausij et araturij
fidemissit pro v. paul. ginter. pñt
Acty ij Aprilis

Gresling a

pavel accepit mansos ij dimissos
p vacas p obitij broffe brose
sine libertate pcedebat inter equij
vacas ij poros ij et fata modioz filit
v. et vñ die mod. ij plausij. vñ
falu. fona aquaria ij fidemissit
p v. paul. ginter. pñt et Simon coland
Acty ij Aprilis

Deronten

Conij essent ibij mansi desertij quinq xij
ab olim et iam iselmarij vñ die Augustij
plebanus suscepit ex ij in cura futu
et infra annos vñ vñ coland in eis
prouid. at satisfactura dñs p vñ
et fecitio Acty vñ die Iudica

Hans

Hans scultus accepit mansos ij de
supradicty di. quibus habebit libertate
quique mali. Ita ut anno MDXXIII in
cipiat facere omnia confecta Acty
Acty ij ante palmas

Montkendorff

Bartolmis acceptavit manus in quieti
dimisit me consentiente Jorge de alfo rochib
interis cepit illo in ma fiduciam pro
illo tabernator in bymswalt q non
aufugit in ppetui Aty R^o anno pul.

Schonebrugh

Benedict acceptavit manus in quod deseruit
Martyn profugus pro illo fiduciam
mag in Degen. Et hanc in Schonebrugh
ad annos vij. aly R^o anno pul.

Juniter Caseler

Alex acceptavit manus in dimissos p sicut
in vadang sine libertate pro quo fiduciam
pdy sicut Jacob walgruf. Muel hanc in
May rillan in ibi ad annos vij quod
na fugit Aty vltia Mij

Cleeburg b

Muel acceptavit manus in quos cum videret
et audios quib d me hanc

Hogentwalt

Orland pastor me consentit in manus
cessit quos acceptavit Gugor sine libe
tate promissit pro eo Niles ad annos vij
Aly vij Mij

Vindlia

Profico acceptavit manus in defores
p fugio simonis cepit quos in vana
povellus in d mdy no p hanc y sicut
hanc vltia p hanc anno ficut 25 2
p que fiduciam Anglin in plangit
ad annos vij

Rosengarte

Cappus de Melfar accepit mansos in a long
 boppel sub regis imperio vobis de quibus
 p. m. et. et. via pub. ouer. p. m. in
 quibus dicitur long. et. lib. Pro. ad
 Cappus. fide. ipse long. ad. v. m.
 An. xvij. octob.

Melfar

Anno dñi M D xvij lotatio mansos
 deservit p. me Nicolaus coppnic
 an. m. et. administratore.

Nusen

Paul ebret accepit mansos in quos
 vendidit ei Andros Houerman Actum
 vii Januarii

Comary

haus moluz accepit mansos in quos
 vendidit ei Jorge Harberg Act. x. februarii

Steenborn

Melchre tollstedt accepit mansos in
 quos vendidit ei verban tile Act. xi. februarii

Schombrode

haus smitz accepit mansos in de quibus
 restit. Comara sine libertate Act. 2. Martij
 p. me Albert. et. p. m.

Libental

Gorge Schroder accepit mansos in
 dñi deservit omni libertate anno x. vij
 Itaq. datus censu p. m. Anno M D xvij
 dedit. civ. filios. mod. in

Mullenberg

thous messing accepit mansos in dñi deservit
 p. Seungel Houerman Act. in dñi vij. m. et. vij.
 p. me. et. a. burgabio in melfar

Anno dñi M D xvij lotatio mansos deservit
 p. me. Thos. Copp. p. m.

Sonnenwald

Musel hinc accepit mansos in de quibus cum
 hemm. accep. obyt. regim. p. m. quos in
 vobis in bonis in et alia quibus sup. p. m. in
 v. p. m. habet. libertate in censu. Dabitz
 p. m. Anno M D xvij Act. xvij. Octob.

Lasse

p. m. v. m. accepit mansos in a quo
 habet. obyt. mansos in vobis ad quos
 olim mansos accepit p. m. a quo restit.
 de. ma. hinc. m. d. h. m. sup. d. m.
 Act. xvij. Octob. Anno M D xvij

Libenau

Jacob teter transgrantede meo consensu in
 Zager mansos in dñi deservit Andros
 vobis in ora p. m. in omni p. m. m.
 infra in anno lotatio p. m. filios p. m.
 Act. xv. Octob.

Anno dñi M D xvij

Moete

Zutterfeldt

Mrorey Sebolge accepit mansos in
 de quibus Andros. vobis in m. m. m. m.
 restit. fuit. ora. consensu. Act. xv. m. m.
 xvij

Stegemasdorf

p.

Voppen

frankhe admister molitor ibidem acceptat
manfos iij a quibus annu annuus
fugit martij hamman a sup quibus
acceptat equos ij vacca j bonos ij porcos
ij habitas libertate iij annoz a rusa
et fructio dempta venatione debet q
primu census Anno 1523 ad
xij Martij

Ibidem Ibidem

hendi dicit in secretis dicit ibi manfos iij
acceptat hic manfos iij ut cum ipse colonu ipse
p dicit in ddi. libertate a rusa et fructio usq
ad annu 1521 intrant. Actus xij martij

Kynappel molendini

Cum superioribus diebus quida ex neudorf
neudorf manfos cum molendini obij p d
libertatem nulla rusa hoc locum resignasset
et eundem manfos nulla rusa acceptare
vallet illi negantur se manfos dicit

Kynappel molendini

Cum olim manfos cum ad hoc molendini
deserta plurime cottas nulla Neudorf ann
acceptasset pro annuo censu iij j solvendo
et prope tractatis diebus ipse manfos
desertas dno resignasset tunc solvendo
pro tali censu. Ex tunc cottas in Clefeldt
emade ipse asserviri postulabant. Illi contra
penitentia dicit multiplicibus pibus repe
terunt eundem. Ego igitur Nicolaus
Coppin administrator habito sup hoc N.C.
confessus piter et assensu ex rebus montibz
causis manfos ipse rusa Neudorf
p dicit rusa illuz de novo asserviri
et deinceps quotannis sup pro ex ruda
in tunc Martini schmal quondam molen
dini fuerit desertum. Alioquin si quando
contingat ipse instaurari. debet manfos
ipse molendini ruda Actus die sabbaz dno
honoravit iij iij ad alio ruda manfos
pomp obligari

et plurim qd nulli pnt in rusa rusa

Anno dno MDXXI post viduas belli
die x Aprilis suscipere dimissis annu p dicit
armatoz in hoc deserto 2 cottas desertas
manfos infra ipse facta sup. pmo per
dno Nicolaus Coppin administrator

Lurosa

dimissus Czobozmstij acceptat manfos
ij rusa pro obitu archiepiscopi hinc h
bortas. nihil obtinuit in manfos pro obitu
Actus xij May

Jomendorf

quod manfos annu ex 2 cottis in lurosa acceptat
manfos ij rusa et dicitatione p dicit in lurosa
ob manfos manfos p dicit et ut obtinuit
manfos pro facta filijs Actus xij May. f. 151

Lurosa

Manfos acceptat manfos ij dimissus et Jacobus
supradicta. nihil p dicit in manfos pro obitu
et facta filijs. Actus xij May
et manfos ad manfos

Ibidem et Radetani

quod dimissus manfos ij in Radetani in lurosa
lurosa hinc manfos ij ab hereditate nihil ruda pro
manfos. et p dicit qd hoc facta p dicit de
ruda in Radetani. fidemissus cum hereditate
radetanis. Crispus Sulberg in lurosa et
pro lurosa sunt in lurosa Actus xij May

Cleberg novum

quod Sulberg quod de parvitate manfos facta
parvitate Sulberg p dicit sibi adiungi manfos ipse
census ruda p dicit et hinc p dicit. facta
ex dicit ruda ruda. obtinuit eos sub ruda
dicit qd illi no ruda. ruda p dicit ad
filios ad ruda et p dicit ruda ruda ruda
ruda p dicit p dicit Actus f. 2. p dicit

Ibidem

Actus quod filios p dicit hinc manfos ij que
ruda de parvitate ruda quod de lurosa ruda
ad hinc manfos ij a ruda ruda. qui acceptat
alio manfos ij. quod illi dimissus ruda ruda
dicit et ruda filijs et ruda ruda Actus
f. 2. p dicit

Jomendorf

Sigfrid ruda in lurosa manfos ij in lurosa
manfos cum hinc manfos ij ab hereditate ruda
Actus ruda ruda

U.9.

Impleturum hanc et servat in armo
Castri allenstein anno dñi MDXX^o

A

- Bulle ij Imo. vij sup limitib terrarum prussie
- Bulle ij auree Caroli iij sup limitationem terrarum prussie et confirmationem privilegij eccie Warmien
- Lre eiusdem Caroli sup inuentionem privilegij eccie Warmien
- Lre Anselmi primi Epi Warmien fundationem eccie et diocesis dunsionie

B

- Limitatio diocesis Warmien et Sambrien sigillis iij
- Concordia inter eatum Warmien et 4 sup confirmacione latina sigillis viij
- Alia concordia vulgaris sigilla vij
- Bulla Gregorij xi commissio ad archiepm pragam in causa limitum
- Lre Archiepi pragam ad pleb. i. elbingam ad recuperandam iustitiam
- promissio arbitrorum
- Copia dunsionum limitum in forma libri
- Lre missive Magri generalis sup limitibus cum districtu oskrode
- Lre binc ex ase sup eodem
- Lre Regis francie donationem lignivici

C

- Lre donationem ville Santoppin et suburbium eccie Warmien
- Iura fabricie eiusdem
- Bulle vij indulgentiarum et eade eccia
- Lre translationis Capite s Georgij ex heilsberg ad ecciam Warmien
- Lre observance chori in eade eccia
- Lre Regis francie donationem lignivici

D

- Donatio Tolkenit cum suo districtu pro eccia Warmien et cum piscatoriis
- Donatio Tolkenit Capto et Epim fab. privilegium honorum eorum Schawensheim Reberg et molendini haselan
- Recognitio d G de basen sup solutionem eorumdem honorum
- Lre confusio d S. r. regis cephon ville Cluniedorf
- Confusio cephonis districtu Tolkenit
- Lre confusio et antea aptera ville Crebisdorf et Corfan postea ppetua applicam monasterio s brigitte in adano
- Inscripcio Conradfrucht in
- Inscripcio Schonenbruchs
- Conf. exemp. Conradfrucht S. r. r. vaterenck
- Conf. exemp. Conradfrucht d Ep. Luce
- Conf. exemp. ville Mayberg

sup dan
f. s.
brigitte

E

- Lre d Sigismundi regis pol. confirmatio exemptionis ad Stum wiling
- Justitiam sup quibusda villis i confirmat aptica indubie notatis
- Justitiam emptioni ante ante castrum allenstey et duoy horrorey
- Justitiam emptioni rursu taberne a saute in noua Culhendorf
- Emptioni curie queditig
- Lre Capta sup pte puaq corday vofignere
- privilegii velle Alanden
- privilegii velle Gabelen.....
- privilegii velle pilgrimsdorf
- privilegii curie bebir
- privilegii molendii bormirey
- Sina sup piraiva abm in lam molit
- Sina sup silva birkpusth con vammirey
- Emptioni curie Calenberg
- Lre exemptionis curie pije in villa bairgen
- Iura et copia pofortey
- Impetatio curie retardati in molit Caldemphe
- Lre regu riragintoy in allenstey sup .50
- Lre dissolutioni eiusde molit ad Capthy

F

- Lre exemptioni curie pije in villa bairgen pro affino horay d mro
- Donatio velle padelarchey
- Confirmatio eiusde et consuetudinis bairgen
- Copia in Sui sup velle padelarchey
- Lre exemptionis mansi ruij in bonis pentunen dyndels allenstey
- privilegii velle vortsdorf
- Lre exemptioni eiusde et alia simul
- Copia privilegii Sandecaim
- Lre venditioni mansi ruij p horre dca

G

- privilegia velle vassen
- Copia exemptioni mansi ruij abm
- Sina contra fabiam occasionem ruij abm
- Justitiam Sui contra eudem sup molit.
- Impignoratio mansi ruij p fa. tollit
- privilegii velle scarbot
- Lre solutioni eiusdem
- Lre exemptioni curie scarbot
- Lre solutioni eiusdem
- Copia venditioni mansi ruij engelwardi pro q Christophano tapian
- Contractus bonoy in dactione
- Lre venditioni mansi ruij molendii in schouffeburo
- Liba annuifarioy
- Testameta dirusa

H

- Confirmatio hominum pp quosda interios
- Commissio pp Epi Warmen d custodiat
et alijs distributione pia corpora pbi
- Item confirmatio d custod distributione
- Deposito testis d distributione que in
causa ecclesie vel capti absque dantur
- Lre dny fab. Epi d quere tollent
distributione
- bulla corrupta sup trimal studio cano^{de}
- De curia can^{ti} sine Epali apud certam
Warmen concordia Epi d Capti
- Concordia Epi d Capti de electione
cano^{ti} et alijs rebns
- Copia Landi inter Epi d Capti
- De prima voce d ppi

I

- Erectio archidiaconat^{us}
- Confirmatio Innocentij xij delectio
quod Luc Epi
- Copia resignatione epatus eide facty
- Lre Regis Sigismundi concordia
sup electione epore
- Actuali inuaty d electione d fab. Epi
- Acta circa electionem eiusdem
- Lre Capti ad pp et rati Card de delectio
q Arnoldi Venet Venade
- Lre Epormy Rigeni Warmen
Sambicy et pomzamiy sup eod

K

- Lre regis polonie testimonialis p Epi
- Lre testimonialis Magniducy hramie
- Lre d regis polonie quib^{us} s^{us}ceptis
certam Warmen in suam p^{ro}laty
- Copia de pace inter Vladislavij
regis polonie et r
- Copia concordie inter magni ge
nerate et r N Epi Var
- Lre acceptatione p^{ro}lati parisi
p Epum Warmen
- factus inter Mathie regis
ungarie et N Epi Var
- Copia lre administrationis certu
Warmen p Vincentio h d bar
- Scedula petitionis Epi ad regem pol
- Copia mandati ad submitteudum
certam p^{ro}lati Casimiri et p

L

- Instrum sup argento p quondam
huncum qm vobis
- Instrum d argento cetero ad usum
Epi p Capty m cetero
- Copia varam Elbing sup mutuo
p Capty facto
- De argento in Luonia ipromoto
- Lre sup mutuo p paulu Epum
curoniam facto
- Rescriptum sup iij contra de
mutu mra et possessio cetero
- Ita rescriptu iuno cetero i simili ca
- Rescriptum contra sandorum d rursus
- Lre benedicti commissarii significandi
imp. con + d rursus ablatio
- Instrum de bonis Epi p 7 in abbat
confessione
- Copia sine arbitrio p sigis
mundum imp pro huncuo Epi
varum
- Mandatum eiusde Epi repetitionem
possessoris cetero sine et a. r.
ablatum iuxta suam pmissum
- Rare p pto p b liberrate
ab Epi Curoniam

M

- pro cessus con Georgii d Schlimm
et complures suos
- Concordia cu guttore et detentoribus
Castri Seeburg
- Lre regalis ad brandenburg d villaz
impugnacionem
- Mandatum pauli Epi pro subsidio
sup redemptionem castri Seeburg
- Lre eiusde ad quosda plebanos d rursus
- Copia varam ad commendacionem
brandenburg d rursus bonis curoniam
- Lre ppi guttore quondam quondam
bonorum Cupto var p ipm rursus

N

- bulle pij ij absolute a rursus lige
- De iudicio lige observandis
- Lre missive in causa lige
- Lre absolute quondam curia p r.
franciscan Epum y rursus
- Mandatum absolute y bute Sombot
- Copia missive franciscan Epi ad iudicium
qualem d. rursus
- Copia qdam pauli rursus + ad Epi
sup rursus
- Lre promissio cetero p rursus + rursus + rursus
promissio arbiter mltz cetero et +

- O
- lre concordie inter Captn & Barchid
 - Alie lre concordie in simili matre
 - Itm alia lre in simili causa
 - lre in causa Gressing
 - Quictan de soluedis expensis & capto
 - lre s^u arbitri inter p^{ri}nc polon &
andreas melzer eius in Alenstey
 - Examinatio testy domo E de delon
 - In causa philippi gressing
 - In causa Michael bogener
 - In causa iij frum de planty indicator
 - In causa Tynappel

- P
- processus con^{co} l^{co} iudicis p^{ri}nc p^{ri}ncidat
 - Martini pp v sup^{co} iudicis & minaz
p^{ri}ncidat^{co} ca^{co} var.
 - Consensus Epi & Cap^{co} sup v^{co} q
otomo de russen
 - Copia fundation^{co} ij v^{co} in ca^{co} var
sup d^{co} g^{co} & v^{co} g^{co}
 - fundatio v^{co} ij mill v^{co} g^{co}
 - lre universales amonit^{co} sup donation
 - lre fundation^{co} in v^{co} i^{co} ca^{co} var
lre venditio^{co} am^{co} i^{co} Elday
 - Inpignorat^{co} m^{co} iij i^{co} v^{co} pro
v^{co} q^{co} Martini i^{co} g^{co}
 - Confirmatio testy h^{co} iij pp^{co} sup
v^{co} i^{co} p^{co} ca^{co} var
 - Justit^{co} quib^{co} i^{co} p^{co} & v^{co} i^{co} v^{co}
in Alhuby & G^{co} d^{co}

- Q
- fundatio de nosse i^{co} ca^{co} var
 - Justit^{co} dom^{co} p^{co} p^{co}
 - Sup^{co} i^{co} m^{co} i^{co} v^{co}
 - recognitio m^{co} i^{co} v^{co}
 - In causa arce p^{co} v^{co} & v^{co}
 - lre venditio^{co} v^{co} i^{co} Elday

- R
- fundatio v^{co} in Melzar
 - Itm alia fundatio v^{co} i^{co}
 - fundatio v^{co} ap^{co} S^{co} G^{co}
 - Reperitio^{co} d^{co} Alenstey
 - Reperitio^{co} d^{co} Santopp^{co}

Ratio promissionis ex redemptione bonis
 Bayren Cedon reburg 27 pro diversis
 officiis collectarum et ad mensuram V Capiti
 repositum & Todekmann quod Custodi
 et Nudlan Coperis Canonicos et eiusdem
 mensuram deputatos tutores Anno dñi
 1531. Et procedit hic tota ratio
 ad hunc modum velis numerum mixta
 que hic redemptio pro maiori parte
 facta est

percepta

Anno dñi 1526 Cassar dambrovis
 civis Elbingen non Magri dñi Georgij
 de bayren palatini Moravienburgen
 redimere bona Cedon reburg et
 circa in districtu Tolkenit ad cui
 primam solvere debebat m^z 2000
 Verum propter compensationem quorundam
 deceptorum i Reberg, q tunc in vo.
 ratate discepta no erat indubite dederunt
 m^z 100 soluit m^z 1900
 Sna m^z 1900

Bayren

Anno 1528 Stronus d Arpatius
 zehme eosense dñi Georgij de bayren
 palatini redemere bona bayren & quibus
 ab ipso olim empti iuxta contractum
 debebat m^z 2000 et pro compensatis
 ab heredibus olim progers m^z 300
 sup quibus soluit hoc anno m^z 1300
 Annis aute duobus immediate sequen
 soluit m^z 1000 iuxta nom
 numerum q fat in antiq m^z 1333
 m^z 1333 β 20

Soluit preterea m^z 187 1/2 in restitutione
 emptorum ab heredibus Kasstym sed quia
 hic preterea ex supradictis redemptis erat
 exposita hic deinde exposita no computat

Quare perceptum m^z 4533 β 20

Ita est A Smulay

Exposita

Et primo mutuo accepta p V Capiti
 Anno 1526 V Capiti empto a dno Georgio
 de bayren molendino Haselan inter alia
 bona hic redempta restituit illi pro red
 m^z 200 quas ipse Capiti dederunt
 refundere officiis quibus interim omni
 puerum ex conductio om bonorum
 Haselan obventum dederunt domi
 supradicta summa m^z 200 fuerit soluta
 et reposita m^z 200

Anno 1527 Mutuo accepit Capiti s empt
 om bonorum Crumfeld m^z 250 dederunt
 singulis annis ex arce Allensij vendi
 lasta & seligro et prima hic reponi
 usq ad integra sortis solutionem m^z 250

Anno 1531 V Capiti dñi mutuo accepit
 in officio diversorij in francenberch
 sedij nom numerum m^z 461 β 22
 q fat in antiq m^z 515 β 22 1/2

Summa Mutuata preterea supradicta
 p Capiti Summa m^z 1065 β 9 1/2
 Dicitur est hoc redditu ascribi Legatis
 Nudlan

Exposita quibusdam officiis in suppu
 ratione sortis ipsorum & parte solutione

Ex legatis q Nudlan Ep.

Anno 1529 Decreto V Capiti dati sunt
 q candidis bombardis viridis plumbo
 et pulveribus p tintoy varto m^z 100
 Adduc sunt m^z 2 β 53 1/2
 et preparati bombardis et pulveres m^z 1

Anno 1531 pro defensionem murum
 Kuntlarz contra Almagry m^z 7 No
 fat antiq m^z 13 β 20 et pro eq
 in coluntisibz m^z 20

Sna - m^z 33 β 20

2a Sna m^z 197 β 13 1/2 5

Anno 1527 pro officio fabricae m^o 50

pro ambone sine
Nuraria Custod. And. Claz

Anno 1529 empti & mansi i vaupey
a Gregorio Heubel solute sunt vide
in sumo m^o 182 fl 26 d 4

Anno 1530 in solutione q^uadranse
bonoz Appelano ab Alexandro plastering
& eius heridibus empti m^o 70

Itm in solutione alterius quadrante
eozunde bonoz a Gregorio Sarke
empti m^o 116

Anno 1531 Com^u vey Captay voluisset
pro hoc officio redimere censu in vaupey
ab officio Scolaum recepte sunt in
complementum huius redemptionis
m^o 31 fl 6 d 4

It^{em} pro emenda m^o i census pecu
narij sup domo Jo vaupey i framburg
ex legato q^uo Cassaris greue p^ocuratoris
in complementum sume capitalis data
est m^o i

Itm pro parte salarij p^ocuratoris in
causa vaupey mutuae sunt
m^o 20 q^uo restitui debent e promembus
huius officij

Sua m^o 420 fl 33 d 2

Com^u vaupey
Anno 1530 die 30 Julij eide comitatu
volenti emere quosda^m premissas hered
ditarias i framburg tradite sunt
m^o 53 fl 20

3a sua m^o 20 fl xxij fl luy d ij le.

Exposita alia commo

Anno 1529 Joann^u vout in negocio
redemptionis banien^u theoma m^o 10
& expens^u m^o 4

pro sumptibus duj Argaty Zehent in
diversio facty m^o 2 fl 37

In comutatione monte phibite facta
est iactura in montaria hougstreyer
in m^o 1 fl 28 d 8

4ta sua m^o 8 fl 6 d 2

Sua^m omⁿu^m expensoz m^o 1794 fl 22 d 5
Ita est A Smlth

Restant p^opta m^o 2738 fl 57 d i
Ita est A Smlth

Anno 1531 die 23 mensis Octobris
Remunerata q^uo restabat in mensa
pennia inuenta est ut sequitur

In solidis antiquis m^o 187 fl 2i fact
antiq^uo m^o 249 fl 48

In grossis simpli m^o 721 fl 48 No
fat^u antiq^uo m^o 962 fl 24

In grossis triplibus m^o 19 1/2 fact
antiq^uo m^o 20

In gy durabilibus + p^o d^o 15 m^o 7 fl 20
fat^u antiq^uo m^o 9 fl 46 d 4

In medijs polonis m^o 12 fl 46 1/2 No
fat^u antiq^uo m^o 17 fl 2

In denarijs antiq^uo m^o 8

In denarijs antiq^uo ac grossis phibite
mixtim fat^u fl 18 d 4

In Anno
In bypannis duplis 20 p^o m^o 5 1/2 fact
m^o 110

In angeltz 58 p m 4 fat m 272
 In nobilibus vifaz 2 p m 5 p 45
 fat m 12 1/2 11 1/2
 In vngaricis 313 Mr 939
 In romay 1 Mr 2
 In Ciemeroy 13 p m 1 1/2 fant
 m 19 1/2
 In Cepuanis 34 p m 1 p 37 1/2 fat
 m 46 p 45
 In Cornetis 43 p p 50 fant
 m 35 p 50
 In Cornetis 3 hincior. m 2 p 24

Sua Mr 2712 p 18 d 2
 Ita est Alex. Sultay
 Deficunt a supiorij sua restante
 m 26 p 30 d 5

Alex Sult
 Hec pecunia defalcata vniuersi sume
 p reprobz vniuersit Mr 4500 p 41 d 1
 Ita est A.G.
 Quonia vero in prima fab redemptionz
 solute fuerit uti m 1900 atqz in
 secunda m 233 2300 ^{alij} his que
 pp nom monic mng acceruit venit
 ex sup dntz 26 m 30 p 5 d 2 propoz
 honabite defalcanda prime sume
 m 12. 3. 1 1/2 altere vero m 14. 36. 3 1/2

Erit ergo prima summa diversis officijs
 distribuenda m 1887. 56. 4 1/2

Secunda summa ex qua pteca deducitur
 oppofe comel m m 8. 6. 2. Erit
 Mr 2267. 10. 0 1/2
 Mr 2277. 18. 0 1/2 Cui omg
 accesserit in m 1000 non minus q
 uti m 333 p 20 ^{viteris} confurgunt
 Mr 2610. p 38. 0 1/2. distribuenda
 officijs p altera p redemptionz q in
 bayren ut sequitur

Distributio prime sume exactionis
 bonoz sub distributa Tolkerit pro va
 non partu contributaz diversis
 officijs. Mr 1887. p 56 d 4 1/2 d
 quibus supra sigue in huc modum

Legatis q 12 epi m 894. 24. 5 1/2
 fabrice m 86. 21. 2 1/2
 Mortuarie m 77. 52. 5 1/2
 Scholarum m 198. 14. 0 1/2
 Viri Custodiz sine ambonis m 210. 2. 0 1/4
 Viray Mart arcto m 141. 2. 1
 Viray Zarfaz m 61. 21. 2 1/2
 Viray Bauptolomij m 103. 50. 1 1/2
 Viray 15 pbondaz m 129. 47. 4 1/2

Ita est:
 Altera distributio q sume fidei redemptionz
 bayren Mr 2610. p 38 d 0 1/2

Legatis 12 epi m 1076. 28. 1
 fabrice m 73. 46. 4 1/2
 Mortuarie m 93. 38. 3 1/2
 Scholarum m 238. 21. 4 1/2
 Ambonis m 252. 33. 0
 Viri Mart arcto m 101. 36. 3 1/2
 Viri Zarfaz m 73. 46. 4 1/2
 Viray baupto m 124. 52. 4
 Viray pbondaz m 212. 49. 2 1/2
 Comij viri m 113. 29. 3
 horay m 170. 16. 3 1/2

hinc
8m

^{tabular}
Distributio ex vicarij p[re]sentis collecta
ad Summ[um] M^o 4490 β 34. 2. 50

Legatoꝝ M^o 1969. 55. 2
quibus deducta sua mutua p[er] Cap[itu]l[um]
p[ro]p[ri]a uti M^o 1065. 9. 21 et
expens[is] ordinarijs M^o 197. 13. 5
Resat in hoc off^o M^o 707. 30. 1

fabrice. M^o 134. 8. 1 quibus p[ro]p[ri]a
solutis uti M^o L. Resat M^o 05. 0. 1

Mortu[or]um M^o 171. 31. 2 $\frac{1}{2}$

Scholastic[or]um M^o 436. 35. 4 $\frac{1}{2}$

Ambon[is] M^o 462. 35. 0 $\frac{1}{2}$ deducty
M^o 420. 33. 2 Resat M^o 42. 1. 4 $\frac{1}{2}$

Vic[ar]i vicarij arch[iepiscop]i M^o 332. 38. 4 $\frac{1}{2}$

Vic[ar]i vicarij vicarij M^o 135. 8. 1

Vic[ar]i vicarij vicarij vicarij M^o 220. 42. 5 $\frac{1}{2}$

Vic[ar]i vicarij vicarij vicarij M^o 342. 37. 1

Con[gr] vic[ar]i M^o 113. 29. 3 deducty
M^o 59. 20. Resat M^o 60. 09. 3
horarij M^o 170. 16. 3 $\frac{1}{2}$

Reductio huius p[re]dicti p[ro]p[ri]e q[ui]
in mensa ad nom[en] numerorum. l[ic]et. mo

- + Legatoꝝ M^o 707. 30. 1 factum
in nom[en] M^o 389. 37. 3 $\frac{1}{2}$ si
- + fabrice p[er] M^o 05. 0. 1 fab[ri] M^o 63. 47. 0 $\frac{1}{2}$
- + Mortu[or]um M^o 128. 32. 3 $\frac{1}{2}$
- + Scol[ar]i M^o 327. 26. 5
- + Ambon[is] M^o 431. 31. 1 $\frac{1}{2}$
- + Vicarij arch[iepiscop]i M^o 249. 29. 0 $\frac{1}{2}$
- + Vic[ar]i vicarij vicarij vicarij M^o 101. 21. 0 $\frac{1}{2}$
- + Vic[ar]i vicarij vicarij vicarij M^o 171. 32. 1
- + Vic[ar]i vicarij vicarij vicarij M^o 256. 57. 5 $\frac{1}{2}$
- + Con[gr] vic[ar]i M^o 45. 7. 0 $\frac{1}{2}$
- + horarij M^o 127. 41. 1

Sua M^o 2034. 13. 4 $\frac{1}{2}$

Vente Cap[itu]l[um] p[ro]p[ri]e h[ab]e[re] r[ati]o[n]em
Alex[ander] S[an]ctus Council & M^o

In No[m]i[n]e D[omi]ni Amen

Immo et singulis
p[ri]ncipib[us] et singulis
com[un]i V[er]is Cap[itu]li Warmien[si]s Administrator[um] et Sigmund[us] per p[ri]ncip[es] et V[er]bon[us] Scultetus In Dittrecht[us]
malt Scultet[us]: h[uius] quattuor mansos ibi Liberos t[ame]n officio Sadteat[is]: petita ad hoc mea Licentia et
obtent[is]: L[ic]entia vendicis titulo in h[uius] partib[us] consueto: in et super mansos quattuor quos ibi possidet
Liberos: de consensu uxoris sue et h[uius] pro quor[um] ratihabitione bona fide p[ro]mittit: V[er]bon[us] d[omi]n[us] Nicolao
Victi Vicario Warmien[si] et castri Allensteyn Cap[itu]l[us] no[n] pro allodio quarto q[uo]d V[er]bon[us] d[omi]n[us] Baltasar
Stokfisch Cap[itu]l[us] Warmien[si] possidet ementi: vendidit Marec dimidiam bone monete census annui
in festo s[an]cti Michaelis quatuor solued[is] pro m[er]ito sex eiusdem bone monete sibi in pecunia mutata
plene persoluitis Promittens super festo s[an]cti Michaelis proxime futuro pro rata t[em]p[or]is census dimidie
tatem ut pote festo vni[us] ac deinde singulis annis censu[m] integrum marce dimidie p[re]fato d[omi]n[us] Baltasari
aut ei qui h[uius]modi allodii quarti possessor extiterit per se suos h[er]edes ac dictos mansos posses-
sores solvere: donec ipse h[uius] h[er]edes aut mansos ipsos possessor h[uius]modi censum in toto vel in parte
ad se pro festo quia empt[us] et pecunia dixerit redime[n]s: censu[m] t[ame]n retardato pro rata t[em]p[or]is integralit[er]
primo persoluto In quor[um] fidem et testimoniu[m] p[ri]ncip[es] h[uius] officij administrator[um] Sigillo sui obsignate
Act[us] in castro Allensteyn die x[o] mensis Marcij Anno M[ille]m[od]o cccc[us] lxxviii. Presentib[us] ibi Baltasari Losan[us]
et Alberto Szbulky familiarib[us] Testibus ad p[re]missa vocat[is] Pariter et rogatis

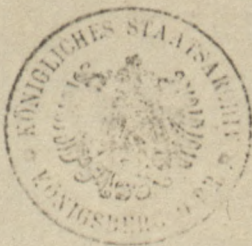
in Zaunvez

V. lib.
 Veri tunc amice carissime Non est parvi momenti quod que
 snapte natura obscura caligine premittit lucem dare
 posse, cum ista fieri possit, ut quis recte sentiat, quod aut
 sentit id eloqui non possit, tale quiddam et mihi interdum evenire
 videtur. Talis est autem de moneta prussiana ratiocinatio propter
 variam quibus commixtionem in dicam confusione, et ideo nihil
 miror si ea que scripsi non statim intelligantur ab omnibus.
 Tentabo igitur quod dicitur queritur intellectum non fuisse reddere
 aptius. Invenimus enim quod libra dimidia argenti emebatur
 in ij et sxx viij quado tribus partibus argenti puri quarta
 pars vis miscebatur et ex dimidia lb quibus inasse solidos
 Cxxj forebant, et igitur moneta huius habeat debitas
 conditiones bonae monete scilicet valorem et estimationem. Per
 que sequuntur examinando declaratur hoc modo. Cum enim
 dimimus in solidis Cxxj lb et pondus tres quartas sine dodrante
 argenti puri fuisse scdm proposita ratione admixtionis, sequitur
 quod in tertia parte huius sume (et sunt solidi xxxviij et tertia unius
 solidi sine dr) continetur una ex dictis quartis argenti puri sine
 quarta parte lb et sic ostenditur propositum, Ergo si xxxviij
 et tertia parte solidi addas Cxxj foret summa solidorum Cxlviij et tertia
 Denique solidi pondentur libe unius biffem (na bis denotat duas ternas
 alidius totus sunt dodrante in quartas) sine pondente lbij et
 sexta unius quod id est unum quod ij ternis. Hic autem inceptus
 sum biffem et sxx xxxij punit tota libra ~~ad~~ haec una continet
 sxx plviij et non habebam dicere unias viij, na alia est in usu
 libra mixta avonatariorum que partitur in unias, minor ista
 in quadrate. Igitur in dicta solidorum summa Cxlviij et tertia unius
 completur dimidia lb argenti puri. Nam cum ipa pondentur
 duas ternas libe si quarta dimpseris qua ratio admixti
 vis deposuit et equipollit sexti parti totius libe remanent
 lb et j. Habemus ergo valorem monete huius libra dimidia
 argenti puri in solidis Cxlviij sed primus eius solidi Cxl. nempe
 ut dictum est in sxx viij cadunt ergo dignitatis seu estimationis
 solidi fore non, et in minoribus parte quaterdecima proxime
 valoris, et sic puto id manifestum. Si praeterea aliud
 quiddam difficultatis convenerit operam meam pro posse offero
 modo quod boni officii possit. Verum autem si aliter fuerit
 quisquam qui ante ad priora rem processura non cum cessabunt
 hoc modo videre moneta. Cur cum cessabunt qui ex ea libra

Sanum vero nullum expectant in quorundam euentum
futurorum dno agatho referente, de contributione tractant
vnde accipio nihil hoc tempore futurum de moneta, neq. cuius
conuenit ut duplici grauamine onerentur subditi. Itaq.
retribui nris quidem, moneta ante carbit, imo nro carbit
sed facientes adhuc precor et debemus Regi tuo nostro
grandi pecuniam id est polras grana ante vbi manebit.
Nescio si no pulcris magnificentibus atq. regulis fuisse dimissa
operi dicam etia multo utilius, et dimissa quodam moneta
me exisse, et si no satis id fuisse postea ad contributionem
processisse. Nam si no fallor, maxime profectum et fructum
reperit hie res, aucto reatu publico, nempe perpetuum illud
autem annua solo modo. Sed quid sit futurum me errare possi-
vum homine vni ingenium habentem, et no aduidentem
vel ignorantem que ab alijs percipiuntur utiliora
Cupio d. tua optare felicitate, vobis, et faciat me R. dno
seruicia mea commendata. Ego Varrina octava postea

N. Coppin
felix vobis

De moneta



Ratio panaria Allenstij scdm praefinitioz tritici & siligis
 Ex modis uno utriusq; frumeti facta examinatione diligenti
 et metreta deducta proveniunt panis lb 57 fere. Cum vero
 solent frumeta ante postura a levis & 2 Ramis purgari, quo
 panis exeat nitidior & purior, plerumq; adhuc una lb detrahitur
 pro purgamentis hinc ut remaneat panis lb 56 ad minimum
 ex modis 1. Expense circa coes sunt fl. 6. 8. q. 1/2 pro
 panis coactum primum fl. 4 q. 1/2 veltura fl. 1 pro sale &
 feribus fl. 1 pro vibratioe 2 q. 4. At quonia furfures &
 purgantia expensas panificij compensare sufficunt dimodo
 ex modis 5. furfures veniat imutabiliter fl. 5: residet
 idcirco eadem sup ratio prj frumeti ad panis puctum
 ut verbi gra qd frumetum emittit q. 33 appendunt
 5 panes obolares lb 2 quando vero primum fuerit
 22 appendunt 5 panes lb 3 & sic de ceteris
 prout in subiecto Canonis reperitur a 9 & ante p. 3.

primum frumeti in modis Solus	Sex obolarum panis pond		primum frumeti in modis Solus	Sex obolarum panis pond		
	lb	sg		lb	sg	
9	7	16	39	1	33	$\frac{2}{17}$
12	5	24	42	1	27	$\frac{3}{7}$
15	4	19 $\frac{1}{2}$	45	1	22	$\frac{2}{5}$
18	3	32	48	1	18	
21	3	6 $\frac{1}{2}$	51	1	14	$\frac{2}{17}$
24	2	36	54	1	10	$\frac{2}{7}$
27	2	21 $\frac{1}{2}$	57	1	7	$\frac{11}{19}$
30	2	9 $\frac{1}{2}$	60	1	4	$\frac{4}{5}$
33	2	0	63	1	2	$\frac{2}{5}$
36	1	40	66	1	0	

De panis p[ro]curarij lesib[us] q[ui]busd[am] manifestanda ratio
p[ro]mo apponit[ur] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e in h[uius] m[od]o et q[ui]busd[am]

U[bi] si lesio in p[ro]p[ri]e m[od]o m[od]o in h[uius] m[od]o Al[ia]t[us]
et ab[er]at[ur] m[od]o p[ro]p[ri]e m[od]o ad al[ia] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e

Et quia farina que fit ex m[od]o p[ro]p[ri]e h[uius] p[ro]p[ri]e
quarta p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
quod p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
h[uius] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
h[uius] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e

que diph[er]entia de farina m[od]o m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
h[uius] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
colligat[ur] h[uius] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e

Ita fiat in h[uius] m[od]o p[ro]p[ri]e Al[ia]t[us] et ab[er]at[ur] si p[ro]p[ri]e
et que diph[er]entia p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
Et h[uius] m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
et quod p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e

Cum tamen in ratio adhibeat que de filigine
superior est apponit[ur] in quibus ab[er]at[ur] p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e
m[od]o p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e

1705

tuus nos a maioribus vestris fundatores sumus,
pro regia tua in ecclesiis, et ecclesiasticas personas beni-
volentia non adesse. In hoc facietis rem nobis
placitam, vobis vero ipsis non incomodam.

Moneta est aurum vel argentum signatum, quae
pretia emphylium, vendibilium & rerum numeratae
secundum cuiusvis rei publice institutum, vel gover-
nantis ipsam. Est ergo mensura quaedam estimationis
oportet autem mensuram firmam semp ac statum
servare modum. Alioquin necesse est confundi
ordinationem rei, & tunc quoque et venditis
multiplex defraudari: quemadmodum si una mo-
dus, pondus etc. certam qualitatem non servet.
hanc ergo mensuram estimationem pro ipsis mo-

monete, que et si bonitate materie fundetur oportet
tamen valorem ab estimacione discernere. Potest enim
pluris estimari moneta q̄ eius, qua constat, materia,
et convexo. Causa vero constituciois monete no:
cessaria est. Quamvis enim auri et argenti solo
pondere rerum commutatio fieri posset, ut quo co:
muni hominum consensu ~~moneta~~ et argentum obliqu
in pretio habeatur, sed propter multa incommoditate
affrendorum semper ponderam, q̄ non statim auri
et argenti sinceritas deprehenderetur ab hominibus
Institutum est publico sigillo monetam signari,
quo significatur instam auri vel argenti partem
in esse, et fidei auctoritas adhibeatur. Iuxta autē
et quia monete estimacio est, quando paululo mi:
nis auri vel argenti continet q̄ pro ipsa ematur
: ~~instam~~ :
Potest quantum pro expensis: monetariorum
oportuerit deduci. debet enim signum aliqua ma:
terie addere dignitatem. Potest hoc tribus modis
depravari, vel propter defectum materie salum
quado sub eodem pondere monete plus q̄ oportet
est comiscetur argento, vel propter defectum ponde:
ris, quāvis instam habeat oris et argenti mixtionē
vel quod penus: propter otiosissimum, potest etiam
propter immoderatam multitudinem, moneta vilescere
si tantum argenti in monetam redigitur, donec ar:



genti massa magis ab hominibus desideretur, pe-
rit nempe hoc modo dignitas monete quando per
ipsam tantum argenti emere michi non licet, quan-
tum ipsa pecunia continet, sentiamque tunc maiore
profectam aliquando argentum in monete destrudi-
one. Remedium est non amplius moneta redere,
donec se ipsam recuperaverit. Vilescit etiam vltro
valor monete longa resu detrite, propter quod sola
instaurari aut innovari debet. Cuius signum est,
si argentum in moneta aliquanto minus reperitur,
quod pro ipsa emptum. Quocirca ergo nova fieri
debet, opere precium est antique resu intercedere
omnino, et ut eam inferri in argentaria officina
recipiat novam, qua argenti quantitas, que in anti-
qua est admodum compensetur. Quod si neglectum
foerit, infiriet antiqua nove monete dignitatem.
dupli ratione. Mixta enim reddet summam a iusto
pondere deficientem, et minus forsitan multiplici-
tam sequetur, quod dupi superius. Maximus vero
error est, et admodum intellexabilis, si dominus vel
quod quom est rei publice gubernatio, ex monete
cessione lxxum parat, dum videlicet precestanti
monete materia vel pondere deficientem novam
inducit, sub precepto estimationis antique fallit
enim non seditos pluri, sed etiam scripsum. pnti

tantummodo gaudente Luceo, et quidem modico, non
 dicitur quod parens seminatore, qui mala semina mittit
 ut seruet bona, mettet etiam quae seminavit.
 Infestat malum hoc estimationem monete punde ac
 rubigo frumentorum, quod postquam invaluerit fueritque
 iam sero deprehensum, non facile amovetur duntaxat
 sine Solditorum alio gravamine, neque honeste
 satis, ut potest cuius causam profiterit ipse.
 Exemplificatio nunc de moneta patris prussiae.
 multis vicibus hadenus obnoxia, transit autem sub
 nominibus marcarum et solidorum, etc. et sunt
 sub hisdem nominibus etiam pondera. Marcæ pon-
 deris est lib. ij et scilicet ij faciunt unciam .i.
 Marcæ autem numerus constat, solidis Lxx . eorum
 ne equivocatio obscuritatem pariat viginti, quae in se-
 quentibus dicantur, ubi dicitur marcæ dicitur numerum
 intelligi solo. pro pondere vero libram nominabo
 quemadmodum marcæ ij constituent ipsam. Pecunia
 igitur quae modo dicitur, ex solidis grossis, et q constat.
 Invenio autem ea nominata quae nunc grossi vocatur.
 aliquando solidos fuisse, et marcæ viij habuisse. Lb. j .
 purissimi argenti, quod etiam ex ipsorum compositione
 deprehenditur. Constat enim ex dimidio eris et argenti
 et eorum marcæ viij per Lxx pendunt prope lib. ij . et hos
 vocabant novos solidos, et eorum novae marcæ sine bonas



Erant enim et alii antiqui solidi, et eorum nunc antiqua
 sine leuis. pondere quodam patet illis, valore autem ex
 dimidio. Erat enim in hiis quarta pars dimidiat ar-
 genti, et marci. xxiij. libra .i. argenti continebant
 pendentes quadruplum. Deinde mutato statu parte vic-
 cum Ciuitatibus esset euidendi monetae concessa fa-
 cultas, et ipse nouum excoecetur, primum legimus, venit
 pecunia multitudine non autem bonitate, cepit q. iij.
 partibus exis, quinta argenti miseri, donec pro marc
 xxi. lb. argenti purissimi emeretur. Manente autem
 adhuc antiqua parte in moneta, noui illi solidi facti
 sunt scilicet, ut xxi. pro nunc leui computaretur.
 Erat enim tunc nunc .i. solidus non multo melior q.
 illi xxiij. postea octo q. transierat noui illi so-
 lidi iam facti facti, eo q. eorum per marciam et
 pomeraniam accepti essent. placuit eos grossorum
 estimatione excoecari, hoc est sub s. iij. maximo ex-
 core, et tanti procurari eos filio, proorsus indigno.
 quasi propriis malis gaudentium, q. scilicet prouide-
 non possent esse sine illis, quamuis non esset melior
 s. xxi. et ab eis hiis moneta erat plus q. sufficiens.
 Desiderabant ergo grossi, cum solidis tribus, quinta vel
 xxi. parte minus realente, estimatione tamen fallari
 patet, detrahebant dignitati solidorum, bonitatem
 eorum sibi minuentis, et promissum pecunie estimationem

rum bonitate confundentes. Decrescebat ergo indies
 magis ac magis estimatio pecunie. Placuit tamen
 a fabricatione monete plane non cessare, et cum
 impense non sufficeret, ut equivalens priori haberetur
 facta est semper pro estimatione continue laboranti
 ut satisficeret. Itaque posterior et prior semper priori
 induta, estimationem precedentis oppressit et ex-
 trahit. donec estimatio solidorum et grossorum valere
 coequaretur. et marcæ xxxij Leves pro lb cedant ar-
 genti: nec dum cessatur usque in presens. quia etiam post e-
 quatam iam fere estimationem cum grossis, novi iam
 etiam grossi succedunt, pondere saltem deficientes
 Nam marcæ xxxij lb pendentes lb argenti habet.
 quid restat. nisi ut proximè marcæ xxxij libra argenti
 ematur, nisi interim forsitan fuerat. tantis ergo
 vicis laborat pressura moneta, et per eam tota patria
 soli amissis eris, curis fruuntur, bonitatem metalli
 valentes. Colligunt enim ex promissa pecunia anti-
 quam, ex qua reliquatum argentum vendunt plus pro
 semper argenti cum moneta recipientes ab imperato
 vulgo. et postquam antiqui illi solidi iam penitus evanescunt
 colliguntur proximè sequentes, tanquam ex avenis testium.
 Utinam reformentur hoc dum tempus est ante ruinam
 maiorem, ut saltem ad xxx marcæ lb argenti restat.
 retineatur. et retineatur in futurum per artem supradictam.



Bobiniam ergo etiam huius redditionis exemplar. primum
 est: ut vobis duntaxat locus Cusum monetae de-
 potetur, ubi non Civitatis nomine, sed sub eius
 insigniis, sed tamen patrie, et quatenus sine obstaculo
 tunc ac Civitatum Decreto non fiat deinceps nova
 moneta Decreto autem inviolabili: ne ultra xx milia
 fiant ex argenti purissimi lb. hoc nempe modo pro
 solidis sumantur cras lb. iij argenti puri lb. j. minus
 oncia j. vel quantum necesse fuerit pro expensis
 duntaxat detrahend. conflatur massa. ex qua milia
 efficiant. que in emptione valeant argenti lb. j. fiat
 etiam scoti ex cras lb. ij et unj. q. ij. argenti
 pro xx milia per lb. iij. Sed magis forsitan doceretur
 si pro solidis semisolidi formaretur ad predicta rati-
 onem. ut essent .v. pro lb. et semisolidi pro iij. q.
 remanentibus remanerentur. Cum autem incepto
 fuerit haec monetae, in redditione rasis antiquae. et in
 monetae pro milia xij antiquae reddantur: x.
 nove. sine solidorum sine grossorum. oportebit enim
 hoc damnum semel pati. ut nulla inde bona sequatur
 et constans utilitas, et in xx. vel pluribus annis
 semel renovasse monetae satis sit. Et haec de moneta
 sufficiat. que meliori iudicio examinanda relinquo.
 quemadmodum cum tempore novo semper usus esse
 offerunt.

Patronus quondam Deo nos tibi hodie
cadimus in victimam N. N. Illam quippe

104.
204.

Willelmus de S. Pauli de Norwiche Dns. Armes, et Laurentius de S. Pauli
synthi de ead. Pnt. de S. Pauli de Norwiche Dns. Armes, et Laurentius de S. Pauli

De estimatione Monetae. ann. 1520.

Kopierskopi
rok 1519

Moneta est aurum vel argentum signatum, quae pretio empta
etiam vendibiliumque rerum numerantur, secundum cuiusmodi
reipublicae institutum, vel gubernantis ipsam. Est igitur mensura
quodam estimationum. Oportet autem mensuram firmam semper
ac statum servare modum. Alioquin necesse esset confusio ordi-
nationem rei publicae, ementes quoque et vendentes multipliciter
defraudari, quomodo modum, si alia, modius, pondus, et cetera
quantitatem non servet. Hanc ergo mensuram, estimationem
probo ipsius monetae, quae etsi in bonitate materiae fundatur,
oportet tamen valorem, ab estimatione discrepare, potest enim
pluribus estimari moneta, quae enim, quae constat, materia, et color.
verso. Causa vero constitutionis monetae necessaria est,
quod annis enim auri et argenti solo pondere rerum commutatio fieri
posset, ergo cum hominum consensu, aurum et argentum aliis
in pretio habeatur, sed propter multam incommoditatem afferen-
dorum semper ponderum, quae non statim auri et argenti firmi-
tatis deprehenderetur, ab hominibus, institutum est, ut alicui
sigillo monetae signari, quo significetur istam auri vel
argenti partem inesse, et fidei auctoritas adhibeatur.

Iusta autem et equa monete estimatio est, quando paululo
minus est auri vel argenti continet. Et pro ipsa ematru, ut
pote quantum pro expensis dimittat monetariorum oportuerit
deduci. debet enim signum aliquam materie addere dignitate

Potest hoc tribus modis deprimari, vel propter defectum
materie solum, quando sub eodem pondere monete, plus est oportet
esse compositum argento, vel propter defectum ponderis, quam
istam habeat eius et argenti mixtionem. Vel quod penes,
propter utrumque simul. Potest etiam propter immoderatam
multitudinem monete, vilis fieri, si tantum argenti in moneta
redugitur, donec argenti massa magis ab hominibus de-
sideretur, perit nempe hoc modo dignitas monete, quando
per ipsam tantum argenti emere magis non licet, quantum ipsa
pecunia continet, sentiamque tunc maiorem profectum aliquando
argenti in moneta deprehensione. Remedium est non amplius
monetam ruderem, donec se ipsam coequaverit. Vilis fit
etiam ultra valorem monete longo uso detrita, propter quod
solum instaurari aut innovari debet, cuius signum est, si ar-
gentum in moneta aliquanto minus reperitur, et pro ipsa
emptum. Quociens ergo nova fieri debet, opere precium est
antiquae usum interdixere omnino. Et cum inferente in
argentariam affinarum, recipiant novam. Quia argenti
quantitas, quae in antiqua est admodum comprehensa.
Quod si neglectum fuerit, infiriet antiqua novae monete digni-
tatem, duplici ratione. Mixta enim reddet summam a iusto

ponderis deficientem, et nimium forsan multiplicatam, sequitur
 quod dixi superius. Maximus vero error est: et ad-
 modum intolerabilis, si dominus, vel quod quidem est recipere
 gubernatio, ex monete ruffione locum quocumque, dum eorunde-
 hinc pre-existenti monete materia vel pondere deficienti
 novam inducit, sub pretextu estimationis antiquae, fallit
 enim non solum solum, sed etiam seipsum, prout tantum
 gaudentem loco, et quidem modico, non aliter quam parvus
 seminator, qui mala semina mittit, et seruet bona, inest
 itaque quae seminavit. Instat malum hoc estimationem
 monete, perinde ac robigo fermenta, quod postquam invaluerit,
 fuerit quae iam seculo deprehensum, non facile amovetur. Dicit
 sine solum altero grammis, nec honeste satis, et
 potest enim causam praesentem ipse.

Exemplificatio nunc de moneta patris profferre, multis vi-
 cibus hactenus obnoxia. Transit autem sub nominibus
 maxarum et scolarum, etc. Et sunt sub iisdem nominibus
 etiam pondera. Marca ponderis est lb. j. et scoli in
 faciunt, etc. 1. Marca autem numeri constat solidis
 lx. Verum ne (cynnicatio) obscuritatem pariat in his
 quae in sequentibus dicam, obtingit max. dicitur numerus
 intelligi volo, pro pondere vero librarum nominabo.
 quemadmodum max. ij. constitunt ipsam. Pecunia
 quae modo utimur, ex solidis grossis, et d. constat.
 Invenio autem ea numerata quae nunc grossa vocatur.

aliquando ^{solidos} grossos fuisse, et marc' viij habuisse. lb i purissimi
 argenti, quod etiam ex ipsorum compositione deprehenditur,
 constant enim ex dimidio exis et argenti, et eorum marc' viij
 per lb pendunt prope lb ij, et hos vocabant novos solidos
 et eorum novas marc' sive bonas. Erant enim et alii antiqui
 solidi, et eorum marca antiqua sive levis. pondere quidem
 parco illis valere autem ex dimidio: erat in his quarta
 parte dimidiat argenti, et marc' xvij lb i argenti tribus
 pendentes quadruplum. Deinde mutato statu patrie, cum
 civitatibus esset rudendi monetae concessa potestas, et ipse
 novum exonerentur privilegium, venit pecunia, multitudine
 autem non bonitate, cepit qz in partibus exis quinto argenti
 miseri, donec pro marc' xx. lb argenti purissimi emeretur
 Manente autem adhuc antiqua partim moneta, novi illi solidi
 facti sunt scoti, et xxiii pro marc' levi computarentur, erat
 enim tunc marc' i solidorum non multo melior qz illi xxiii
 Postea vero qz evanescent illi novi solidi iam scoti facti,
 eo qz etiam per Maregiam et pomerania acceptisissent,
 placuit eos grossorum estimatione revocare, hoc est sub
 B in maximo errore, et tanto procerum consilio presens
 indigno, quasi propriis malis gaudentium qz scilicet prussia
 non posset esse sine illis, quam non essent meliores
 qz xv. et absqz his moneta erat plus qz sufficiens.
 Dissidebant ergo grossi cum solidis in quinta vel sexta
 parte minus valentes, estimatione tamen fallaci pares

detrahant dignitati solidorum, bonitatem eorum sibi men-
 cientes, et promissum pecunie estimationem cum bonitate
 confundentes. Decebat ergo iudicis magis ac magis
 estimatio pecunie. placuit tamen a fabricatione monete
 plane non cessare, et cum expense non sufficerent, ut equi-
 valens priori videretur, facta est semper pro estimatione
 retine labanti vix satisfacet. Itaque posterior et prior
 semper priori videtur, estimationem precedentis expressit
 et exprobat, donec estimatio solidorum et grossorum valor
 requiratur, et nunc xxiii leues pro lb redant argenti
 necdum cessatur usque in presentem. Quod etiam post aquatam iam
 fere estimationem cum grossis, novi etiam hanc grossi ser-
 vedunt, pondere saltem deficientes. nam mare xxvi lb. ij
 pendentes lb. ij. argenti habet. Quid restat, nisi ut pro
 mare xxvi. libra argenti ematur, nisi interim fortissimum
 fuerit. Tantis ergo viciis laborat prussiana moneta
 et per eam tota patria, soli amissis emis, eximis sumitur.
 Bonitatem metalli turgentis, colligit enim ex promissum
 pecunie antiquam, ex qua eliquatum argentum vendunt
 plus semper argenti cum moneta recipientes ab imperato vulgo
 et postquam antiqui illi solidi iam penitus evanuerunt, eli-
 guntur proxime sequentes tanquam ex avenis triticum.
 Utinam reformentur hoc, dum tempus est, ante ruinam
 maris, ut saltem ad xx mare lb. argenti restitue.

xetur. et retinebatur in futurum per artem supradictam.
 Objectionem ergo etiam huius reductionis exemplare.
 primum est. ut omnis dimittat locus cuiusvis monetae
 deponatur. ubi non civitatis nomine. omnis vel sub eius
 insigniis. sed terminis purissimae patrie. et quod sine optimata
 terra ac deo Civitatis decreto. non fiat deinceps nova
 moneta. decreto autem inviolabili. ne contra exp. mo
 fiant ex argenti purissimi lb. Hoc nempe modo sub
 solidis sumantur exis lb. iii. argenti puri lb. j. minus
 oncia j. vel quantum necesse fuerit pro expensis dimi-
 tatur detrahend. conflatur massa. ex qua unum ex
 fiant. quae in emptione valebunt argenti lb. j. fiat
 etiam sexti ex exis lb. j. et unum xi. q. ii. argenti
 pro unum xx per xxiii. Sed magis forsan conveniet
 si pro solidis semisolidi formarentur. ad reddita ratione
 et essent v. pro vi. et semisolidi pro iii. q. x. ma-
 nentibus dimitterentur. Cum autem incepto fuerit hoc
 monetario. in hereditate usque antiquae. et in monetae
 pro unum xiii antiquae reddantur x. novae. sine solidis
 sine grossis. oportebit enim hoc damnum simul pati
 et multa inde bona servari. et constanti utilitate. et
 in x. vel pluribus annis simul renovasse monetae
 satis sit. Et hoc de moneta sufficiat. quae meliorum
 iudicium examinanda relinquere. quoniam ad nos cum tunc nova
 semper usque esse offerunt.

Moneta est aurum vel argentum figuratum qua pecunia emittitur in venditione rerum
 cum numerantur secundum cupatris recipiunt constitutionem vel gubernantis ipsam.
 Est igitur mensura quidam affirmativa. Potest autem mensuram preciam
 semper ad factum ferre modum, designi necesse est confundi denominationem
 recipiunt, caetero ergo e' vendente multipliciter deponendi. Eademmodum
 si ultra, modum, proder certam quantitatem non foret. Hinc etiam mensuram
 affirmativam puto ipsius monete, qua est in bonitate materiae funditur,
 oportet licet velorem ab affirmativa differere. Potest enim plura affirmari ad
 rem quam e' quae constat materia et converso. Causa vero constitutionis monete
 necessaria est, quavis enim aurum et argenti solo pondere cum comutatio
 fieri possit, ex quo licet causa aurum et argenti in pecunia habeatur
 sed propter multam incommutabilitatem afferendorum semper pondus, quod non fa-
 ctum aurum et argenti sit certitas de parte dicitur, ad hominum institutionem est
 publico sigillo monetae signum, quo significatur iussum auri vel ar-
 genti partem inesse, et fieri auctoritas adhibetur. Iusta autem et aequa moneta
 est facta est, quando parvo minus auri vel argenti continet, quam pro ipsa ematur,
 ut prope quantum pro expensis duntaxat monetariorum producat reddat. Debet
 enim signum aliquam materiam addere dignitatem. Potest hoc triplici modo fieri
 vari, vel propter defectum materiae solum, quando sub eodem pondere moneta
 plus quam oportet de compositione argenti, vel propter defectum pondus,
 quavis iustam habeat auri et argenti mixturam, vel quod pejus utrumque
 simul. Potest etiam propter immixtam multitudinem moneta vilescere pro
 tantum argenti in moneta redigitur, donec argenti massa magis ab hominibus
 deprehendatur. Potest etiam hoc modo dignitas monetae, quando per ipsam tantum et
 genti emere vultu noceat, quando ipse pecunia continet, latissime
 hinc magis perfectum aliquando argenti in moneta deprehendatur. Reme-
 dium est autem non amplius in moneta cadere, donec signum coequa-
 verit. Nil est etiam ultra valor monetae longi esse debet, propter quod so-
 lum instaurari aut innovari debet, cuius signum est si argenti in
 moneta aliquando minus reperitur, quam pro ipsa continet, quod et ergo
 nova fieri debet opere pecuniae est, antiqua usum interire omnino
 et ut eam inferat in argentariam, operam recipiant novam, quia
 argenti quantitas quae in antiqua est eodem modo coarctatur. Quod si non
 cum fuerit inficit antiqua nova moneta de partem duplici ratione, mixta
 enim reddet summam a iusto pondere deficientem. Minus si non mixta
 etiam sequitur quod dixi superior. Maximus vero error est et admodum inole-
 scibilis si dominus vel quisquam est recipiunt gubernatio ex moneta cupione lu-
 cum querat, dum non praecipit monetae materiae vel pondus deficientem novam in-
 ducit, sed praeter affirmativam antiquam, dedit etiam non subditum solum sed etiam
 se ipsum ^{proder} tamen modo gaudentem huius et quidem modis, non aliter quam parvis
 sumantem, qui meta forma nihil est ut facti sunt, nihil ibidem que fuerunt. In
 factum malum hoc affirmativam monetae perinde ac turbis frumentum, quod propter

Das Innere des Steins wurde untersucht und gefunden dass es
 ist ein Silbererz welches bei der Verarbeitung in Silber
 umgewandelt werden kann.

Einmalig ist die Entdeckung von Silbererz in der Gegend von
 Nürnberg. In der Folgezeit wurde die Entdeckung von Silbererz
 in der Gegend von Nürnberg. In der Folgezeit wurde die Entdeckung
 von Silbererz in der Gegend von Nürnberg.

Die Entdeckung von Silbererz in der Gegend von Nürnberg
 ist ein Beweis für die Existenz von Silbererz in der Gegend
 von Nürnberg. In der Folgezeit wurde die Entdeckung von
 Silbererz in der Gegend von Nürnberg.

Aliaed' valor
 monete aliaed
 est ~~est~~ imatu.

Quare is signu
 tum inspectu sit

Die Entdeckung von Silbererz in der Gegend von Nürnberg
 ist ein Beweis für die Existenz von Silbererz in der Gegend
 von Nürnberg. In der Folgezeit wurde die Entdeckung von
 Silbererz in der Gegend von Nürnberg.

ausgemünzte, die münztem, das goldt vnd Silber allenthalben
tenereben gemacht mit, Das dreyte es jarmtz vnd beyne me je
funden, die gewogen allewege bey jres. dingeben das was die
kautzger des silbers vnd jedes dinc dem, Ist von den me-
jgeren vor das beste angelegem, vnd vffgefangt Das eine
Münze mit einem gemeinem zuegenem zult. gefascht vnd dem

Quare monete
summi impem
tit.

aus vordigen zuegenem lundet zu de jarm, das die Münze verstu-
fliche teile. vome gabe. des jedes adu. Silbers, vnd die statt-
gefferteten des zuegenens den getramte sichte. In ist
zinnigtem, das die verffertete vnd zuegenen sige anstunze
der Münze. ist Wenn sie jace vomegt mynder gelts adu
Silbers vome gatt, dan mit daseilbigem murege gekanfft vord
alze nemlich. So hile vomegt. alze vor dem kisten vnd
vom da Münze ist von mitem vome aber zuegenem, dann
das zuegenem zult der Materiem vome an jarm, vord zuegenem.

Die sit vsta ac
debitu extermato
eius signatj

weye anstunze der Münze mug dreyer ley. anez vomegt
vordem zinnigtem, Im jarm, So allzume die Materie
fette gitt, als nemlich vome in gebueligem, vomegt, das Münze
dem Silber dinc je zetro zuegenen ist. vome andarem,
So die gewogen fette gitt, vome vord der zuegenen adu jarm
verffertig ist, vome drittem anez des weye ist die
die dideem fette beyinander seymt. So dann vome die

Stmaw mu
nele testere
empetur. I

I
II
III

Münze in dazuegenem vomegem, aus dazuegenem vomegem
fugeit aus zu fvee Silbers vomegem vomegt, das. Das hoc.
Silber von den kernen, muge dan gewogenen beyate vomegt, dan
In dinc momegt alze die anstunze der Münze, vome mit der
selbigem. Ingt zu fvee Silbers dann konffen, als sie in jres
fette gitt vome stunde als demme einen, vomegt, momegt, das
Ingt die Münze fette. vome waje. Die emfeyem ist momegt
das man momegt momegt Münze fette aus zu künze sie fette mit

Vileas et lerape
so monete vnde
momegt teugat
ozigem

Vileati monete ex
aua pelicu qua
vomegt vomegt

Alia causa vi
 utaq; moneat
 Remittit con
 tra hac voluntate
 aedo
 Racio die
 plix dicitur
 amca,
 Nota
 Similitudo

die wurde des Silberes vorzulegen. Dergleichen die Münze
 von der selbst verwehret, so sie aus laugem Gebrauch
 unbrauchbar ist. Das Brechtum ist die in der Münze. obige
 maß mehrmals vermehrt selber befunden worden, dan das
 diefelbe gekonnt worden, dan im ordentlichen fall die
 Münze - vorerzehlend und verneht werden. No
 men in neuen Münze magem. weil. ist von dem alten
 die alte gantz brennen und das man in den
 Münzhammer, vor die alte Münze ein gebe dem die
 sie ein ein brennen, und das nicht wird für eine artung
 der alten Münze, sondern wird die Wende des Silberes
 das in die befunden, und nur das nicht gefügt, wird
 die alte vorerzehlend die fürbrennen die neuen Münze, dergleichen
 es vermag dann nur sie mit die neuen vermischt, und
 die gebrauchem genügt, in die Sinne abbelegem, und
 von dem vort. die Münze in die feigt. In die Sinne
 vorerzehlend das vor ein ist gefügt, aber alle befunden
 die feigt gebrauch. und ein obige dergleichen die die
 Landes vort. oder die Regier der Lande. oder die gemein
 ein genügt in feigt die Münzmeist als ein brennen
 sie der feigt. und gantz neuen Münze eine neue
 Münze gebrauch, die im vort und in feigt, unfehlbar
 men ist, und das in die artung mit die feigt
 feigt wurde dann selbige gebrauch. nicht allem die
 Landesherrn, sondern eines feigt in dem die es feigt
 feigt, eine dergleichen feigt die im maß feigt
 feigt feigt nicht anders dann ein feigt feigt. die
 feigt feigt feigt. so mit es dem feigt feigt die vort
 feigt feigt das es feigt feigt. die vort feigt
 die vort feigt die Münze feigt feigt feigt feigt

verwandlung des standes dieser Zunge. In dem Itzt
Zunge dem Munde zugehen. und sie dem neuen prim
bew. lege tetem, gut das jetzt zugehen. und die
Fahrt, nicht aber am die gütte dann d. gut man ange
fangen. dem fünfftem teyle seib. iij teyle kuppe im
satz zugehen, als zu lange. die must lütiges. hove z
one, und eym w. fym seib. wie ee mit yt gekofft und
dem, Natz dem aber neben die neuen Munde und
die alte. eym teyle yt zugehen, gut fuge ablyen
das die furem neue p. sent fogaer wurde. In das
ee iij off eym gemise must sent fugeent, dann f. mit
die gemeynen neuen gemeynter p. in die druck ee.
yt nicht für beste gewesen. dann die ee iij. Das
muss aber. In die furem fogaer, und vorfunden
davor die sie. muss die arstunge. am in yonven.
vund in die munde. angenem. und gemeynter vord
gut men das gut angelegen, sie wouder vnte zung
Lunde zugehen: durs eym satzung. adu egeform
off eym zugehen, das sent iij p. Natz em zuge
detem gewesen, und nicht fast vmlang. felle geym
wessungem kaudt, stens als sie fuge dem eymem
vles getem gesenck, und vrenen nicht gut me
gem fym am die yze, In sie durs nicht als sie vnde
dann zu gellac. vund am die. fust vberfensucht ym
Munde in vrenen vnde. Geme muss sent die yze
angeleget, gewesen, dem durgem p. am die gütte in
v. kaudt v. k. teyle. In sie aber. die dragen fange
muss stens vndt zugehen seyn. Haben sie vndt datt
die vndt datt die fuge die gebereunge arst
finge des vrenen getes mit die gütte vrenen
Zugabem gut von tage zu tage die arstunge des ydes

...der vordere abgemessen, und demnach ist man von
 dem Minderen nicht von dem allestettern, und zu der koste
 nicht würde anstrengen Das man eine yltung von der ditz
 mit der freyen, gese nuyen staem, ist für sine und sine ge-
 ringe armenem, Q. Das für amts der allestetende arst
tringe, nicht gemessen, Darvmb zu die litzte Minder. all
unge der freyen in die gütte angenach geuorden. Herr
amts die litzte stettens. die freyen arstunge Zerstreckend
ausgabenem, Bist zu lunge. die arstunge die ist mit
die gütte die ist für gute veylenger und das mit ist mit
geringe von eine nicht litzes, vund geij mit vore i lo
diebeis anuorden geguorden, Demnach ist bey dem vffgeben,
vore vore für die ist mit den ist mit der arstunge veylenger,
zu freyen in mit vore ist die vore an yltunge am
stetter für gabem dann die freyen vore mit in die
gerucht v lo. gabem, lo. Diebe. vore ist in anders im
vordem, dann. das man in vordem i lo Diebe. vore vore
mange vund die mange litzes. vore ist mit vore vore vore
gabem, vore ist mit vore vore vore vore vore vore
bestrengen gebuengen ist vore vore vore die vore Minder.
vund die vore das vore vore lund, vore die vore vore
vore vore - auß der lund vore vore vore vore vore vore
die vore der vore. In für vore vore. Dann auß dem
ganzen, vore vore für die alte Minder. daraus für die
Diebe vore vore vore vore vore vore vore vore vore
andere Minder vore vore vore vore vore vore vore vore
dann vore vore vore vore vore vore vore vore vore
denen vore vore vore vore die den vore vore vore vore
lo vore vore die vore die vore vore vore vore vore

In dem System. ego das zum zweyten Male gefogt. Das dritte
Anzeigensystem zum 10. Malen soll ein zweytes und die drey
Lungen soll ein zweytes geberogt, und das dreyte. Es sei
dies geberogt mit dem zweyten zweyten.
Das ein zweytes anzeigensystem zum zweyten Male gefogt
ausste. In dem System. Das eine zweyte. In dem dritten
wird angefangt, da die Minut. nicht im Namen zweyten steht
aber off zu geberogt. Es sei das ganze Land zweyten
geberogt. Und das zweyten. aus dem zweyten Land. und
zum 10. Land und Orte. Es sei die Minut. wird auf
geberogt. Das eine zweyten ein zweytes zweyten zweyten
Das eine zweyten, Es sei die Minut. nicht mit dem zweyten
+ zweyten geberogt, in folgenden zweyten. In dem 10. Malen
man nicht in dem zweyten. und 10. Malen zweyten zweyten
2. Minut. aber zu 100 von einem von den zweyten der Minut.
alle zweyten abgeberogt. Das zweyten man in einem zweyten, und
man zweyten die zweyten. Es sei die zweyten in zweyten zweyten
zweyten zweyten, 10. Malen. Das eine zweyten in zweyten zweyten. Das
zum zweyten man zweyten zweyten von zweyten 10. Malen
und 10. Malen zweyten 2. Minut. zweyten. Das eine zweyten in zweyten
von die zweyten gefogt, Das eine zweyten von die zweyten zweyten
2. zweyten zweyten, zweyten zweyten zweyten das 10. Malen
10. zweyten zweyten. und zweyten von die zweyten zweyten zweyten
zweyten zweyten. Das eine zweyten zweyten zweyten zweyten
wird nicht die zweyten die zweyten Minut. ganz von zweyten
und zweyten zweyten zweyten, und das man die Minut. zweyten
von die zweyten zweyten zweyten zweyten. Das eine zweyten zweyten
2. zweyten zweyten, Das eine zweyten zweyten man ein zweyten zweyten

Du myte em grasse fenne und bestendige unterdörung.
 Und das zu al gemessam das die Münze in 1510.
 adie moget daz in. Ein mal. voneinert werde, Dis sey
 vund von die Münze Ein yner beammige gesalt.
 Was ymer idem. Das vuestendigem. Ein latsch adie
 seffern soll andernuffem syem in mafern. syg vnt
 mit der zucht nemo^o felt begeltem

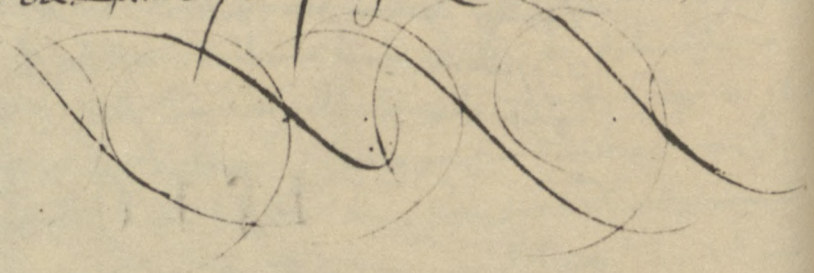
1519

Im Jure 1522 Im der Tageluck im Branden
 Munktes, mit demin fere gesaltent, ist im Ladysent
 vngemine vone men die 22 Münze moget selten
 die Ditz gemessam gulentgem Münze vngelugem

Das moget in selbger weise gesigem Das gesalt vnt
 se nemo^o f fere i me die am der grite auf die wstunge
 stungmess vone, ee vntgem 22 Ditz moget
 men vnt moget andie gell. 22ke dann die Ditz
 die vj ymer nemo^o f in die vnt außbrasse vnt
 gulent, Das selbger wstunge vnt an gulnt
 22 gulent in 22 gulnt. Und 2 gulnt 22
 v 22 gell. Und also vone die vnt gemessam zu
 Gulnt gell in die wstunge gell. Und in mafern,

572 v

Die vngarische gndem, die eelviij yze in plem das
wagelt aherdem, Die omg in pufen weg dem yze
Das sent Berno magy wynnige hoi / Luff sullen gem
fremmen. magye felleugt die wngelungige der Nornige
frund omg die Lande pufen garat werden,



Hohmeister noch mehr verringert worden / Vnd ward sonderlich erwogen die grosse theurung des silbers / vnd wo man eine neue Münze schlagen solte / wolte die noch erfordern zum ersten vnd im angriff eine treffliche summe von Silber zubestellen / darzu man also gefüglic nicht kommen künde / darumb das die Fugger vnd andere Gesellschaften / die mit dem Könige zu Portugal im kauff der Wärke übereinkommen / hetten allenthalb in allen örtern das Silber beschlagen / angesehen / das derselbe König alleine mit lauterem vnd barem silber / vnd sonst mit keiner andern Kauffmanschafft / wolte bezaleet sein. Nun geschahen von beyder seits Herrn Rächten allerley vorschlege / so wol auff einen neuen Grad / als auff den alten zu münzen / mit vielen bewegnissen / welcher weg der nächste were / auch dahin gestalt / das man Königl. Majestet Lande / als nemlich die ganze Grono / das grosse Fürstenthumb zu Littawen / vnd diese Lande Preussen auff eine eintrechtige Münze stellen künde / Dennoch ist in allem diesem handel / durch viele Disputationen vnd verlauff der zeit für diesmal nichts endlich beschloffen / alleine das man für einen Grund in diesem handel setzen müste / das im schlagen solcher Münze / so es anders diesem Lande zu wolthat vnd wachschumb gedeien solte / kein gewinst überall gesucht werden müste.

Ben diesen ratenschlagen hat der Gesandte des Capittels von Ermland / Herr Nicolaus Copernicus einen aussatz gemacht / vnd den Herren Rächten vorgegeben / Welchen / dieweil daraus die gelegenheit der alten Preussischen Münze zuersehen / ist nicht vnndtig / allhier mit einzuziehen / vnd lautet von wort zu wort / als folget /

Copernicus
Aussatz
von der
Münze.

Münze wird genant gezeichnet Gold oder Silber / damit die geltung der kaufflichen oder verkaufflichen gezalet wird / nach einfassung einer jeglichen Gemeine / oder desselben Regierer. Hieraus ist zuermercken / das eine mass ist der wardirung / Nun ist von nöden / das eine mass habe einen festen vnd beständigen stand / Dann wo das nicht gehalten wird / folget notwendig / das die Ordnung eines gemeinen nutzes verrücket / auch die Reuffer vnd Verkuffer mannichsaltig betrogen werden / als wo die Ele / der Scheffel / oder Gewichte nicht einen gewissen stand behielte / Dieser gestalt wird verstanden eine Mass der achtung vnd wardirung der Münze / Vnd wiewol dieselbe achtung der Münze sich gründet in die güte der Materien / das man nennet das Korn oder Gran / ist doch von nöden einen vnterscheid zu mercken der würde vnd der achtung / Dann eine Münze mag grösser geachtet werden / dann die Materi / darinnen sie ist / vnd also widerumb.

Hierneben ist zu mercken die vrsache der Münzen einfassung / welche von nöden gewesen / Dann wiewol ein jeglich ding möchte getwechselt werden / an Gold vnd Silber / alleine nach der Gewichte / nach dem aus gethener verwilligung der Menschen das Gold vnd Silber allenthalb theurbar gerechnet / Doch dieweil es ganz vnbequem gefunden / die Gewichte allewege bey sich zu haben / vnd dann auch die lauterheit des Silbers vnd Goldes

zurckez

zuerkennen / ist von den Menschen für das best angesehen vnd auffgesetzt / das eine Münze mit einem gemeinen zeichen solte geschlagen werden / aus welchem zeichen kündig solte sein / das die Münze recht fertige theile jnen habe / des Goldes oder Silbers / vnd die statthafftigkeit des zeichens das vertrauen befestige. Nun ist zu wissen / das die recht fertige vnd gleichmessige achtung der Münzen ist / wann sie gar wenig minder Goldes oder Silbers in sich hat / dann mit derselbigen möchte gekaufft werden / als nemlich so viel do weniger / als für den kosten vnd lohn der Münzen von nöten abezuziehen / dann das zeichen sol der Materien auch etwas würde zufügen. Diese achtung der Münzen mag dreierley weise verrückt werden / Zum ersten im Gran / so allein die Materie feil hat / als nemlich / wann in gebürlicher wicht der Münze dem Silber zu viel Erz zugesetzt ist / Zum andern / so die Gewicht scheel hat / wiewol der zusatz oder gran recht fertigt ist. Zum dritten / welches das ergeste ist / so die beyden feil beyeinander sind.

Es kan auch die Münze in verachtung kommen / aus der selben vnmeßigen vielheit / wo zu viel Silbers vermünzet wird / das das rohe Silber von den Leuten mehr denn gewöhnlich begeret wird / dann dadurch nimpt abe die achtung der Münze / wann ich mit der selben nicht so viel Silbers kan kauffen / als sie in sich selbst hat / vnd befinde als dann einen größern nutz / das ich die Münze schmelze vnd tilge. Hierentgegen ist noch / das man nicht mehr Münze schlage / bis so lange sie sich mit der würde des silbers vergleiche. Auch wird die Münze von ihr selbst vnwert / so sie aus langem gebrauch vernützet ist. Des zeichen ist / so in der Münze etlicher massen merklich weniger Silber befunden wird / dann für dieselbige gekaufft wird / Das zu wandeln / sol die Münze vermacht vnd vernewert werden. Wo man nun newe Münze machen wil / die alldo ganz zuuerbieten / vnd das man in dem Münzhaufe für die alte Münze newe gebe / denen die sie hinein bringen / vnd das nicht nach voriger achtung der alten Münze / sondern nach der Würde des Silbers / das in jr befunden / Vnd wo das nicht geschieht / wird die alte vergiffen die Ahtbarkeit der neuen Münzen / zweierley verursachen / Denn wo sie mit der neuen vermischet / wird der gebürlichen Gewicht in der summen abgebrochen / vnd wo dann auch die Münze in der vielheit zu sehr zunimmet / wird folgen was zuuorhin ist gesagt. Vber alles erfindet sich der größte gebrech / vnd ein vnleidlicher Irrthumb / wo der Landesherr oder die Regenten der Lande / oder die Gemeinden einen gewin suchen aus der Münzung / als nemlich / wann sie der vorigen vnd gangbaren Münze / eine newe Münze zu geben / die im Gran oder im Schrot vnvollkommen ist / vnd doch in der achtung mit der vorigen verglichen wird. Dann solcher betreuget nicht allein die Vnterthanen / sondern auch sich selbst / in deme das er sich frewet eines zeitlichen nutzes / der zumal gering vnd gar klein ist / nicht anders denn ein karger Ackerman / der bösen Samen seet / damit er den guten erspare / do wird des bösen widerumb mehr / dann das er ausgeset hat. Dis aber verwüstet die wichtigkeit der Münze gleich wie rate / oder ander vnkraut das Getreide / welches so es oberhand nimmet / vnd zu spate wird befunden / mag es der Herr nicht Liederlichen büßen oder abwenden / ohn eine andere beschwerunge der Vnterthanen / auch nicht ohne seinen vnglumpff / diu weil er dasselbig geursachet. Nun wollen wir zu mehrerm verstandnis ein anzeigung vnd Exempel geben von vnser

unser Preussische Münze / die bishero mit fast vielen Gebrechen ist wandelbar worden / dieselbe Münze ist genge vnter diesen Namen / als Marck / Sköter / vnd vnter demselben namen wird auch die Gewicht gebraucht / Eine Marck lörtigs macht ein halb Pfund / vnd drey Sköter machen eine Unze / Aber die Marck an der zahl wird gerechnet auff sechzig Schilling in der Münze / So wird die Preussische Münze gebraucht in Schillingen / Groschen vnd Hellern / Es erfindet sich aber / das / die nun Groschen genennet werden / vormalis sind Schillinge gewesen / vnd der selben acht Marck haben inne gehabt ein Pfund fein silber / das sind zwo Marck lörtigs / welchs sich auch aus ihrer Materie erfindet / Dann ihr Bran ist aus der helffte Silber vnd Kupffer / vnd dieselbigem acht Marck zu sechzig Schillingen in der zal / wegen viel nach zwoy Pfund / die sind geheissen worden neue Schilling / vnd ihre Marck sind genennet neue oder gute Marck / Dann daneben sind gewesen andere alte Schillinge / vnd derselben Marck / alte oder geringe Marck / diese sind an der wichte mit den neuen eintrechtig gewesen / aber nach der güte vnterschieden auff die helffte / das ist halb so viel wert / dann ihr zusatz ist gewesen allein nach dem vierden theil Silber / vnd derer sechzehen Marck / die vier Pfund gewogen haben inne gehalten ein Pfund fein silber / das sind zwo Marck lörtiges.

Darnach in verwandlung des zustandes dieser Lande / als den Städten zugelassen Münze zuschlagen / vnd sie ihrem neuen Priuilegio folge theten / hat das Geld zugenommen an der vielheit / nicht aber an der güte / Dann do hat man angefangen / dem fünfften theile silber / vier theil Kupffer zusatz zugeben / bis so lange die Marck lörtigs für zehen Marck / vnd ein Pfund fein silber für zwanzig Marck ist verkaufft worden. Nach dem aber neben der neuen Münze auch die alte eins theils ist gegangen / hat sichs erfolget / das die vorige neue Schillinge sind Sköter geworden / so / das vier vnd zwenzig auff eine geringe Marck sind gerechnet / dann eine Marck der gemeinen neuen gemünzten Schillinge in der zal sechzig / ist nicht viel besser gewesen / dann die vier vnd zwenzig Sköter / Darnach aber do dieselben Sköter auch verschwunden / darumb das sie nach ihrer achtung auch in Pommern vnd in der Marck angenehme vnd gangbar waren / hat man für gut angesehen / sie widerumb ins Land zuziehen / durch eine sätzung vnd erhöhung auff einen Groschen / das sind drey Schillinge / welchs ein grosser irthumb gewesen / vnd nicht fast thümlich solch einem trefflichen Rahte / gleich ob sie sich ihres eigenen vbelis hetten gefretwet / vnd Preussen nicht hette mögen sein ohne die Groschen / so sie doch nicht besser waren dann funffzehen Heller / vnd ohne dieselben sonst vberflüssig genug Münze in Preussen war. Demnach sind die Groschen vngleich gewesen den dreien Schillingen an der güte im fünfften oder sechsten teil / So sie aber der irrigen sätzung nach / gleich wert geachtet sind / haben sie erudert die würdigkeit der Schillinge / vnd die gebrechliche achtung des vermischten Geldes mit der güte verwerren. Derhalben hat von tage zu tage die achtung des Geldes mehr vñ mehr abgenommen / vnd dennoch hat man von dem münzen nicht wollen abstellen / vnd do es die vnkosten nicht wolte austragen / das man eine gleichwürdige Münze / mit der vorigen hette schlagen mögen / ist sie für vñ für geringert worden / also das sie auch

auch der absteigenden achtung nicht genugsam. Darumb do die letzte Münze allewege der vorigen an der güte vngemes geworden / hat auch die letzte stetlich die vorige achtung zustöret vnd ausgedrungen / bis so lange die achtung der Schillinge mit der güte der Groschen sich hat vergleicht / vnd das nu zwelff Marck geringe für eine Marck / vnd vier vnd zwanzig Marck für ein Pfund silbers werden gegolten / Dennoch ist kein auffhören / wiewol sich die Schillinge mit den Groschen nach der achtung vergleichen / so folgen nu noch newe Groschen / die zum wenigsten am Schrot fehl haben / denn derselbigens sechs vnd zwanzig Marck in der Gewicht zwey pfund / haben ein pfund silber / Was ist nun anders zugewarten / dann das man im kurtzen ein pfund silber für sechs vnd zwanzig Marck / vnd die Marck lötigs für dreyzehen Marck wird müßsen gelten / wo es nicht vorkommen wird / Also trefflichem gebrech ist vnterworffen die Preussische Münze / vñ dadurch das ganze Land / Allein die Goldschmiede nemen genies aus des Landes schaden vnd abbruch / so die güte des Geldes zu sich bringen. Denn aus dem hauffen verlesen sie die alte Münze / daraus sie das Silber scheiden vnd verkauffen / vnd nemen stets widerumb in andere Münze mehr silbers vom vnuerstendigem Volcke / So dann solche alte Schillinge ganz vntergangen / lesen sie aus die denen nehest sein / gleich wie den Weizen aus dem Drespen. Es erfordert die noch / das diese gebrechen reformiret werden / in zeiten / ehe daß ein grosser fall geschicht / das zum wenigsten ein pfund Silber auff zwanzig Marck / vnd die Marck lötigs auff zehen Marck gebracht / vnd dasselbige beständiglich gehalten würde / nach obangezeigter weise. Nu wollen wir ein Exempel anzeigen / wie solche Reformation geschehen möchte. Zum ersten / das nur eine stelle zu müncken werde angefeket / do die Münze nicht im Namen einer Stad / oder auff ihr Gepräge / sondern des ganzen Landes würde geschlagen / vnd das weiter ohne gemeinen raht vnd zulas Land vnd Städte eine newe Münze würde auffgerichtet / das auch durch ein beständig Decret verwahret würde / das aus einem Pfunde feines silbers / nicht mehr dan zwanzig Marck würden geschlagen / in folgender weise / Zu den Schillingen sol man nemen drey pfund Kupffer / vnd ein pfund fein Silber / weniger eine halbe Unze / oder so viel es von nöten were / den kosten der Münzer alleine abzuziehen / Dis schmelze man in einen Kios / vnd man schrote daraus zwentzig Marck Schillinge / welche im kauffe werden einbringen ein pfund Silbers / das ist zwo Marck lötigs. Darzu möchte man auch schlagen Sköter von zwey pfund Kupffer / vnd ein pfund / weniger ein halbe Unze silbers / für zwentzig Marck / je vier vnd zwanzig für die Marck geschrotet. Auch möchten für die Schillinge halbe Schillinge gemünzset werden nach voriger Rechnung / derer fünffe für ein Schott giengen / vnd einer für drey der jetzigen Heller gewechselt würde. So aber der Münzschlag angefangen würde / müste der gebrauch der alten Münze ganz verboten vnd nidergelegt werden / vnd das man im Münzhaufe / für dreyzehen Marck des alten Geldes / zale zehen Marck der neuen Schilling oder Sköter. Diesen schaden müste man einmal tragen / damit ein grosser frommen vnd beständiger nutz zuwüchse / vnd es solte gnugsam sein / das die Münze in fünff vnd zwanzig oder mehr Jahren einmal vernewert würde. Dis sch von der Münze zu einer berahmung gesaget / welches einem jeden bas verständigem zutadeln oder zubessern sol vnterworffen sein.

Es ward auch in diesem rahtschlage fürgenommen vnd er-
 wogen/wie man möchte die Preussische Münze mit der itzge-
 nigen Polnischen Münze vergleichen/welchs man erachtete in solcher weise geschehen künde/
 das geschlagen würden sechzig neue Schillinge für eine Mark/die an der güt-
 e vnd achtung gleichmässig weren zwanzig Polnischen Groschen/so möchte man
 auch machen andere Heller/bessere denn die itzigen/derer sechs einen neuen
 Schilling in der Wirde ausbrechten vnd gälten. Nach solcher rechnung wür-
 de ein Polnischer Grosche gelten drey Preussische Schilling/ vnd ein halber
 Polnischer Grosche neun Preussische Heller/vnd also weren die Preussischen vnd
 Polnischen Heller in der achtung gleich/vnd inmassen die Bngerschen Galden
 zu acht vnd dreissig Groschen in Polen verwechselt werden/so auch in Preussen
 nach ihren Groschen/das sind zwö Mark weniger sechs Schilling. Aus sol-
 chem fürnemen möchte vielleicht der vergleichung der Münze/vnd auch den
 Landen Preussen gerahen werden. Aber dieser handel hat noch etliche Jahr her-
 nach gewehret/ ehe dann man zu solcher vergleichung hat komen können.

Von ver-
gleichung
der Preu-
sischen vnd
Polnischen
Münze.

In diesem Jare ist die Stad Danzig nebenst andern mit vier
 wanten mit Christierno Könige zu Dennemarcken in öffentlichen Krieg vnd
 feindliche handlung gerahen/ von welchen dingen desto gründlicher zu reden/
 vnd wie es sich ersten angesponnen/auch was für ein zustand damaln vnd etliche
 Jahr zuuorn allhier in der Nachbar schaffe gewesen/ist es nötig/diese Geschich-
 ten etwas weiter abzuholen. Nachdem König Johannes/ der viel Jar vnd
 bis an sein ende mit den Schweden Krieg/empörung vnd allerley widerwertig-
 keit gehabt/mit Tode abgangen/ vnd sein Son Christiernus an seine stelle ge-
 wehlet/deme die Schweden nicht gehorsamen wollen/ vnterstunde sich König
 Christiernus die widerspenstigen zum gehorsam zubringen/ Derwegen er sich
 verwichenen 1518. Jahres mit Heereskratte zu Wasser vnd Lande gerüset/
 vnd an Volcke bey zwanzig tausent Man zuwege gebracht/ damit er Schwes-
 denreich oberzogen/ mit Raub/Brand vnd Schwert verheeret/den Thumb zu
 Upsal geplündert/darnach Stad vnd Schloß Stockholm belagert/ vnd daselb
 sechs Monat gelegen/Die Schweden thaten im gleichwol solchen widerstands
 das er mit gewalt an der Vestung nichts hat schaffen können/sondern viel mehr
 in solche gefahr beyde hungers vnd widerstandes gerhäten/ das er sich endlich
 der vnterlage befahren muste/ Derwegen er sein Volck wider zu Schiff fürcte/
 in willens von dännem wegzufigeln/vnd besserer gelegenheit zuuertwarten/ Aber
 der Wind/welcher domaln/wie man schreibt/ ganzer vier Monat lang/ aus
 einem orte wehete/war ihm so gar entgegen/das er nirgends hin komen künde.

Krieg mit
Dennem-
marcken.

Christiern
zug auff
Schweden

Vnter des war auch der Gubernator in Schweden Steno Stuer aus
 Stockholm ausgefallen/ vnd wehrete dem Könige/ das er auch nicht wider
 auff's Land aus den Schiffen kommen künde/ Als er nun solchen Kummer sa-
 he/vnd in den Schiffen grosser mangel an Viehhalien war/ hat er sich auff den
 schen güelicher handlung geleet/vnd fürgeschlagen/ wie er einen ewigen Frie-
 den zwischen Dennemarcken vnd Schweden/ auch seiner Person vnd dem Gu-
 bernatorn aufrechten wolte/ also das die Reiche zu Schweden hinfürder bey
 ihrer Regierung ungereret bleiben/ vnd beständige zuuersicht zwischen ihnen be-
 stetiget werden solte. Zu solcher abhandlung begerte er mit dem Gubernatorn
 ein

Steno
Stuer.

Rex respondet Legato Beduin, non gressare
 se quia intentione olim ad ea consuetudis sit. Damnos
 ut q. facerent occis in arverit, nec se nec maius
 suis causam fuisse. potuisse id est parum civitati, si
 abstinendo a bello in pacifica auctoritate possidet
 propriam mollem gestisset. firmatam utam
 fuisse a maius. suis patem, cum ut. Consuetudis
 naris motis se facerent opem sedisse, nec nisi
 provocatam iniurijs subditis ad bellum accessisset.
 melior proposuisse, q. factura non fuit. si cano,
 modesta proprie proponere possit, ad Comitia pto,
 quia a pto debet, non relicta de in yr,
 q. cum publica tranquillare canum ca. in subditis.
 oblatione ad servitia pto se accipere aurius.
 de istis ademptis Legatos pappi sine eius scia
 canli sine noluisse. id Reges quoz non misse
 scisse. idem intelligenda de altero capite de
 focius profugis. et itaq. utrum ad duos
 relati, consuetud fuisse alii in ptoha canum,
 tum ad eas res completas. uterque illi ptoha
 passionem, nunc itaq. venio curatam se
 ut ob ipas res convenientes agatur. utrum utrumq.
 parum, secundum tenorem ptoha canum
 se debere. Florij quoz can a d. convenientem et
 se remittere, ut utrum quieti ab ut. civi possit.

Hic infernis est tractatus de
 Moneta. Nicolaj Caprinij.

Moneta est aurum vel argentum signatum,
 quo remum emptarum vel rerum ptoha
 solutio fit, secundum usum civitatis. Regum
 aut eius ptoha canum. Moneta huc ad
 est, quod in ptoha canum, nec libere
 semper in ptoha canum erant, nec lapis probato,
 nunc, quo bonitas auri argentei signatam.
 Era moneta estimatio est, quo paulo ni,
 nec sit ea granda, quo ea rem possit.
 exceptis ptoha canum, in vultarios impetus.

Vide pag. sequenti.

C. Hic Nicolaus Caprinus
 eius Canonice doctus,
 et T. Semanus, quos
 Canonicus Jacimus
 cum quodam Nobili
 ab Episcopo vacante
 missi sunt ad cano-
 nicum cum quibus
 de iuribus a ptoha
 actibus acceptis.
 Canonice autem
 de quibuslibet canonice
 actibus in iuris ca-
 quis, maxime ptoha
 vultarios subditis
 voluit cogant. Et
 in rebus de quibuslibet
 bona habentibus
 grossos duos.

Nobilitas Canonicus
 vultarios Civitates,
 quod nullas iniurias
 ab ipis parantur, et
 quod. L. d. d. ptoha
 integre ptoha
 contra Nobilitatem
 et in Civitatibus
 procedat.

C. Legati Regi copia
 de liberatione nobilitatis
 vultarios de minoribus Civitatibus.
 ut. proponunt. et de
 ipis consuetudinibus.

De multitudine causarum
 iudicialium dicitur est, ut
 Consilium civis in palatinis
 eiusdem palatinis causas
 auferant, et quo decet
 nequeant, ad Communes
 Civitatis Consilium referant.

Causa ptoha non a ptoha esse
 dicitur quod Rex signavit, q.
 de aronem. cum iudicibus cano-
 nasticis, nulla a h. moneta vultarios
 argentea sit solus in iudicibus
 argentei a Fuggeis sine iudicibus
 Canonicis.

Hec nota opumatio libris modis circumspicitur, aut alienorati. ^{pro}
 mo si iulianus sit in maria, utpote si plus deis argento adhibere quam
 oportebat: dicitur si in mensuratione vel liberatione alijs deesse deprehens
 datur. Tertio si iulianus caratur. Vnde et reddunt numerus ad
 eius Capiam, utpote si iulianus argenti ipsi cui possit, qd moneta valeat.
 itaqz tantu moneta citandi est, quando iulianus argenti correspondet.
 Item si longe ipsi debita sit. Vbi itaqz nota dicitur, iulianus abopanda
 est, in officina moneta iuliana, itqz secundu in locum argenti
 qd in ea supresse deprehenditur. alias antiqua moneta iuliana circumspicitur.
 In pmissa una mara iuliana (Lithica) facit dimidiam libra.
 et ita per se nota Rogandi, facit iuliana. Marra autem
 consistit in maneta 60 solidos. Qm qui erant solidi, nunc grossi
 dicuntur, eorumqz octo maras complecebantur libra una argenti puri
 alias fling. libras. hoc est duas maras iulianas (namqz enim moneta
 eius est ex dimidia argentea ex altera dimidia aurea). ^{Et pmissa}
 differencia. nunc maras antiquas et novias, atqz sic utroqz tenes et bonas.
 Nam antiquas et tenes novias pondere equales sunt: bonas autem
 ex dimidia solum parte ipsi respondere. quarta enim solum
 pars argentea fuit. At eiusmodi 16 maras, quo quatuor libras puri
 valebant, completen. tunc una libram argenti puri, hoc est duas
 maras iulianas. postea cum pars puri mitteretur, et ad Cuius
 rates quoqz in moneta respiceret, crevit pretium multum sine usu
 bonitate. Tunc enim quia solum moneta pars argentea esse cepit,
 quatuor oces. nuncqz mara iuliana pro decem maris, et una
 libra argenti puri pro 20 maris enim cepta est. Cum at una
 cum novia moneta, et antiqua, ^{antiqua moneta} in usum esset, forum est ut priores
 omni solidi in coronas evadere, ut ut eorum 24 maras tenent
 correspondere. cum mara communis novissime a forum solidorum
 nuncqz 60, non multo melior esset his 24. Eiusmodi
 ut coronas, et quod valde eorum etiam in pormariis et pa
 rta probis esset, et merito revocari sunt, ut quibus eorum qu
 sum hoc est res solidos valeret. cum bonitate no exhiberent
 fidelem numerus. Ita grossi qd bonitate a qd guram vel sextram
 partem, ubi solidi leviores erant. postea it ea res in ordinem
 redigerunt. solidi et leviores facti sunt, qd cum grossis convenirent
 Ita quod ob moneta et nuncqz revocari bonitate
 moneta, et res redit, ut iulianus solidorum bonitate grossi equalem
 et nunc 12 maras tenet quia mara iuliana, et 24 maras, una

libra argenti optimi. Sequitur grossi novi, quorum 20 marcae
 pariter duos libras, argenti una libram continent. Item brevis libris
 argenti ad 20 marcas, et marca initialis ad 13 marcas redigere
 Optimum ex ea reficere cupimus aurifabii. Item experimento opti-
 esse, ut saltem ad 20 marcas, libra una argenti, et initialis
 ad decem marcas redigatur. Item fieri possent, si in uno sal-
 tem loco ex decreto senatus pro huiusmodi moneta adhibere communia
 implerent, cavendum, ne ex argenti puri libra plus quam 20
 marcis conflaretur in hanc formam, sicut tres libras duntaxat et
 una libra argenti puri, minus dimidia uncia, aut quantum in sumptibus
 monitionum erigendi fuerit. Ita conflata in una massa
 fiat inde 20 marcae solidae. Item in experimento reficere unam
 libram argenti, i. e. duas marcas initialis. possent ad hunc modum
 ex duabus libris duntaxat, et argenti una, minus dimidia unciis.
 Ex 1/2 marca fieri, quia 24, marcam una conflatur. Per
 solida conflari possent semipoliti, quorum quae una solida est,
 certis, minus illis quatuor moleris minus minus punitur.
 Secundum hoc institutum est ipse antiquis monetae ad abroganda
 esse, ut in officina monetaria pro 17 marcis antiquis moneta
 solida decem marcis novitate solida sine solida. Item hanc
 semel subiecta esset, ut inde eo minus commode ad florum
 aut hanc redimere: sufficeret monetae una 25 aut
 plures annos renovari. Hoc scriptum est 1519

Officium forensis Vigantus. 38
 grossos pulchros habuisse
 posita hic est modus extor-
 nis a magistro Decanis Regie
 muni in res res invidiosas con-
 ditibus. O

Liberales miserum juramentum hoc fuit
 Gedania, admodum, ut memores pium
 legunt. Anterioribus (i. e. in, et hinc) duntaxat
 ut, et ipse Confessio inest, quomodo Conary
 Regis David infringi possunt, qui pro alia
 nona curia, duas personas auctores in quibuslibet loca
 balis extipari, et Emperium Consuevit consuetudine
 nobilitas, ut ipse pro Occidentibus et Occidentibus
 innotet, neque aliter partem ad alteram
 nullo modo negotiari.

Emerentibus Consona
 sic duntaxat, in duntaxat
 in Anglia, fuit in Fla-
 dia, Berge in Norvegia.

Miroribus civitates Congruunt de Civitate et in duntaxat
 a remota duntaxat, de negotiacione duntaxat et in duntaxat, de duntaxat
 monitionibus, et in duntaxat duntaxat. De profectibus pro duntaxat, de duntaxat
 in Capitulo duntaxat, et in duntaxat, de duntaxat duntaxat, de duntaxat
 in duntaxat duntaxat, de duntaxat duntaxat, de duntaxat duntaxat.

1

Monetae studende ratio
~~quodlibet~~

De Moneta

[Faint handwritten text, possibly a list or table, with some vertical lines.]



bro. noster anticus capth. Vm... qd anno 1441 in
medam... solutis aliquot libras argenti solutas fuisse per
marchas iij. bonis muniti...
Et regis anticus castedi

Anno 1449. p... florinus...
per d. f. Cantuarij...
comptat florinus per R. iij. B. ij. pro ornamentis...

Anno 1508. R. Januarij

7M lb. alio schwarze schillinge...
7M lb. alio gemine...
7M 777 alio halbe poluffe...
7M 777. muni halbe...
7M 777. part...

Et sic 777. annu...
27 35...
miden...

7M 777 lb. solid...
7M 777...
7M 777...
7M 777...

2
Monete curande ratio per Nicola

Quamvis numerus populi sunt quibus regna, principatus et
respublice dominare solent, hoc tamen quatuor (nunc videtur)
potissimum sunt, discordia, instabilitas, terra sterilitas et mo-
nita volubilis: Tria prima adeo evidenter sunt et nota
ita esse nesciat, sed quartum quod ad moneta attinet a paucis
et non nisi rudatissimis consideratur: quae non vix impedit
sunt, sed paucis et multa quaedam ratione respublice curantur

Est autem moneta aurum vel argentum signatum, quae pro sua
comptibilia vendibilis res numeraria secundum rationem
vel gubernationem ipsam instituitur: Est ergo moneta tamquam
mensura quaedam res estimationis: Oportet autem ad quod
mensura ostendit firmam semper ac statu firmare iudicium
Aliud inesse est, confusum ordinatumque respublice, Emerit quod
et recedentes multipliciter defraudari, quae admodum se habent
modum, pondus et certam quantitatem non servat: Haec
igitur mensuram, estimationem parte ipsius monetae, quae
esse in bonitate materiae fundatur, oportet tamen valorem
ab estimatione deferri: potest enim plures estimari moneta
quam vna quae constat materia et compositio

solu pade

Causa vero constitutionis monetae necessaria est: quibus
cum tamquam et argenti verum quantitate fieri potuissent, ex quo
cum hanc mensuram aurum et argenti abus in primum ha-
bitum sed propter multa incommoditate afferendae semper
ponderum, quae non solum aurum et argenti similitudo depre-
datur ab omnibus instituta est publice sigillo monetae signum
quo significatur instam aurum vel argenti quantitatem inesse
et fides adhibetur auctoritati

Solent enim monetae et maxime argenteae in quibusdam propter
duos (et optimo) causas, videlicet quod magis opposita sit in-
dignis operantibus et estimantibus ipsam, quod futurum esset si et
signum argenteae constaret: Si magis ergo massa argenti in
minutas partes et singulas numeris fracta retineat cum ore
admixta geometriae irregularitate: potest superaddi et hanc us-
silitatem, quibus usum delecta civis perent sed fatalitatem
eis dicitur non profuerit

Iusta autem et equa moneta estimata est, si pro parte minus
aurum vel argenti quicquam pro ipsa sumatur: Respondeo quantum
pro oppositis dicitur autem institutum oportuerit deduci: Debet
enim signum ipsi materiae aliquam addere dignitatem

3
Debet hoc et plura propter nimiam multitudine, si tantum argenti
"vigore"

capia in moneta transferit quoadvisum argenti massa ab spuriis
magis qm moneta desideretur. perit nempe hoc modo dignitas
monete qm per usum tantu argenti non habet. misit quantum
ipsa perna cubit. / formatuq; maior profectq; elyquendo ar-
gentu in moneta destruetur: Cum remedia est non apte
moneta rudi donec fassam sequatur. reddaturq; charior
argente

Valer quosq; multis modis depravatur. Vel propter defectu materi
seluy qm sub eodem pando monete plus qut oportet erit quia
fictu argente. Vel propt defectu ponderis. quavis instaurat qm
beat erit non argenti adingitur. Vel quod pess. q; est propter
struuntq; simul. Defect era vltro vltro ut longo usu de-
teritur: propt quod soltu instaurari et emonari debet. Cum
signu est. Si argenti q; inest at obsequio unq reperitur qui pro
ipsa exemplum q; que merito punitia monete intelligitur

et in instaurat
quattale
q;

Promissis generaliter de moneta opposita sperant ad profectum
defendunt. ostendit pum quo in tantum lenitatem promovit.
Transit autem sub iudicio marchar fictu et lot sunt sub
eodem iudicio erit pondera. Nam marchu ponderis est libra
vnius modis. At martha unius constat solidis. lxx. que
era vulgo nota sunt. Verum in cyropa unius et pedore
obscuritatem pariat, utriusq; diutius martha unius
de unius intelligatur. Nam vero libra, pondq; diuini
marcharum. pro libra vero marchar pondore accipit

[.d. est.]

quoniam igitur in antiquis recessibus ac hinc unius
sed sub iudicio Carini de iungitur hoc est prope ante bellum
marcha ambonense unius libra argenti qm, marchu unius
dubio et forte viij. qm videtur tribus partibus argenti quia
quarta pars erit admixtatur. et ex libra dimidia duo unius
solidas Cxij. funebant quibus tercia pars adiecta est. et
(et sunt solidi xxxij. et tercia pars unius sunt totum summa solidas
Cxlviij. et sunt unius summa solidas Cxlviij. et sunt
et sunt unius summa solidas Cxlviij. et sunt unius summa
per unius duo tres partes et sunt libra unius argenti quia
sed cum dictum est unius est eius fuisse solidas Cxl. in libra
Reliquum vero quod in unius solidis et tercia decrat estimatio unius
suppleat. Erat itaq; eius estimatio non valore gemister cum
unius

hinc generis immisurata sunt denarii, denarii et Curadi, que inter-
 dum reperuntur adhuc in Thesauris. Deinde post claudium
 praxiam et bellum supradictum reperit detrimendum reipublice iudex
 iunioris ac magistappari; Nam hinc denarii solidi, quippe quide-
 m similes supradicti, magis amplius reperuntur hinc quoniam tres
 quintas argenti; Errores quoque hic dicitur frequentius est tribus
 partibus eris quarta argenti miseri, et iam magis argenti
 moneta, sed imposita rectius dicitur, pondus tamen retinebat
 solidorum Cuius in solibus: Cum autem nimis gravaret moneta
 ac bona monetae introducta antiqua valore remanere, quippe
 hic magis erratum est, velut nonne redderet, introducere
 que magis solis infert antiqua sed ut ita dicitur expugnaret
 Cuius erroris dum sub imperio Michaelis Rosdorff observare
 vellent ac monetae in profecti interiorum statum redire
 videbant monas solidas quos non grosses verum, sed magis
 antiqua valores magis viderentur sine iactura abalys posse
 videri nonis insigni errore penderent Transibantur duo
 solidi magis pro uno monas factumque tunc est quod duplex
 monetae plerumque imperator monas videtur solidorum et
 antiquorum illorum monetae hinc una sine bene horum vero
 antiqua sine levis, solidorum, vobis, sexaginta. Obi vero
 in suo usu manebant, pro solido antiquo sex denarii
 computarentur pro uno vero sex. Nam ab uno denario
 duobus fuisse solidum fante gis potest. Erat sui quidem
 univium velis mandel vobis, ita in plerumque germanie hic
 vox illa schilling pro duodenario numero dicitur

+ in moneta

F immenso ordi-
dini

rek. m. h. v. v. m. m. v.

Perfecerunt autem monas solidorum appella- usque ad memoriam
 vram: quo dicitur gross. facti sunt inferioris denarii
 Memoriam vobis solidorum marche viij. per sexaginta libras una
 puri argenti quibant: quod est eorum compositioni facti apparet
 Constanti sui ad duodecim eris et altera medietate argenti
 et eorum m. h. v. per h. pendunt prope libras duas
 Antiqua vero pondus et datum est paros illis valore ad duodecim
 Cuius sui quartam solimodo partem argenti hinc, marche
 sex. s. libra argenti puri remanebant, pendentes quadrupli

Postea vero mutata statu patrie magis mutabatur esse videtur
 moneta concessa potest esse non sequerentur privilegia
 vobis prope multitudinis magis autem civitate copiam quatuor
 partibus eris quinta argenti in solidos magis miseri dicitur
 marche sex. argenti libra quatuorcentis denariis magis illi
 solidi magis magis inferioris essent duplo solidis remanebant facti sunt
 facti et iam sex. pro marcha hinc computarentur: perijt

pl. 74

Si quibus saluberrime hactenus professio mentis restauranda (quodlibet
habetur) potest iustitiam alij restituere plant, tunc
maxime est confusio et varietate diversarum officiorum in qbus
videnda est gravitas: Multitudine cum varietate impedit
universorum negotiorum et plures officinas in officio vertebimus
uniformi, quod unumquodque sua duo sunt ad se

Conducitur itaqz una et communis esse in tota professio officina
ministrandi in qua omnis generis munera et uno lato
ministrati sine insignis haurum professio sequitur sicut et
superior corona supereminetum habet et ex hoc regni sine
virtutem requiritur Et altero vero lato dicitur professio
insigne pro se ferat Corona regni sicut in mombork

Quid si veniente principe professio fieri non possit eo qd quid
officina habeat gloriatur duo ad finem designatur lato
vires in suis regis mlti Alter in detione principis in quo
videtur munera que ex uno lato insignis regalibus et
altero haurum professio sequitur in secunda aut officina
ex uno lato insignis regis Et altero vero ministrati
sequitur sequitur haurum mlti munera imperio regis
subsit et sine mlti mandato in usu haurum regni sicut et
accepta haurum res ad auct. voluntatem et negotiationem
minimam non parum ponderis et habitura

Principale
4 haurum
professio

Operum autem erit qd hoc duo munere vniuersi sint gravij
valoris et estimatiis et regij cura quatuor regibus mlti
ordinationem dicitur ministrandi ppter qd gloriatur Et qd
principes ostingit nihil haurum in munere professio ferant
sed tantum duntaxat erit addatur et ipsa estimatiis valore
operat et impendunt natura servari possit et gloriatur mlti
adhibetur aucto

Et itaqz haurum tunc in tempore confusum qua quibus mlti
munere non antiqua peperit demum non indamum
necessarium videtur et operata nona vbi abulatur ac
provisio videtur et iuxta proportionem valore sicut in officinis
per mlti ministrandi plures inanis erit remunerand mlti
operat et confusio posterius fortassis poterit prore iusinet
sine deinde antiqua non mlti dignitate; iuxta equite reddet
sine a uno ponde defunctum et mlti mlti ministrandi sequitur
quod dicitur et superior ingreditur Cui si quis adhuc obediendum
arbitratur per hoc videtur et remuneranda valore ministrandi
tunc minor estimatur remunerand mlti mlti quatuor valore

5

deteriorum aut exilio. Sed hoc sine magno errore fieri non
 poterit. Tanta enim est solida non magis grossa et solidior in
 terra demerunt multiplex diversitas et singula immixta
 infra mundum valens si: sumari et ab invicem differre
 non possunt. Quod si in induta mente varietas confusio
 generaret intractabilem ac inoperabilem et curabilem
 laboris melioris atque laboris ingenua angustia hanc melius
 semper est vitare mente pariter aboleri in reparacione
 hinc est pariter aboleri. Operabitur in tantum danti simul
 et equanimiter sit pariter si modo danti diu possit videri obnox
 fundus et vultus magis confans expectatur nascitur ac
 hinc pub. inveniuntur sunt

Mentem vero profana in illa prima illa dignitatem erige diff
 scilicet est et post tante rationis forte impossibile. Tunc
 hinc est eius preparatio laboris non sit magis pariter magis
 pro hoc tamen tempore rationis hoc rationis quidem
 remunerari possit videtur et saltem ad 100. marcas libras
 argenti videret hoc ratione pro solida fundatur 100 libras
 danti, argenti vero puri libra una minus una medio
 vel quodam pro expensis detrahendum sit. Constat ut massa
 et qua minus, etc. fiant que in sumptibus valebit libras
 danti, post duas marcas argenti. Eadem ratio est fieri
 possit pro grossa et oboli que planerit. Atti
~~de admixtione aurea quanta off debet~~

¶ De argenti ad aurum comparatione

A quantum Superius dictum est aurum et argentum esse basium
 et que resider buntas mente. Et que de mente argenti
 opposita sunt possunt etiam pro magis parte ad auream
 referri. Reliquum est ut de transmutato aurum et argenti
 quantum ratione expectacionis pro. Tunc igitur designare
 oportet que sit ratio appropinquandi aurum ad argentum
 inveniunt sine pure ut de genere in specie et a simplicibus
 ad composita descendamus. Porro eadem est ratio aurum et
 argenti inferiorum que signatur in eodem gradu ac
 versus eadem ratio aurum signatur ad inferius que argenti
 signatur ad inferius sub eodem gradu mixtionis et pondere
 purissimum aut aurum quod apud nos signatur reperitur
 sunt flavum argenti hinc magis minus habet admixtionis

et tanta forte quantitas oportuerat pro expensis deditur in manu
 parisi unde rite quantitate pro aureo dno sub eodem potere
 dignitate suppleti defectu florentis. Sequitur ergo eandem
 esse rationem argenti pro foris ad aurum quoniam inferius
 et eandem argenti ad florentes unguis ponderis by no limitat
 At florent unguis et. m. et equales ponderis per grana
 videlicet lxxij. implent libram una (libram solum intelligo que
 continet marchas duas ponderis) hoc argumentum inuenimus
 apud aures unguis libram una aurum puri tanta rite quanta
 argenti puri librae xx. Inuenimus tamen et ff. libras et
 pro una auri: quia ob causam ab antiquo constituta esse
 videtur et auri unguis ff. appendant libras partem unde
 una; quod si subponde idem pro hodie dicitur, expedit
 habere eandem conformitatem inueni volumus et prout hinc
 scandum oppositam rationem; factis enim ff. maris marte
 ff. libra una argenti puerorum ad auri ff. pro auro
 marchas duas, lxx. grossos volumus. Sed postea quoniam
 receptum sit et xx. partes argenti sit pro una auri
 auri, diffidet ponderis hinc pro et ff. auri unguis
 redimat libram una argenti et viderimus partem libras
 Si igitur de libra argenti et eius viderimus parte fiant
 marchas unguis et hinc volumus et prout hinc marte; rite
 ratione equate grossos ad grossum et marchas duas prout hinc
 pro auro comparantur. Sed pro argenti erit in libras
 singulas marchas viij. et solidi ff. aut auri

Deum si unguis viderimus marte et patri inuicem placeat ac auri
 inuenimus eandem videtur tantilla restituta et ad equate unguis
 fuerit et ff. grossi volumus marchas duas solidi xx. Id quoniam
 dicitur modo unguis unguis negato fiet si marchas lxxij. et argenti
 libra fiant ita fiant unguis et ff. adhuc marchas ff. pro
 essent in ff. libras argenti et pro tanta parte florentis unguis
 quantitate. hoc etiam unguis et pro marte dicitur
 fiant Nam unguis fiant unguis unguis marte nec et possit
 ephoras aures sed unguis unguis marte dicitur potest
 hoc vel illud defuit per ammodat et videtur rite
 et si marte ad florent unguis rite si habuerit et unguis
 unguis fuerit fante et alij florent unguis unguis auri et argenti
 ad unguis unguis unguis

hoc de marte unguis unguis sufficit et dicitur unguis
 quibus modo rite unguis unguis et quod que rite unguis
 quod et unguis unguis esse pro

700

P singulas

6
Epilogus Prolationis iurata

Curia reparata et reformationis iurata hoc considerata videtur
propter nos obsequi iurata propter consilio et omnium dicitur iurata
iurata

Secundum et vult duntaxat longi officii iurata si fieri potest deponit
et vult vult iurata iurata sed tamen pro vult vult iurata
hinc iurata officii iurata polanica demonstrat que propter
hoc solam vult officii iurata in tanta vult amplitudine
iurata et in publicatione vult iurata iurata et ablati vult
iurata et iurata et iurata iurata ablati et ad xx
iurata duntaxat et in amplitudine iurata et libra vult vult et
iurata duntaxat et ad pro vult vult vult vult vult vult
iurata iurata iurata polanica et vult vult
iurata et vult vult vult vult vult vult
iurata et vult vult vult vult vult vult

Etiam et in omni parte sua sit vult vult vult vult vult
hoc est et vult vult vult vult vult vult

De admittenda vero quantitate debet in vult et vult vult
vult vult vult vult vult vult vult vult vult vult
vult vult vult vult vult vult vult vult vult vult
vult vult vult vult vult vult vult vult vult vult

De ablati quare ratio habenda est que in vult vult vult
ita est vult vult vult vult vult vult vult vult vult
postremo autem difficultas oritur de vult vult vult
vult vult et post vult vult vult vult vult vult
vult vult vult vult vult vult vult vult vult vult
vult vult vult vult vult vult vult vult vult vult
que in altero latere hinc vult vult vult vult vult

Dessig vorgeschribt vranung des gantzen landes of
diesgangs von Marburg am 20. tag nach aller
h. i. tag Anno 1718.

Zum erst was zins mit gutte alte gulte getrafft sey vor iij. jar als
 vor der scheinung die vranung vranst 20. tag nach Martin die sal mit
 gutte neue gulte bezalt sey der mit die gulte wurde
 It was schulde gemacht sey mit gutte alte gulte nach der scheinung der scheinung
 ansetzung solly mit gutte neue gulte der der wurde bezalt werden
 It was schulde mit dieffey geringe gulte gemacht sey solly mit yore bezalt werden
 It was leyprenten sey xij. jar nach dem Martini tag getrafft hatt sol mit
 100. xij. jar nach dem Martini tag mit 20. ff geringe gulte vor 1. jar
 vranung
 Dergleichen was leyprenten vor 20. jar getrafft hatt in der 20. jar so eynd
 dem Martini tag nach dem andern die sal mit zins vor 1. jar geringe
 gulte 1. jar und in ff geringe gulte 1. jar geringe und
 It was leyprenten nach dieffey abgesetz jar getrafft hat die sal mit zins 1
 It was leyprenten mit gutte alte gulte getrafft sey sol mit gutte
 neue gulte vranung
 Dessig vorgeschribt scheinung der leyprenten ist also vranung das nach solliche
 wurde und gutte als der gelt dem vranst do die leyprenten durch ge
 traufft vranst das nach in solliche wurde die zins der selbigen gulte aufgeschribt
 Dergleichen was zins mit geringe gulte getrafft sey in xij. jar jar ein
 sol mit die mit zins vranung mit 20. ff geringe gulte und ablosung
 It was zins in xij. jar jar 20. getrafft sey sol mit die mit geringe
 gulte vranung und ablosung mit zins mit 20. ff geringe gulte
 It was erbe mit gutte alte gulte getrafft sey sol mit gutte neue gulte
 bezalt vranst aber erbe in xij. jar jar 20. getrafft hatt der sol bezalt
 vor 1. jar geringe gulte 20. ff geringe gulte vor 1. jar jar ein
 jar 20. jar erbe getrafft hat der sol bezalt vor 1. jar geringe gulte
 1. jar und in ff geringe gulte (doch das die tag der bezaltung gulte transe geschribt)
 It was erbe getrafft hat darauf als zins steht mit solliche gulte das er der
 erbe so solliche zins sey sol bey zins angeschribt zins vranst die von
 vranst der vranung der vranst zu thum vranst ist sol sich der
 kassier der zins vranst oder sol die transt in zins gulte
 und was gulte er vranst der erbe gulte hat sol mit zins vranst
 It was zins vranst sey mit geringe gulte die durch vor macht mit gutte
 alte gulte getrafft sey vranst jemand der solliche zins of sol gutte sey
 und sie ablosung vranst mit geringe gulte dem der sie getrafft hatt bey ein
 geringe gulte der sol sie zins mit andern gulte nach ablosung dem mit gutte
 neue gulte ad mit zins wurde
 In dieffey vorgeschribt artichel und brufe solly hinfurto allierlich bey
 1. jar vranst vranst und vranst in bezalt ist sol bezalt vranst
 It was of solliche vranst oder vranst getrafft hat was da geringe
 Land gulte ist / oder was vor 1. jar getrafft / oder was in geringe gulte
 ist was dieffey vranst zins sey vranst vranst vranst sol die
 bezalt mit gutte neue gulte bezalt oder mit der wurde bezalt
 und vranst bezalt ist sol bezalt vranst

It was

Quasiq; innumera pestes sunt. quibus Regna. Principatus & Regiones
decipere solent. Hec tamen quatuor. meo iudicio. potissima. discordia.
mortalitas. terra sterilitas. & moneta. velut. vera prima adeo emi-
dentia sunt. ut nemo ita esse nesciat. Sed quatuor. quod ad monetae
attinet. a paucis & non nisi coadunatissimis consideratur. quia non uno
impetu simul. sed paulatim. & occulta quada ratione Respu-
blica evocet.

Moneta quid? Est autem moneta aurum vel argentum signatum, quia pro empti,
sive venditione rerum numerantur. secundum cuiusvis Regum. vel
gubernantis ipsam institutum. Est ergo moneta tamq; mensura
quidam communis estimationum. oportet autem id quod mensura esse
debet firmum semp. ac statim servare modum. Alioquin necesse est.
confusi estimatione Regum. emptores quoq; & vendentes multu-
pluriter deperdant. quod admodum si una modis pondusue. certa
firmitate non servent. hanc igitur mensura. estimationem puto ipsius monetae.
que etsi in bonitate materiae fundetur, oportet tamen valorem ab
estimatione discrevit. parit enim pluris estimari moneta, quae eius quae
confat materia, & economo.

Moneta in bonitate
materiae fundatur

Causa vero constituta monetae necessaria est. Quis enim solo pondere
auri & argenti. rerum numeratio fieri permitteret. et quod totum
hominum consensu. aurum & argentum ubiq; in suis habeatur.

sed tunc propter multam necessitatem, affectandum semper pondus, quod in statim anni & argenti sinceritas deprehendat ab omnibus, nihil tamen & publico sigillo moneta signari, quo significet iusta anni & argenti quantitate inesse, & fides adhibeatur aut tenetur.

Argentae Moneta
Aes romiferae.

Idem etiam moneta & maxime argentea est romiferae, propter duas (ut existimo) causas. Videlicet quia minus exposita sit insidiis et fraudibus, & conflantur ipsam, quod futurum esset si ex diverso argento constaret. Secunda, quod massa argenti in minutis partibus & scrupulis minutis facta, retinet cum esse admixto convenientem magnitudinem per supradictam & terram, ne secl. continuo usu detrita citius perdat, sed subitamento acis duritiam perferret.

Iusta autem & aequa moneta estimatio est, quando paulo magis anni & argenti retinetur, quam pro ipsa emere, ut pote, quoniam pro expensis dimittitur, monetae operatur seduri. Debet. n. signum ipsa materiae aliquod addere dignitatem.

Quare Veliscent
Moneta.

Veliscent hoc ut plurimum propter nimiam multitudinem, ut pote si tanta argenti copia in moneta transierit, quo ad usum argenti massa, ab hominibus magis, quam moneta desideratur, potest utique hoc modo dignitas monetae, quae per ipsam tantum argenti non licet emere, quoniam ipsa parva retinet, formam, quae magis maior profectus ubique argento in moneta deest, (nisi remedium est, ne amplius moneta cadere, & denique scripta rogiantur, reddaturque etiam argento.

Valor Monete
depravatae.

W. H. S.
G. L. S.

Valor quae multo magis depravatur. Vel propter defectum materiae
solim, qui sic sub eodem pondere moneta plusquam oportet auri commiscet
argento, vel propter defectum ponderis, quoniam iustam habere auri
cum argenti admixtionem vel quia purissima est, propter utriusque
simul defectum etiam ultra valorem ac longo usu detrahitur. propter
quod solim infundantur ac immutari debet. Cuius signum est, si
argenti in moneta aliquo minus reperitur, quod pro ipsa compensat.
In quo merito purior moneta intelligitur.

Præmissis gratè de moneta expressis præterea ad præstianam
descendimus. ostendentes primum, quomodo in tantam limitate pecuniarum
tractu auri sub nominibus marcæ, sic ut dicitur, & sine sub
eodem nominibus etiam pondere, una illa marca ponderis est
libra mediana. Et marca una constat solidis sex, quae omnia
vulgo nota sunt. Verum ne æquinoctio inter & pondere
obscure præcipit, utriusque demum marca nominibus, de una
intelligatur, non vero libra pondus dicitur, marcæ, pro
semilibra marca ponderis accipit.

Marca
Libra

Primum igitur in Antiquis scriptis ac tractat. monumentis. Quod sub
Algerio Comiti de Langens. hoc est prope ante bellum Tanno.
lingua, emittat solibra id est, marca auri puri marcæ præstianæ,
unc duabus & sic viij. quædam viri tabulis plus argenti puri,
quæ per aurum admiscetur, & ex libra dimidia eius massa solidis
cxij. fuerat, quibus tria per adiecta est & sine plus

xxxvij. & terra p[ro] vni[us] sunt tota summa solidos cxlvij. & terra p[ro]
dente libea vni[us] lessum hoc sunt xxxij. que p[ro]videntibus terra p[ro]p[ri]e
sunt t[er]t[er]tia media vni[us] p[ro]p[ri]e. totum est. Sed in dicto t[er]m[in]o e[st] p[ro]m[iss]o eius fuisse
solidos cxl in solidos. reliquum vero quod in ex solidos et terra
eas. estimatio monete suppleuit hoc itaq[ue] eius estimatio. in valore
conueniente. estimata

Huius g[en]eris uniuersa sunt. Henrici. Ricardi. & Eduardi. que interdu[m] et
fecerunt ad hoc in thosannus. Deinde post cladem p[ro]uilla & bellum sup[er]
dictum capite determinata Regib[us] indies magis ac magis in moneta approp[er]ata
Nam Henrici solidi a p[ro]p[ri]a g[ra]m[m]a p[ro]p[ri]e sup[er]dictis. no[n] amplius rep[er]iunt
hic q[ui] t[er]t[er]tia quintus argenti. Crescit q[ue] error hic. donec inu[er]so ordin[is]
reperit est t[er]t[er]tia p[ro]p[ri]e eius. quib[us] quatuor argenti miseri. ut iam
argentea moneta p[ro] p[ro]p[ri]a t[er]t[er]tia dicitur. pondus tamen estimatio
solidos cxij in solidos. Cuius uniu[er]s[us] minim[us] t[er]t[er]tia nona et t[er]t[er]tia

Moneta Anglica

moneta interdu[m] t[er]m[in]o antiqua dicitur remanente. q[ui]s hoc magis error
est. ut h[ab]ere noua moneta introducere q[ui] no[n] solum in f[er]re antiqua
sed. ut ita dicitur. expugnari. Cui error dicitur sub Magistro Math[is]
Rufford obviare vellent. ac moneta in p[ro]p[ri]a multos t[er]m[in]o redire
videtur nouos solidos que p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e vocantur. sed cum antiqua
vultus no[n] viderentur f[er]re. in p[ro]p[ri]a aboleri posse. una t[er]m[in]o nom[en]
insign[is] error p[ro]p[ri]e p[ro]p[ri]e. translat[us] q[ue] duo solidi antiqui p[ro]p[ri]e
nouo facti q[ui] t[er]m[in]o est. quod duplex materia p[ro]p[ri]e ingrat[us]
nouo. v[el] solidorum. & antiquitate illor[um]. marca noua. sunt h[ab]ere

Hoc solidi, seu
Grossi quando
p[ro]p[ri]a reperit.

Marca noua fuit
bonae origo.

horum vero: auri sunt leuis, solidum utroque sexaginta oboli
 vero in suo usu prestantur, ita ut p. solido antiquo, sex denarii pat
 commutari^{et}, pro nouo vero duodecim. Nam ab antiquo duodecim
 oboli fuisse solidum facile conijci potest, si enim quidem immutet
 Vulgo mundel vocamus ut plurimum germanice tenetis vox
 illa schilling pro duo denario mo^o dicitur, perstruunt aut nouos
 solidos adpellare videntur ad memoriam nostram, cum denum grossi
 firi sunt infimus denarius.

Mandel. 15.
 Schilling. 12.

Noui solidi -

Nouus igitur solidum Marci viij p. sexaginta. libra una puri argenti
 continebat, quod ex eorum compositione satis apparet. Constant enim
 ex dimidio auri & altera medietate argenti, & cost. marca octo
 per lx pendet prope libras duas. Antiqui vero pondere (ut dictum est)
 parces illis, valore ex dimidio. Cum enim quarta solidum partem
 argenti haberet marca xvi e libra argenti puri veniebant
 pendentes quodimplum.

Postea vero mutato statu p^{ria} in civitatibus esset videndi moneta
 diversa p^{ria}, quae non exequantur p^{ria} quibus, recita p^{ria}
 multitudinis, no^o aut bonitate. Capitur quatuor p^{ria} auri, quinta
 argenti in solidis antiquis miseri, dante marca xx argenti libra
 commutatur. Super nom^o illi solidi, cum ea melioris esset, pluribus
 duplo solido rarentibus facti sunt sicut ut ea xxij p. marca
 boni computarentur, perijt ergo quinta p^{ria} moneta bonitate
 in marca, postea vero q^o evanesceret nom^o solidi in facti p^{ria}

eo quod omnia per mare essent accepti, placuit eos grossiorem estimationem
 notare. hoc est sub solidis taby. maxima errore, et tanto prioris resistit, pro
 indigno. Deinde ut si pressia sine illis esse non possit. Quis non esset
 meliores denarijs xv. tunc curat moneta. ubi in multitudine etiam
 pincet estimatos. ipse. Dissidebant ergo grossi cum solidis. in quatuor
 ista pro. minus valeret a resistito. & a fallaci ac ingua extimato
 detrahetur dignitati solidorum. oportebat fortassis iniqua se vindicare
 solidi grossis prius iniquitas. rogeratq. eis scotos fieri. Sed ut
 qui sine prohiberet interitu male administrate Republice penitus
 legum estimationem simul & valore pecunie passim emanarentibus a fa-
 bitum in monetae plane ressurum non est. & expensis non suspensio
 quibus equinales prius videtur posterior semp. parum parum
 inducitur e, q. bonitate credens oppressit & exclusit. quoad solidorum
 estimatio. in valore grossorum proportionalitate commutat. & Marce
 leuis pro una libra redere argenti;

Debetas aut in tandem. saltem reliquas tantilla dignitate moneta
 prima esse. ex quo de eius infirmitate meditari non est. Sed que
 tantisper inobediens consuetudo sine licentia adulterandi. expulandi.
 & infirmi moneta. cessare non potuit. nec in hunc die cessat. Non
 qualis padoa podoa. pudet ac dolere dicere.

Vilitas Hadriana
 Moneta.

In tanta. n. vilitate hodie collapsa est vt LXX Marce una libra
argenti sex continet. Quid aut refert si non succurrat, nisi ut
 dimigat pressia aureo & argento vacua moneta more imp...

habent. Vn peraguntur metum inuentiones omnesq negotiationes vbi
 sunt pecunie. Cui n. extenuat moneta. merces suas moneta n.
 peca committit vult. qm demq nostrum in peragendis oib
 eade moneta. ex aliis merces comparare poterit. hanc ta ingente
 Repub. perustiana clade hi quare interit contemptum dappunt
 & dulcissima sibi patua, in post putata in den, ne ta offrij placemur
 sed se ipam vna debet, mides magis & magis supina negligentia
 imprudenter luti ac porce firmis.

Cum ego tamis vngs laborat perustiana moneta & p ea tota patua
 sibi auifitas & hq q bonitate metalli raltur eius cumis fuerit.
 Colligit n. ex mixta parua aurig ex qua dignata argenti
 vendunt. plus sany argenti cum moneta mixta ab impedito vulgo
 rerpunt. At postq aurigini illi solidi in portus euasunt. ch.
 gms² proximo meliores. vltimo parumq aereuo detentur. hinc illa
 vulgaris & ppta qrimonia Aures Argentis Ammonia familiae
 mactata sopsim qpera & quicqd in hirmam vlyt solitum
 rrasfendere pta, sed obstant no expandunt. omz est sacrate
 ex vltate moneta pconemise. Cresunt n. ac decresunt omia
 ad moneta roudinone. p^o extim auris & argenti, qm n.
 aere vel cupro. sed auro & argento adpnamur. Ha. amon
 & argentum dicimus esse. tamq basin moneta, in mntas
 eius es imatio

Quare omnia iam
 rario ra sint.

Quare de basin
 rati.

At tollendū fuisse aliquis, ex isto moneta vltis humanis esse simulacrum
 nempe subiectū paupertatū hominū, reddente leui quo summa, & res
 vite mortaliū necessaria facilius suppeditatam. p̄ bonā autē monetā
 omnia facienda reddi, colonos ac resu armis oneratas, plura salubri
 p̄curari. Laudabunt forsitan hanc sententiā. Ipe licet p̄mittat
 q̄b; hactenus p̄missa ē, cūcūdi moneta facultas. nō fortasse
 imperatores & opifices, quib; nihil propterea peccat, eā improbare
 q̄n̄ q̄nto ad auri & aliorū, monetas & res suas vendunt, & quō mo
 neta est exhibet, eo manū p̄mittat, nō eas committat. Verū
 si remota vtilitate cessaret, negare vltis nō poterim, p̄stantē
 moneta nō nō R. pub. Ictū etiam p̄li, ac omnī ordinis p̄
 salutate, exigūm vices p̄missa esse. Quod cum inter vltis
 satis p̄p̄m p̄. eā q̄. eff. eam vlt. magis, vlt. ee d̄f̄m

Meratores
& opifices.

Epi. Varenny, ratio.

Videmus quippe eas terras potissimum florescere q̄ bonā monetā
 hinc decrescere autē & p̄curis q̄ deterriti stantur. florescit enim
 & p̄curia tunc, q̄n̄ vna manā p̄curia d̄m̄ p̄curia vltis
 bar. & q̄n̄. vlt. p̄curia ē. Iūta manā p̄curia & vlt. sic p̄curia
 id ē manā argenti p̄curia committat. Iūta vlt. vlt. indit
 magis ac magis moneta. decrescit, & p̄curia nō p̄curia p̄curia &
 alijs calamitatib; vlt. ad vlt. p̄curia p̄curia p̄curia
 (Constat p̄curia vlt. loca, quō bonā monetā vlt. vlt. & opifices
 egerit, nō nō & vlt. afflictionē p̄curia, At contra vlt. vlt.

moneta in usu e. ignavia desidia ac resumptio chi tenu bonat
 utin q ingemant cultura negligi. atq omi emi uti abundantia
 interio. Nedi memora hominu excessu. formosa d amonda mi.
 non moneta perennat mib in passua erupta fuisse. cum ad hoc
 bona moneta videretur. mir am ea videretur. omnim utiq. q ad vicia
 humanu. usq. p tendo pmi ascendere experimus. Et quo
 psum esse pa lene moneta. desidia magis alio. q psumit ho.
 nim subitinis. Nor magis monete ex altano refulso gnos
 potest. qui si plus pto. suo domo pendet videantur. fultus
 terra parva d id genus est. fuit maiori etia pto sine us.
 deniq. Recipere n. dandi accipidunq. similitudine. proportionata
 monete mensura composabur ;

Si igit calamitosa hactenus pensia moneta restituerent in tam
 aliquando restitueret placet. Canenda imponis eia refugio. Et
 caritate dimittat affirmat in qd videnda est pntentia.
 Multiplicatis em similitudine impedi. Maiorisy noyis e. plures
 affirmat in officio restitubus restenat. q pntentia.
 Condones itaq. sua d totam in tota pensia esse affirmat moneta.
 tacit. In qua omis gus moneta. et uno latere manifestate
 sine insignis terrae pensio signat. ita ut supra coronam
 supereminente habeat ut ex hoc Regni superestitate cognoscat.
 Et altero vero latere una pensia insignia p pntentia Corona
 Regni similitate manebat

Causabil. Summa
 monete reparatione.

Quae cauenda in
 audanda noua
 moneta

In pensia una
 affirmat sit.

Quod si remota permissa fieri non possit, eo qd propria moneta
 tantum officina hinc rotundetur, duo ad summi designentur loca, unum
 in terra regiae M. alter in ditione principis, in prima indantur
 monetae qd ex uno latere insignis regalis, ex alio recitat permissa
 signa. In secunda autem officina ex uno latere insignis regis, ex
 altero vero ministerialis principis signa, ut utraq; moneta imperio
 regio subdit. Et sine M. mandato in usu totius Regni se & accepta
 Cuius rei ad amoliti remissionem & regenerationem terminant non
 parum periculis est Sabitima.

Moneta in peninsula
 unius grani &
 valens.

Septem autem eius ut hinc duae monetae. Unius sine grani valens illi
 estimationis, & viginti circa summi Regibus. iuxta ordinatum non
 infirmata perpetuo p[er]tinet. si qd principis utriusq; mil hinc ut
 moneta infirmam sentiat. sed tunc limitatior eius addat, & ipse
 estimatio valore excedat. Et impeditur iactura facili possit.

minim[us] sigillat[us]
 solent[ur]

Et item hinc non temporis estimatio, qua remota nonq; monetae sui
 antiqua periculis, demerit in mandatis, necessarium videtur. ut ex
 nona. vetus aboleatur, ac parva immoretur, & iuxta proportionem valoris
 in officinis pro nona remittat. Alioquin minus eas rationabile
 monetae gratia. Et infirmo posse postulat priora parva. Infirma
 tunc demerit aliter nona monetae dignitate, iuxta egrae redderit
 à infirmo potest deponere, & nimium multiplicata, sequat qd dubia
 incommensurata. Cui si quis adhuc obstinatum arborat. qd hoc videtur.

Vetere[m] moneta[m]
 abolendam esse.
 alii minus
 gub[er]nab[un]t

Sed de alio munit
ut in sequenti
p. 1.

remanere velle munita tantum munitur. comparatione non
monere. quia esse velle detinetur. aut ex hoc. Sed hoc sunt
magis ex eo fieri non potest. tanta enim est munitio in gressu
& plura. In enim denariis multiplici diversitas ut singulorum
munita. & in totum velle sui estimari & ab in unum
differere vix possit. Cuius fit ut in unum monere. varietas
sufficiens generari inextinguibile. ac negotiorum & necessitatibus
laboribus. molestias. atque alia in unum da. angere. Itaque melius
semper esse veteres moneta in comparatione recentibus. penitus aboleri.
oportet. n. tantum danti simili eorum in unum p. 1.
si in danti diti possit. unde velle fundus & velle
magis constantis naturae ac Respub. necessitate p. 1.

Moneta vero prussiana in prima illa dignitate exigere difficili
munitur & p. 1. tantum velle fieri inextinguibile. tantum quibus
republica / res p. 1. non p. 1. negotiorum. pro hoc tantum tempore redire
fomodo remanere posse videtur. ut saltem ad .xx. m. libra
argenti valeat. hoc non pro solida p. 1. res libra tunc
argenti vero puri libra una. minus una media vel quatuor
& expensum detrahendum sit. Costat massa et q. munitur
et p. 1. q. in unum velle libra una. duas munitur
argenti. tunc eadem non fieri possit p. 1. seu gressu & obitu p. 1.
plurimum :

1. dicitur munit
argenti p. 1.

De argenti ad aurum compositione.

Supra dictum est. Aurum & argentum esse basin in qua residet virtus
 monetae. Et quia de moneta argenti et posita sunt, possunt etiam pro
 maiori parte aurum referri. Reliquum est ut ex tractatibus auri &
 argenti comitandi rem experiamus, primum vero investigare oportet
 quod sit ratio approximationis inter aurum ad argentum multum sicut dicitur. Et de
 quo in scriptis, atque simpliciter ad compositionem desideramus. Porro ratio
 est inter aurum & argentum inferius, qui signatur in eodem gradu
 ac rursus eadem ratio auri signatur ad inferius quod argenti signatur ad
 argentum inferius sub eodem gradu mixtionis & ponderis. Praestant
 autem auri quod apud nos signatur reperitur, sunt flor Hungarici
 huius namque minimum huius admixtionis, & tunc totum est operativum pro
 experientia deditur in monetariis. In vero comitatur quod inter aurum sub
 eodem quod est, dignitate postea suppletur delecta florentia. Sequitur
 ergo eandem esse rationem, argenti puri inferius, ad aurum purum inferius
 & rursus argenti puri ad flor Hungarici ponderibus non mutari. At flor
 Hungarici et mixti & aequales ponderis quod grano videlicet lxxij mixta
 libra una (libra sive mixta), quod continet mixtas duas ponderis
 argenteas mixtas comitatur apud omnes libras una auri puri tunc videtur
 quantum argenti puri libras vij. Imprimis tunc & vij libras dicitur
 & una auri, quia ob rationem ab antiquis constitutam esse videtur
 auri Hungarici tunc, apparet libras pro videri. Et si sub eo

Numeri auri
 Hungarici.

20. A. ams. 2. A. loig
kampt der angest
gilt fur 2. y.
ader d. polarkb.

potest ut qm hodie dicitur. expecta hincm reformitate mo,
 nate polonia & prussiana primum expecta ratione. fctis. u.
 Et mra. videret. et libra una argenti purissimi admissim
 pro anno marca dua, loco xl. grossos poloniam. Sed postea
 scriptum pr. ut xy gros argenti sunt y una anni. dupla
 pedus rini pro. ut x anni. Gungam redmas libram
una argenti. & viderima pro libra. Si igitur ex libra argenti
 & eius viderima pro. hinc marca vngar. curi polonia &
 prussiana moneta ita sunt equate: grossus ad grossum &
 marca dua prussiana. pro anno Gungar. Sed qm argenti
 curi in polibus singulis. marca vij. & plibj dicitur ante viderim
 ferum si utiq. videritas moneta & pariva viderim. plures ad
 aedra nimis videritas videritas referunt & ad equano. videritas
 ut pro grossi poloniam moneta pro marca. & y anno Gungaricam
 marca dua pidi xij. Et quoq. in dicit modo no magna notio pro
 fia. p. marca xij et argenti libra pidi. Ita sane videritas
 qui adhuc marca duoden qm esset. in singulis polibus argenti
 dpro tanta pariva florens vngar. remittat. Sed qm
 exempti & p. marmiditua dicitur pidi. Ita infanti pidi medi ca,
 futura moneta. nec o populata et plures videritas. sed videritas 20 y

sensus, mature deliberatione, poterat hoc vel illud definire, prout
 admodum videretur Regibus. Quod si moneta ad fluxum huiusmodi
 ratio se haberet, & corruptum non foret, facile etiam alij fluxum
 mixta ratione auri & argenti ad illius comparationem taxarentur.
 Hoc de monete reparanda dicta sufficiat ut dimittatur intelligatur
 quibus modis redderet dignitas eius, & quo ratione populi quod
 et superius proponitur esse pro:

In poloniae ecclesia hinc monetae
 Cura reparandae & conservandae monetae, hoc consideranda videntur
 primum ut absque maturo proxiis consilio & unanimi decreto moneta
 non mutetur.
 Secundum ut unus dimittatur locus per se per officinae monetae de
 parte, ubi non unus tantum numerus sed longior totum usus in
 regno fiat. Hoc prima officina monetae polonicae demeretur, quod propter
 hoc solus usus officinarum sua in tanta facultate amplius.
 Tertium ut in publicatione nova moneta interdicatur & aboleatur antiqua.
 Quartum ut inimitabilis & immutabilis perpetuo obferatur, quod viginti
 marca dimittatur & non amplius fiat ex una libra puri argenti.
 dempto eo quod ex parte officij, sedem operis. Ita namque pro
 na moneta, proportionabiliter polonicae, ut viginti gressu purissimum
 simul ac poloniae monetae purissima constituantur.

Cuncta ut tunc a specie monetae multitudinem
 Sextum ut in omni spe sua simul phas moneta. for 6 11
 for suo grossi. solidi. & oboli pariter redantur.

De Admiratione vero qua esse debet. an grossi & pluri fiat. an
 una domus argenti. q. fectore. vel mada media. an una
 magna valeat. in parvo est eorum. quod interest. nisi ut
 modus sit & ita decernat. ut in futuris perpetuo maneat.

Obolus vltab?

De obolo quod eo habenda est. qui omni parte non valeat
 ut ut magna maneat. ut sup. vnius grossi argenti. roneas

Post hanc aut differentia ortus ex rationibus & obligacionibus
 ante & post Inventionem. monetae. facte in q. h. modo interius
 oportet. sic rationibus nimium generat. & in eadem
 parte temporibus factum e. in q. h. ex infra parte

Diese nachgeschriebene Verordning des gantz
 Landes ist außgangen von Mariburg den
 Sonntag nach aller heilig. tag Anno 1418

In dem ersten, wer zuinft mit gut alten gelde gekaufft sein
 vor in Jaren, als vor der schyning die vorjiner Landt
 sey off Mariny, die soll mit gutem Neuen gelde, ad
 der vinder befall wurd,

In dem zweyten, wer mit gut alten gelde, nach
 der fall der obgeschriben schyning, sollen mit gut neuen
 gelde, oder mit des vinder befall wurd.

Wers schulde mit disem geringen gelde gemacht sein, sollen mit groffen besalt werd.

Wers Leijprente in ein jar vor S. Martini tag ge kauft haben, soll man in ein jar, off S. Martini tag mit 10 s. geringen gelde, vor j. u. verzinssen.

Dergleichen vor Leijprente vor dem ein jar gekauft sein in des er jar, dem zinsten S. Martini tag off dem andern dem, sol man zinsten vor ein u. 10 s. geringen gelde, j. u. und ein s. geringe

Wers Leijprente, nach disem obgeschriben jarren gekauft hat, dem sol man zinsten j. 10 s. u.

Wers Leijprente mit guttem alten gelde gekauft sein, sol man mit guttem neuen verzinssen.

Dies obgeschriben sagung der Leijprente, ist also verordnet, noch selbser winds und guttes, als dz gelt dar vor so die Leijprente ouch gekauft wirdt, dz auch in selbser winds, die zinsten desselben gelde auffgewist werd.

Dergleichen vor zinsten mit gewerttem gelde gekauft sein in ein jar, dem ein sol man die u. zinsten verzinssen, mit 10 s. geringen gelde und ablossen.

Wers zinsten in ein jar dem er gekauft sein, sol man die u. mit gering gelde, verzinssen und ablossen, mit ein u. und ein s. geringen gelde.

Wers ouch mit guttem alten gelde gekauft sein, sol man mit

gult unseyn gelde befolen, was aber in ein jar, das es er
gekauft hat, der soll befolen wer j un geringes geldes j
vund in j geringes geldes, yedoch dz die tag der befolung
dinge kauft gefalt word.

In wer er gekauft hat, darainff alter zinst setze mit, also
getilich, dz er dz er von, also zinsten freyen, also bei einer
angesteten zeit vund dz von, was die verordnung der
Münze, zinsten verindert ist, soll sich der käufer des
zinsten vnderwind, oder soll der kauft quit, soch vund
was geldes er off dz er gegeben hat, stummen vund
koren.

In welche zinsten verkauft sein mit gering gelde, die
sich vormalt mit gut alten gelde gekauft sein, vund
jemande der, also zinsten off, sich gatte setzen, vund
sich ablösen wolt, mit gering gelde der soll sich
mit andern gelde mit ablösen, das mit gut unseyn
gelde, oder mit sündensinde.

In diesen vorgeffrichen Articlen, vund Brieffe, sollen
zinsten post allerley, bey der macht, pleij, vund was
gont, befolen ist, soll befolen pleij.

In wer auff solch geding oder vortwark gekauft gatte
was so gont vund gese ist, oder was vor j un gese, od
was ein gewessene münze ist, was die geding zungsam
kay vortwark word, als das soll der befoler mit gutem
unseyn gelde, oder mit d'wirts befolung vund was befolen ist,
soll befolen pleij.

In libris ad hoc antiquis. capto. Harminia regit^r qd anno 1441
in quada. ecclesia solutionis aliquot libras argenti solvitas fuisse. &
marcus in bona monetae secundum solibus que ibi laurus

Ex Registro antiquo Cantuarie

Anno 1449 precepta sunt et testamentum flou unquam xxx liyas
p^r dnm Cantuarie. qui facit in moneta. nra. xxiij fl. ij s^o
computam flou l. fl. m. s. y. pro annatis emedis.

Anno 1508

W. de alto p^rvisione p^relle rogam^r t^r Mot genoud Sabon^r
in p^rotoge^r f^rim p^rbor.

W. de alto genoud p^r. unq^r + p^roge^r. Sabon^r y p^r
i f^rim p^rbor.

In xxx alto Sabto polupho q^r rogam^r y p^roge^r in i q^r
Sabon^r y p^roge^r i q^r xxx pass

In xxx novo Sabto q^r rogam^r in p^roge^r i q^r Sabon^r
i p^roge^r i q^r xxx pass f^rim.

Et p^r. xxx antiqui p^ressi p^rolom^r valen^r l^r
novos et 36 solidi valen^r 30 medietas p^r
mediet p^ressi p^rolom^r

Th 4 Solidi memta Wymeri mgn Estomi argen pui
R +

R ++ anigen possi pualat hui argen pui sol suob

R ++ qn noni habet arg: pui R 1 qn 1

R 60 noni solidi ponderat sol + hui argen R 1 9 m

Quibus etiam illis rebus / que supra Ma^o regis et magnificis
Dominis / et consiliariis / moderare poterunt

Postquam de antiqua moneta abroganda et nova videnda
quibusque in modis fieri debeat / ostensis utriusque comodis
et incommodis, plus habet dictum sit / hinc inde tamen magis
in prima etiam omnium aurore Dominis supra Ma^o regis
et lucidissimis utriusque ordinis Senatibus submittito
quorum iudicio commisit, que ego pro meo debito animo bene
se fidei scripti pedare vel repellere, imparem ab alijs alia
et meliora spectari quibus inesse tanta utilitas, et meo
consilia merito excluderent.

am restat ultimum nodum solvere Qui bella gerunt eius
rei viciniam vocant pecunias. Quis quidem habet qui novam
vult eundem moneta, necesse rei (argenti) habet ne-
cessitas est. Hinc summe necessarium erit et habito iam conflictu
de moneta videnda, sine quod ego scripti, aut alter quibus
debet de argenti acquisitione recte consideret. Ne si hoc in-
cipiat abq. ordine, ab inicio statim vel paulo post ab ope-
rum damno et levitate expanditur sit.

Alto ego in re meam que committitur iam conceptam
de conclusum fuerit de videnda moneta, et in his fuerit
explicite factis sum non gravate. In primis tamen
unus non est excludendi animus. De etiam de nobis dilige-
nter consideretur. Non video cum multum me ad gravationem
qui cum viderent propter rempublicam gravata. Deprecare
comoda. Ad omnem incivilem, lapidem plus ego reci-
tari plent.

Justus Lindenbrog Dominus manu propria scripti

Sequitur Consilium primorum Prussie de restitutione monete Pruthenice

Autoris Nicolaus Copernicus

Quidquam dominare postea sunt, quibus regna / periculis
et insupportabilis decreta sunt. Hactenus quattuor et quibus
iudicia potissima sunt. Discordia municipalis et civilitas
et moneta utilitas. Tunc prima tunc eundem via sunt
et minus ita esse usque, sed quattuor quod ad moneta
attinet a paucis et non nisi cordatissimis consideratur.



Quia non duo impati simul, sed paulatim et occulte qua-
dam ratione respiciuntur emittit

Et autem Moneta aureum vel argentum signatum qua pre-
cia emptibilium vendibilium esse inspicantur secundum
cunctis Reipublice vel gubernantis ipsam institutionem:
Est ergo moneta tanquam mensura quaedam communis est
rationum: Oportet autem id quod mensura esse debet
firmum semper ac statum scilicet modum. Alioquin necesse
est confundi ordinationem Reipublice. Ementes quoque et
vendentes multipliciter defendantur, quemadmodum si una
modius pondusque certam quantitatem non fuerit. Hanc
igitur mensuram / estimationem puto ipsius monete, que
etsi in bonitate materie fundatur, oportet tamen valde
ab estimatione discerni: potest enim plures estimari mo-
neta quam eius qua constat materia et composita

Causa vero constitutionis monete necessaria est: Quamvis
enim solo pondere auri et argenti verum commutatio fieri
potuisset, eoque communi quum consensu auri et argenti
vbi in presens habetur, sed tamen propter multam in-
constitutam affocendam semper pondere, quod non statim
auri et argenti sinceritas deprehendat, ab omnibus
institutum est publico sigillo monetam signari quo sig-
nificetur ipsam auri vel argenti qualitatem iuste et
fidei adhibetur auctoritati

Debet etiam monete et magis argente et composita prop-
ter duas (et existimo) causas videlicet quo minus expo-
sita sit insidijs oppilationum et conflationum ipsam
quod futurum esset si ex puro argento constaret verum
da quod massa argenti in minutas partes et scimpulos
minores fracta retineat cum que admixto convenienti
magnitudinem: potest superaddi et tertia Ne saluet
continuo usu ditata civitas parcat, sed filamento eius
distribuitur persisteret

Iusta autem et equa monete estimatio est, quando paulo
minus auri vel argenti continet quam pro ipsa emat:
Et potest quantum pro expensis dimittat monetariorum
oportuerit deduci: Debet enim signum ipsi materiam
aliquam addere dignitatem

Debet etiam et plerumque propter nimiam multitudinem
potest si tanta argenti copia in monetam transierit

quodlibet argenti magis ab feminibus magis quam moneta de
sideretur: Perit neque hoc modo dignitas monete, quando
per ipsam tantum argenti non licet quere quantum ipsa pecunia
constituit feminibus, profectus aliquando argentum in mo-
neta destructum. Cuius remedium est non amplius mo-
netam videre donec seipsam conquirent reddaturque officio
argenti

Valor quoque nullis modis depravatur, vel propter defectum ma-
terie solium, quando solius sub eodem pondere liguatur, plus quam
oportet eius consistitur argenti: Vel propter defectum ponderis
feminibus insensibilem, quod eius cum argenti admixtionem, vel quod
insensibilem est propter stratum simul: Deficit enim ultra
valor ac longe est deterior: propter quod solium insensibili
ac insensibili debet: Cuius signum est, quod argentum in mo-
neta aliquando minus reperitur quam pro ipsa emptione:
In quo merito pecunia monete intelligitur

De rebus generaliter de moneta expressis, speciatim ad pen-
sam defendamus. Spendentes primum quomodo in tan-
tam limitatam pecuniam transit, aut sub nominibus
marcarum, satorum, &c. Et sunt sub eisdem nominibus ean-
dem pondere: Nam marca ponderis est libra media & marca
minori constat solidis 40: que ita vulgo nota sunt: De-
cimum ne equivoque minorem et pondus officiositatem pariat
distinguitur. Denique marca nominalis. De minores intelli-
gatur. Nomine vero libere pondus dicitur marcarum pro
solidis vero marcam pondus accipere

Insensibilem igitur in antiquis recessibus ac levia minime
mentis. Et sub Augusti Colendi de Juringen, hoc
est propius ante bellum Trauerbergense emulatur solidis
id est marca argenti pure marcus pretensis duabus
et parte viij, quando videtur tribus partibus argenti pure
quarta parte eius admixtatur et ex libra dimidia eius
masse solidos Cxij faciant. Quibus tertia parte adiecta
est, et sunt solidi xxxij et tertia parte eius facit tota
summa solidorum Cxlviij et tertia penduntur libere
denis lxxvij. Hoc est factus xxxij que proculdubio tres
partes (et sunt libra media argenti pure) constituit
Quod iam dictum est, peramum eius fuisse solidos Cxlviij
solidas Reliquum vero quod in iis solidis et tertia de-
bet estimatio monete supplevit. Erat itaque eius esti-
matio cum valore convenienter confirmata

in Juringen
p. marcus

Huius generis immixta sunt Vniversi Vltra, et Conyad,
 que interdu reperuntur adque in thesauros. Deinde
 est eadem pennis et bellum supradictum cepit detrimere
 et publice indies magis ac magis in moneta apparere:
 Nam generis solidi aspectu quidem similes supradictis non
 amplius habere reperuntur habere, quoniam tres quintas ac
 genti: Crescebatq; error hic donec inter se ordine certum
 est tribus partibus eius quartam argenti miseri, et iam
 non argenti moneta, sed cuprea rectius diceretur, pondus
 tamen retinebat solidorum, Cui in silbera Cum aut minus
 contineret novam, ac bonam monetam introducere, antiqua
 valore remanente, quanto hic magis creatum est vilio-
 rem novam monetam introducendo, que non solum inficit
 antiquam, sed, et ita diuam, expungunt. Cui seroci, dum
 sub Margrati Margariti Hapsburg obitum, vellent ac mo-
 destum in meliorem statum redire, Cudebant novis soli-
 dos, quos nunc grossos vocamus: sed cum antiquis silio-
 res, non viderent sine iactura aboleri posse, novam
 novis insigni errore permanserunt. Transibantq; duo
 solidi antiqui pro uno novo, factum tunc est, quod duplex
 marca, sibi ingereat, novam, videlicet solidorum
 et antiquorum, dicitur marca nova sine bona, horum
 vero antiqua sine leuis, solidorum, vtriusq; sexaginta Oboli
 vero in suo usu manebat. Ita et pro solidis antiquis sex
 dimittat dimittantur, pro novo vero sex. Nam ab
 iure duodenarium, obolum, fuisse solidum, facile conijci po-
 test: Sicut enim quindennium, linteum vulgo mandel vo-
 caturus. Ita in plebsq; Germanie terris, vob illa schilling
 pro duodenario numero dicitur. Vnde hic privilegium Curie civitatis, que
 deservierunt aut novam solidorum appellatio usq; ad me-
 uberiam nam: quo denarium grossi facti sunt infimus
 diam.



Honorum igitur solidorum marcae viij, per sexaginta, libra
 unam puri argenti continebant: quod hoc ad rem compo-
 sitione satis apparet. Constant enim ex dimidio eius et
 altera medietate argenti, et sexum marcae viij, per sex,
 pendunt prope libras duas. Antiqui vero pendere et
 ditium est, paros illis, valore ex dimidio. Cum enim quare-
 tam solidum modo partem argenti haberent marcae sine
 aure, libra argenti puri veniebant, pendentes quidem
 plura. Postea vero mutato statui patris cum civitatibus
 esset videndi monetam concessa, postea, novum esse
 querebant privilegium, cuius permissa, utilitatem

non autem bonitate Capiti quatuor partibus eius quinta
argenti in solidis antiquis miseri Duce marchae 100, ar
genti libra commutarentur. Quia non illi solidi cum iam
meliores essent plusquam duplo solidis recentibus facti
sunt scoti. Et iam 100, pro marchae libra computarentur.
Perijt ergo quinta pars bonitatis monete in marchae postea
vero quae remansisset non solidi iam scoti facti et eorum
etiam per Marchiam essent accepti, placuit eos grossorum
estimatione renovare. Hoc est sub solidis tribus, maximo
errore et tanto procerum consilio proorsis indigno. Primum
ac si Prussia sine illis esse non posset, quin non essent
meliores denariis quondam tunc circensibus moneta. Ubi
iam multitudo etiam presumebat estimationem ipsius. Dis
sidentibus ergo grossi cum solidis in quinta vel sexta parte
a consuetudo et fallax ac iniqua estimatione detrahe
bant dignitati solidorum. Sportabat fortassis misericordiam
per vindicare quam solidi grossis prius intulerant
cotyrentibus eos scotos fieri. Sed ut tibi Prussia quae tunc
proydolet interitus mali administratione expulsi peras
pendis. Tunc estimatione simul et valore perunt, pas
sim emanscentibus a fabricatione tamen moneta plane
cessatum non est et expensis non suppetentibus quibus
equivalens perici videtur, postea semper perici
perici superinducta est, quae bonitatem precedentis oppressit
et exhauset quoad soliditatem estimatione cum valore gross
scotum, proportionaliter commutaret et marchae 100,
libras pro una libra redderet, argenti.

Deliberant autem tantandem saltem reliquis tantille dignitatis
monetae permansisse, equis de eius institutione meditati
non est. Sed quae tantisper molevit consuetudo sine licentia
adhibenda, expilanda, et infirmitate monetam cessare
non potuit. Nec in fine diem cessat. Nam qualis postea
proderit, in quo statim minus fita, pudet ac dolet dicere.
In tantam enim utilitatem hodie collapsa est et 100, marchae
denarii libram argenti vix continent. Quid autem restat si
non futuratur nisi ut Duce per Prussia, auro et argento
vacua monetam ultra expressam habeat. Unde per Prussia
cum interitum insectos omnesq, negotiationes huius sunt
perituras. Quis enim exterminum mercatores mercato sine
moneta supra commutare solet? Quis deniq, negotiorum
in peregrinis eius eadem moneta spectatas mercatores con
parare poterit? Hanc tam ingentem Respublicam Prussiae

us, cladem q̄ quorū interest contemptum despicunt et
 dilassimam sibi patriam, cū post pietatem In Deum ne-
 dum officij plurimum sed etiam ipsam vitam debent indices
 magis ac magis sup̄ta negligentia miserabiliter labi
 ac perire sūnt

Sim ergo tantis viris laborat Persiana moneta et per
 eam tota patria, soli auriferos et q̄ qui bonitatem metalli
 callant, eius viminus feruntur Colligunt enim ex mixta
 pecunia antiquam, ex qua eliguntur, argentū vendunt
 plus semper argenti cū moneta mixta ab imperito
 vulgo recipientes: At postq̄m antiqui illi solidi iam pe-
 nitur ingressant, eliguntur propterea meliores, relicto
 pecuniarū acrius deteriori. Hinc illa vulgaris et per-
 petua querelosa. Aurum, argentum, annona fa-
 milie mercedem, opificum operam, et quicquid in hu-
 manis vitiis est, solitum transcendere pretiū. Sed oſi-
 tantes non expelluntur om̄ rerū, opacitate et utilita-
 te monete proficiunt: Crescunt enim ac decrescunt ora
 ad monete conditionem: presertim aurū et argentū,
 que non ex se vel rursus sed auro et argento appreciamur.
 Nam aurū et argentū, divinis esse tanquā basim
 monete in incubat eius estimatio

At contendet fortasse aliquis epilem moneta vitiis q̄
 manus comodiorū, est: nempe subvenientem pauper-
 tati hom̄, reddentem levi pretio annona et cetera vite
 mortalium, necessaria, facilius suppeditante. Per bona
 aut moneta om̄a cetera reddi. Colores ac sensu an-
 imo oneratos preter solitū premari. Laudabunt
 forsitan quos sententiam, hoc licet privati, quibus har-
 telius permessa est videndi moneta facultas, nec for-
 tasse mercatores et opifices quibus nihil propterea
 perit eam improbabunt, quicquid ad auri valore
 mores et res suas vendunt et quo moneta est epiliox
 eo maiori pecuniarum numero eas commutant. Deū
 si communi, utilitatem respiciant, negare utiq̄ non
 poterunt presertim moneta non modo Republice
 viciū, etiam sibi ac om̄ hom̄ ordini salutarem. Exiguū
 aut viciū percipiendam esse. Quod cum multis rationibus
 satis perspicuum sit, etiam ipsa experientia rerū ma-
 gistra viciū esse discimus. Videmus quippe eas
 civitates potissimum florescere que bonam moneta habent
 decrescere autē et perire que deteriores utuntur: florēt

numera et penuria tunc quando una marca perit
alio diebus fletibus ingratulibus emendatur. Et quando
et penuria est, dies marca perit et eius fletibus "scilicet"
id est marca huiusmodi perit et emendatur. Interim vero
virescenti indies magis et magis moneta decessit et pa-
teria una atq. hac peste et alijs calamitatibus usq. ad el-
timum perit finis perdit est.

Constat pectores ipsa loca que bona moneta utuntur artibus
et opificibus equisq. venon et rerum affluencia pollere
at contra ubi vilis moneta in usu est, ignorantia, desidia,
et resipiente oris tam lenam decem que ingentem
cultivam negligi, atq. cum etiam rerum abundantiam
interire. Namque melioram hominum exspectat fumentum
et amoniam minus penuriam minus in penuria empta
fuisse cum adhuc bona moneta uteretur. Nunc autem ea
virescenti cum rerum que ad vitam et humanum usum
pertinent pecuniam aspidere exspectant. Ex quo presen-
tium esse potest letem moneta, desidia, magis alere
quam pariterat hominum subire. Hoc magis per
monete exaltatis casualis gravare possent, qui si plus
solis suo dominio pendere viderent, finis tunc, pe-
tore et id genus rerum suam regionem etiam perire
sunt videntur. Reciprocam enim dandi accipienda
penuria, proportionata moneta infusa compen-
sabit.

In igitur calamitosam hanc penuriam monete restau-
ratione cavendum, aliquando existere placet. Cavenda
imperium est confisi ex varietate diversarum offi-
ciarum in quibus videnda est pronemio: Nulla
pluritas enim uniformitatem impedit, maioris vero
est plures officinas in officio rectitudinis conse-
uare quam unam.

Conducit itaq. unam et communem esse in tota penuria
officinas univocam. In qua ois generis moneta
ex quo latere univocata sunt insignis terrarum penuria
signatur. Ita et imperium coronam supereminente gubnat
et ex hoc regni superioritatem recognoscit. Ex alio vero
latere dicitur penuria insignis presensat. Corona regni
similiter univocata.

Quod si revertente principe penuria fieri non possit. Ex
quo propriam officinam habere videretur. Dicit ad finem
hunc designantur loca dicit in terra Regis. Nam
Nunc in ditione principis in primo videtur moneta

que ex uno latere insignis regalibus ex altero terrarum
 principis signetur. Et secunda aut officina ex uno latere
 insignis regis. Ex altero vero ministerio principis
 signetur. Et utraque moneta imperio regio subdit et sine
 maiore mandato in ipsi terminis regni sit et scripta. Que
 res ad animorum conciliatorem et negotiorum communi-
 nem non parum ponderis est habitura.



adlatu

Deceperim aut erit quod hęc die monete omnis sint
 piam, valoris, et estimationis et sigili cura summa-
 tum Reip: iuxta ordinatorem nunc instituentur pec-
 petuo persisterent. Et quod principes utriusque
 ex monete emissione sentiant. Sed tantum dimittat
 res admittatur et ipsa estimatio valorem excedat
 et impendiorum iactura precari possit et conflandi
 monetam adimat occasio.

Et item omnis nostri temporis confusio quam co-
 munitis nomine monete cum antiqua peperit. Idcirco
 non mandamus necessariam videtur et exorta nova
 veteris aboleatur ac prorsus intereat. Et iuxta propor-
 tionem valoris sui in officinis pro nova committatur.

Alioquin manens erit denotanda monete opera et
 confusio posterior fortassis priora. Infinit enim
 deus antiqua nomine monete dignitatem. Unde equi-
 dum reddet summam a iusto pondere deficientem et
 minimum multiplicata sequetur, que data est superius
 incommoditas. Cui si quis ad huc obtinendam arbitrat
 per hoc videtur et remanentia vetera ministeria
 tanti minoris estimantur comparatione nomine monete
 quantum eorum valor deterior est aut equalior. Sed hoc
 sine magno errore fieri non poterit. Tanta enim
 est nunc cum grossis et solidis tunc etiam denariis
 multiplex diversitas et singula ministeria iuxta
 quidem valoris sui estimari et ab invicem differre
 vix possunt. Quo fit et induta monete varietas con-
 fusio generat inestimabilem ac negotiantibus
 et contrahentibus labores, molestias, atque alia incom-
 moda auget. Itaque melius semper erit veterem mo-
 netam in reparatorem recentis penitus aboleri. Quodlibet
 enim tantillum damnum simul equanimiter pati si modo
 damnum dici possit unde vobis fructus et utilitas magis
 constans nascitur ac Reip: incrementum sumit.

Monetam vero purissimam in prima illam dignitatem
 erigere difficilissimum est et post tantum casum forte im-
 possibile cum quibus eius reparatio res sit non parum
 laboriosa pro futurum tamen temporum conditionibus comode
 reuocari posse videtur et saltem ad 100 uncias libra
 argenti cedat / hoc ratione. Pro Calidus firmant. Devis
 libras tres argenti vero puri libra una tuncis vicia
 media vel quantum pro expensis detrahendum sit.
 Constat massa ex qua unciis 100 fiant que in simplici
 valent libram unam. Id est duas uncias argenti.
 Eadem etiam ratione fieri possunt scilicet si grossi et oboli
 prout placuerit

De argenti ad aurum comparatione

Superius dictum est aurum et argentum esse basium in
 qua residet bonitas monetae. Et que de unciis argenti
 exposita sunt possunt etiam pro maiori parte ad au-
 rum referri. Reliquum est ut ex transmutatione auri
 et argenti conuentionem rationem exponamus. Primum
 igitur investigare oportet que sit ratio appreciationis
 auri ad argentum inter se purum. Et de genere
 in speciem et a simplicibus ad composita descendimus.
 Pro hoc eadem est ratio auri et argenti inueniuntur que
 signatorum in eodem gradu ac eiusdem eadem ratio lauce
 signati ad inferius que argenti signati ad argentum
 inferius sub eodem gradu inueniuntur et pondera puri
 sunt aut aurum quod apud nos signatum reperitur
 sunt florensi Ungarici. Hic namque inferius habent ad
 unciam et tantum forte quantum oportuerat pro ex-
 pensis dedit in monetariis. Unde iste conuentionem pro
 uncto auro eiusdem ponderis dignitate sigilli sumplete
 defectum florensi. Dequitur ergo eadem esse ra-
 tionem argenti puri inferius ad aurum purum in-
 forme et eiusdem argenti ad florensi Ungaricos con-
 uentionem non unitatis. At florensi Ungarici ex iustis
 et equalis ponderis per grana videlicet 120 implent
 libram unam (libram sumpe intelligo que continet
 marcas duas ponderis). Hoc arginente miscuitur
 conuentionem apud nos gentes libram unam auri puri
 tantum valere quantum argenti puri libras 100
 inueniunt tamen et viderunt libras aliam pro una auri.

Quam ob causam ab antiquis constitutum esse videtur
 et aurei ungarici .x. appendantur libras p[ro]fecto videri
 man: quod si sub eo pondere idem p[re]cium hodie di-
 raret expediam habereamur conformitate monete po-
 lonie et p[re]sentem secundum expositam rationem: factis
 enim xx marcis creatae ex libra una argenti pro-
 venirent ad unum pro aureo marce die loco xl.
 grossorum poloniarum Sed postquam v[er]u[m] receptum
 sit et xij partes argenti sunt pro una auri diffidet
 pondus cum p[re]cario et .x. auri ungarici redi-
 mant libram unam argenti et viderima partem
 libras d. v[er]u[m] ex libra argenti et eius viderima
 parte fiant marce viginti creatae polonia et p[re]sentia
 moneta, recta ratione coequate grossus ad grossum
 et marce die p[re]sentem pro auro ungaricali Sed
 p[re]cium argenti erit in solidas singulas marce vij.
 et solidi .x. aut creatae

Verum si v[er]u[m] utilitas monete et patris interitus pla-
 ceat ad ardua minus videbitur tantilla restituta et
 adequatio v[er]u[m] fuerit et xv grossi polonia ma-
 neant pro marce et pro auro ungaricali marce die
 facti xv p[ro] quo iam dictis modis non magno nego-
 cio fiet si marce xxij ex argenti libra fiant p[ro]
 sane contigit imperi quando adhuc marce xij p[re]c-
 ium essent in singulas solidas argenti et pro tanta
 pecunia florentis ungaricali comitabatur hoc p[ro]
 exempli et pro mandatione dicta sunt Nam infi-
 niti sunt modi constitutionis monete hoc est possibile
 explorare eos, sed communis consensus maxima delibera-
 tione poterit hoc vel illud desumere prout accomoda-
 tissimum videbitur recipi. Et si moneta ad floren-
 tiam ungaricam recte se haberet et creatum non
 fuerit facile etiam alij florenti iuxta contrarium
 auri et argenti ad illorum comparationem tarabunt

Ita de reparatione monete dixisse sufficiat et dimi-
 tat intelligatur quibus modis erit dignitas
 eius et quomodo rediri possit quod ex supradictis
 perspicuum esse spero

Epilogus reductionis monete

reparacionem et conservacionem monete hęc consi-
deranda videntur

Primum ne absq[ue] mature processu consilio et unanimi
Decreto novetur

Secundum et vni[us] dimittat locis officio monete
si fieri potest deputetur, ubi non vni[us] civitatis vni[us]
sed totius terre cum ipsius insignijs fieret, quibus sen-
tentię efficaciam moneta polonica demonstrat, quę prop-
ter hoc solum retinet estimationem sua[m] in tanta terrar[um]
amplitudine

Tertium Ut in publicatione novę monete interdicitur
et aboleatur antiqua

Quartum Ut Inviolabiliter et inmutabiliter perpetuo
obseruetur q[uod] xx. marcke dimittat et non amplius
fiat ex libra una purę argenti: dempto eo q[uod] pro
reparacione officij deducit oportet: Ita nempe decessima
moneta proportionabiliter polonica et viginti grossi
purissimi simul ac polonica marckam purissimam
constituant

Quintum Et caveatur a nimia monete multitudine

Sextum Ut in omni sua specie simul prodant moneta
hoc est, et scuti puri grossi, solidi, et oboli pariter cendantur

De admittione vero quanta esse debeat: an grossi et
solidi fiant, an etiam denarii argentei qui felleonem
vel marckam mediam aut etiam integram valeant
in placito est eorundem quędam interest: nisi et modus
sit et ita decernatur et in futurum perpetuo maneat

De obolis quoq[ue] ratio habenda est, quoniam ad parvam
nimis valent. Ita et integra hęc vni[us] supra vni[us]
grossi argentum contineat

Postrema aut difficultas oritur ex contractibus et obliga-
tionibus ante et post innovationem monete factis in
quibus modum invenire oportet ne contractibus
hinc inde graventur. Quomodo per hęc tribus
factum est. Ut patet ex hęc quę in principio sequuntur
folijs descripta sunt



Diese nachgeschriebene Verrechnung d^{ies}
 gangen Landes ist ausgegangen von Marien-
 burg am fontage nach Allerheiligen tag
 Anno 1 4 1 8

Item wenn Was zinsler mit guttem alten gelde ge-
 karofft sein vor ij Jahren als vor der saching die vor
 karofft wort zu vor off Martini die sal mit guttem
 neuen gelde bezalt werden oder mit des gelde wurde
 Item Was schulde gemacht sein mit guttem alten gelde
 nach der jar zalt der obgeschriebenen aufsaching sollen
 mit guttem neuen gelde oder der wurde bezalt wer-

den
 Item Was schulde mit diesem geringen gelde gemacht
 sein sollen mit geringem bezalt werden

Item Was leibrenthe In viij jar vor Sant Martins
 tag gekarofft hat Sol men In viij jar off Sant
 Martins tag mit v ff geringen gelde und i un
 verzinsen

Dergleichen was leibrenthe vor dem viij jar gekarofft
 hat In der vi jar von einem Sant Martins tag
 off den andern den sal men zinsen her i un geringen
 gelde i un und iij ff geringen gelde

Item was leibrenthe nach diesen obgeschriebenen jar
 gekarofft hat den sal men zinsen ein geringen un

Item Was leibrenthe mit guttem alten gelde gekarofft
 sein Sol men mit guttem neuen gelde verzinsen

Diese obgeschriebene saching der leibrenthe ist also ver-
 rechnet das nach solcher wurde und gutte als das gelt
 den vor so die leibrenthe wurd gekarofft wort das
 nach in solcher wurde die zinsler desseligen gelde aus
 gereicht werden

Dergleichen Was zinsler mit geringem gelde gekarofft
 seit In viij jar In viij sol men die man
 zins oder zinsen mit v ff geringen gelde und ab-
 lassen

Item Was zinsler In viij jar In viij ge gekarofft seit
 sol men die zins mit geringem gelde verzinsen
 und ablassen mit einer un und iij ff geringen gelde

Item Was erbe mit guttem alten gelde gekarofft sein
 sol men mit guttem neuen gelde bezalen Was aber
 erbe In viij jar In viij gekarofft hat der sal be-

zahlen von geringe mit off geringe geld. Wer
aber ein j. ins zu das erbe gekaufft hat, der sol
bezalen von dem geringe geld, mit und ein j. so
geringe geld. Darz das die tage der bezalung gleich
kaufft gehalten werden.

Item Wer erbe gekaufft hat, darinn alter j. ins sagt
mit solchen glubden das er das erbe von solchen j. ins
freyen sol bey seiner angesetzten zeit und das von ubrigen
der verhandlung der minngen j. ins verghundert ist.
Sol sich der kauffer des j. ins vnder wunden oder sol den
kaufft quiet schelden und was geld er off des erbe
gebet hat, sol men j. ins vnderkeren.

Item Welche j. ins verkauft sein mit geringen geld
die darz vorwils mit guttem alten geld gekaufft
sind. Were j. ins der solche j. ins off sich hat
stagen und sie ablosen wolle mit geringen geld
den der sel gekaufft hat bey geringen geld. Der sol
sie j. ins mit andern geld nicht ablosen. dan mit
guttem neuen geld oder mit j. ins wird.

In diesen vorgeschriebnen articulen und briefen sollen
j. ins allertlich bey der macht bleiben. und was
nicht bezalt ist, sol bezalt bleyben.

Item Wer off solche wogrecht oder wedinge gekaufft
hat, was da j. ins und j. ins ist, oder was vor off
gehet, oder was ein gewonliche minnge ist, sol off
wedinge geringsam kan erweyt werden. Jedan alle
der bezaler mit guttem neuen geld oder mit der
wende bezalen und was bezalt ist, soll bezalt bleyben.

Responsio principis Prussiae super decreto restituendi moneta

Antwort Mayors v. d. d. R. zu
Konigsberg Ma. zu Solan der minng
halten geben Darsig den 17 tag May

1

5

2

6



4

Nicolaus Copernici De hypothese
motuum celestium a se constitutus
Comentarolus

Multitudine orbium celestium maiores nostros eam maxime ob
cursum posse videri, ut apparet in sideribus motu sub regula
ritate saluaret. Vnde, n. absurdum videbatur celeste corpus in ab-
soluta rotunditate non semper eque moueri. fieri autem posse, aiad
uerteret ut et compositione atque conuersa motuum regularium diuersis
modo ad aliquam partem moueri quippiam videtur. Id quidem Calippus
et Eudoxus per concentricos circulos deducere laborantes non potuerunt
ex his omnium in motu siderum reddere rationem non solum eorum
quae circa revolutiones siderum videtur, verum etiam quod sidera
modo ascendere in sublime modo descendere nobis videtur quod conuen-
tibus minime sustinet. Itaque potior visa est sententia per eccentricos
et epicyclos id agi in qua demum maxima pars sapientum conuenit
Athenis quae a Ptolemaeo et plerisque alijs postea de his prodita
fuerit non paruum quoque videbantur habere dubitacionem
Non enim sufferebat nisi etiam euuantes quosdam circulos imaginari
quibus apparebat neque in orbis suo deferre neque in centro proprio equales
sepe velocitate sidera moueri. Quae non satis absolute videbatur
huiusmodi speculatio neque rationi satis ratiua. Itaque cum haec
inaduersissem ego saepe cogitabam si forte ratiua horum modis cir-
culorum inueniri possit e quibus omnes apparet diuersitas dependere
orbium in seipsis equaliter motus quemadmodum ratio absoluti motus
posset. Rem sane difficillem aggressus ac pene inexplicabilem
obtuli id se tandem quomodo id paucioribus ac multo conuenientioribus
rebus quae obui sunt prodita fieri possit si nobis aliqua peti-
tiones seu ^{axiomata} uocet concedatur quae hoc ordine
sequuntur.

Prima petitio

- 1 Omniu orbium celestium seu sphaerarum unum centrum non esse
- 2 Centrum terre non esse centrum mundi sed tamen grauitatis et orbis Dⁿⁱ
- 3 Dicitur orbis ambire Solem tamen in medio existere deoque circa Solem
esse centrum mundi
- 4 Memori esse comparatione distantiarum Solem et terre ad altitudinem
firmamenti quae secundum metrum terre ad distantiam O. adeo ut
sit ad summitatem firmamenti insensibilis
- 5 Quicquid ex motu apparet in firmamento non esse ex parte ipsius
sed terre. Terra igitur cum proximis elementis motu diuerso tota
conuertatur in polis suis inuariabilibus firmamento immobili per-
manente ac ultimo caelo

6 Quicquid nobis ex motib. circa Sole[m] apparet no[n] esse occasione ipsius
sed telluris et nostri orbis cu[m] quo circumvolvuntur seu aliquo alio
fide. Sic terram plumb. motib. ferri

7 Quid apparet in erraticis retrocesso et progressu no[n] esse ex
parte ipsorum sed telluris: Huius igitur solus motus tot apparet in
celo diversitatis sufficit. His igitur se premis
conator brevit[er] ostendere qua[m] ordinate equaliter motum
servari possit. Hic aut[em] brevitatis causa[m] mathematicas
demonstraciones omittendas arbitratus sum maior[um] voluminum de semitas
Quantitates in semidiametronu[m] orbium in circulo ipsorum experientie
hic ponitur, e quib[us] mathematica artis no[n] ignarus facile
percipiet quae optime numeris et observationib[us] talis circuli
compositio conveniat. Proinde ne quis temere mobilitate[m] telluris
asseverasse cu[m] Pythagorae nos arbitretur magni quoy et
hic argumetum accipiet in circulo declarare. Item quib[us]
physiologi stabilitatem eius asseverasse potissimum conatur
apparetis plerumq[ue] inveniuntur. Quae o[mn]ia hic in primis
conveniunt cu[m] et propter apparetiam veremus eandem.

De Orde[m] Orbium

Orbes caelestes hoc ordine se complentur. Sumus est Stellaru[m]
fixaru[m] immobilis et o[mn]ia co[n]tinet ac Locas. Sub eo saturnus
hinc sequitur Mars. Subest hinc orbis in quo nos circumferuntur
Deinde Venereus Ultimo Mercurialis Orbis aut[em] D[omi]ni
rectu[m] terra[m] vertitur et cu[m] eo seu epicyclus defectur.

Eodem quoy ordine alius aliu[m] revolutionis velocitate superant
sunt maiora minorave circulo[m] spacio emetuntur. Sic quide[m] h[ic]
anno 30 Juppiter 12 Mars biennio tellus omnia revolutione
restituunt Venus 9 m[en]se[m] q[ui] tertio revolutione[m] praerit
vide fol. 8 A. De motib[us] apparetib[us] circa S[ole]m

por 4 prop. vi Eucl. ut Sumus Anomaliae sine maxime ubi
elevationis a medio motu ad secundam Epicycli sine distanti[am] O a lat[er]e
ita Sumus T. ad secundam eccentrici

Nonna hypotesis ex Cop. lib 3 c 25 lib 5 c 3. 35

Terra triplici motu circumfertur. Uno quidem in orbe magno quo ☉ ambies
 secundum successione signorum anno revoluitur in temporibus equalibus, sepe
 equales arcus describit. Cuius quidem centri a centro ☉ 25 parte
 semidiametri sui distat. Cum igitur supponatur semidiametri huius orbis
 ad altitudinem firmamenti imperceptibile habere quantitate consequens
 est ut hoc motu ☉ circumferri videatur perinde ac si terra
 in centro mundi subiaceret. Cui autem id non ☉ sed terra potius
 motione contingit ut exph. cruxsa dū haec sit sub ☉ ☉ e
 directo per diametrum in orbe cernatur: et sic demorsus. Videbitur
 etiam ☉ eo motu inaequaliter moveri secundum distantiam eius a centro orbis
 ut iam dictum est ex quo maxima diversitas duobus gradibus et sextante
 contingit. Declinat autem ☉ ab ipso centro ☉ ad punctum firmamenti
 quod distat a stella lucida quae est in capite Gemelli splendidior
 gradibus fere 10 versus occidentem invariabiliter. Tunc igitur ☉ in
 summa eius altitudine cernitur quando terra in loco huius opposito
 versatur, centro orbis inter eos mediate, et per hunc quidem orbem
 non terra soli sed quicquid simul cum orbe Luna coprehensa est
 circumducitur. Alius est telluris motus quotidiene revolutionis
 omnis et hic sibi maxime proprius in polis suis secundum ordinem signorum
 hoc est ad orientem Labris per quem totus mundus praecipiti voragine
 circumgiri videtur. Sic quidem terra cum circumfluit aqua et visco aere
 volutur. Tertius est motus declinationis. Axis enim quotidiene
 revolutionis non aequo distat axi magni orbis sed obliquatur secundum cir-
 cūferentiam partem nostram quidem serulo ☉ cum mundo fere: Igitur centro
 terra in superficie ~~circuli~~ ^{circuli} sepe manente hoc est in circūferentia circuli
 orbis magni poli eius circumguntur circulos utrobique paruos describit
 in centris ab axe orbis magni aequidistantibus: et hic quoque motus annuus
 fere complet revolutiones et cum orbe magno fere coparet. At vero axis
 circuli poli. Motus item declinans cum motu orbis complexus, polos
 quotidiene revolutionis ad eadem caeli moneta semper retinet se
 partibus omnino revolutionibus cum illo constaret. Nunc longo temporis
 tractu deprehensa est talem telluris positionem ad faciem firmamenti
 mutari, propter quod ipsum firmamentum ferri aliquibus motibus visum
 est lege nodum deprehensa. Possit autem haec omnia mutabilitate
 telluris minus mirum est. Quibus autem poli inhaerent ad me non attinet
 dicere: video equidem in Libris reb. quod virgula ferrea magneti
 attrita in unum semper mundum situm mutatur. Potior tamen sen-
 tentia visa secundum orbem aliquem fieri ad cuius motum ipsi poli
 moueantur quae procul dubio sub Luna esse oportebit.

Quod æqualitas motuum non ad æquinoctia
sed ad stellas fixas referatur

Cum igitur æquinoctialia puncta ceteris mundi cardines plurimum conu-
tentur falli cum necesse est quicquid ab his æqualitate annua reuo-
lutions deducere conatur que etiam sub diuersis ætatis multis expe-
rimētis obseruati reperta est. Hanc Hipparchus 365 dieb. cum quadrate
unus dies Albatrogis vero Chaldeus regit talem annū ex 365 dieb.
5 horis 46. & $\frac{3}{4}$ sine trictē unus mēsi a ptolemaeo breuiori
Rursus aut Hippaleus hunc longiore 25^{ta} parte unus hore sequido
ex 365 dieb. 5 horis 49 annū vertente cofituit. Ne aut diuer-
sitate ex obseruationū errore processisse videatur si que signala
accuratius aduertet inueniet eam cum mutabilitate æquinoctialū
punctorū semper correspondisse: dū n ipsi mundi cardines in ceteris
annis uno gradu mutabatur quæadmodū ptolemaei quo repatu
est, erat tunc anni quantitas que ab ipso ptolemaeo tradita est
Quando aut subsequētib seculis potiori mutabilitate moueretur
motib. inferiorib. obuātis tanto breuior annus factus est quāto
translatio cardinū esset maior. Nam velociori breuiori tempore
annū exercebat motū. Rectius igitur agit quicquid annua æqui-
litate ad stellas fixas referat quæadmodū circa virginis spiram
ferimus inuenimus annū 365 dieb. 6 horarū et sextatis ferē unus
hora fuisse qualis etiā in ægyptiaca antiquitate reperitur,
eadē etiā ratio in alijs motib. siderū habenda est quod absides
eorū et stata sub firmamento motuum leges docent ac celi
ipsū veraci testimonio. Vide B De D fol: 101

Luna praeter annalem ut dictum est circuitu & motu videtur
 peruenire Nam in orbe suo deferente circa telluris centrum secundum or-
 dine signorum mensurus complet revolutiones. Is vero deferens epicycli
 prima diversitatis seu argumenti Nos vero primus sine maiore et
 anni quocumque Alteri sibi inherere in superiori quatuor portione
 contra motu orbis reflexus paulo tardiori quam mensurae tempore
 deducit In hoc demum Luna pendes hinc in mese revolutiones
 contra motu illius profert ut quoadcircum centrum epicycli maioris
 contingit Linea a centro orbis magni trahente per centrum terra
 qua diameter magni orbis vocamus tum D sit ad centrum ma-
 ioris epicycli proxima: quod quidem circa novam et plenam D accidit
 At contra in quadraturis medietate eisdem remotissima Quantitas aut
 diametri et epicycli minoris continet 10 parte de semidiametro orbis
 sui deferentis cum 18^{ta} unius particula Minoris vero epicycli semid-
 ametri quinquies dempta una ipsius parte Per hoc D modo corda
 modo tarda descendens quoque et ascendens videtur et prima quidem
 diversitate dupliciter variatione motus epicycli minoris ingerit
 Luna in circuloferentia maioris ab aequalitate distabit Cuius quidem
 in hoc maxima diversitas $\frac{1}{4}$ colligit De circuloferentia ipsa quatuor
 tatis seu diametri respondentes cum quoque centrum maioris modo distabit
 modo appellat secundum semidiametri magnitudinem Cum igitur per hoc circa
 centrum maioris epicycli maguales circuloferentia ambitus D describat
 tigit prima diversitate multipliciter variari Hinc est quod circa
 commotiones et obiectiones ad O, maxima huiusmodi diversitas $\frac{1}{5}$ s
 no credit In quadraturis autem $\frac{1}{36}$ extenditur Qui vero
 per eccentricum circulum fieri hoc arbitratur praeter inceptam in ipso
 circulo motus magnitudine in duos incidere manifeste errare Cof-
 quis in est mathematica ratione cum D in quadraturis du infima parte
 epicycli dependet quadruplo fere minor appareat (si modo tota Lucret)
 qua novam et plenam nisi augmentu et diminutione corporis sui magis
 tenuitate quibus affertur Sic quoque diversitate aspectus facit propter
 notabile Area magnitudinis ad distantia eius circa quadraturas plurimum
 augeri Si quis autem diligentius perscrutetur parum videri utrumque
 distare coperit in quadraturis ab his quae intertermino plenae D co-
 tingunt et proinde veriori hanc speculatione nostram haud facile du-
 bitabit His vero tribus motibus Longitudinis D circuitu punctus
 latitudinis motus, axes quidem epicyclorum equidistant axi orbis per quod
 nullam ab eo expressionem facit Sed hic orbis axe sunt declinationem habet
 axe magni orbis sine ecliptica Quaepp D a superficie ecliptica di-
 gna facit, declinat igitur secundum quantitate anguli cuius de circuloferentia circuli
 quing gradus semper attendit cuius poli circuloferentia in aequidistantia
 axes eclipticae propendunt, sicut in declinatione dictum est Sed hic contra
 signorum ordine et longe tardiore motu ut ad una revolutione 19 anni
 expectat, et hoc in orbe quidem eminentiore fieri plerumque videtur, cum
 poli inherentes ad huiusmodi fuerint Tale igitur videtur D habere motum
 fabrica

Tycho pone
 50^o Epore
 S 20

De tribus superioribus vide p. 149

h 24 et 07 simile habet motum ratione siquid orbis coru amale
 illi magna pentus in cetro coi ipsius magni orbis ad
 admi signoni voluntur Sed orbis quide h 30 anno redactur
 Jovonis in Martus aut 29 mese, paride ac si tales revolutiones
 magnitudo orbis remoraretur Nam semidiameter magni orbis
 Martij 30 partes obtinet Jovis 130 et unus parte de quocunq
 h 230 et sextante unus. Dico aut semidiameter a cetro ad
 cetro a epicycli distatium Habet ut quibz duos epicyclos quoru alter
 alteru desort propemodi sicut in D dictu est sed lege di
 versa. Primus a epicyclus q motu orbis reflexus parit facit
 cu eo revolutiones, altero vero obinas primij motu renouato
 mb. duplicatis circumagit sidus adeo ut quidocunq sit in summa
 a cetro orbis distatia vel rursus in maxima vicinitate tunc sidus
 sit cetro epicycli quaproximiu Igr ex helu motu copone orbis
 et epicycloru et revolutionu paritate contigit ut huiusmodi
 eliquies et accessiones, maxie scilicet si sub firmamento sidus obli
 neat ac demceps certis ubiq observat motu conditiones
 Itaq obfides suas invariabiles h quide circa stella que sup
 cubiti h esse de. 7 igr. 8 post stella que extremas
 eandem h appellatur. 07 vero 8 1/2 ante ea h. Magnitu
 dines aut epicycloru ha sit In h quide primu semidiameter
 constat 19 41 qualiu semidiameter orbis magni ex 25 supponitur
 2us aut epicyclus h 34 semidiameteru habet Sic quoy in
 4 primus 10 6 scilicet 3, 22 semidiametros continet
 In 07 aut primus h 34 Sed si Sic igr ubiq ad
 primu semidiameter triplo maior est 2do. Hanc aut diversitate qua
 epicycloru motu indicat sup motu orbis prima appellare placuit
 que ubiq sub firmamento certis ut dictu est observat limites
 Alia siquid est diversitas scdm qua sidus interdu regardi sepe etia
 subsistere certitur que no ex motu sidoris contigit sed telluris
 in orbis magno aspectu variabil. Hec in motu sidoris velocitate
 supra radio usuali ad firmamenti aspectu obviate motu sidoris dicit
 Quod tunc maxie fit qu proxia fuerit sidori terra In v3 inter
 0 et sidus mediat vespertinis sidoris ortus Econtrario aut circa v3
 spectum occasu ortuue matutinu pventionem antefert v3u
 Ubi vero visus contra motu equali cursu obviate hanc videtur
 adversis motib. si se permittit. circa triquetru 0 radiu contigit
 In his aut orb. tanto maior contigit talis diversitas quanto inferiore
 orbis sidus movetur Unde minor in h que 7 et rursus in
 07 maxia scdm proportionem semidiameteru magni orbis ad illoru
 semidiametros sit aut tunc uniuscuiusq maxia qu sidus per
 radiu aspectu circiferentia magni orbis contigit Equide 3 hanc
 sidere nobis pererrant In latitudine vero duplici digressionem
 faciunt circiferentis quide epicycloru in una superficie permittit
 cu orbis suo ab ecceptione declinat scdm axiu deflexiones, no sicut

in D circūducibiles sed in eundē cali tractū sepe vergentes, hōr et se-
 ctiones circūlorū orbis et eclipticæ quas nodos vocant æternas in fun-
 gūto sedes occupat. Sic quidē hō nodū suū habet tūc ad septem-
 onē frangere incipit $8\frac{1}{2}$ post stellam quæ in capite II orietalis
 dē. Et ante eam stellam 4 Mars vero vergens anteceditem $6\frac{1}{2}$
 In his igitur ac e diametro. In his igitur ac e diametro hōus existēs
 nullā habet latitudinē. Maxima vero his in quadraturis vada dē
 uersam. Nam axiū circūlorū quæ inclinare tūc nodis illis pensis
 instar videtur: tūc eundē maximā fit quæ tellus sideri proxia est
 hoc est in ortu vespertino tūc, in hō 2 et hō 3 axis inclinat
 In 4 et 5 dempto tractu. In 07 i et dextente. Et tūc aut circa
 vespertini occasu ortu matutini plurimū tūc absente terra hō
 quæ et 4 quæcumque vna pars minor est huiusmodi inclina-
 tōe parte. i. et hō. Sic quidē diversitas hæc in maximis latitudi-
 nibus capprime percipitur ac tanto minor quāto minor a nodo
 distat pariter cū latitudinē crescit et decrescit. Accidit etiā motu
 telluris in orbe magno latitudines v. sibles nobis varium ita sunt
 propinquitate et distantia v. sibles latitudinis angulos augere et
 minuire sicut mathematica ratio exposcit. Siquidē hic motus
 librationis sicut linea recta contingit. fieri aut potest ut ex
 duob orb. huiusmodi motus componatur qui cū sunt concentrici aliter
 alterius deflexos circūducit polos et inferior contra superiorē dupli-
 ter uolentate polos orbis epicycli deferretis reuoluat. Et hō quæ
 poli tantā habeat deflexionē a polo orbis mediate orbis mediate
 superioris quāto huius a polo superioris orbis. Et hæc de hō
 4 et 07 ac orb. b. terrā ambiētib.

De Venere

Reliquum est eorum speculationem aperire q̄ magni orbis ambitu includitur
de motib. q̄ et q̄ Venus quidē persimile habet circuli copiam
 quales illi superiores sed alia motuum observatio. Orbis quidē cū suo
 epicyclo maioris partes facit revolutiones nono mense Et p̄dictū est
 eorū motu copioso, minore epicycli certū ubiq̄ habitudine forma,
 mēte restituit, sumam eius absq̄ ad punctū quo ☉ vergere diximus
 est tunc minor aut epicyclus imparis cū illis revolutiones habet motus
 orbis magni imparitate referunt, ad huius quidē revolutionē duos
 circulos curvatus perficit Et quādoq̄ tellus in Linea ad absq̄ de
 omētro tunc tellus minoris epicycli proxima fit et in transverso quadam
 remotiss. Similiter fore modo quādamodū in D minor epicycli ☉ re
 spectu observans Est autē proportio semidiameterū orbis q̄ et magni
 ut 10 ad 25 et minor epicycli dōdrate suscipit unus partiale
 minor vero quadratē, retrocedere quādoq̄ et hoc certum tūc
 maxie q̄ sidus terrae proxima est similiter quādamodū tūc est in su
 periorib. sed conacta in illis n̄ accidit motu terrae superate, his autē
 superato ac illic orbis telluris potentio, hic vero cōtinetur Quare nec
 ☉ et q̄ opponitur cū tellus intermedia nō possit Sed ex certib. a
 ☉ distantib. quae sit in contactu circuli terre Lineis a retro telluris procedentib.
 utrobq̄ recedat q̄ n̄q̄ excedit ad nostrū aspectū, et hoc est Venere
 motus summa quo in longitudine circuli ducit. Latitudinē q̄ duplex existit
 secundū habet n̄ et hoc axem orbis inclinatū quantitate anguli q̄ et nodū
 sum tūc septentrionis petit in absq̄ sua habet. Duplex autē q̄ et tūc
 inclinatū procedat quāq̄ eadē in se sit duplex q̄ ostenditur Nam in alia
 retro nodū q̄ in eodē terra transversa suscipit et axem aspectū has re
 flexiones vocat, apparentes naturales orbis obliquitates vocat declinationes
 eadē vero in quadratib. Ceteris vero locis ambae latitudines per
 tūc confundit ac alia alia superatis ducit, ac similitudine in dissimili
 tudine mutuo se augent et permitt. Haec vero axis inclinatō est, habet
 librationē mobile nō autē sit in superiorib. illis ad nodos pendetū sed
 in alijs quibuslibet volubilib. punctus q̄ revolutiones suas ad suos annos facit.
 Unde quādoq̄ tellus contra absq̄ q̄ steterit, maxima tūc sit librationis
 inflexio et hoc in ipso sidere in quacūq̄ tūc parte sui orbis fuerit. Quāq̄
 si tūc sidus in absq̄ sit vel ei diametris opposito latitudinē nō pendet
 curabit tamen in nodos tūc versetur. Hinc vero dēfinit haec inflexio
 quādoq̄ tellus per quadratē circuli dato loco amovetur et similitudine
 motū maxie illius declinationis punctus a sidere tūc dēfinit nullū
 profus huius declinationis vestigium reperitur. Et demum declinationis
 libratione cōtinuato et ille principio a septentrionib. in austrū declinat
 ac idēdē a sidere sef̄ eloquente f̄dm telluris ab absq̄ remotioris
 sidus ad eam perducitur parte quae prius australis fuerat. Nam aut
 oppositionis lege septentrionalis facta, donec rursus ad sumā librationis
 circulo peracto ubi rursus maxia fit declinatio et prima sumis et
 equalis. Sic demum pari modo per reliqua semicirculi pergit Quāq̄
 n̄q̄ sit meridiana haec latitudo quae plerūq̄ declinationis vocat.
 et hoc duob. orbib. fieri cōtinetur et ax. obliquis sicut in super
 orb. dicemus hic quoq̄ cōsentaneū esse videtur. Vide fol. 163

De Mercurio

Sed omni in celo mirabilissimum est & cursus qui pene in
 inestimabiles permeat vias uti perscrutari non facile queat ad
 et praeterea difficultate quod sub radijs \odot invisibilis plerumq[ue] me
 atus occupat et peneis ordinat[ur] dieb[us] visibilis se exhibet, attonite
 reprehenditur et ipse, modo ingenio quassum mentat. Convenit
 et hinc epicycli duo ut in \odot in orbe revolubilis. Nam maior
 epicycli in orbe suo pariter facit revolutiones ut illic absides
 eius sicut in $30'$ post \odot sicut constituit. Minor aut epicycli co
 traria illius lege dupli[ci] t[er]o revolutione reflectitur ut in
 de sita tollens quo abside huius superaverit vel ex adverso re
 spicit sicut a centro maiore epicycli remotis sit atq[ue] in quadratib[us]
 proxima, et huius quide[am] orbem tertio m[en]se diximus reuert[ur]i $1/88$
 dieb[us] cuius semidiameter partes regit $9\frac{2}{3}$ quam semidiameter magni
 orbis 25 posuimus. Ex his aut[em] primus epicycli accipit 41
 sedus tertiam eius parte[m] $1/34$ fore sed is quide[am] circulari
 deorsus in sufficit ut in ceteris Terra sequide in superis
 dictis absides respectib[us] permeate lege minori apparet ambitu
 sedus inveni qua[rum] ratio circulari iam dicta sustinet, et rursus
 in quadraturis iam lege maiore. Cum vero nullam aliam
 in longitudine diversitate ex hoc fieri percipiatur, consentanea
 est per accessu[m] quaedam centro orbis sicut linea recta cotin
 que quod quide[am] fieri oportet duob[us] orbibus circundata ha
 bentib[us] axes equidistantes axi orbis d[omi]ni centro epicycli ma
 ioris sicut totus illius absce tantu[m] distat a centro orbiculi
 immediate cotinctis quatuor centri huius a centro epicycli id quide[am]
 repositu[m] est 14 et medio unius partes de 25 quib[us] omni
 cotinctu[m] m[en]s[ur]is sumus. quodq[ue] motus extrem orbiculi b[er]mas in
 anno vortante revolutiones faciat interior aut motu re
 flexo duplo recursum quater interim reuertatur. Praesent
 in hoc motu coposito centro maiore epicycli sicut linea
 recta quodammodo circa latitudines libenter diximus. Sic igit[ur]
 in memoratis, ad absid[em] telluris sicut centro epicycli maiore
 centro orbis proxima est in quadraturis aut remotis.
 In locis aut[em] mediab[us] $1/4$ ab his centro maiore epicycli
 centro exterioris orbiculi se applicat ambog[ue] in unu[m] co
 currit. Quatibus aut[em] huius accessus et recessus constat
 29 unius predictam partem. Et hactenus motus \odot
 longitudinalis sic se habet ut videtur aut facit haud
 secus ac \odot sed tractu semper contrario. Ibi in illa sep
 tentrionalis fit hic australis pars. Declinat aut[em] orbis eius
 ab eclyptica quantitate anguli 7 . Declinatio huius semper
 australis d[omi]nate in non excedit. Ceteru[m] que circa latitudin[em]
 \odot dicta s[un]t hic commemorasse conuenit, ne eade[m] sepe repetantur

sed quare sicut orbis
 100 in d[omi]ni \odot
 38; $1/4$ $1/4$ $1/4$
 $1/2$ $1/4$ $2/8$

Nicolai Copernici de Hypothesibus mo-
tuum Coelestium à se constitutis Commentariolus.

Multitudinem orbium Coelestium maiores nostros eam maxime ob causam
posuisse uideo, ut apparentem in sideribus motum sub regularitate saluarent.
Valde. n. absurdum uidebatur, coeleste corpus in absolutissima rotunditate
non semper equaliter moueri. Fieri autem posse animaduertent, in
& compositione atq; concursu motuum regularium diuersimode ad ali-
quem situm moueri quippiam uideretur. Id quidem Calypus &
Eudoxus per concentricos circulos deducere laborantes non potuerunt.
Et his omnium in motu sydereo reddere rationem, non solum eorum
que circa reuolutiones siderum uidentur, uerum etiam quod Lyctera mo-
do scandere in sublime, modo descendere nobis uidentur, quod Concen-
tricitas minime sustinet. Haec potior sententia uisa est per Ec-
centricos & Epicyclos id agi in qua demum maxima pars sapientia
conuenit. Attamen quia ab Ptolemaeo & plerisque alijs
passim de his praedita fuerit, quam ad numerum respo-
derent, non parnam quoq; uidebantur habere dubita-
tionem. Non. n. sufficiebat, nisi etiam agnantes
quosdam circulos imaginentur, quibus apparebat
neq; in orbe suo deferente, neq; in Centro proprio
aquali semper uelocitate stans moueri.
Quapropter non satis absoluta uidebatur huiusmodi
speculatio, neq; rationi satis concinna. Instaur-
cum hac animaduertissem ego, saepe cogitabam
si forte rationabilior modus inueniri pos-
sit, e quibus omnis apparens diuersitas dependere
omnibus in se ipsis aequaliter motis, quatenus ratio
absoluti motu possit. Rem sane difficilem aggressus,
at pene inexplicabilem, obtulit se tandem, quomo-
do id paucioribus & multo conuenientioribus rebus
quam olim

quam olim sit prae dictum, fieri possit, si nobis aliqua pe-
titiones, quas axiomata dicant, contendantur, quae
hoc ordine sequuntur. PRIMA PETITIO.

1. Omnium orbium caelestium, siue Sphaerarum unum
centrum non esse.
2. Centrum terra, non esse centrum mundi, sed tantum
gravitatis & orbis Lunaris.
3. Omnes orbis ambire Solem tamquam in medio omnium
existentem, ideoque circa Solem esse centrum mundi.
4. Minorem esse comparationem distantiarum Solis
& terra ad altitudinem firmamenti, quam semi-
diametris terra ad distantiam Solis, adeo ut sit
ad summum firmitatem insensibilis.
5. Quicquid ex motu apparet in firmamento, non esse
ex parte ipsius, sed terra. Terra igitur cum proxi-
mis elementis motu diurno tota convertitur, in
polis suis invariabilibus firmamento immobili per-
manente ac ultimo Coelo.
6. Quicquid nobis ex motibus circa Solem apparet non
esse occasione ipsius, sed telluris & nostri orbis, in
quo circumvolvitur seu aliquo alio sidere. Sicque
terram pluribus motibus ferri.
7. Quod apparet in Erratis retrocessio ac progressus
non esse ex parte ipsarum, sed telluris. Huius igitur
solius motus tot apparentibus in caeli diversitatibus
sufficit.

His igitur sic praemisitis conabor breviter ostē-
dere, quam ordinate aequalitas motuum servari possit.
Hic autem brevitatis causa mathematicas demon-
strationes omittendas arbitratus sum, maioris volu-
minis

minij destinatas. Quantitates tamen Semicirculorum
orbium in circulorum ipsorum explanatione hic po-
nentur, & quibus Mathematica artis non ignavis
facile percipiet, quam optime numeris & Observatio-
nibus talis circulorum compositio conveniat.

Proinde ne quis temere mobilitatem telluris abere-
passe cum Pythagorici nos arbitretur, magnum quoque
& hic argumentum accipiet in circulorum declaratione.
Etenim quibus Physiologi stabilitatem eius asserere
potissime conantur, apparentijs plerumque imitantur.
Quia omnia hic imprimis videntur cum et ipse apparen-
tiam versemus eandem.

DE ORDINE ORBIVM.

Orbes celestes hoc ordine sese complectuntur.

Summus est Stellarum fixarum immobilis & omnia
contingens. & locus: sub eo Saturnus: ^{inter Saturnum & Iovem.} hinc sequitur
Martius: subest huic orbis, in quo nos circumferimur.
Deinde Veneris: Ultimus Mercurialis. Orbis aut
Luna circa centrum terre vertitur, & non ea via
Epicyclus deferitur. Eodem quoque ordine alius alium
revolutionis velocitate superat, secundum quod maiora
minorave circulorum spatia emetuntur: Sic ergo
Saturnus anno 30, Jupiter 12. Mars, Tellus, annua
revolutione restituntur. Venus 9 mense: Mer-
curius 3 revolutionem peragit.

DE MOTIBUS QUI CIRCA ☉ APPARENT.

Terra triplici motu circumfertur, Uno quidem in
orbe magno quo Solem ambiens secundum signorum
successionem anno revoluitur: temporibus aequalibus
semper

semper aequalis arcus describens. Cuius quidem centrum
a centro \odot 25 semidiametri sui distat. Cum igitur sup-
ponatur semidiametrum huius orbis ad altitudinem
firmamenti impreptibilem habere quantitatem, to-
sequens est, ut hoc motu Sol irremisere videatur,
perinde ac si terra in centro mundi subiret. Cum
autem id non solis, sed terra potius motione contin-
git, ut exempli causa, dum haec sit sub Capricorno
Sol e directo per diametrum in caetero rediatur, & sic
deinceps. Videbitur etiam Sol eo motu inaequali-
ter moveri, secundum distantiam eius a centro orbis
ut iam dictum est; Ex quo maxima diversitas duobus
gradibus & sextante diuis contingit. Declinat
autem ab ipso centro Sol ad primum firmamenti
quod distat a stella lucida qua est in Capite ge-
nellij splendidior gradibus fere 10 versus occiden-
tem inuariabiliter. Tunc igitur Sol in summa
eius altitudine remittitur, quando terra in loco huic
opposito versatur, centro orbis inter eos intermedante, & per
hunc quidem orbem non terram solum sed quidquid
simul non orbe Lunari comprehensum est circumduri-
tur. Alius telluris motus est quotidiana revolu-
tionis & hic sibi maxime proprius in polis suis sema-
dem ordinem signorum hoc est ad orientem labilis,
per quam totus mundus praecipiti voragine irrem-
agi videtur. Sic quidem terra cum circumfluis
aqua & vitino aere voluitur. Tertius est motus
declinationis; Axis enim quotidianae revolutionis
non aequo distat axi magni orbis, sed obliquatur
secundum circumferentiam partem nostro quidem
seculo

semulo 23 quod & medio fore: Igitur centro terra in superficie
Eclipticæ semper manente, hoc est in circumferentiâ cir-
culi magni orbis, poli eius circumagantur, circulos utro-
que polos deservientes in centro ab axe orbis magni
equidistantibus: Et hic quoque motus annuus fore dicitur
revolutiones & cum orbe magno pene comparari. At vero
axis magni orbis ad firmamentum immutabilem ser-
vat compositionem ad eos quos vocant Eclipticæ polos.
Motus item declinationis cum motu orbis complexus
polos quotidianæ revolutionis ad eadem caeli momenta
semper retineret, si paribus omnino revolutionibus
cum illo constaret. Quare longo temporis tractu
deprehensum est talem telluris positionem ad firmam
firmamentum mutari, propter quod ipsam firmamentum
aliquibus motibus semper plerisque desum est, lege modum
suis deprehensa. Postea autem hæc omnia mutabilitate
telluris minus mirum est. Quibus autem poli inherant
ad me non attinet dicere. Video equidem in vilioribus
rebus quod unguis ferrea magneti attrita in unam semper
mundi situm nitatur. Potior tamen sententia visa,
serandum orbem aliquem fieri, ad cuius motum
ipsi poli moveantur, quem procul dubio sub Luna esse
oportebit.

QVOD AQUALITAS MOTVVM
non ad Aequinoctia sed stellas
fixas referatur.

Cum igitur æquinoctialia perni ta roeteriq; mundi
rardines plurimum conuidentur, falli enim necesse
est quidam ab his aequalitatem annuae revolutionis de-
ducere conatur, quia & sub diuersis ætatibus multis ex-
perimentis obseruationum reperta est: Hanc Hipparchi

365 diebus cum quadraginta Variis diej. Albatyri vero
Chalderis reperit ealem annum ex 365 diebus, 5 horis
40 m. h. e. 13 minutis & 3 quintis sive triente unij
minuti ab Ptolemaico breviorum. Rursus autem Hippo-
lensis hinc longiorem vigesima parte unius hora, si-
quidem 365 diebus, 5 horis, & 49 m. in annum ver-
tentem constituit. Ne autem diversitatem ex obser-
vationum errore proferri videretur, si quis singula ac-
curatius adquerret, inuenit eam cum mutabilitate
aquinoterialium purtorum semper correspondere.
Cum enim ipsi mundi cardines in reteris annis
uno gradu mutabantur, quidem Ptolemaei anno reple-
rit, erat tunc anni quantitas, quae ab ipso Ptolemaeo
tradita est. Quando autem subsequentibus semel
potiori mutabilitate mouerentur motibus inferioribus
obuiantes tanto breuior annus factus est, quanto
translatio cardinum esset maior. Nam velociori
breuiori tempore anticum exripiebant motum.
Rursum igitur agit quicunq; annuam aequalitate
ad stellas fixas refert: Quomodo in re a Vir-
ginis spiritum ferimus inuenimusq; annum 365 die-
bus & 6 horarum, & sextantis fore unius hora
semper fuisse: Quales etiam in Aegyptiara anti-
quitate reperitur; Eadem ratio in alijs etiam motibus
Siderum habenda est, quod Absides eorum & stas
sub firmamento motuum leges docent, ac caelum
ipsum verarij testimonio.

DE LUNA.

DE LVNA.

Luna vero præter annalem ut dictum est circuitum qua-
 tuor motibus videtur nobis percurrari: Nam in orbe suo
 deferente circa telluris centrum secundum ordinem signorum
 mensuras complit revolutiones: Is vero defect quem vocant
 Epitricum prima diversitatis sive argumenti. Nos vero
 primam sive maiorem & alij Epitricum alteram sibi
 inherentem in superiore quidem portione contra motum
 orbis reflexus paulo tardiore quam menstruo tempore
 deducit: In hoc demum Luna pendens binas in mense
 revolutiones contra motum illius perficit & quædam
 centram Epitrici maioris contingit lineam a centro orbis
 majoris tranferentem per centrum tenæ quam diametrum
 majoris orbis vocantur, sicut Luna sit ad centrum maioris
 Epitrici proxima, quod quidem circa novam & plenam
 Lunam accidit: At in contra in quadraturis mediantibus
 istam remotissima. Quantitas autem Diametri Et
 Epitrici maioris continet 10 partem & semidiametro
 orbis sui deferentis cum 18 unius particula. Minoris
 vero Epitrici semidiametrum quinquies dempta una par-
 te ipsius. Per hoc videtur Luna modo rotata, modo
 tarda descendens quoque & ascendens videtur, et prima
 quidem diversitate dupliciter variationem videtur Epi-
 tricæ minoris ingerit. Lunam enim in circumferentia
 maioris ab æqualitate distrahit: Cuius quidem in hoc
 maxima diversitas 17 gradus & quadrante colligit.
 De circumferentia ipsa quantitatis seu diametri respon-
 dentes cum quoque centrum maioris modo distrahit, modo
 appellit secundum semidiametri magnitudinem. Cum
 igitur per hoc circa centrum maioris Epitrici inæquales

circumferentia ambitus Luna describat, contingit primam
 diversitatem multipliciter variari. Hinc est quod circa
 revolutiones & obiectiones ad O maxima similitudinis
 diversitas q. 4r. & 56 p. non excedat. In quadraturis
 autem ad 6 grad. & 36 p. extenditur. Qui vero per
 Eminentium similitudinem fieri hoc arbitrantur, præter
 inceptam in ipso similitudine motus inaequalitatem in duos
 incidunt manifestos errores. Consequens est enim
 mathematica res cum Luna in quadraturis cum
 infima parte Epistolæ dependet, quadruplo fere major
 apparet (si modo tota Lueret) quam nova & plena,
 nisi augmentum & diminutionem magis sui corporis
 & remotioe asserit. Sic quoque similitudinem aspectus
 fuit propter notabilem tota magnitudinem ad distantiam
 eius circa quadraturas plurimum augetur. Si quis autem
 diligentius perscrutetur, parum valde struere distare
 conueniet in quadraturis ab his quae interuenio solennis
 Luna contingunt, & proinde veriorum hanc speculationem
 nostram haud facile dubitabit. His vero tribus motibus
 longitudinis Luna circumit puncta latitudinis motus
 axes quidem Epistolæ aequidistant axi orbis, propter
 quod nullam ab eo obliquationem facit. Sed hic orbis
 axem suum declinatum habet axi magni orbis sive Eclipti-
 cæ. Quasi Lunam a superficie Eclipticæ signi fieri
 declinat igitur secundum quantitatem anguli cuius
 circumferentia circumferentia quing. gradus superadduntur,
 minus poli circumferentia in aequidistantia axis Eclipticæ
 prope modo sunt in declinatione dicta est. Sed hic contra
 signorum ordinem & longe tardiore motu ut ad unam
 revolutionem ex annis expectat & hoc in orbe quidem omni-
 mentiore fieri plerumque videtur cuius poli inhaerentis ad hunc
 modum ferantur. Talem igitur videtur habere Lunam
 motuam fabricam.

DE TRIBUS SUPERIORIBUS

h 24. 07.

Saturnus γ & σ similem habent motuum rationem, si-
quidem orbes eorum annalem illum magnū peritus in-
cludentes in centro tot magni assus orbis ad ordinem vol-
vantur, sed orbis quidem Saturnius 30 annis redierit.
Jovianus 12, Martius autem 29 mense perit et si ta-
les revolutiones magnitudi orbem remoratur. Nam
semidiametro magni orbis Martij, 30 partes obtinebit,
Jovis 130 et vides partibus quinquaginta Saturnij 230
& sextantem vnius. Dico autem semidiametrum
a centro ad centrum Spiritus distantiam. Habet
quisque duos Spiritus quorum alter alterum affert, propo-
modum sicut in Luna dictum est, sed lege diversa.
Primus enim Spiritus q. motum orbis reflexus parte
fuit cum eo revolutiones altero vero obuians primij mo-
vum revolutionibus duplicatis circumagil sedus. adeo
ut quomodo sit in fundum a centro orbis distantia vel
rursus in maxima vicinitate, tunc sicut sit centro Spi-
ritus quamproximum. Igitur ex talium motuum com-
positione orbis & Spirituum & revolutionum partibus
contingit ut huiusmodi elongationes & accessiones
maximo status si sub firmamento sicut obidiant, ac
cloniceps rectas ubiq. observant motuum conditiones.
Itaq. absides suas invariabiles, Saturnus quidem circa
stellam qua super cubitum esse dicitur γ . Jupiter igitur
8 post stellam qua extremitas caudae & appellatur.
Mars vero gradibus 6 & medio ante tot δ . Magnitu-
dines autem Spirituum sua sunt. In Saturno quidem
primum semidiameter constat ex partibus 19 et 41, utriusque
qualium semidiameter orbis magni ex 25 supponebatur.
Secundus autem Spiritus partibus 6. & 11. 34. semidia-
metrum habet: Sic quoque in Jove: primus partibus 10 & 6.
Secundus partibus 3 & 22 semidiameter continent. In σ
autem, primus partibus 5. 34. Secundus minut. 51.

Sic igitur ad primum ubiq; semidiameter tripla maior est
 semicirculo. Hanc autem diversitatem, quam Epiclorum
 motus videtur sup motum orbis primum appellare
 placuit, qua ubiq; sub firmamento certos ut futuri est
 observantur limites. Altera sequens est diversitas
 secundum quam sidus interdum regredi solet utram sub
 sistere aruitur, qua non ex motu sideris contingit,
 sed telluris in orbe magno aspectum variantis, tunc
 enim motu sideris velocitate superans ratio vi
 suali ad firmamenti aspectum obviare, motum
 sideris vincit: Quod tunc maxime fit qdo proxima
 fuerit sideri terra. dum videlicet inter selem &
 sidus medietate respectu sideris ortus: Contrario
 autem circa respectum ortum ortumque ma
 tutinum proportionem ante est visum. Ubi vero
 visus contra motum aequali rursu obviat stare vi
 detur, adversis motibus invicem se sic percurrentibus circa
 triquetrum & radium contingit. In his autem omni
 bus tanto maior contingit talis diversitas quanto in
 feriore orbe sidus movetur. Unde minor in h quibus
 & rursus in A maxima secundum proportionem
 semidiameter magis orbis ad illorum semidiametros
 Fit autem tunc dicitur quibus maxima qdo sidus
 per radium aspicitur circumferentiam magis orbis con
 tingentem. Equidem tria haec sidera nobis permittunt.
 In latitudine vero duplicem latitudinem faciunt di
 gressionem, circumferentiae quidem Epiclorum
 in una superficie permanentibus, cum orbi suo ad
 eclipticam declinant secundum faciem deflexiones
 non sicut in Luna circumducibiles, sed in eundem
 coeli tractum semper vergentes: Jovis & saturnus in
 minorum orbis & eclipticam quas nodos vocant aternus in

firmanento poles occurrunt: Sic quidem Saturnus nata
 suam habet unde ad septentriones se videre incipit per
 8. & media, post stellam quae in capite Geminorum ori
 entalis dicitur. Iupiter autem eam ipsam stellam part. 4.
 Mars autem dequibus antecedentem part. $6\frac{1}{2}$. In
 his igitur arcu diametro positus sidus existens nullam
 habet latitudinem: Maximam vero quae in his in
 his in quadraturis contingit valde diversam.
 Nam arcum arcuorum quae inclinare tanquam
 nodis illis pensilis instare videtur tunc equidistant
 maxima fit quando telluris syderis proxima est, hoc
 est in ortu syderis vespertino, tunc enim in Saturno
 partibus duabus & sexta axis inclinatur, in Jove
 partibus 2. decepto trivente: In Marte vero parte una
 & dextera. Contra vero intra vespertinum ortum
 ortum matutinum plurimum habent abstrahi
 terra. Saturno quidem & Jove quindecim unius
 partis minor est huiusmodi inclinatio: Marti vero
 parte una & sexta. Sic quidem diversitas haec in
 maximis latitudinibus apprimè percipitur ac alij
 tanto minor, quanto minus a polo sidus distat:
 pariter cum latitudine crescit & deo decrevit.
 Atque etiam motu telluris in orbe magno latitu
 dines visibiles nobis varianj ita sane propinquitate
 & distantia visibiles latitudinis angulus contingit
 & minuent, sicut Mathematica ratio exposuit.
 Significum hic motus librationis secundum lineam
 rectam contingit. Fieri autem potest ut ex duo
 bus orbibus huiusmodi motus componatur, qui
 cum sint concentrici alter alterius reflexos circumferat
 polos & inferior contra superiorem duplici velocitate
 polos orbis superioris deflexis revolvat. Et hi quoque poli
 tata habeant deflexionem a polis orbis medietate super
 oris, quantum huius a polis superioris orbis: Et haec
 de h. 24. & 27. in orbe terram ambientibus.

DE VENERE

Reliquum est eorum speculationem aperire quae
 magni orbis ambitu nihil mutantur. hoc est de motibus
 & Venus quidem persimilem habet motum
 compositionem quales illi superiores sed alia motuum
 observantia: Orbes quidem cum Epicyclo suo maiori
 parte facit revolutiones nono mense et praefertur de
 eorum motu composito, minorum Epicyclum terra ubi habi-
 tudine fundamento resistit, summam eius ad fidem
 ad punctum, quo Solem vergeri diximus constituens
 minor autem Epicyclus in parte cum illis revolutionibus
 habens motus orbis magni in partem referentur, ad
 huiusmodi revolutionem duos circos in circuitu per-
 fert, et quorum radius in linea ad Absidem deducta
 peracta fuerit & sidus tunc centrum maioris Epi-
 cycli proximum sit & in transverso quadratum remanet.
 Simili fere modo quidem in & minor Epicyclus Sole
 respicit, observans. Est autem proportio semidiametrorum
 orbis magni & Veneris sicut 25 ad 10 & maior Epicyclus
 ad hanc suscipit. unius partem, minor vero qua-
 drantem; retrocedere quod & hoc revertitur tunc maxime
 quando sidus terra proximum est, simili quodammodo
 ratione ut in superioribus sed conversa: In illis enim
 accipit motu terra superante, hic autem superato: At
 illis orbe rotatis revertente, hic vero revertente. Quia
 propter hoc unum & opponitur cum tellus intermedium in
 possit: Sed ex certis a Sole distantijs quae fuerint in
 partibus innumera lineis a centro telluris pro-
 deuntibus, utrobique revertitur, 48 grad. nunquam excedens
 ad nostrum aspectum. Et hoc est Veneris motus
 summa, quo in longitudinem circumducitur.
 Latitudinem quoque duplici causa scandit: Habet enim
 et hoc axem orbis inclinatum quantitate anguli 8.
 Et modum suum, vnde septentriones petit in Abside sua
 habet. Digressio autem quae ex tali inclinatione procedit
 quam videt.

quoniam eadem in se ipsa sit duplex, non ostenditur. Nam
in altitudine nodorum Veneris inveniuntur terra transversis
sursum & deorsum asperuntur, has reflexiones vocant
naturales, apertae orbis obliquitates & has vocant decli-
nationes, eadem vero in quadratibus. Ceteris autem
locis ambae latitudines permixtae confunduntur ac
alia aliam superans videntur ac similitudine ac des-
similitudine mutuo se augent & perinueniunt: Haec vero
axis inclinatio est. habet librationem mobilem, non
autem sicut in superioribus illis ad nodos pendulam,
sed in alijs quibusdam volubilibus punctis, quare
rotationes suas ad sidus annuas faciunt. Unde
quomodo solus contra absidem Veneris steterit, maxi-
ma tunc sit librationis inflexio & haec in ipso sidere
in quarum parte sit orbis fuerit. Quasi si tunc
sidus in abside sit, vel ei diametraliter opposito, latitudines
non penitus variabit, nametsi in nodis tunc versetur.
Hinc vero deservente has inflexiones quoad usq. nullus
per quadratum orbis dicto loco amoveatur, & simi-
litudinem motuum maxime illius deviationis partem
a sidere tantummodo deservit nullum propterea huius
deviationis vestigium reperitur & deservit deviatio-
nem libramento contrariata & illo principio a super-
rioribus ad austrum declinante ac idcirco a sy-
dere se elongante, secundum telluris ab abside re-
motionem sidus ad eam perducitur partem qua
prius australis fuerat. Hinc autem oppositio-
nis lege septentrionalis facta donec iterum ad
summam librationis circulo peracto, ubi rursus
maxima sit deviatio & prima simul & aequalis
Sic denum par modo per reliquum semicirculum
pergit: Quasi namque sit meridiana huius latitudo

quam plurimam deviationem vocant, & hae duabus
orbibus fieri, concentricis & vicibus obliquis, sicut
in superioribus dicebamus, hic quoque consentaneum
esse videtur.

DE MERCURIO

Sed omnium in caelo mirabilissimus est & mirsus,
qui pene imperiosas vias, in per-
sistenti non facile quaeat: Addit praeterea diffini-
tatem, quod sub radijs \odot inuisibiles plurimam
meatus occupat, & paucis admodum & echus visibiles
se exhibet, utamen comprehenditur & ipse modo
alioquin ingenio quispian inuēbat. Conuenienter
hinc Epicycli duo, ut in Venere in orbe suo revolubi-
les. Nam maior Epicyclus in orbe suo pariter semel
revolutiones & illis absides eius sunt secundum quadra-
ntem post \odot spem constitutus. Minor
autem Epicyclus contraria illius lege duplici vero
revolutione reflectitur ut in omni semel totius quo
absidem huius superaverit vel ex adverso respicit
sidus a centro maioris Epicycli remotiss. sit, atq; in
quadrantibus proximis & huius quidem orbem
tertio mense duximus reverti hoc est. 88 diebus
mores semidivisionis partes capit $9\frac{2}{5}$ quarum semi-
diametrum magni orbis 25 posuimus: Ex his
autem primus Epicyclus accipit suam & 41 m.
Secundus autem tertiam etiam partem hoc est. m.
partes 34 fore, sed is quidem in nullo concursus
hic non sufficit & in coeteris: Terra siquidem in
supradictis absidibus respectibus percurante longe mi-
nor apparet ambitu sidus moueri, quam ratio in m.
locum iam dicta sustinet & rursus in quadraturis
longe etiam maiore.

Cum ven.

Cum vero nullam aliam in longitudine diversita-
tem ac hoc fieri percipiatur, consentaneum est per
arcuum quendam & reversum a centro orbis sanctum
lineam rectam contingere, quod quidem fieri oportet
per duobus orbibus circumdata habentibus axes
aequidistantes axi orbis, dum centrum Epicycli ma-
ioris sine totius illius axe tantum distat a centro
orbiculum immediate contingentes quantum
centrum huius a centro exteriori id quidem rectum
est mensur. 14 & medio unius patris de 25 quibus om-
nino contextum mensuramus. quod motus exteriori
orbiculi binas in anno vertente revolutiones faciat
interior autem motu reflexo, duplo reversu quater
interim revertatur. Preferuntur autem enim hoc
motu composito centro maioris Epicycli secundum
lineam rectam quemadmodum circa latitudines
libratis diximus. Sic igitur in memoratis ad absi-
dem telluris sitibus centrum Epicycli maioris centro
orbis proximum est. In quadraturis autem remanet
in locis autem mediantibus ≈ 45 gradus ab his
centrum maioris Epicycli centro exterioris orbi-
culi applicat, ambo in unum concurrunt. Qua-
ritas autem huiusmodi reversus & arcus constat
minutis 29 unius praedictarum partium: Et
haec motus Mercurij Longitudinalis sic se
habet. Latitudinem vero haud senis facit
quam Venus, sed tractu semper contrario: ibi
enim illa Septentrionalis fit, hic Australis patit.

Declinat autem orbis eius ab Ecliptica qualitate
singulj partium 7. Derivatio hic quoq; semper
Astralis dodrantem Vnius gradus nunq; excedit
Ceterum qua circa Latitudinem Venus di-
cta sunt, hic quoq; commemorasse conuenit, ne
eadem saepe repetantur.

Sicq; septem omnino circulis mercurius parit.
Venus quinq; Tellus tribus. & circa eam
Luna quatuor Mars demum, Iupiter & Sa-
turnus singulj quinq;. Sic igitur in
vniuersum 34 circuli sufficiunt, quibus tota
mundi fabrica, totaq; Systemum Chora explorata sit.

FINIS.

76
34

Nicolai Copernici

de Hypothesibus motuum caelestium

à se cons titutis

commentariolus.

Multitudinem orbium caelestium Maiores nostros
tam maxime ob causam posuisse uides, ut apparente
in sideribus motum sub regularitate saluarent.
Valde n. absurdum uidebatur coeleste corpus in
absolutis rotunditate non semp aequè moueri.
Fieri aut posse aduertorant, ut et compositione
atq; conuersu motuum regularium diuersimode
ad aliquem situm moueri quippiam uideretur.
Id què Calippus & Euthyranus p concentricos
circulos deducere laborantes non potuerunt.
Et his oim in motu Sydereo rectore ratione ni
no solum eorum que circa reuolutiones Syderu
uidentur, uerumetiam quod Sydera motu scan
dere in subline, motu de cendere nobis uidentur,
quod concentricitas minime sustinet. Itaq; poti
or sententia uisa est p eccentricos & epicyclos
id agi, in qua demum maxima pars sapientum
conuenit, attamen que de Ptolomeo et pleriq;
alijs passim de his prolata fuerunt, quamq; ad nos
merum responderent, non paruum quoq; uidebant
habere

MS.

PHIC.

IX.

habere, dubitationem. Non enim sufficiebat nisi etiam
equantes quosdam circulos imaginarentur, quibus
appareret neque in orbe suo deferente, neque in centro
proprio equali semper velocitate simul moveri.
Quapp non satis absoluta videbatur huiusmodi pe-
titione, neque rationi satis concinna. Sed cum hęc
animadvertissem ego, sepe cogitabam si forte ratio,
nobilior motus circuloꝝ inveniendi possit, e quibus
omni apprensus diversitas dependeret, orbis in seipsis
equaliter motis, quemadmodum ratio absoluti motus
possit. Rerum sane difficilem aggressus, ac penè
inexplicabilem, obtulit se tanto quomodo id paucio-
ribus ac multo convenientioribus rebus. quàm olim sit pe-
ditum, fieri possit, si nobis aliquę petitiones
quas axiomata vocant concedantur: quę hoc
ordine sequuntur.

Prima petitio.

Omniũ orbium cęlestium sive Sphęararum
unum centrum non esse.

II. Centrum terre non esse centrum mundi,
sed tantam gravitatis et orbis Lunaris.

III. Quę orbis ambire solent, tanquàm in medio
omniũ existentem, ideoque circa Solem esse cen-
trum mundi.

IIII. Minorem et comparatione distantiarum Solis et terre, ad altitudinem firmamenti, quam semidimensionis terre, ad distantiam Solis, adeo ut sit ad summam firmamenti insensibilis.

V. Quicquid ex motu apparet in firmamento, non esse ex parte ipsius, sed terre; Terra igitur cum proximis Elementis motu diverso tota conuertitur, in polis suis inuariabilibus firmamento immobili permanente ac ultimo celo.

VI. Quicquid nobis ex motibus circa \odot apparet, non esse occasione ipsius, sed telluris et nostri orbis, cum quo circa \odot uolumur, seu aliquo alio sydere. Sicque terram pluribus motibus ferri.

VII. Quod apparet in excitatione retrocessio ac progressus, non esse ex parte ipsorum sed telluris. Huius igitur solius motus tot apparentibus in celo diuersitatibus sufficit. His igitur sic premisis conabor breuiter ostendere, quam ordinate et qualitas motuum seruari possit. Hic autem breuitatis causa mathematicas demonstrationes omittendas arbitratus sum maiori uolumini destinatas. Quantitates in semidiametrorum orbium in circulum ipsorum explanatione his ponentur, et quibus mathematica artis non ignarus facile

facile percipiet, quia optime numeris et observationibus.
talis circuloꝝ compositio conveniat.

Proinde ne quis temere mobilitatem telluris a se, et
rursus cum Pythagorici nos arbitretur, magnum
quoque et hic argumentum accipiet in circuloꝝ
declinatione. Etenim quod Physiologi stabili-
tatem eius astruere potissime conantur appa-
rentijs plurimisque imitantur. Quae omnia haec in
proximis corruunt, cum et per apparentiam uer-
temus eandem.

De ordine orbium.

Orbes caelestes hoc ordine sese complectuntur
Iunius est Stellarum fixarum immobilis et omnia
continens, et locans sub eo Saturnus, hunc sequitur
Martius, subest hinc orbis in quo nos circumfer-
rimur. Deinde Venereus, ultimus Mercurialis.

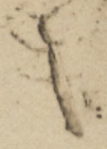
Orbis autem Lunae circa centrum terrae uertitur
et cum ea eam Epicyclus deferretur. Eodem quoque
ordine alius alium revolutionis uelocitate sequatur.

Secundum quod maiora minoraue circuloꝝ
spatia occupantur. Sic quidem Saturnus annis
30. Iupiter 12. Mars. Tellus annua revolu-
tione restituitur. Venus 9 mense. Mercurius
3. revolutione parit. De motibus quoque circa Solem
apparent.

Terra triplici motu circumferretur, uno quidem in
orbe

orbe magno quo Sol ambiens secundum signorum
 successione[m] anno revolvitur. In tribus equa-
 libus semper equales arcus describens. Cuius quod
 centrum a centro Solis .25. parte semidiamet-
 ri sui distat. Cum igitur supponatur semi-
 diametrum huius orbis ad altitudinem firma-
 menti inceptibilem habere quantitatem, conse-
 quem est, ut hoc motu \odot circumferri videat,
 perinde ac si terra in centro mundi subiaceret.
 Cum tamen id non Solis sed terre potius motione
 contingit, ut exempli causa, dum haec sit sub
 Capricorno, Sol e[st] directo p[er] diametrum in
 Cancro cernitur, et sic retrocessus. Videbitur
 et Sol eo motu inaequaliter moveri secundum
 distantiam eius a centro orbis ut iam dictu[m]
 est. Ex quo maxima diversitas duobus gra-
 dibus et sextante unius contingit. Declinat
 aut[em] ab ipso centro Sol ad punctu[m] firmamenti
 quod distat a Stella lucida, que e[st] in capite
 gemelli Splendidiore gradib[us] fere .10. versus oc-
 cidentem invariabiliter. Tunc igitur Sol in
 lunam eius altitudine cernitur quando terra
 in toto huius opposito versatur centro orbis
 inter eos mediante, et p[er] hunc quod[am] orbem
 non terram solum, sed quod[am] simul cu[m] orbe lunari
 comprehensum est, circumducitur.

Alius



Alius telluris motus est quotidiene revolutionis
et hic sibi maxime proprius in polis suis secundum
du ordinem signorum, hoc est ad orientem
labilis, per quem totus motus precipiti utraque
circumvagi videtur. Sic quidem terra cum
circumfluit aqua et vicino aere voluitur.

Tertius est motus declinationis. Axis enim quotidi-
ane revolutionis non aequidistant axi magni
orbis, sed obliquatur secundum circumferentiam
partem, non quidem circulo 23 gradibus
medio fere. For centro terra in superior
Eclipticae firmamento, hoc est in circumferentia
circuli magni orbis poli eius circumvolvuntur,
circulos utrobique parvos describentes, in centris
ab axe orbis magni aequidistantibus. et hic quod
motus annuos fere compleat revolutiones, et
cum orbe magno penes comparat. At vero
axis magni orbis ad firmamentum immutabile
servat compositionem ad eos quos vocant Ec-
clipticae polos. Motus item declinationis
cum motu orbis complexus, polos quotidianae revo-
lutionis ad eadem caeli momenta semper retin-
eret, si paribus diebus revolutionibus cum illo
constaret. Nunc longo temporis tractu
deprehensum est, talem telluris positionem ad firmam-
entum mutari, propter quod ipsum

57.
firmamentū aliquib. motib. fieri pleriq; in sum
est, hęc volūm Jatis deprehensa. Possē aut
hęc oīa fieri mutabilitate telluris, minus mi-
rum est. Quib. aut poli inhxant, ad nec
non attines dicere. Vides eadē in iniorib. reb.
q; virgula ferrea magnete attrita, in unū sepe
mundi situm nitatur. Potior tamen sententia
visa est, secundū orbem aliquē fieri, ad cuius
motū ipsi poli mouentur, quem procul dubio
sub luna esse oportebit.

Quod equalitas motuum non ad Equi,
noctia, sed stellas fixas referatur.

Quamvis equinoctialia puncta, ceteris mundi
causis plurimum commutentur, falli cum
necesse ē, quoniam ab his equalitatem annue
revolutionis deducere conatur, q; et sub diversis
statib. multis experimentis observationum diversa
cepta ē. Hanc Hipparchus 365 diebus, cum
quadrate unius diei, Albatrogū vero Chaldeus
cepit tale annū ex 365 dieb. 5 horis 46 minutis
hoc 13 minutis ē. 3. quintis sine triente unius
minuti ab Ptolomeo breviorē. Rursum aut
Hispanensis huic longiorē vigesima parte unius
horę suadem ex 365 dieb. 5 horis ē 49 minutis
annum verentem constituit.

Ne aut

Ne aut diuersitate ex observationum errore pcessisse
 uideat, si q̄ singula accuratius animaduertat,
 inueniet ea cum mutabilitate æquochalium p̄a,
 Etorum semp̄ correspondisse, tū n. ipsi r̄uolūti
 cardines in centenis annis uno gradu mutabūt
 quemadmodū Ptolomei quo ceptū ē. Erat tunc
 anni quantitas q̄ ab ipso Ptolomeo tradita est,
 quanto aut̄ subsequentib. seculis potiori mutabilita-
 te mouerentur nob̄. inferiorib. obuiant, tanto
 breuior annus factus est, quanto translatio casidi,
 illi esset maior. Nam occurſu uelociori breuioris
 tempore annus excipiebant motum. Rectius igit̄
 agit q̄cumq̄ annua equalitatem ad stellas fixas
 referet. Quemadmodū circa uirginis Spicam
 fecimus, inuenimusq̄ annu 365 dierū & sex
 horarū & sextantis fere minus hoc semp̄ fuisse.
 Quibus etiam in Ægyptiaca antiquitate rep̄itur eade
 ratio in alijs etiam motibus fidelem habendo est
 quod absides eorum et statu sub firmamento
 motum leges docent, ac cælum ipsum ueraci testi-
 monio.

De Luna.

Luna uero præter annalem, ut dictum est, circū-
 cūtam, quatuor motib. nobis uidetur præuari. Nam
 in orbe suo deferente circa telluris centrum, secundū
 ordinē signorum mensuras complet̄ reuolutiō-
 nes

nos

(fol. 60. dicit.)

axis qualem Epicycloru equidistant ac si orbis pp
quod nulla ab eo egressione facit.

Sed hic orbis axem suum declinat hinc axi magni
orbis sui Ecclyptice. Quapp Luna a superficie
Ecclyptice distat. declinat igitur secundum
quantitatem anguli, cui de circumferentia circuli
quing. gradus supatantur, cuius poli circum-
feruntur in equidistantia axis Ecclyptice, prope
modum sicut in declinatione dictum est. Sed hic
signorum ordinem & longe tardiori motu, ut ad
una ~~revolutio~~ revoluzione 19 annis expectet, et
hoc in orbe quidem eminentiori fieri plerisque videtur
cui poli inherentes ad hunc modum ferantur. Tandem
igitur videtur habere Luna motum fabrica.

De tribus Superioribus Saturno Jove et Marte.

Saturnus, Jovis et Martis similes sunt motu ratione
siquidem orbis eorum amato illum magni peritus
includentes in centros communi ipsius magni orbis
ad ordinem signorum volunt. Sed orbis qualem
Saturnus 30 anno revolvit, Jovis 12. Martis
aut 2.9. mense, pende ac si tales revolutivos
magnitudo orbium remoretur. Nam semidia,
metro magni orbis ex 25. partibus. 9. fit semidia,
metro orbis Martis 3.9. partibus obtinebit. Jovis 12.0.
et unig. pliciter quincuntem. Saturni 2.30. et
sextantem unius. Dies aut semidiem a centro
orbis

orbis ad centrum .i. epicycli distantiā.
 Habet .n. 442 duos Epicyclos, quorum alter alterū
 defectu p̄motu sicut in D dictū est, sed lege
 diversa. Primus .n. Epicyclus q̄ motum orbis
 reflexus, p̄ces facit cum eo reuolutiones, alter v̄o
 obuius primi motum reuolutionis duplicatis circ,
 cum agit Syllus adeo ut quando unq̄ sit in ~~centro~~
 Suma a centro orbis distantia, ut reuoluit in
 maxima vicinitate, tunc Syllus sit centro Epi-
 cyclicū q̄m̄ primus. In quadrantis aut medianis
 reuoluit. Itē ex totum motum oppositione or-
 bis & epicyclorū et reuolutionum paritate contin-
 git, ut huiusmodi elongationes et appositiones, ma-
 xime statas sibi sub firmamento scilicet obtineant,
 ac semper v̄bis certas obseruant motuum q̄-
 ditiones. Itaq̄ absides suas inuiciables, Saturnus
 unus q̄dā circa stellam q̄ sup̄ cubitū esse dicitur sagittae
 faciens. Iuppiter q̄ .d. post stellā q̄ extremitas
 caudae Leonis appellatur. Mars vero gradibus
 .6. et medio ante cor Leonis.
 Magnitudines autem Epicyclorum haec sunt. in
 Saturno q̄dem primū semidiametris constat
 ex partib. 19 & 47. minut: Quatuor semidiametris
 ter orbis magni ex 25 supponatur. Secundū
 aut Epicyclus part. 6. & minut: 37 semidiametris
 orbis est. Sic q̄q̄ in fine primus part: 10. &
 minut

39.

minut. 8. Secundus part: 3. mi. in semidia,
 metros continet. In aut primus part: 5.
 minut. 3 q. secundus minut. 5. Sic igitur
 ubiq; ad primu semidiametere triplo maior est
 Jodo. Hanc aut diversitatem qua epicycloz motu
 inducit sup motu orbis, proxima appellare placuit.
 que; ubiq; sub firmamento cetero, ut dictu est ob,
 servant limites. Alia Jyde e diversitas, Jalyua
 Jydes interdum excedit, sepe etiam sub Jyde or,
 nitur, q non ex motu Jydeis contingit, sed tel,
 lusis ex in orbe magno aspectum accipientis. Hanc
 n motu Jydeis velocitate Jyans radio visuali ad
 firmamenta aspectum obviante, motum Jydeis
 vincit. Quod tunc maxime fit, quando proxima
 fuerit Jydeis terra, dum videlicet inter \odot et Jydeus
 melior in perenni Jydeis ortu. Et gterario aut eic,
 ra uel plura occasum ortumve matutinu pranon,
 tione antefert visum. Vbi vero visus ybra motu
 equali cursu obuiat stare vident aduersis motib.
 inuicem se se proximantib., quod plerumq; circa
 triquetrum \odot radium contingit. In his aut
 oib; tanto maior gtingit talis diversitas, quanto
 inferiori orbe Jydeus mouetur, unde minor in Sa,
 turno sua Jyde, et uersus in Marte maxima
 secundum proportionem semidiametri magni orbis
 ad illoz semidiametros. Fit aut tunc uniuersimq;
 maxima, quando Jydeis p radium aspiciunt, or
 cumferon;

cumferentiam magni orbis contingente. Eadem
 tria haec sidera nobis q̄ videntur. In latitudinis
 vero duplicem digressionem faciunt, circumferre,
 hys q̄libet Epicyclorum in una superficie manentibus,
 cum axe suo ab Ecciptica declinat, secundum q̄dam
 deflexiones non sicut in Luna circumducibilis,
 sed in cunctis caeli tractibus semp̄ uergentes.
 Quae et sectiones circuloꝝ orbis & Eccipticae
 quae nodos uocant aeternas in firmamento
 sedes occupant. Sic q̄te Saturnus nodum
 suum habet, unde ad Septentrionem se transferre uide-
 rit, part. 6. et media post Stellam quae in
 capite geminorū orientalis est. Iupiter ante
 eam ipsam Stellam partibus quatuor. Mars autē
 Vergitias antecedentem part. 6. et media.
 In his itaq̄ ac e diametro positis sidera existens
 nullam habet latitudinem. Maxima uero q̄ in his
 in quadraturis contingit ualde diuersum. Nam
 axim circuloꝝ inclinatio tangit nodis illis
 pensilis instare uideatur, tunc eisdem maxima
 fit quando tellus sideri proxima est, hoc ē in ori-
 tu sideris uel perituro, tunc enim in Saturno
 partibus duob. et hinc axis inclinatur. In Foue
 partibus ij. dempto trahente. In Marte uero parte
 una ē trahente. Et contraxio autē circa uel
 perituro occasu, ortumq̄ matutinū pluriimū tunc
 absistente terra. Saturno q̄dem et Foue quocumque
 unius partis minor est huiusmodi inclinatio.

Marti

65
40.

Marti uero parte una et beise. Sic et de diuor,
Sitas haec in maximis latitudinibus apperime
pripitur, ac alicui tanto minor, quanto minus
a nodo Sydlus distat pariter cum latitudinis
excessus et deficiens. Accidit et motu tollu,
ris in orbe magno latitudines uisib. nostris
uariari, ita sane ppingtate uel distantia
uisibilis latitudinis angulus augente uel minus,
ente sicut mathematica ratio exposcit. Siq.
dem hic motus liberationis factu lineam recta
contingit. Fieri aut potest ut ex duobus or,
bit. huiusmodi motus componatur, qd cu sint
concentrici, alter alterius deflexos circumulu,
cu polus, e inferiori qtra superiorem duplici
uelocitate polos orbis Epicyclo deferentis re,
uoluat. Et hi quoy poli tantu habent deflexi,
xionem a poli orbis mediate superioris, quatu
huius a poli supremi orbis, et haec de Saturne,
no Jouis et Marti ac orbib. terra ambientibus.

De Venere.

Reliquum est eorum speculatione apixae, que magi
in orbis ambitu includunt, hoc e de motib. Venereis
et Mercurij. Venus qd e p similitem hie circuloz
comparacionem quales illi superiores, sed alia mo:
tuum

tuam observantia. Orbis ydi cum Epicyclo
 suo majori partes facit revolutiones non mo-
 le ut predictum est, eoy motu composito minore
 epicyclum certa ubiq; habitudine firmamento
 restituit summum eius absidem ad punctum quo
 Solem vertere diximus constituens. Minor
 aut Epicyclus impares cum illis revolutiones
 habens, motui orbis magni imparitatem reser-
 vant, ad huius ydem revolutionis duos omnino
 circuitus pficit, ut quando omni; tellus in linea
 ad absidem diametro perrecta fuerit, sidus
 tunc centro majoris Epicycli proximu sit & in
 transverso quadrante cernitur. Simili fore
 modo quemadmodum in luna minor Epicyclus
 Solis respicit observans. Est aut ppositio semi-
 diametroru orbis magni et Venere sicut. 25. ad

maior Epu 18.
 .48.
 minor
 .36.
 qualis
 semidiam
 .60.

Et maior Epicyclus dodecanto suscipit minus
 partibus, minor vero quadrante, retrocedere
 quando; & hoc cernitur, tunc maxime quando
 sidus terre proximu e, simili quodammodo ra-
 tione ut in superioribus sed contera, in illis n.
 accidit motu terre supante, hic aut supato ac illic
 orbe telluris contento, hic vero continente. Quia,
 pp nec unq; Soli opponit, cum tellus inter motu,
 ari no possit sed ex caelis ab Sole distantijs que
 sunt in contactib. circumferentia lineis a

centro

centro telluris p[er]mittit. utrobique reuertit. q. d.
 gradib. nunq[ue] excedens ad nostrum aspectu.
 Et h[ec] e[st] Veneris motus summa quo in longitudi-
 nem circumducitur. Latitudinis quoq[ue] duplici
 causa Joandit: habet n. et h[ec] axem orbis incli-
 natum quantitate anguli γ : η : δ Et nolum
 sum unde Septentriones petit in abside sua sit.
 Digressio aut[em] η ex tali inclinatione p[er]dit, quanq[ue]
 eadem in ipsa sit duplex non ostenditur. Na[m]
 in alterutro nobisum Veneris incidente t[er]ra
 tran[s]uersis sursum & deorsum aspiciuntur,
 has reflexiones uocant naturales apparent orbis
 obliquitates & has uocant declinationes, eadem
 uero in quadrantib. ceteris aut locis quib[us] lati-
 tudinis p[er]mixti confunduntur, ac alia aliam
 supans inuicem ac similitudine ac dissimilitudine
 mutuo se augent & p[er]minuit. Hac p[er] axis in-
 clinatio est habet liberationem mobilem, no[n] aut
 sicut in superiorib. illis ad nodos pendente[m], sed in
 alijs quib[us]dam uolubilibus punctis, que reuolutiones
 suas ad sydlus annuas faciunt, unde quandoq[ue]
 tellus γ absidem Veneris petere maxima tunc sit
 liberationis inflexio & hoc in ipsa sydlere in qua,
 tunc tunc parte sui orbis fuerit. Quapp[er] si tunc
 sydlus in abside sit uel si diameter opposit[us] latitudinis
 non penitus cauebit, tunc si in nodis tunc uerjetur.
 Hinc

Hinc vero decrefcendo hac inflexione quadamque
 tellus p̄ quadrantum circuli dicto loco amouatur
 et J̄m̄. tardum motum maxime illius deni;
 ationis punctus a Sydere tantulum destitit,
 nulla per se huiusce deviationis vestigium usq̄
 repetitur. Et demps deviationum librante
 continuata, illo principio a Septentrionibus
 ad austrum declinante, ac identidem a Sydere
 se elongante, facta telluris ab abside remotior
 Sydes ad eam p̄ducitur partem que prius Austrā
 lis fuerat. Nam aut oppositionis lege Septentrio
 nalis facta, donec iterum ad summā p̄uonā, libra-
 tionis circuli pacto, ubi rursū maxima fit deni-
 atio & per se J̄m̄. & aequat. Sic d̄m̄. pari
 modo p̄ reliquū semicirculum p̄git. Quapp̄ nun-
 quam fit meridiana hac latitudo quam p̄terunq̄
 deviationem uocant, & hęc duobus orbitis fieri
 concentricis & axibus obliquis sic in superiorib.
 dicebamur hic quapp̄ consentaneum se uidetur.

De Mercurio.

Sedium in coelo mirabilis. & Mercurij cursus, q̄
 p̄ne inuestigabiles p̄uat uias uti p̄curari nō
 facile queat, addit p̄terea difficultatem quod sub
 radijs Solis inuisibiles p̄terunq̄ meatus occupat
 et paucis admodū diebus uisibilem se exhibet, at

tamen

tamen comprehenditur et ipse, modo altiori inge-
 nitio ipsam incumbat. Convenient et hinc
 Epicycli duo ut in Venere in orbe suo revolubiles.
 Nam maior Epicyclus pariter cu orbe suo facit
 revolutiones, ut illic absides eius Julem gradibus
 .14. & medium post virginis Spica constitutus.
 Minor aut Epicyclus contraria illius lege duplici
 vero revolutione reflectitur, ut in oi Jitu telluris
 quo absidem huius superuenit vel ex aduerso ve-
 spicit Jydus a centro maioris Epicycli remotiss.
 Sit, atq; in quadrantis proxim & huius ydem or-
 bem tertio mense duximus reuerti, hoc e, 88. dieb.
 cuius semidiameter partes capit 9. & duas .5.
 unius partis, quart semidiametrum magni orbis
 25 posuimus. Ex his aut Jonus Epicyclus acci-
 pit unam & 41 minuta. Secundus aut tertiam
 eius partem hoc e, minutias 3 & Jere, sed is qd
 circuleorum concursus hic no sufficit ut in octbris
 Terra Julem in Jupradictis absidis respectibus
 Jneante longe minore apparat ambitu Jydus mo-
 ueri, qua ratio circuleorum in dicta Justinet, ac
 rursum in quadraturis longe et maiore. Cum vero
 nullam uliam in longitudine diuersitatem ex
 hoc fieri recipiat, consentanea est q accessu quenda
 et recessum centro orbis, Jctam lineam rectam
 contingere.

contingere, quod quidem fieri potest oportet,
duobus orbibus circumdata, habentib. axes
equidistantes axi orbis, dum centrum Epicicli,
li maioris sine totius illius axe tantum distet
a centro orbiculi immediate continentis, qua,
tum centrum huius a centro extremi, id quidem
reperitur est minus: 17. & medio unius partem
di. 25. qb. omni contextu mensi Junius, quodq;
motus extremi orbiculi binas in annu uer,
teute reuolutiones faciat, interior autem mo,
tu reflexo duplo recessu quater intus in re,
uertatur, praefereuntur n. hoc motu composito
centro maioris Epicicli factum lineam rectam
quodmodum circa latitudines liberas diximus.
Sic igitur in memoratis ad absidem telluris siti,
bus, centrum epicicli maioris centro orbis
proximus est. In quadraturis aut recessibus.
in bois aut mediantibus. x & 5 gradus ab his cen,
trum maioris Epicicli centro exterioris orbicu,
li applicat, amboq; in annu concurrunt.
Quantitas autem huius recessus & accessus
constat minutis 29 unius praedictarum partem
ium, & hactenus motus Mercurij longitudinalis
sic se habet. Latitudine uero haud seorsum facit
quam Venus sed tractu semper contrario, ubi
emin

enim illa Septentrionalis fit hic Austror polar.
 Declinat autem orbis eius ab Eccliptica qua,
 tate anguli paruum septem. Deviatio aut
 hic quoque semper australis declinante minus gra;
 dus minus excedit. Ceterum que circa latitudi;
 nes Veneris dicta sunt hic quoque communem
 orasse conveniet, ne eadem sepe expectantur.
 Sicque septem omnino circulis Mercurius currit,
 Venus quinque, tellus tribus et circa eam Luna
 quatuor. Mars de numerus Juppiter et Saturnus
 Singuli quinque. Sic igitur in minorum sunt 37.
 circuli sufficientes quibus tota mundi fabrica
 totaque Syderum choroa explicata sit.

nem in suo ductu asequutus erat, graduum proximè 60, ex eo tempore successiuè illi propior fiebat, adeò vt xxvi Die Ianuarii, quo ultimò à nobis coniectus est, duraxat 32 partibus à medio loco Solis remotus fuerit. Ideòque hac in re nihil absoni protulit Mœstlinus.

Quòd ultimò ex Ptolemæo & Copernico insuper adfert, motus inæqualitatem constitui non posse, priusquam integram reuolutionem cognouerimus, ita vt quatuor momenta diuersitatis requirantur, libi inuicem per Diametros opposita, videlicet extremæ velocitatis & tarditatis, quæ cum in hoc Cometa haberi non potuerint, Hypothesi Mœstlinianæ ratam certitudinem derogari; id non abs re quidem prolatum videtur. Reuerà enim perdifficile est nisi integra Reuolutio constet, motuum particularium inæqualitates ueri. Imò ò apparet, quanta difficultate Planetarum, adeòque ipsius Solis & Lunæ Apparentiæ exactè dignoscantur, licet tot reuolutiones, vel vni9 Hominis æuo, absoluant; Laudem nihilominus egregiam & eò maiorem admirationem meretur Mœstlini conatus, quòd ex aliquantula portione circuli, de toto eius ambitu, ratiocinationem ingeniosam & arduam instituere non animum abiecerit, quam si ita vndequaquæ perfecisset, vt Apparentis per totam durationem Cometæ abundè satisfaceret, rem sanè præstitisset supra modum industriam, & approbatione dignissimã. Imò & ipse Copernic9 Octauæ Sphæræ motum, siue Æquinoctiorum præcessionem vniuersalem extruere, licet à tot seculis, quib9 Mortalibus innotuit, vix quintadecimam circuli partem, vt ipsemet faterur, peregerit, non tanquam impossibile, inactum reliquit. Isq; in Epistola quadam, quam manuscriptam habeo, ab ipso ad D. Bernhardum Vapourshy Cantorem & Canonicum Cracouiensem, Anno 1534, Die 3, Iunii datam, in qua Iohannis Vernerii opusculum de motu Octauæ Sphæræ examinat, de hac ipsa re agens, his verbis vtitur:

Nimia Octauæ Sphæræ tarditas, qua in aliquot annorum

rum millibus in se se non reuersa est, vt inæqualitatis motu constet, non sinit id statim absoluere, quod multas Hominum ætates excedit. Possibile tamen est, coniectura Rationali ad id peruenire posse, adiutos etiamnum aliquibus Observationibus post Ptolemeum aduētis, qua in eandem congruerint rationem. Nam quæ determinata sunt, infinitam rationem habere non possunt, quemadmodum si per tria puncta non secundum lineam rectam data, circumferentia ducatur, non licet aliam superinducere, quæ maior vel minor fuerit, prius transmissa. Atque hæc ille in modò citata, Epistola scripsit, cuius exemplar habeo ex ipsius Autographo, post secundam vel tertiam transcriptionem mihi communicatum; ex quibus patet, ipsum Copernicum, qui Ptolemæo faciliè in Scientia Astronomica æquiparand9 venit, non prorip9 irritum esse, iudicasse, ex aliqua portione motus diligenter explorata, de toto eius circuitu ratiocinationem probabilem instituere. Id quod Mœstlinus in huius Cometæ Hypothesi extruenda, pro viribus elaborauit, & non contemnendam in eo obtinendo nauauit operam. Sed de tota ipsius Hypothesi, qua huius Cometæ Apparentias exculare nititur, supra suo loco ineam plenius dixi Sententiam, & quatenus ipsis Phænomenis satisfecerit, quatenus verò non, ex Observationibus certis Demonstrauit. Ideòque de his longiorem hîc commemorationem instituere non est necessarium.

Quæ de Helisæi Roeslin & Nicolai Vvinckleri Scriptis ibidem proponit Thaddæus, præcipua ex parte rectè se habent, neque ego illis quidpiam nunc addendum censeo, præsertim cum ipsemet suis locis de his ex professo satis luculenter tractem.

Postea digreditur Thaddæus in eruditam disputationem, contra eos, qui Cometas nullã peculiare significatione obtinere, itq; admirabiliores vulgarib9 & consuetis Meteoris esse, editis

Epla copse
mij

Reverendissimo Dno Bernardo Saponij D.
Catholice et canonice ecclesie Cantuariensis et
S. R. M^{ajestatis} polonie sacre theologie Dno et Jan-
tore suo plurimum obsequando S. J.

Culpa quod ad me mittis optime Bernarde Joannis
revere[n]tissimamque: idcirco de motu sphaerae opusculum
quod à multis laudari dicitur, percipit à me obsequen-
tia tua, et meo quoque suavitati de illo pergratiam.
Quod certe tanto libentius fecisse, quanto honoris et
revera à me quoque commendari permisit: Nisi quod stu-
dium hoc et comatum laudari, et quod admodum petens
solum est, qui bene loqui sibi, quodammodo in philosophis,
sed etiam non ^{veris} loquitur: quod quidem non minus sibi
vult etiam de via novae viae et de aliis sequi volentibus.
Certe ad modum laudari est et persequi, idcirco vult.
Quod est etiam de his quae et non vult persequi velle.
per se. quod de etiam vult etiam in vult quae sunt alioquin
si alium et persequi, quod in ipse non persequi meliora
itaque notanda illa ut sibi dimittere comit alioquin, atque sibi
vult etiam meliora etiam et sibi sibi etiam etiam sibi.
vult etiam etiam alium etiam etiam etiam etiam etiam
quod quod, alium etiam etiam etiam etiam etiam, quod
admodum vult laudari alium etiam quod ad laudari, et a-
gri etiam sibi, non sibi, etiam de sibi etiam etiam
non debet: quod hanc etiam etiam etiam etiam etiam
per se, non vult, de sibi etiam etiam. etiam etiam
etiam etiam etiam etiam etiam etiam etiam, etiam etiam
apertissime ostendit etiam etiam etiam etiam etiam
etiam etiam etiam etiam etiam, etiam etiam etiam etiam
etiam, quod sibi etiam etiam etiam etiam etiam etiam
non vult etiam etiam etiam.

Per similitudinem se-
felle etiam etiam etiam etiam etiam, quod etiam etiam etiam
etiam etiam etiam etiam etiam etiam, quod etiam etiam etiam
obsequata à se sibi etiam etiam etiam etiam etiam etiam

maximare Ethij Anno 150, cui fuerit fecunditas vestras d'anni
139. Ptol' in libro 3. magnae copiositatis cap. 1. observat
antoni' aquodam ab Alexandria mox anno 463 art. f. 12. Anto
nium anno 3. a mox r'is Alexandrij ad Ethij maximam
in numeratione d'ij pariter 323 et 130 dies: de qua m'is
no dubitavit. Huius p'cipio ergo Habonuzarij ad Ethij
naturam s' p'p'at ab aliis pariter 747 et dies 130. de
quo videt' dubitare ut q' undecim h'nt, ut apparet p'p'at
enq' quod addit' d'is d'is f'nd' h'nt canonis Al' f'nos; idq'
ideo, quod Ptol' ^{us} f'cepit a meridie d'ij d'ij p'cipio m'is
f'is et h'nt ap' aegyptios ab eis Habonuzariis et Alexan
drij m. Al' h'nt aut a meridie ab' m'ij d'ij d'ij p'cipio
et d'is, quae ad modum nos a meridie vltimij d'ij m'is f'is
DECEBERIS ab eis Ethij p'p'atant. A Habonuzariis aut
ad r'cep't' Alex: m. Ptol' eod' libro cap. 12. d. m' m'is
et ab eis 424 pariter, cui adstr' h'nt e' f'nos
de die m'arali ad r. c. p'cipio ant' d'is m. v' m'is
m'is. r' h'nt m' r'ego et ab eis 747 et 130 dieb. 323
d'ij et 130 dieb, ut m' ab Alex' mox ad Ethij maximam
r'at' utq' h'nt ad Ptol' ob' r'evatione d'ij d'is ab eis p'cipio
r'ibes 139 et dies 303. r'ego ob' r'evat' a Ptol': aquodam
h'nt ant' h'nt m'at' f'p' a maximam Ethij d'is p'cipio
r'at' 140 99^o die m' d'ij p'cipio. g' m'at' v' d'is d'is
139 die et 55 p'cipio p'cipio 3. m'at' id' Ptol' lib.
d. magnae copiositatis cap. 3. Observations d'is
anno 2^o p'cipio p'p'at ab eis h'nt Habonuzariis
d'is, et 203 dieb. f'p' d'is r'ego a maximam d'ij r'at' f'p' d'is
pariter 138 et 73 dieb. r'at' post dies 14, m' d'ij Phae
m' d'ij m'is, q' Ptol' de Cap' d'is p'cipio, r'at'
a maximam Ethij Romanor' d'is ab eis 139, et
d'is. februarij. atq' h'nt p'cipio d'is ab eis 27, qui p'cipio
m'at' m'is f'p' 150. f'p' h'nt p'cipio f'p' d'is p'cipio
m'is d. xi. Ad huc p'cipio d'is, et h'nt no' d'is
m'at' r'at' h'nt p'cipio cap' r'at' m'at', m'at' d'is d'is
t' d'is et m'at' f'p' m'at' m'at' m'at' cap' f'p' d'is p'cipio
et p'cipio

et posterius. Hinc n. annis menses dies et hora nobis constant. Men-
sura a et mensum vicissim se habent, relativa sunt enim. Porro canones Pto-
lemaei cum essent adhuc ex reoeter a se observatis codicibus, credibile non est
errorem aliquem ab his sensu perceptibilem vel discrepantiam continere, quo
minus suis principibus quibus inveniunt non congruerent. Quae cum ita sint
circa basiliensia. si loca. O et C. cura basiliensium cum organo Astrologico inventa
a Ptolemaeo anno 2 Antonini 9 dies. Pharnacis mensis 5 horis et
 $\frac{1}{2}$ a meridie transactis per tabulas ipsius inquirendo numeret, no-
minem ea post annos Christi 149 sed post 138 annos. 88 dies
et horas 5 et dimidiam qui sunt Nabonassaris 885 annis dies
218 et hora $5\frac{1}{2}$. Itaque error iste manifestus est, qui illius in-
quisitionem de motu et Sphaera plerumque nescit, ubi temporum facit
mentionem. Alius error est non minor praecedenti in ipsa eius hy-
pothesi in qua confirmat existimat 400 annis ante Ptolemaeum
aequali tantummodo motu non errantia sidera mutata fuisse: quae ut
inferius dicentur aperte quae inferius dicentur magis q. Per spi-
cua sunt animadvertenda sunt, scientia stellarum eorum esse geo-
cumque praepostere cognoscunt a nobis quam secundum naturam. Quae
admodum verum gratia. Primum natura nominat, viciniores esse terra pla-
netas quam fixa sidera, deinde quod sequitur ut minus vibrantes
appareant. Nobis e contrario, antea visi sunt Planetarum non sciri-
lare et exinde cognita propinquiores esse terra. Ita pariformiter
primum deprehensum est a nobis magnales videlicet stellarum motus
postea Epicyclia eorum. Excentros aliosque circulos quibus ita ferate
ratiocinamur. Atque ideo dictum id esse velim quod oportuerit praefecit
illos philosophos primum loca stellarum instrumentorum artificum notare
cum temporum intervallis, et ea congrua annotatione quanta
= ne finita

de eis certam percutari, quam tunc visi sunt in uenisse, quando co-
sideratis visisq; stellarum locis ad speculationem quadam omnium conueniret
ita et de motu octauae sphaerae se habet, quem prisci mathematici ob in-
am eius tarditatem nobis ad plenum trahere non potuerunt sed vesti-
gia eorum sequenda sunt inuestigare eam uolentibus. et eorum considerationibus
tamquam testamento relictis inherendum, quod si quis suo sensui inherens
pittauerit illis non concedendum in hoc, certe huius causa est iam
huius artis, et ante ostium recubans agrotantium somnia de motu
8 sphaerae somniantibus, et merito, ut patet qui per illorum calumnia
existimauerit sua hallucinationi subnecem. Constat autem illos
summa diligentia et solertia ingenio illa omnia obseruasse, qui multi-
et praedara mentis et admiratione digna nobis reliquerunt. Ina-
motrem persuadere non habundant quam possum in accipiens stel-
larum locis eos errasse uel in quarta uel quinta uel et septa parte
unius gradus, ut autor existimat, de quo postea latius. Illud
quoque praeterea non est in omni motu sidereo, cui diuersitas inest
totam reuolutionem ante omnia desiderari in qua intelligatur omnes
motus apparentes differentias pertransiisse. Diuersitas enim apparet
in motu est, qua impedit ut per partes tota reuolutio et aequalitas
motus mensurari non possit. Sed sicut in inquisitione cursus lu-
narum Ptolemaeus et ante eum Hipparchus Rhodius magna ingenij
sagacitate considerauerunt, oportere quattuor momenta in reu-
lutione diuersitatis opposita sibi inuicem per diametros, ut pote
extrema uelocitatis et tarditatis ac utrobique per transversa
amborum aequalitatem ^{ambientium} quadrifaria secantia circulum
utque ut in primo quadrante uelocissimus decrescat motus, in altero
diminuat medium, et rursus crescat tardissimus in tertio quadrante

ne nisi nota
quadratio de me
tu caeli roma.
neret ratio.
nem aliquam

30
aequali in quarto quia industria scire potuerunt ex observatis
inspedi. Et motibus in qua circuli portione quolibet tempore
verteretur, ac proinde cum similis motus redijisset, intellexerunt
iam factam aequalitatem ^{revolutionem} ~~circulationem~~. Quemadmodum hoc latius
magna structio lib. 4. Ptol. explicavit, quod et in inveni-
tione motus & Sphaerae erat observandum. Sed nimia eius ut
dixi tarditas, qua in annis millebus non du. in sese reversus, in
aequalitatis motus satis constat, non sinit ea statim absolvere
quia multas hominum aetates excedit, possibile tamen est conceda-
ri rationabiliter ad id perveniri posse, ad utros etiam nun-
quam observatiombus Ptolemaei ad videndum quae in eandem
congruerint ratione. Nam quae determinata sunt in finitam
rationem habere non possunt quemadmodum si per tria puncta
non secundum lineam rectam positam circumferentia ducatur non licet
aliam superinducere quae maior vel minor fuerit praevis tra-
missa. Sed de his alias ut revertatur ad id unde digressus
sum. Videndum igitur nobis nunc est an recte se habeant, quod
dicit. Non errantia sidera 400 ante Ptol. annis aequali so-
liformodo motu fuisse mutata. Porro ne verborum significatio ne-
fallamus aequalem accipio motum quem et medium dicere sole-
mus qui sit inter tardissimum et ^{conatissimum} ~~velocissimum~~ medius, ne
circumveniat nos quod in corollario primo & propositionis dicit
Tardiorum esse motum fixorum siderum, ubi ponens suam hypothese-
m aequalem ponit eorum velocitatem, perinde ac si nunquam futurus
sit tardior. In quo haud scio an sibi ipsi condet, multo tardiore
iudice alidacens. Asserunt autem aequalitatis argumentum ex unifor-
mitate qua fixa sidera tantisper a primis delectis fixis observatis
ribg

ribus Aristarcho et Timochare usq; ad Ptolemaeum ac per aequalia
temporum intervalla, ut puta per singulos annos centenarios
singulos proxime gradus pertransierint, ut apud Ptol. satis
apparet repetitum ab autore Prop. 7. Sed in tantis Mathe-
maticis existens non advertit quod nullatenus esse potest ut
~~circa~~ ^{circa} momenta aequalitatis hoc est sectiones circuloꝝ Eclip-
ticae 10 sphaerae et erepidationis ut ille vocat, uniformis
appareat stellae motus, quam alijs, quando coecliarum eius sequi
necesse sit, ut tunc maxime varius appareat, minime vero
quando velocissimus vel tardissimus est ~~per~~ motu adparens
Quod vel ex simplicissimis hujus hypothese et constructione debebat om-
niadvertere et tabulis in de contextis praesertim ultimo canone
quem ad revolutionem totius inaequalitatis sine erepidatio-
nis epem significavit, ubi a ducentis annis a nativitate Christi
secundum praecedentem supputationem in primo annos centena-
rio, reperit motus apparet scrupuloꝝ primos 49. du-
taxat unig gradus; in altero centenario scrupuloꝝ primos
57. Deinde ab ipsa nativitate Christi per priorum annos
centenarium transmutata fuissent stelle gradu 1. et decima
ferè parte unius in secundo gradu 1. et quarta ferè ut
paullo minus sextante unius gradus se invicem excedat
motus sub aequalib; ^{temporum} spacijs Quodsi coniungas 200.
annos utrobique motum deficiat in primo intervallo a duob;
gradibus plusquam quinta pars unig In secundo a superaddat
prope unius gradum antem, sicq; rursus sub aequalib; tem-
porib; excedet motus sequens praecedentem in dimidio gradu
et parte quinta decima ferè. Cum antea centesimo quoq;

31
anno singulos pertransisse gradus. Stellas fixas Ptolemaeo credes
detulisset. E contrario vero eadem lege assumptoz a se cit. arlog
in velocissimo motu octavae sphaerae contingit ut in 400 annis
viz. unius scrupuli differentia in motu apparente reperatur
quomodo videre licet ab annis Christi 600 usq. ad 1000
in eodem Canone. Similiter et in tardissimo ut a 2060 annis
in subsequentes 400. Et ratio diversitatis est, quia ut di.
cum est superius in uno hemicyclo trepidationis viz. tri.
delicet] tarditate ad summam velocitatem adcrevit semper
aliquid motus apparentis ac in altero semicirculo, qui a su.
ma velocitate continuo decrevit motus qui antea trenc.
rat, itaq. summa augmentatio et diminutio in pundis ae.
qualitatis e diametro oppositis adeo ut in motu appare.
te non sit reperire motus aequales in duob. continuis tem.
porum spacijs, qui alter altero maior fiat aut minor nisi
circa velocitatis aut tarditatis extremitates, ubi dim.
taxat utro utroq. aequales circumferentiae pertranscunt,
temporis aequalitate, atq. incipientes vel desinentes augeri
vel minui, mutua tunc sese compensatione coequant. Nulla
ergo ratione convenit, medium fuisse motu eum qui in 400 annis
ante Ptol. sed tardissimum potius, cum e non videam cur alibi
divinarem tardiozem. De quo nulli omniduram hactenq. habere
potuimus cum ante Timocharem nulla stellarum fixarum annotatio
facta sit qua ad nos usq. pervenisset sed neq. ad Ptol. cumq. ve.
locissimus et motus iam praeterierit, coequus est in altero
a Ptolemaeo semicirculo cum nos esse in quo diminuit motus
cuius et non modica pars praeterierit. Itaq. mirum videri no. debet.

quod non petuerit hisce suis assumptionibus. Propter accedere ad
 ea quae sunt ab antiquis annotata, putaueritque illos aberras-
 se in quarta vel quinta parte unius gradus sine etiam in
 dimidia et amplius, cum tamen in nulla parte Ptolemaeus ma-
 iorem videatur adhibuisse diligentiam, quam ut nobis non erra-
 tant stellae motu sine vitio traderet, attendens quod non nisi
 in modica eius particula id sibi fuisset concessum, qua uniuersum
 illud circuitum concedere esset. Vbi error quantumlibet
 insensibilis interueniens in tota illa vastitate insignis mi-
 rum poterat euenire. Ideoque Timochares Alexandrino
 Aristarchum ad unguis videtur coactum. Et Menelaus Ro-
 mano Agrippam Bythinum, ut sic etiam in tanta longi-
 tantia illis consentientibus verissima haberet et in dubitata
 testimonia, quo mirum credibile sit eos vel Ptolemaeum in
 tanto errasse, qui multa alia et difficiliora ad extremum
 ut auunt nunquam deprehendere potuerunt.

Nullo demum loco inceptior est quam in 22 propositione et
 praefeream Corollario eiusdem. Dum opus hoc suum com-
 mendare velens taxat Timocharem circa duas stellas utpote
 Aristam μ et eam quae ex tribus in fronte scorpionis borea.
 lior est, quod supputatio eius in illa deficiat in hac a. adu-
 det, ubi minus pueriliter hallucinat. Cum enim sit eadem
 veriusque stella distantia inter Timocharem et Ptolemaeum
 consideratae nempe graduum $4\frac{1}{3}$ sub aequali fere temporis
 differentia Atque ^{transitus} supputationis illius permiscere idem propi-
 me, nihil tamen magis aduertit quod gradus 4 scripsit
 addita loco stella quam reperit Timochares in 2 in []

merito non

merito non possent supplere 60 grad. et scrup. 20 ut ubi
Ptolemaeus ipsam inuenit. Et e conuerso idem numerus elevatus
ex 26 grad. et 40 scrup. Aristar scdm Ptolemaeu, usq; ad grad. 32
22 $\frac{1}{3}$ redire, ut par est no potuit, sed residebat in 22 gradib.
et scrup. 32. Ita existi mabat illuc de fecisse calculu qua to hui
abundasset, tamqua in obseruationib. haec inuadisset diuersitas
vel quasi ex Athenis in Thebas et e Thebis in Athenas eade
uia no su. Alioq; si utrob; vel addidisset, numeru vel
subduxisset ut paritas rationis postulabat, inuenisset utru-
q; eodem modo sese habere. Adde et quod reuera no erat
inter Timocharem et Ptolemaeu annj 443 sed 432 solu
ut a principio declarauj, Promde breuiorj tempore minore
esse numeru oportet et no solu in scrupulis 13 sed in triete
unij gradus ab obseruato Stellaru motu dissidebat. Ita
errorem hunc suu inposuit Timochary uis euadete Ptole-
maeo. At dum existimat alio; ad notationib. no fidenda
quid aliud restat quam ut suis quoq; obseruationib. ming
credat. Et haec de in longitudine motu 8 Sphaera
e quib. et facile se intelligij quid de motu quoq; declina-
tionis existimatu sit. Inuoluit n. ipsam duab. ut ait, tre-
pidationib. miserando secundam hanc supra primam sed
dissipato ipso iam fundamento necesse est ut super edifi-
cata corruant in firmag; sunt, ac minus sibi inuicem
coherenti. Quid de pui ipse de motu no errantiu Stellaru
Sphaera sentia; quoniam alio loco e destinata sunt Super-
fluu putauj et impertines hic amplius innotari, Cum salu

Sit si modo desiderio tuo satisfecerim, ut meam quod a
me exigebas de isto opusculo habeas sententiam. Valeat
V. tua quam sanctissime Ex Varmia. 3 Junij Anno
M. D. XXIII.

Nico Copphornius.



Et a Capiti. Reverendo Dno Bernardo ^{vapostoli} Cantori et
Publ. Servit. Canonico Ecclesie Cracoviensis, et S. R. Ma^{ty} Polonie
Surbana, Dno et Factori suo plurimum observando 173
P. D.

Cum pridem ad me mitteres, optime Bernarde, Joannis
Verneri Nuremberg: edita de motu globorum opusculum, quod
a multis laudari dicebas, p. hit a me venerabilis
nificavit, ut ei meam quoque sententiam de illo ^{significavit}.

Quod esse tanto libentius fecissem, quanto honestius et
revera a me quoque commendari solisset: nisi quod stu-
dium homini, et conatus laudem; et, quod ad noscendos, non
solum ij, qui bene locuti sunt, gratificandum esse satis
sed etiam non ^{vere} locuti: quandoquidem non parum sope
contulit etiam de via relapsa. Nam recta sequi volentibus.

^{Vorum} ^{causam} ad modicum utilis est reprehensio, confertque ^{placuum}.
quoniam ^{et} impudentij ingenij est momentum solius agere velle,
quam ^{potest}. Proinde etiam veror, ut mihi successat elegit,
tag volebam illa, ut sunt, dimittere curam aliorum, atque sic
vni tua, ut mentem meam acciperet, in summa responsam fuisse.

Varum ut amonadvertat aliud esse morderi et lacessere quem-
quod, aliud castigare et revocare pravo: quemadmodum
vicijsm aliud est laudari, ^{quod} adulari et agere
paraf, ut non invenio, cur desiderio tuo obsequium non
deberem, quod hanc rem studio et diligentia, qua
proci que volles, drogon videres. Ne promide re
etiam temerari videar reprehendere hominem, conabor
quam apertissime offendere, in quibus ille de motu globorum
stillerum ^{fronum} erraverit, neq. conveniet ejus traditio,
quod forsitan ad errorem ejus rei capessenda rationem
non parum etiam conducet.

Primum igitur
fuit illi ipse supputatio temporum, quod confirmaverit
annum a m Antonini Pii Aug. quo Cl. Ptolemaeus
observata a se p. p. Lydera in ordinem ^{redegit}, fuisse

addidisset numerum, vel subduzisset ut paritas rationis postu-
 labat, inuenisset utrumq; eodem modo sese habere. Adde etiam,
 quod verona non erat inter Timorharum, et Ptolomaeum anni
 443. sed 472 solum, ut à principio dicitur. Proinde breviter
 ori tempore minorem esse numerum oportet, et non solum in
 frangulis 13. sed in trionis unius gradus ab obseruato Stellarum
 motu dissidabat. Ita errorem hunc suum imposuit Timorhari
 vix evidenter Ptolomaeo. At dum existimat illorum adnotatio-
 nib; non fidendum, quid aliud restat quam ut suis quoq; obser-
 vationib; minus credatur. Et haec de longitudinem motu 8th Sphae-
 + quoq; determinationis existimandum sit. Inuoluit enim ipsam quibus
 duabus, ut ait, tropidationibus, inter se fundam hant intelligi
 supra primam, sed dissipato ipso jam fundamento, nec esse esse
 ut supra edificata corruant, infirmasq; sint, ac minus sibi
 inuicem cohererentia. Quid demum ipse de motu non exantit
 Stellarum Sphaera fontiam, quoniam alio loco destinata sunt,
 superfluum putari et impertinens hic amplius notari, cum
 satis sit, si modo desiderio tuo satisfecerim, ut meam, quod à
 me exigebas de ipso opusculo haberes fontentiam. Valeat V
 tua quam faustissime. Ex Varmia. 3 Junij Anno M. D. XXIII.



Nicq; Copphornic.

Huius Epistolae meminit Cassandrius in
 Copernici — Desideratum habemus illam, quam
 de motu octavae sphaerae scripsisse testatur
 ad Caesarem Praevidentem, Varsavianum, unum
 felicis et exuperibus condiscipulis et discipulis
 eius, quorum supra memimus, Tom. V.
 operum. pag. 112. a.

CLXXXII

15

Præterea, quæ varia edisserunt per Epistolas
creditas potuit; quarum dicitur satis magna
copia fuisse ~~per~~ nuper præ manibus
præclaro viro Joanni Broscio Professore
Astronomo in Academia Cracoviensi. Idne
aliquas ediderit, cum mihi non constet,
desiderarim saltem illam, quam de Motu
Octavae Sphære scripsisse fertur ad
Cantorem Cracoviensem Vapovium, unum
scilicet ex veteribus condiscipulis et
amicis quorum superius meminimus.

Hæcendi Vita Nic. Copernici
Vita Copernici p. 39 Opera Val. 5. p. 512.

Epistola Copernici

Reverendo Domino Bernardo Vapovio
shii cantori & canonico ecclesie craco-
viensis et S. R. Majestatis poloniae secre-
tario Domino et fautori suo plurimum
observando S. D.

Cum pridem ad me mitteres optime
Bernarde Joannis vernerii Nurembergi:
editum de motu 8^{va} sphaera opusculum
quod a multis laudatum laudari dicebas,
petiit a me veneratio tua ut ei meam
quoque sententiam de illo significarem.
quod certe tanto libentius fecissem, quan-
to honestius et revera à me quoque com-
mundari potuisset: Nisi quod studium

In the Bodleian Sans. Ms. M.S. 1020
94. 2. 173 There is a transcript of
this letter - the two first pages written
by Bernard - who was puzzled by the "Vapovian"

Collected from the Bodleian
M.S. 1020

73
15
duabus ut ait trepidationibus inser-
endo secundam hanc supra primam
sed dissipato ipso jam fundamento
recipere est ut super edificata corrui-
ant, infirmaque sint, ac minus sibi
invicem coherentia Quid demum ipse
de motu non errantium stellarum
sphaera sentiam quoniam alio loco
destinata sunt superfluum putavi
impertinens hic amplius immorari.
Cum satis sit si modo desiderio tuo
satis fecerim, ut meam quod a me
exigebas de isto opereculo habeas sen-
tentiam Valeat V. tua quam fuitif-
sime Ex Varnia. 3 Junii Anno
MDXXIII

Nic Copernic

R. Jo. Vno Bernardo Vapoushij Cantori et Canonico
Ecclesie Cracouien: et S. R. Mag. Polonice Se-
cretario, Dno et fautori suo plurimum obseruando p.

Cum pridem ad me mitteres optime Bernarde Johannis
Veneri Nurembergensi: reditum de motu et tunc
Sphaerae opusculum, quod a multis laudari iustas
petijt ex me V. tua, ut ei meam quoque subscriptionem de
illo significarem. Quod certe tanto libentius fecissem,
quanto honestius et reuera a me quoque commendari
potuisset, nisi quod studium hominis et conatum lau-
dem: et quod admodum Arts: Non solum ipsi q. bene
locuti sunt, gratificandum esse philosophis, sed etiam
non recte locuti. Quandoquidem non parum soepe
conclit, etiam de via nota se iniam rectam equis in-
tentibus. Ceterum ad modicum utilis est reprehensio,
confutatio parum. Quia et prudentis ingenij est,
Morum potius agere ut illo, quam poetam. Pro-
inde etiam uerbor, ne mihi succensat aliquis, si ali-
um reprehendam, quandiu ipse non prospere me horat.
Itaq. uolentiam illa ut sint dimittere curae in horum

Capri Coll. X. 97. 22

atq; sic V. tua et verbum tuam meam accipiet
in summa responsum fuisse. Verum cum cum
adversam, aliud esse mordere et laceßere quem
aliud castigare alium et reuocare errantem. R
Quomodo inuicem laudare aliud est quam
adulari et agere parasiticum: non inuicem cum
desiderio tuo obsequij non deborem: cum quod
harum rerum studio et diligentia, quam præcipue
polles, serogare uiderer. Ac proinde, ne etiam
temere iudicari reprehendero hominem conabor
quam aptissime ostendere, in quibus ille de
motu sphaera stellarum fixarum errauerit,
neq; comminat eius traditio: quod forsitan
ad certiore eius rei capeßendam rationem
non paruum otium conduceret.

Primum igitur sphaera ipsam supputatio tempo
porum, quod existimauerit annum dñi
Antonini Pij Aug: quo C. Ptolemeus ob:
seruata à se fixa sphaera in ordinem consti
tuit, fuisse à natiuitate Christi, anno cent^o



2

Secundo quinquagesimo, cum fuerit $\overline{\text{dm}}$ ueritatem
annus 139. Ptolomeus enim libro tertio
Magne constructionis cap: 1 obseruatum auctu
rum equotium ab Alexandri M. morti an
no 463 ait fuisse Antonij anno tertio.
A morte uero Alexandri ad Chri natiuitatem
numerantur anni ^{Ægypt.} pariter 323 et 130 d
Nam a principio regni Nabonassar ad
Chri natiuitatem supputant annos pariter
747 et dies 130, de quo non uideo dubitari
neq̄ auctorem hunc, ut apparet propositio
ne 22, nisi quod additur dies unus $\overline{\text{dm}}$
canones Alphonsinos. Idq̄ ideo quod Pto
lomeus incipit a meridie primi diei primi
mensis Thoth apud Ægyptias: annos Na
bonassarios et Alexand: M. Alphonsus au
tem a meridie ultimi diei anni p̄cedentis quod
nos a ultimi diei mensis Decembris, annos
Chri supputamus. A Nabonassar autem
ad ingressum Alexandri M. Ptolomeus

eadem lib: cap: 10 numerat annos 424 pa-
riks: cui ad stipulatur Censorinus de die
natali ad C. Cerialium scribens, auctoritate
M. Varronis, relinquuntur ergo 74 annis
747 et 130 diebus; 323 anni et 130
dies, videlicet ab Alexandri morte ad Chri-
natiuitatem; atq; hinc ad Ptolomæi ob-
seruationem iam dictam anni pariter 139
et dies 303. Ergo obseruationem à Ptolomæo
æquinotium hoc autumni constat fuisse à
natiuitate Dni annorum pariter 140
nona die mensis Athyr. Romanorum vero
annorum 130 die 25 septembris Antoni-
ni 3^o. Rursum idem Ptolomæus lib: 5 magna
construccionis cap: 3 in obseruatione O et C
anno 2^{do} Antonini suppulat annos Na-
bonasariis 105 et 203 dies, fuisse
ergo à Chri natiuitate anni transacti pariter
130 et 73 dies. Exinde post dies 14, nomi-
pe Pharmuthi nono, quò Ptolomæus Q

Basilisum observavit, erat a Nativitate Christi,
 Romanorum annis 1391, 22 dies februarii
 atq; hic Antonii annus secundus: quoniam putat
 auctor iste 150 fuisse. Testatur per ipsum su-
 pra annos XI.

Adhuc autem si quis dubitet, et his non contentus,
 accipiat etiam huius rei capere experimentum, ut mi-
 nisse debet, tempus esse numerum sine mensura
 motus aeli secundum prius et posterius. Hinc eti-
 am anni, mensis dies et horae nobis constant.

Mensura autem et mensura vicissim se habent:
 relativa enim sunt. Porro Canonis Ptolemaei
 cum esset adhuc ex recentior a se observatis con-
 dita, credibile non est, errorem aliquem ab his
 sensu perceptibilem, vel discrepantiam aliquam
 nos ambigere: quo minus suis principibus, quibus
 incumbunt, non congruerent. Quae cum ita
 sunt, si loca O et Circa Basilisum organi-
 nis Astrolabii inventa a Ptolemaeo anno
 secundo Antonii novem diebus Pharmuthi

mensis, 5 horis et dimidia a meridie transa-
ctis p tabulas ipsius inquirendo, numeret, non
inveniet ea post annos Christi 149, sed post
130 annos, 00 dies et horas 5 et dimidi-
am, qui sunt Nabonassari 005 anni,
dies 210 et hora 5 1/2. Ita iam error
iste manifestus est, qui illius inquisitione
de motu octavae sphaerae pteruq; inficit,
ubi temporum facit mentionem.
Alius error est non minor pcedenti, in ipsa eius hij-
pothesi, in qua existimat 400 annis ante
Ptolomaeum, equali tractatione modo motu, non in-
stantia sphaera mutata fuisse, quae tunc nominis
q; in futuris dicitur, magisq; conspicua sunt,
animadum tunc puto, similitudinem Stellarum
et novarum et numero, q; ppositivo cognoscuntur
a nobis, quam eam naturam. *Quamvis*
Dum morbi gratia. Primum na novit vicinis
res esse tunc plantas quam fixa sphaera, de-
inde quod signatur ut minus vibrantes adpar-

4

ant. Nobis contrario, astra nisi sunt non san-
tillare, et exinde cognitum, proprii quos ad terrae.
Ita pari formiter prius diphon sum est a nobis
inequales vidui stellarum motus, postea epicy-
chia esse, ac centros alios in artibus, quibus ita fa-
vantur ratiocinantur. Atque ideo ductum id est
vidui, quod oportuerit priscos illos philosophos,
primam loca stellarum instrumentorum artificio
notare, cum temporum intervallis, et ea tanquam
manu ductione quadam, ne infinita questio de
motu caeli remaneret, rationem aliquam de eis
orbem praestari, quam tunc nisi sunt in unum esse,
quando consideratis usque ad orbem stellarum locis,
in speculationem quadam orbis remaneret. Ita ut
de motu octavae sphaerae se habet, quomodo prisci
mathematici ob nimiam nimis tarditatem nobis ad
plenum tradere non potuerunt: sed vestigia
eorum sequenda sunt, inuestigare cum volentibus
et eorum ^{observationibus} ~~visitationibus~~: tanquam testamento
relictis in hereditatem. Quod si suis aliquis

putaret illis non videndum, in hoc articulo hinc
clausa est iam huius artis, et ante ostium ve-
niant resstantium summa de motu octavo
sphaera somnabit, et merito ut pote, qui per illo-
rum calumniam existimaverit suo hallucina-
tioni subsonendum. Constat tamen illos sum-
ma diligentia et solerti inquisitio illa omnia observasse,
qui multa in perclara immota et admirationis
digna nobis reliquerunt. Quamobrem persuadere
mihi haudquaquam possim in recipiendis stellis
vum locis nos errasse, vel in quarta vel quinta,
sunt etiam sexta parte iunius gradus, de quo auctor
existimat, de quo postea habebis p.
Illud quoque pertrahendum non est, in omni motu
sphaerae cui diversitas inest, totam revolutio-
nem autem omnia desiderari, in qua intelligatur
omnes motus adparantis differentias pertransi-
nisse, diversitas enim adparens in motu est,
quae impedit, ut per partes tota revolutio et regu-
laris motus motiri non possit. Sed sicut in

5

inquisitione cursus lunaris Ptolomæus et ante nim. ff:
parchus Rhodius magna ingenij sagacitate considerarunt:
oportet esse quatuor momenta in revolutione diurnæ sitatis
opposita sibi invicem p̄ diametros, ut puta extrema veloci-
tatis et tarditatis ac utrobique p̄ transversum amborum
æqualitatem mediantium, quadrifariam sicut in
circulū, fieri ut in primo quadrante velociſſimus
decreſcat motus, in altero diminuat̄ motus, ac
rurſum creſcat tardiſſimus in 3to quadrante
æqualis in quarto. Quia industria fieri poterunt
q̄ observatis in partibus lune motibus, in quâ circuli
p̄ſione quolibet tempore uniteretur, ac proinde
eum ſimilis motus rediret, intellexerunt iam factam
inequalitatis circumſionem. Eundem hoc latius
Magnæ constructionis libr. 4 Ptol: explicavit.
Quod ut in inquisitione motus orbium ſphære erat
observandum. Sed nimis vix ut dixi tarditas
quæ in annorum millibus nondum in ſe reuulſus,
inequalitatis motus, ſatis conſtat, Non ſunt id
ſtatim abſolvare quæ multis hominum ætates

excedit. Possibile tamen est coniectura rationabili ad
id pueniri posse, adiutos etiam nim aliq: observationi-
bus post Ptolomæum aduictis, q̄ in rardum congru-
erint rationem. Nam quæ determinata sunt in
finitam rationem habere non possunt. Quomodo
dum si p̄ tria p̄mita non secundum lineam rectam
data, circumferentia dicatur, non licet a ham super
indicare, q̄ maior vel minor fuerit prius trans-
missa. Sed de his alias, ut revertar ad id unde
digressus sum. p̄

Utendum igitur nobis nunc est, an recte se habeat
quod dicitur, non errantia sidera CCCC annis
Ptolomæum annis equali solummodo motu fuisse
mutata. Porro in uerborum significatione falla-
mur, equalium accipio motum, quom ut medio t̄m
dicere solemus, q̄ sit uel tardissimum ut comita-
tissimum medium. Ne circumueniat nos: quod
in corollario primæ septimæ propositionis dicit:
Tardiorum esse motum fixorum siderum. Ubi
p̄mites suam hypothese equalium ponit: ætherium

6

inlociorem, perinde ac si nunquam futurus sic tardior.
In quibus haud scio: an sibi ipsi constet, multo tar-
diorem postea adducens. Adsumit autem aequalita-
tis argumentum ex uniformitate qua fixa sidera
brevissimae a primis stellarum fixarum observationibus
Aristarcho ut Timachae usque ad Ptolemaeum
ac per aequalia temporum intervalla, ut puta per
singulos annorum centenarios singulos proximae
gradus pertransierunt. Ut apud Ptolemaeum
libris adparat repositum ab auctore propositione 7.
Sed sic brevis Mathematicus existens, non amical-
iterit quod nulla tamen re potest: Ut circa
momenta aequalitatis, hoc est sublimis arcuum
eclipticae Decime sphaerae et tropidationis,
ut ille vocat, uniformior adpareat stellarum
motus quam alicubi, quando contrarium minus fugi-
nasse sit: ut tunc maxime varius adparat,
minime vero quando velocissimus vel tardissimus
est motus adparans. Quid vel a sua ipsius hypo-
thesi et constructione debebat animadvertere

et tabulis exinde contentis, p[er]sertim ultimo Canone,
quom ad resolutionem totius inaequalitatis sunt exp[re]ssio-
nis exemplificavit, Ubi a duobus annis ante nati-
uitatem Christi, idem pondus supputationum in
primo annorum centenario reperitur motus asperus
scrupulorum primorum 49 duntaxat unius gradus.
In altero centenario scrupula prima 57. Deinde
ab ipsa natiuitate Christi p[er] primum annorum
centenarium transmutatae fuerunt 57 gradus
ut decima fore parte unius. In secundo gradus
est quarta fore, ut paulo minus sextante unius
gradus si inuicem excedant motus subaequalibus
temporum spacis. Quod si coniungas duorum
annorum utrobique motum: deficiet in primo inter-
uallo a duobus gradibus plus quam quinta pars uni-
us. In idem autem superaddet prope unius quatuor-
tenu, siq[ue] rursus sub aequalibus temporibus excedat
motus sequens pondus in dimidio gradu et
parte quintadecima fore. Cum autem ante simo-
quoq[ue] anno singulos p[er]tran-isse gradus stellas fixas

Phloemae videmus debuisse. Contrario vero
 non videmus longi adsumptorum a se circumtorum
 in utroque motu octavae sphaerae contingit
 ut in CCC annis unius sit utriusque differ-
 rentia in motu apparente reperiat. Quomodo
 modum videre licet ab annis Christi 600 usque
 ad 1000 in eodem canone. Similiter et in
 tardissimo, ut a 2060 annis in subsecutus
 400. Et ratio diversitatis est, quia ut dictum est
 superius in uno hemicyclio tropicationis: si sum-
 ma ut tarditate ad summam utroque motu
 semper aliquid motu apparenti, ac in altero semper
 ubi, qui a summa utroque motu ad tarditatem con-
 tinue decrevit motus, qui ante creverat,
 fit summa incrementatio et diminutio in
 punctis aequalitatis in diametro oppositis: admo-
 ut in motu apparente, non sit reperire motus
 aequales, in duobus continuis temporum spacijs,
 qui alter alteri maior fiat aut minor:

ni si

nisi circa velocitatis et tarditatis extremitates: ubi
quantant alicuiusmodi aequalis circumferentiae per
transiunt, temporis aequalitate: atque incipientes
vel desinentes, augeri vel minui, mutua tunc
sibi compensatione corequant. Nulla vero ratione
comenit, ut diu fuisse motum, eum qui in
400 annis ante Ptolemaeum, sed tardissimum
potius: cum etiam non videam cur alium diu
minimus tardiozem, de quo nullam coniectu-
ram hactenus habere potuimus: cum ante Ti-
mocharem nulla stellarum fixarum annotatio
facta sit: quae ad nos usque peruenisset, sed neque
ad Ptolemaeum. Cuius nebrisissimus etiam
nobis iam praeteritae consequens est in albero a
Ptolemaeo, semicirculo iam nos esse, in quo etiam
minuitur motus, cuius etiam non modica pars
praeterierit
Itaque mirum videri non debet, quod non potuerit
vel hisce suis assumptionibus propius acco-

Aere

De re ad ea q̄ sunt ab antiquis annotata: p̄u
 tuentq̄ illos errasse in quarta vel quinta
 parte unius gradus, sine etiam nona dividia
 et amplius, cum tamen in nulla parte Ptole
 mæus maiorem videtur adhibuisse diligentiam,
 quam ut nobis non errantium stellarum mo
 tum sine vitio traderet: attendimus quod non
 nisi in modica eius particula id sibi fuisset
 concessum: quæ uniuersum illum circum hunc
 circumscriptus esset: ubi error quantum libet
 insensibilis intrinsecus in tota illa vastitate
 insignis poterat euenire: Idemq̄ Timochori
 Alexandrino Aristarchum adiuuasse in me
 roretaneum, et Menelao Romano Arzyp
 pam Bythinum, ut sic etiam in tanta lon
 gum distantia, illis consuetibus, certissi
 ma habent et indubitata testimonia, quo
 minus credibile sit nos vel Ptolemaum in
 tanto errasse, qui multa alia et difficilia

ad extremum, ut aiunt, unquam dephindere poterunt.
Nullo demum loco ineptior est quam
in XXI propositione, et p^{er} s^{er}tim corollario
eiusdem. Dum opus hoc suum commendare non
lms taxat Timocharum, circa duas stellas: ut
p^{er}ta Arctam M^{ag} et eam que est tri bus in
fronte Scorpj formatior est, quod supputatio sua
in illa deficiat, in hac autem abundet, ubi
nimis puerilibus hallucinatur. Cum enim sic nam
dum utriusq^{ue} stelle distantia inter Timocharum
et Ptolomaeum consideratur, nemp^{er} grad.
4¹/₃ sub aequali fere temporis differentia.
Atq^{ue} numerus supputationis illius prinde idem
proxime: nihilo tamen magis advertit:
q^{ue} grad. 4 scrup: 7 addita loco stelle, quam
superit Timochares in 2 grad: 0, merito
non possunt supplere 6 grad: et scrup: 20
0, ubi Ptolomaeus ipsam invenit, et est con
verso, idem numerus elevatur ex 26 grad:
et 40 scrupulis. ariste idm Ptolomaeum

9
usq. ad grad. $22\frac{1}{3}$ radice, ut par est, non p^o,
tunc, sed residet in 22 grad: et sup: 32.
Ita existimabat ille de se esse rationem, quanto
hic abundaret, tanquam in observationibus hoc
inisset diversitas, vel quasi ex Athanis in
Thebas, ut a Thebis in Athanas radice via non
sit. Alioq. si utrobq. vel addidisset vel subduxisset
numorum, ut paritas rationis postulabat,
invenisset utrumq. eodem modo se habere.
Atque etiam quod vera non erant in Timocharem
et Ptolemeum anni 443 sed
432 solum, ut a principio Inctarum.
Proinde breviori tempore minorem esse nu-
merum oportet, et non solum in sup: 13 sed
in triente unius gradus ab observato solhar-
um motu desidabit. Ita errorem hunc
suum imposuit Timochari iuxta eundem
Ptolemeo. At dum existimat illorum
annotationibus non fidendum: quid a timo

restat, quam ut suis quoque observationibus meis
meo credatur p
Et hoc de in longitudinem motu octavae sphaerae:
e' quibus etiam facile potest intelligi, quid de
motu quoque declinationis existimandum sit:
involuit enim ipsum duabus, ut ait, brevidationi-
bus instruendo mundum hanc supra primam:
sed dissipato ipso iam fundamento: nec est ut
super edificata corruant infirmae sunt, ac
minis suo inuicem roborantia. Quid demum
ipso de motu non errantium stellarum sphaerae
sentiam, quoniam a his loco destinata sunt,
sup' flumem putantur et impertinens hic unum
plus immorari, cum satis sit, si modo
desiderio tuo satis fecerim: ut meam, quod a
me exiges, de isto opusculo habnat subscriptionem.
Valuat V' tua faustissimi. Ex Varmia
iij Junij, anno M D XXIII p

Ex primis post auctographor
libris 30 Martij 1575

Nice Coppornit

REVERENDO DOMINO BERNHARDO Vapowski Cantori et Cantu Ecclesie Cracoviensis & S. R. Majestatis Poloniae Secretario Nuncios Copernicus.

Uti pridem ad me mitteres, optime mi Bernharde Ioannis Werne-
ri Nymenbergen editam de motu octavae sphaerae opusculum, quod a
multis laudari dicebas petijt ex me V. tua, ut ei mea quoque senten-
tiam de illo significarem. Quod certe tanto libentius fecissem quoniam
honestius & reuera a me quoque commendari potuisset, nisi quod Studia
Humanis & conatu laudem: & quod admonuit Aristoteles, No solum
iis qui bene locati sunt gratificandum esse philosophis sed etiam ad recte
locatis. Quando quidem non solum sapienter contulit, etiam deinde notasse
viam rectam sequi volentibus. Cu ferim ad modicum vnius esse respectu
confertis partem, quia & impudenter ingerit et suavia potius agere vel-
le & potestatem. Proinde etiam vercor ac mihi succenscat aliquis, si ali-
um reprehendam, quam diu ipse non profero nichil. Itaque volebam illa
ut sunt, dimittere curam aliorum atque sic V. tua ut meam meam acciperet
mi summa respectu misse. Verum cum amandauerit, aliud se morde-
re & cavere quocumque, aliud castigare, & reorare errantem quemadmo-
dum vias in laudare aliud est & adulari & agere parasitum, non in re,
nisi cum desiderio suo agere non deberem, cum quod semper verum studio
& diligenter qua praecipue polles derogare viderer. Ne proinde non
etiam temere viderer reprehendere hanc conabor & apertissime ostendere
mi quod ille de motu sphaerae fixarum stellarum errantem non committat.
cuius traditio quod forsitan ad certitudinem eius rei capienda ratione ad
partem etiam conducet. Primum igitur fecit cum suspensio temporum
quod existimaverit hanc secundum d. Statonij Lij, quo C. Ptolemaeus
obtinata a se fixa sidera in ordine constituit, fuisse a Naxini,
fate existit hanc Antedimo quinquagesimo cal fuerit secundum
veri

Non bene dicitur
liber quod Galileo
fuit verus & errantibus
Nam sic habet quod
conferat rectitudinem
per illas dicitur me
locus. Progre in
Dialog. con. com.

263 130
323
139

T. error, in
supputationibus regis.
Annus 11 Antonianus
1517, non fuit annus a
Christo 1510. sed 1519.

Veritatem hinc CXXXIX. Ptolemaeus n. libro III Magnae constro-
 ctiois cap: 1. Observatum Antonini Regni nocturnum ab Alexandri
 Magni morte Anno 459 ante fuisse Antonini anno tertio. Remov-
 te vero Alexandri, ad Christi natiuitate numerantur anni pariter
 CCCXXIII & CXXX dies. Nam à principio Regni Nabonassar
 ad Christi natiuitate supputantur annos pariter DCCXLVII & dies
 CXXX. de quo non video dubitari neque autore hinc ut apparet
 propositione 22 nisi quod additur dies unus sedna canonos Al-
 phonsios, id est ideo quod Ptolemaeus incipit à meridie primae di-
 ci, primi mensis Thot apud Aegyptios, Annus Nabonassaris
 & Alexandri Magni. Alphonsios autem à meridie ultimi diei
 anni praecedentis quemadmodum nos à meridie ultimi diei anni
 praecedentis quemadmodum nos à meridie ultimi diei mensis decem-
 bris hinc Christi supputamus. Nabonassar autem ad excessum
 Alexandri Magni Ptolemaeus eodem lib. Cap: 8 numerat annos
 CCCXXIII cui adsupulat Conserimus, de die Natali ad
 Q. Caelium scribens, Autoritate M. Varronis reliquimus
 ergo ex hinc DCCXLVII & CXXX diebus CCCXXIII
 anni & CXXX dies videlicet ab Alexandri morte ad Christi na-
 timitate, atque hinc ad Ptolemaei observationem iam dictam anni
 pariter CXXXIX & dies CCCIII. Ergo observatum à Pto-
 lemaeo aeginoctium hoc contummi constat fuisse à Natiuitate
 Christi Anno pariter CXL nona die mensis Alhijr. Roma,
 non vero Anno CXXX die XXV Septembris Antonini ter-
 tii. Hinc idem Ptolemaeus lib. V Magnae Constroctionis
 Cap: III in observatione Dis & I Anno II Antonini suppu-
 tat annos Nabonassaris DCCXXXV & 203 dies
 fuisse ergo à Christi Natiuitate anni transacti pa-
 riter

Supputatio

Interim lib. III
cap. 21.

Non per die Calendar
inter menses in
diebus ut per die cum
condens menses annos
diebus
Ept. lib. 3. cap. 21.

Dies
 747 130 h. Nab. ad
 424 0 h. Nab. ad
 324 h. Alex. ad
 Vnde Epiphanius lib. 3
 cap. 21.

885 207
 747 130
 138 77

ritos 138 & 730 dies. Exinde post dies 14, nempe Lhermanti
 Nono, quo Ptolemaeus Leonis Basiliden observavit, erat a nati-
 vitate Christi Romanorum annis 139. 22 dies Februarij. Atq[ue]
 hic Antonini annus secundus, quem putat autor esse 150 fuisse
 fecellit ipse supra XI annos. Ad hoc aut si quis dubi-
 tet & his no[ta]s utentes capiat etiam huius rei capere ex peni-
 mentali, meminisse debet, tempus esse numerum sine mensura
 motus celi secundum prius & posterius. Hinc etenim anni nu-
 meri, dies & hora nobis constant. mensura aut & mensura viae si
 se habent, relativa sunt n. Lorrò Canonos Ptolemaei em-
 essent à se observatis exerecentur conditi credibile no[n] est
 errore aliquo ab his sensu perceptibile esse vel discrepantia
 eos continere, quo minus suis principijs quibus incumbunt
 do congruerent. Quia cal ita sunt, si lura Cis & Ultra
 Basiliden organo Astrolabio n[on] n[on] a Ptolemaeo anno
 secundo Antonini q[ui] dieb[us] Lhermanti mensis, s. horis & dimi-
 dia à meridie transiret eis per tabulas ipsas in quibus
 numeret, non inveniret ea post annos Christi 149: sed post
 annos 138, 88 dies, & horas $5\frac{1}{2}$ qui sunt Nabonassar
 885 annj, dies 218 & hora $5\frac{1}{2}$. Ita sa error iste mani-
 festus est, qui illius in quibus de nota octavae sphaerae
 plerumq[ue] in fecit. Vbi tempore facit mentionem.

Et fontem de primo Errori.

Alius error est non minor precedenti in ep[isto]la eius Hippo., Et p[ro]p. VI
 ubi, in qua existimat cccc annis ante Ptolemaeum aequali
 fontem modo nota no[n] Errantia Sydera fuisse mutata: quae
 in

156 669
 323 170
 079 251

Ad huc ex
 recedat

Hypothesis Werneri de quatuor
 erroribus & capitulis antonomasia

Philo...
 In theologia aliis
 prout...
 prout...
 app...
 rem...
 app...
 app...
 app...

Ordo...
 dicitur...
 dicitur...
 dicitur...
 dicitur...
 dicitur...

Ut apertius, quae inferius dixerunt magis quae perspicua fiant am...
 maduerit dicitur. Sententia stellarum esse ex corpore suo quae...
 cognoscuntur a nobis quae secundum naturam. Quomodo admodum. Verbi gratia:
 prius natura non videtur esse terra planetas quae fixa sidera. Di...
 mudi quod sequitur, ut minus vibrantes apparent. Nobis est contrario
 Antea visi sunt non scintillae, et exinde cognoscuntur pro pinguires esse
 terra. Ita pariformiter prius descriptum est a nobis in equalis videtur
 Stellarum motus postea Epicyclos esse, Erratos autem circulos quod
 ita ferantur ratio a ratione. Atque ideo datur id esse velina quod o...
 sustinetur prius illos prius prius lura Stellarum sustinetur fore...
 ad notari cum tempore intervallo, et ea tamen motu dicitur hanc quae...
 dom (in infinita quae de motu Coeli remaneret) ratione aliqua
 de eis certam permutari, quam tunc visi sunt invenisse quae...
 deus visis quae quibus Stellarum motus a dispositione quaedam...
 niret. Ita etiam de Motu octavae sphaerae si habet quae prius
 mathematica obmittit eius conditionem nobis ad plerumque...
 non potuerit: sed ut vixit comp... da sunt in...
 volentibus et comp... derationibus. tamen...
 reddi. Quod si sicut aliquis putaverit illis non concedendum in
 hoc: hinc certe clausa est ianua hinc...
 cubens agrotantia somnia de motu 8^{ta} sphaera somniabit
 et merito ut potest quae quae illorum calumnia existimaverit sua...
 in... subnemin... Constat autem illos summa diligentia
 et solerti ingenio illa omnia observasse quae multa et per...
 menta et admiratione digna nobis reliquerunt. Quomodo per...
 suaderi mihi haud quaquam possit in...
 errasse, vel in quarta vel quinta, sine etiam sexta parte...
 gaudy

gradus, ut hic Sutor existimat de quo supra latius.

ILLUD quoque praetermodum notandum est in omni motu sive recto, cui diversitas inest, totam revolutionem ante oia desiderari, in qua intelligatur omnes motus apparentes differentias pertransiisse. Si autem sitas non apparet in motu est quod impedit ut per totam tota revolutio & aequalitas motus metiri non possit. Sed sicut in Inquisitione motus Lemnis et Solis et ante eum Stellaribus quibus magna ingenij sagacitate consideraverunt. Oportet esse et munita in revolutione diversitatis opposita sibi per diametros ut puta ex brevitate velocitatis ac tarditatis, ac utroque per transversum ambus aequalitatem medietatem quadrifariam scilicet Criculi, sitque in tri^o quadrante velocissimus de crestat motus: in altero diminiatur Medius: ac rursus crestat tardissimus in tertio quadrante, signa, hic in quarto. Quae industria sicut poterunt observari in stellis, et hisque de motibus, in qua Criculi portione quolibet tempore vertere, tunc: ac proinde cum similibus motibus redy sit intellectus erunt in facta Inaequalitate Criculione, quemadmodum hoc latius Ptolemaeus lib. 4 Magna Constanti: exponunt. Quod etiam in Inquisitione Motus octavae sphaerae erat observandum: sed nimia eius ut dixi tarditas (qua in omnibus millibus annis in se renescit Inaequalitatis motus satis constat,) non sinit id statim absolvi, quae multas hominum aetates excedit, possibile est formam curvatura Rationabili ad id perveniri posse adiutos cunctis Aignis. Observationem, ut fuit Ptolemaeus a domibus, quae in eandem congruerint rati, ondo. Quae quae determinata sunt in finita ratione haberi non possunt. Iam si per eam sicut non secundum lineam rectam

Cap: fol. 89
Motus aequalis est motus
eo eorum ut. hinc
munitis que magis
sunt ad in aequali
tate differentij et
peratus

quod ad motus

data

posita,
 Data Circumferentia ducatur non licet aliam superinducere quoniam
 ior vel minor fuerit prius transmissa. Sed de his aliis, ut recte
 fer ad id unde digressus sum. Videndum est nobis omne est. An
 recte si habeat quod dicitur antea. Non circumferentia sidera CCC
 ante Ptolemy ad omnia aequali solimmodo motu fuisse fuisse
 mutata. Porro ne Verborum significationem fallamur: Regra-
 tem acrius motu que & medicore dicitur solems, qui sit in,
 ter tardissima & cunctatissima Medius. Ne circumveniat nos
 quod in Corollario primo septima propositionis dicit, Tardiorum
 esse motu fixorum siderum, ubi scias sua Hypotesin Regula
 ferit, aequali vel iorem: penitende ac si minus fuerit sit
 tardior. In quibus resio an sibi ipse constat, Multo tardi-
 ore postea adducens. Affinitate aut Regnati tatis congruentia
 & uniformitate, qua fixa sidera commiseri a hinc stel-
 long fixas observationibus. Aristarcho & Timochare usque
 ad Ptolemy ac per aequalia tempora intermilla, ut puden-
 ter singulos Annorum Centenarios singulis proximis gradibus per-
 transierunt. Et apud Ptolemy satis apparet, repeti-
 tum ab antea prop: 7. Sed hic tenet Mathematicus
 existens non advenit quod nullatenus esse potest, ut circa Mo-
 menta aequalitatis, hoc est, secundum Circulorum Elliptica
 decima sparsa & inspidationis, ut ille vocat, Uniformior
 apparet Stellarum motus quod alibi, quoniam contrarium eius sequi
 accessit sit, ut tunc maxime variis apparet, Minime
 vero quoniam vicinissimus vel tardissimus est motus apparet
 Quod uti est sua ipsius Hypotesis et Confirmationi debebat a-
 mirat

Ptolemy ut fuit an
 hinc m. m. m. m. m.
 n. n. n. n. n. n. n.

Hinc m. m. m. m. m.
 n. n. n. n. n. n. n.

Hinc m. m. m. m. m.
 n. n. n. n. n. n. n.

in adnertori & tabulis in di antexis q̄ scilicet Ultimo Canonē
 quem ad resolutionē totius magnitudinis sine Trepidationis
 exemplificavit. Ubi à ducentis Annis ante Nativitatem
 Christi s̄m̄ precedenti supputator in primo anno Centenario re,
 pentur motus affertur scrupulorū primorū q̄q̄ dimittit om̄is
 gradus in altero Centenario scrupula prima 57. Delatū ab
 ipse Nativitate Christi per primū Annorū Centenariū transm̄,
 tate fuisse stella grad. 1. & decima ferē parte om̄is,
 In secundo, grad. 1. & quarta ferē ut paulū minus sex,
 tate om̄is gradus s̄i minima excedant. Motus sub aqua,
 h̄b. temporū spaijs. Quod si coniungas ducentos annos
 utrobique motū, deficit in primo intervallo à duobus gradib.
 plus q̄ quinta pars om̄is. In secundo autē super addit pro,
 prope om̄is gradiente. Sic q̄ om̄is sub aqua h̄b. Temporis.
 excedit motus sequens precedentē in dimidio gradu & parte
 quinta decima ferē, cum ante Centesimo quoq̄ anno sui,
 gales pertransisset gradus stellas fixas Ptolimaeo credens
 detulisset. **I**n contrario vero eadem lege adsumptus
 à se circulus in velocissimo motu octavo septimo contingit
 ut in CCC annis vix om̄is scrupuli differentia in motu
 affertur et reperiat, qm̄ videri licet ab Annis Christi 600
 usq̄ ad 1000 in eodem Canonē. Similiter & in ferē disto
 ut à 2060 Annis in subsequētes 400. Et ratio diversitatis
 est qm̄ ut dictū est superioris in uno semicycli
 Trepidationis à summa v̄z tarditati ad summa velo
 ci

Legi lege vel rigide Citatem accersit semper ehydrid motu apparenti. ac in altero
 de aequalitate in Latin, **Semicirculo** qui a summa velocitate ad tarditatem continuo
 In motu apparenti et in **diorsit** motus qui contra accerret, sit qd summa angmen,
 diu sine aequalitate in **tate** & diminutio in summa aequalitate diametro opposita,
 de demonstrat floris **facto** ut in motu apparente non sit respectu motus aequalis in
 et hinc
 In po. d. a. p. q. sine **duobus** continuis temporibus sparijs aequalibus. quod inest alterat.,
 aequalitate circa a. p. q. **feri** maior fiat aut minor, nisi circa velocitatis & tardita,
 In cessante diminutio in **extremis**, ubi dicitur ut ultra citro qd aequalis Cir.,
 a. p. q. angmen. in **composita** personarum. Temporis aequalitate, atq; in
 in. t. m. m. m. m. m. **entes** et disjunctas argeri vel minus contra tunc sese
 hinc m. m. m. m. m. **compensatione** cognomib.

Nulla ergo ratione comerit, sicut fuisse motu cui in
400 Annis ante **Ptolemaem**, sed tardissimum fuisse, cum eni,
 am non videtur esse **Alin** diminuentis tardiorum, de quo
 nullam comitum habere habemus testimonia. Cum ante
transiit, nulla **stellae** fixae adno tota facta sit q
 ad nos usq; pervenisset, sed neq; ad **Ptolemaem**. Cum q; ve.,
longissimam etiam motu iam **perierit** consequens e in altero
 a **Ptole:** semicirculo ea no esse in quo diminuitur motus cui
 etiam no modica pars **perierit**. Itaq; mirum videri ne di,
 bit, quod no poterit hinc suis **assumptio**ib. propius acci,
 dere ad ea quae sunt ab antiquis **annotata**, putaveritq;
 eos **errasse** in quarta vel quinta parte. Unus gradus sine
 etiam no dimidia et amplius, cum tamen nulla parte **Ptole.**
 mens **maiori** adhibuisse diligentia, quae est nobis no **erron.**
 hinc **stellae** motu sine vitio **traderet**. Attendens quod
 non

Conclupio contra pto:
 vi. et 13 Werneri

In summa a pro
 noni cos. de servatione
 quod nos habemus a
 Tunc quidam qui cum
 nob 70 post abx:
 vixit

non nisi in medua eius particula id sibi fuisse concessu, qua
 vniuersal illud erigenda coniectura esset, ubi error quantumlibet
 licet insensibilis interueniens in tota illa castitati insignis mini-
 mum poterat enervare. Ideoque Timochari Alexandri Strabonem
 eorum admississe videtur auctorem, & punctas Romano St.
 gressu Byssiniam, ut sic etiam in tanta locorum distantia illi
 sententibus ceratissima haberet, & indubitata testimonia: quo
 minus credibile sit eos vel Ptolemy in tanto errore, qui omnia
 ta ab ea etiam difficultiora ad extremum (ut aiunt) vngue
 deprehendendi potuerunt. Nullo demum loco in opibus est
 Quinqueagesima Stella proposita: & Tertium Corollario eiusdem
 dum opus hoc, in auctore dicitur volens taxat Timochari
 ea duas stellas: ut puta Strabonem Virginis, & eam quae ex tribus
 in fronte Scorpionis borealis est, quod suspensio sua in illa
 deficiat in hac aut abundet, ubi, nimis breuiter Galloni-
 nate. Omnia n. sic eadem utriusque stellas distantia inter Ti-
 mochari & Ptolemy consideratay nempe gradus $4\frac{1}{2}$ sub
 aequali fore temporis differentia, atque Numerus subtractionis
 illius secunde idem proximum nihil tamen magis aduenit
 quod gra: 4 Semp: 7 addita loco stellas qua reperit Ti-
 mochari in 2 grad. in mento ne possit suppleve 6
 gr: & Semp. 20 uny. Vbi Ptolemy ipsam invenit & e con-
 verso. Idem Numerus elenatae & 26 gr. & 40 Sempulis
 Strabonem secum Ptolemy ad gra: $22\frac{1}{3}$ redire ut fore
 est no potuit: sed residet in 22 gr. 32 Semp: Itaque

III resp. Genio

Timochari
Stella
mulo

Simabat illis de falsis calculis, quoniam hic abmisset, tam
 in observationibus. Sicut in eisdem diversitas, vel quasi ex R.
 Heris in Thebas, & Thebis in Athenas eadem via non sit
 Atho qui si vobisq; vel addidisset. vel subdidisset Timotheo
 ut paritas rationis postulabat, in remissa Timotheo eodem non
 sese haberi. Adde etiam quod necesse non erant inter
 Timotheum & Ptolemaem Annis 443 sed 432 solim, ut à
 principio decesserim, moxinde breviori tempore minore esse
 numerum operit, & non solum in Secus: 13 Sed in Triente
 vnius gradus ab observato Stellae motu diffidit. Ita et
 rone sine omni impulsu Timotheo vix exadentis Polimo.
 Et cum existimant illorum Annotationibus non fiderent, et
 Tabula restat, et alii sunt quos observationibus minus cre-
 dit. Et Sicut de motu octavae Spere in longitudine
 quid de motu quos declinationis existimant sic in nobis
 n. ipsa drab. ut ait, Tripartitionibus in partendo Sicut,
 In hanc supra prima sed dissipato ipso iam fundamenta
 utasse est ut sup. adificata corrumpunt, in firmas sunt, ac
 minus sibi invicem coherere.
 Quod deinde ipse de motu non errantem Stellae Spere sententia
 quoniam alio loco distincta se superflua putant, & misce-
 rentur his amplius immorari, cum satis sit, si modo de fide-
 rio non satis fecerim, ut mihi quod à me exigebat de
 isto opusculo habeat sententiam. Valeat V. tra. fons
 sine. Ex Varmia 3. Junij Anno 1524
 Nicolaus Copernicus.

Epistola Copernici contra Wernerum.

Reverendo Domino Bernardo Vapuskij Cantori & Canonico
Ecclesie Cracoviensis & S. R. Majestatis Polonia
secretario, Nicolaus Copernicus.

Ms. Haec epistola
adhuc erat ad
opus Copernici de
Revolutionibus
Corollarium

Cum pridem ad me mitteres optime Bernharde Johannis Weneri Nurembergensis
editionem de motu octavae sphaerae opusculum, quod à multis laudari dicebas, petiit ex me v.
tua, ut ei nostram quae sententiam de illo significarem. Quod certe tanto libentius feci-
sem, quanto honestius et reverentia à me quae commendari potuisset, nisi quod studium hominis
et conatum laudem, et quod admonuit Aristoteles, non solum is, qui bene locuti sunt grati-
ficandum esse philosophis, sed etiam non recte locutis, quandoquidem non parum sepe contulit
etiam devia notatae viam rectam sequi volentibus. Ceterum admodum utilis est reprehensio
confertim parum, quia et impudentis inveni est, Mox non potius agere velle, quam docere. Pro-
inde etiam vereor, ne mihi succenseat aliquis, si alium reprehendam, quando ipse non pro-
fero meliora. Itaque volebam illa ut sunt dimittere cura aliorum atque sic visum, ut libenter
nostra acciperet in summa spem fuisse. Verum cum animadvertam aliud esse mordere,
et laesere quemquam, aliud castigare et revocare errantem, quemadmodum vicissim laudi
re aliud est quam adulari & agere parasitum, non invenio cur desiderio tuo obsequi non de-
berem, aut quod horum rerum studio & diligentia, quae praecipua polles derogare viderer. Et
proinde ne etiam temere videar reprehendere hominem, conabor quam aptissime ostendere
in quibus ille de motu sphaerae fixarum stellarum, erraverit neque conveniat eius tractatio, quod
forsitan ad certiorum eius rei capessendam rationem non parum etiam conducet.

Primum igitur fecellit eum supputatio temporum, quod existimaverit, annum se-
cundum Antonini pij, quo C. Ptolemaeus observata à se fixa sidera in ordinem constituit fu-
isse à nativitate Christi anno centesimo quinquagesimo, cum fuerit secundum veritatem
annis CXXXIX. Ptolemaeus enim lib. III. magae constructionis cap. I. observatum au-
tem aequinoctium ab alexandri magni morte anno 463 ait fuisse Antonini anno tertio,
à morte vero alexandri ad Christi nativitatem numerantur anni pariles (Aegyptii) CCC-
XXIII. & CXXX dies. Nam à principio regni Nabonassar ad Christi nativitatem sup-
putant annos pariles DCCXLVII & dies CXX. De quo non video dubitare neque auctorem
hunc, ut apparet prop. 22. nisi quod additur dies unus secundum canones Alphonsi, id est ideo
quod Ptolemaeus incipit à meridie primi diei (Calends non pridie Cal.) prima mensis Thot ap-
pEgyptius annos nabonassaros & alexandri magni, Alphonsus autem à meridie ultimi diei anni
precedentis, quemadmodum nos à meridie ultimi diei mensis Decembris annis Christi suppu-
tamus. A nabonassaro autem ad excessum alexandri magni ptol. eodem lib. cap. 8. monstrat
annos CCCCXXII. Cui assipulatur Censorinus de die natali ad C. Cornelium scribens, au-
toritate M. Varonis. Reliquantur ergo est annis DCCXLII. & CXXX diebus CCCCXIII
anni & CXXX dies vs ab alexandri morte ad Christi nativitatem, atque hinc ad Ptolemei ob-
servationem jam dictam anni pariles CXXXIX dies CCCIII. Ergo observationem à Ptolemaeo
a equinoctium hoc autumni constat fuisse à nativitate domini annorum parilium CXL no-
na die mensis Athyr, Romanorum vero annorum CXXX (de est) die xxv septembris An-
tonini tertio.

Rursus idem Ptolemaeus lib. V. magae constructionis cap. III in observatione O

Alphonsus
Copernicus 1616
in Revolutionibus
appellandas quae
in Vat.

& Anno secundo Antonini supputat annos Nabonassariorum DCCCLXXXV & 203 dies. Fuisse ergo à Christi nativitate anni transacti pariter 138 & 73 dies. Exinde post dies 14 nempe pharmiti nono, pto Ptolemeus & Basiliscum observavit erat à nativitate Christi Romano rum anno 139. 22 dies februarii. Atq; hic Antonini foris secundus (Antea de tanto egit) quem pteat auctor iste 150 fuisse. Refellit igitur ipsum supra XI annos.

Adhuc autem si quis dubitet & his non contentus cupiat etiam huius rei capere experimentum, meminisse debet, tempus esse numerum sive mensuram motus celi secundum prius et posterius. Hinc etenim anni mensis, dies et hore nobis constant. Mensura autem & mensuram vicissim se habent, relativa sunt enim. Porro Canones Ptolemei eum essent adhuc ex recentioribus observationibus conditi, credibile non est, eorum aliquem ab his sensu perceptibilem vel discrepantiam eos continere, quo minus suis principijs, quibus incumbunt, non congruerent. Quia cum ita sint, si loca O & S circa Basiliscum organum astronomicum inventa à Ptolemeo anno secundo Antonini 9 diebus pharmiti mensis 5 horis & dimidia à meridie transactis per tabulas istas inquirendo numeret, non inveniet ea post annos Christi 149. Sed post 138 annos 88 dies & hore $5\frac{1}{2}$ q sunt Nabonassori 885 anni dies 218 & hore $5\frac{1}{2}$. Ita jam error iste manifestus est, qui illius inquisitionem de motu octavae sphaerae plerumq; infecit, ubi temporum facit mentionem.

Alius error non minor precedente est in ipsa eius hypothese, in qua existimat CCC annis ante Ptolemeum aequali tantummodo motu non errantia sidera fuisse mutata, quae, ut apertius q inferius dicentur magis perspicua fiant, animadvertenda pnto.

Scientiam stellarum esse eorum numero quae praepere cognoscuntur à nobis, quam secundum naturam. Quemadmodum verbi gratia prius natura novit viciniores esse terrae planetas quam fixa sidera, deinde quod sequitur, ut minus vibrantes appareant. Nobis è contrario, Antea visi sunt non scintillare & exinde comitum propinquiores esse terrae, ita periformiter prius demeritum est à nobis inaequales videri stellarum motus, postea epicyclos esse, eccentricos, aliosve circulos, quibus ita frantur, ratiocinamur. Atq; ideo dictum id esse velim, quod oportuerit prius illos philosophos prius loca stellarum, instrumentorum artificiositate nota, re cum temporum intervallis, et ea tanquam nominatione quaedam, ne infinita quastio de motu celi remaneret, rationem aliquam de eis certam perinditari, quam tunc visi sunt in venisse, qn consideratis visis stellarum locis astipulatione quadam omnibus converteret. Ita etiam de motu octavae sphaerae se habet, quem prius Mathematici ob nimiam eius tarditatem nobis ad plenum tradere non potuerunt, sed vestigia eorum sequenda sunt investigare eum volentibus & eorum considerationibus tanquam fundamento relicto tolerandum. Quod si sensu inherens putaverit illis non credendum in hoc, certe hinc clausa est janua huius artis, et ante osiam recubans agrotantium somnia de motu octavae sphaerae somnabit, & merito, ut pote qui per illorum calumnam existimaverit sine hallucinatione subvenendum. Constat autem illos summa diligentia & solerti ingenio ita omnia observasse, qui multa & praecleara in ventis & admiratione digna nobis reliquerunt, quomobrem perhibere mihi sanè quaquā potissimum in accipiendis stellarum locis eos errasse, vel in quarta, vel in quinta, sive etiam sexta parte minus gradus, ut hic auctor existimat, de quo postea latius.

Aliud quoq; praetermittendum non est: ut omni motu sidero cui diversitas inest, totam revolutionem ante omnia desiderari, in qua intelligatur omnes motus apparentis diversitas pertransivisse. Diversitas n. apparentis in motu est, q impedit, ut per partes tota revolutio & aequalitas motus metiri non possit. Sed sicut in inquisitione cursus Lunaris Ptolemeus & ante eum Hipparchus & Rhodius magna ingenij sagacitate consideraverunt: Oportere esse quatuor momenta in revolutione diversita

cis, opposita sibi per diametros, ut puta extrema velocitatis & tarditatis, ac utrobique
 per transversum anulum equalitatum medianum, quadrifariam secantia circulum, fit
 ut in primo quadrante velocissimus decreseat motus, in altero diminiatur mediis, ac nihil
 crescat tardissimus in tertio quadrante, equalis in quarto. Quia industria scire poterunt
 ex observatis inspectis hinc motibus, in qua circulo portione quolibet tempore vertetur,
 ac protade cum similibus motus redisset, intellexerunt jam factam in equalitatis circuitio-
 nem, qm hoc latius ptolemæus lib. 4. magna constructione explicavit. quod etiam in
 inscriptione motus octavae sphaera erat observandum. Sed nimia eius ut dixi tarditas,
 q in anteriori milib. nondum in se reversus in equalitatis motus satis constat, non fuit id
 statim absolvere, q multas hominum aetates excedit, possibile est tamen, conjectura ratio-
 nabili ad id perverit posse adiutos etiam nunc aliquibus observationibus post ptolemæum
 additis, que in eadem congruerent rationem. Non quæ determinata sunt, infinitam ra-
 tionem habere non possunt, qn si per tria puncta non secundum lineam rectam (ut tres
 eclipses, tres Acronycha) data circumferentia trahatur, non licet aliam superinducere quæ
 maior vel minor fuerit prius transmissa. Sed de his alias: Ut revertar ad id unde presens
 sum. Videndum igitur nobis nunc est, an recte se habeat, quod dicit auctor, Non errantia si-
 dem CCC ante ptolemæum annis equalissimum motu fuisse mutata. porro ne ver-
 borum significatione fallamur, equalem accipio motum, quem & mediocre dicere solemus
 quod sit inter tardissimum & concitatissimum medius (Arithmetica medietas) Ne circun-
 veniat nos, quod in corollario primo septima propositionis dicit, Tardior em esse motum fixo-
 rum siderum, ubi peres suam hypothese equalitatem ponit, Ceterum velociorem proinde ac si
 nunquam futurus sit tardior. In quibus haud scio an sibi ipsi constet, multo tardior em po-
 stea adducens. Admittit autem equalitatis argumentum ex uniformitate q fixa sidera ten-
 tibus a primis stellarum fixarum observatoribus, Aristarcho & Timochare usq ad ptolemæum,
 ac per equalia temporum intervalle, utpote per singulos annorum centenarios singulos pro-
 xime gradus pertulerunt. Ut apud ptolemæum satis apparet repetitum ab auctore prop. 7.
 Sed hic tantus Mathematicus existens, non advertit quod nullatenus esse potest, ut circa mo-
 menta equalitatis h. e. sectiones trochorum tertia decima sphaera & tropicationis, ut ille
 notat, uniformior appareat stellarum motus quam alibi, in contrarium eius (q necesse sit,
 ut bene maxime variis appareat, minime vero in velocissimis vel tardissimis est motus ap-
 parens. Quod vel e sua ipsius hypothese & constructione debet animadvertere & tabulis
 inde contextis, praesertim ultimo Canone, quem ad revolutionem totius equalitatis sive tropica-
 tionis exemplificavit, ubi a ducentis annis ante nativitatem Christi secundum precedentem
 supputationem in primo annorum centenario reperitur motus apparentis scrip. primorum 49
 quantat unius gradus. In altero centenario scrip. prima 57. Deinde ab ipsa nativitate
 Christi per primum annorum centenarium transmutata fuissent stelle grad. 1. & quarta fere
 ut paulo minus septante unius gradus se invicem excederet motus subequales. temporum
 spaciis. quod si conjungas ducentorum annorum utrobique motum, deficiet in primo intervallo
 a duob. gradib. plus quam quinta pars unius. In secundo autem superaddet prope unius qua-
 drantes, sicut motus sub equalibus temporibus excedet motus sequens precedentem in dimidio
 gradum & parte quinta decima fere, cum antea centesimo quing. anno singulos retransivisse gra-
 dus stellas fixas ptolemæo credens detulisset. E contrario vero eadem lege assumtorum a se
 circularium in velocissimo motu octava sphaera contingit, ut in CCC annis vix unius scrip. li
 differentia in motu apparente reperitur. qm videre licet ab annis Christi 500 usq ad 1000
 in eodem Canone. Similiter & in tardissimo, ut a 2000 annis in subsequentes 400. Et
 ratio diversitatis est, quia ut dictum est superius in uno hemicyclo tropicationis a sum-
 ma vs tarditate ad summam velocitatem accrescit semper aliquis motus apparenti, ac in al-
 tero semicirculo, quia summa velocitate ad tarditatem summam computatus contrario decre-
 scit motus, qui antea creverat, fitq summa incrementatio & diminutio (cosodagazeb)

prob. an si ann do
 gra d. 1. qm fuit

in punctis aequalitatis e diametro oppositis (Sec in O) Adeo ut in motu apparente non
 sit reperire motus aequales in dioribus continuis temporum spacijs equalib. Quorum alter al-
 tero maior sit aut minor, nisi circa veloci-
 tatis & tarditatis extremitates, ubi diuata-
 xat utro citroq. aequales circūferentias per-
 transeunt, temporis aequalitate, atq. incipien-
 tes vel desinentes aequali vel minori mētra
 tione compensatione sese coequant. Nulla ergo ratione conuenit, medium fuisse motum eum,
 qui in 400 annis ante ptolemaem, sed tardissimum potius, cum etiam non uideam, cur ali-
 tum diuinemus tardiozem, de quo nullam coniecturam habere hactenus potuimus, cum ante ti-
 mocharē nulla stellarum fixarum annotatio facta sit, q. ad nos usq. potuisset, sed neq. ad ptolema-
 em (Hoc miserrima astronomicae observationes quas nos habemus incipimus a Timocharē anno 30 p.
 Olympiūm uisat.) Cūq. uelocissimus etiam motus iam praeterierit, consequens est in altero à pto-
 lemae circulo iam nos esse, in quo deminuitur motus, cuius etiam non modica pars praeterierit.
 Itaq. mirum uideri non debet, quod non potuerit hūc suis assumptionib. proinde accedere ad ea, quae
 sunt ab antiquis annotata, potueritq. eos eos uisitare in quarta vel quinta parte unius gradus
 siue etiam non dimidia & amplius, cum tamen in nulla parte ptolemaeus maiorem uidelicet adhibi-
 tisse diligentiam, quam ut nobis non erratum stellarum motum siue vitio traderet, attendens q.
 non nisi modica eius particula, id sibi fuisset concessum, qua in uersum illum circūctum con-
 spectus esset, ubi error quantūlibet insensibilis interueniens in tota illa uastitate insignis in-
 mium poterat euenire. Ideo Timochari Alexandrino Aristarchum adiungere uideatur coetaneum,
 & Menelaō Romano Aegyptium Bibliothecum, ut sic etiam in tanta locorum distantia illic conse-
 titentibus certissima haberet & inuictata testimonia, quae minus credibile sit, eos uel ptolema-
 em in tanto errasse, qui multa alia & difficiliora ad extremum, ut aiunt, linguam deprehendere
 potuerunt. Nullo demum loco ineptior est, q. in 22 prop. & praesertim corollario eiusdem. dūm
 opis hoc suum commendare uolens, taxat Timocharem circa duas stellas, ut pta. fristam uis-
 ptae et eam, qua ex trib. in fronte Scorpii borealior e, q. supputatio sua in illa deficiat, in hac au-
 tem abundet, ubi minus praesertim hallucinatur. Cūm n. sit eadem utriusq. stella distantia inter ti-
 mocharē & ptolemaem consideratam, nempe gradus $4\frac{1}{2}$ sub equali spere temporis disse-
 rentia, atq. numeris supputationis illius proinde idem prope, nihilo tamen magis ad-
 vertit, quod grad. 4 scrip. addita loco stella quam reperit timocharis in secundo grad-
 uo merito non posset supplere 6 q. & scrip. 20 ne ubi ptolemaeus ipsam inuenit & e con-
 uerso. Idem numerus ueracius ex 20 q. & 40 scrip. ab frista secundum ptolemaem usq.
 ad gradum $22\frac{1}{2}$ recte, ut par est non potuit, sed reidebat in 22 q. 32. scri. Ita existit
 matat illic defuisse calculum, quanto hic abundasset, tanquam observationib. hac incidisset
 diuersitas, uel quasi ex athenis in Thebas & à Thebis in siberias eadem uia non sit. Aliq.
 si utrobiz, uel adhibisset uel subduxisset numerum, ut paritas rationis postulabat inuenisset
 utriusq. eodem modo sese habere. fide etiam quod reuera non erant inter timocharem
 & ptolemaem anni 443 sed 432 solum, ut à principio declinari, proinde breviori te-
 pore minorem esse numerum oportet, ut non solum in scrip. 13, sed in triente unius gra-
 dus ab obseruato stellarum motu disidebit. Ita errorem hūc suum imposuit Timochari
 uix euadente ptolemaeo. Et dūm existimat illorum annotationibus non fidendum, quod
 aliud restat, quam ut his quos observationibus minus credatur. Et haec de motu octauae
 spere in longitudinem, quia de motu quos declinationis existimandum sit, in uoluit n.
 ipsum diab. ut ait tregidationibus instruendo secundam hanc supra primam, sed dissipato
 ipso iam fundamento, necesse est ut superedificata corruant in firmas, sicut ac minus sibi
 inuicem coherentia. quia demum ipse de motu non erratum stellarum spere sentiam,
 quoniam alio loco desinata sunt superfluum putari & impertinens sic amplius in memoris,

Cum satis sit, si modo desiderio tuo satisfecerim, ut meam, quod à me exagebas, de isto
opusculo habeas sententiam. Valeat & tua fœlicitas. Ex Varmia 3 Junij 1524.

10

Nicolaus Copernicus.

Erasmus Reinholdus Socius in Acad. Helv. ab 1553 vitam finit hoc
versus, vixit, et quon doctores christa in sum peregi.

Coll. Hjörth. H. III. 144.

Telluræ Astronom. Observatories
Nyssa.

Venerendo Dno Bernhardo Vapontij Cantorj & Canonico
Ecclesie Cracouensis & S. R. Ma^{tes} & Poloniae Secre-
tario Dno & factori suo plurimum obseruando S. P.

um pridem ad me mittentes, optime Bernarde, Jo. Werneri Nurembergensis
editum de motu octauae Sphaerae opusculum quod a multis laudari dicebas, pe-
tuit ex me v. tua, ut ei mea q^{ue}q^{ue} sententia de illo significare. Quod certe
tanto libentius fecisti, quanto horum reuera a me quoq^{ue} laudari potuisset,
nisi q^{ui} iudicium horis & conatum laudem, & quod admonuit Arit^o, non solum
ipsi q^{ui} bene locuti sunt gratificandu^m & philosophis: sed et non recte locuti.
Quod q^{ui} non parum saepe contulit et denica notasse viam rectam sig^{na} volentibus.
Ceteram ad motum viles & reprehensio, confortis parum. cum & impu-
dantis ingenij & morum potius agere velle q^{am} poeta, prouide et vereor
ne mihi faceret alijs, si alium reprehendam quamdiu ipse non offero melio-
ra. Itaq^{ue} volebam illa ut sunt diuinitate cura aliorum atq^{ue} sit ut v. tua
mentem meam acciperet in summa responsu^m fuisse. Vera^m cu^m aia^m daerta^m aliud ee
mordere & lacessere quonq^{ue}, aliam castigare & reuocare errantem. Et
vixim laudare aliud est q^{am} adulari & agere parasitum: non mihi car-
dinalis tuo obsequio non debuerim, quod haru^m tota^m studio & diligentia, q^{ui} si ipse
polles, derogare videtur. Ac prouide ne timere videtur reprehende^{re} hominem,
conator q^{ui} apertissime ostendit in quibus ille in motu Sphaerae nullas fixas
errauerit, magis conueniat eius traditio, q^{ui} forsitan ad certiora q^{ui} res capesen-
dam non parum et conduct.

Primum igitur se illi illud supputat^{ur} tempora q^{ui} ex iⁿtinuerit annu
J^oh^o Antonij Pij Aug. quo et p^{ro}tol^o obseruata a se fixa sidera
in ordine constituit fuisse a Nahu. Chri anno. CL. Cum fuerit
J^oh^o veritate annas. 139. Ptolemeoq^{ue} n. li. 3. mag. const. ca.
. 1. obseruata autumni aq^{ue} 20. tu^m ab Alexandri Magni morte anno. 463.
dit fuisse anno Antonij 3ho. Et morte v^o Alexandri ad Chri na-
turalitate numerante anni pariles. 323. & 330. dies. Nam a principio
Regni Nabonassar ad Chri natalitatem supputant annos pariles
. 747. & dies. 330. Et q^{ui} non video dubitari magis auctoritate hunc, ut appa-
ret pp. 22. nisi q^{ui} additur dies v^oq^{ue} J^oh^o caronis Alfonso. J^oh^o illo
q^{ui} p^{ro}tol. misit a meridie primi diei primi mensis Thoth ap^{ud} Egy-
ptios annos Nabonassar et Alexandri Magni. Alfonso aut

J. error.

Wern. pp. 4

a meridie ultimi anni precedentis, Ita nos a meridie ultimi anni nostri de-
 cembrii annos Christi supputamus. A Nabonassar aut ad regna Alexandri Magni
 ptole. eodem libro cap. 8. numerat annos. 424. pariles, cui adspicitur Censorius
 de die natali ad C. C. scribens auctoritate M. Varronis. Relinquunt ergo ex
 annis. 747. C. 330. diebus. 323. anni C. 330. dies. vs ab Alexandri morte
 ad Christi natiuitate. Atque hinc ad ptolemaei obseruacionem iam dicta anni pariles. 339.
 et dies 303. Ergo obseruata a ptolemaeo agnoscitur hoc autumni constat fuisse
 natiuitate Christi annorum pariliu. 140. 9 die mensis Athir. Romanorum v. annorum
 139. die. 25. Septembris Antonini Pio. Rursum itam ptole. li. 5.
 magna conste. ca. 3. in obscuris O & C anno isto Antonini supputat annos
 Nabonassariorum. 885. et 203. dies. Faisunt ergo a natiuitate Christi anni trans-
 acti pariles. 138. et 73. dies. Exinde post dies. 34. nempe pharum. 9. 9 ptole. et basi-
 lica obseruauit erat a natiuitate Christi 138. annis. 22. d. Feb. atque hinc Anto-
 ninianis. 2. quem pulat auctor iste fuisse. 350. Falsellit ipse seipsum ultra annos
 321. Adhuc aut si quis dubitat et his non contentus cupiat et hinc xvi capite expe-
 riri: nemini se debet tempus et numerum hinc mensura motus caeli scire prius et post-
 rius. Hinc. n. anni, menses, dies et hora notis constant. Mensura aut et mensum vi-
 cissim se habent, relativa sunt. Porro Canones ptolemaei cum essent adhuc. ex-
 ruenter a se obseruatis conditi, credibile non est errore aliquo ex his sensu et experientia
 vel discrepancia continere, quo minus suis principijs quibus inueniunt non congruerent.
 quae cum ista sint: si loca O & C circa Basilicam organici astrolabii inuenta a
 ptolemaeo anno isto Antonini. 9. dieb. pharum mensis. 5. horis et $\frac{1}{2}$ a meridie trans-
 actis et tabulas ipsius inuenerit, non inueniet ea post annos Christi. 349. sed
 post. 138. annos. 88. dies et horas. 5 $\frac{1}{2}$. et sunt Nabonassariorum. 885. anni
 dies. 218. et hora. 5 $\frac{1}{2}$. Ita iam error iste manifestus est, et illius negatione
 de nocte. 8. pharae plerumque inquit ubi tempora sunt mentione.

2. error

Alius error est non minor probatus in ipsa et hypothese in qua exi hinc
 400. annis ante ptole. aequali tantammodo motu non errantia sidera mutata sunt
 et ut aperius et inferius dicuntur magisque speciosa fiant aduersus hanc pulo,
 scientia stellarum coram se quam ex parte cognoscunt a nobis et scire naturam.
 totum verbi gratia prius natura nouit vicinioris et terra plantae et fixa
 sidera: diu et seque ut minus vibrantes apparent. Nobis e contrario antea visi
 sunt plantae non sinitillare et exinde cognita et pingores et terra. Ita pariformiter
 prius obseruata et a nobis inaequales videtur stellarum motus, postea conuicta Ecce-
 hos alios se circulos quibus ita ferantur rocinamur. Atque ita hinc ista velim quod
 oportuerit praesicos illos philosophos primum loca stellarum in instrumentorum artificio
 notare, cum tempore inuenerit, Quae iam manu ditione qua, ut in finis et hinc

de motu

et motu celi remaneret, rari aliqui de ijs cora p cunctari, qm tunc visi sunt nunc nro
 quide conspiciuntur visiq, stellara locus adstipulbe qda oib. conueniret. Ita et de motu s.
 sphaera se ut geom pxiis Mathematicis ob motu eius tarditate nobis ad plenu rate non po-
 tuerant: ad visigia coru sagacida sunt inuestigare cum volentibus & coru conspiciationibus
 tanquam testamento relichis inherendu. Et si ijs suo sensu inherens palauerit illis non conce-
 demus in hoc: certe hinc clausa e iamta huius artis & antea nra reubaris exotantiu motu
 somnia & motu s. sphaera somniabit. & mirito utpata q q illoru calumnia ex ista
 uerit sua hallucino. subueniendu. Cogitat aut illas summa diligentia & solerti ingenio illa oia
 obseruasse q multa & pclaru inuenta & admirde digna nobis reliquerunt. Quod ut q suade mi-
 hanc qda posu in accipiendis stellax locus eos errare vel in gila vel qda vel et motu partu
 vnius gradus, ut auctor existimat, de q ppa latiq.

Illud q, pstruendu non e in oi motu sidereo cui diuersitas inst, tota reuolutione ante
 oia desiderari in q intelligantur ois motus apparentes differentias & r. insuisse. Diuersitas. n.
 apparet in motu e q impedit ut p partu tota reuolutio & agilitas motus mensurari non
 possit. Sic sicut in mssione carus lunaris ptolemae & ante ea Hipparchus Rhodig magna
 ingenij sagacitate conspiciuerunt oportere. q. momenta in reuolutione diuersitatis opposita
 sibi inuicem & diametris, utpata extreme velocitatis & tarditatis, & vtriusq. p transversam
 ambaru aequalitatu ambientiu qdrifaria frantia circuta, fitq. ut in primo q drante vltimis?
 diuersat motu, in altero diminiuatq. medius & vrsu crescat tardissimus in 2do q drante, & gilis
 in quarto. qua industria scire potuerunt ex obseruatis mssionib. & motibus in q circuli
 portione quibet tempore vtriusq. ac p inde cum similis motus redisset intellexerunt iam
 facta magnitudinis circuitionum. Est in hoc latiq. magne constructionis li. q. pto. expli-
 cauit. Et ut in mssione motu s. sphaere erat obseruandu. Sed nimia eius, ut dixi tar-
 ditas qua in annora millibus nona in sese reuersus magnitudinis motus satis constat
 non sint id statim absolueret, qa multas hoim aetates excedit. possibile id e coniectu-
 ra ronabili ad id pueniri posse adiutos charum aliquib. obseruatoib. ptolemae, ad ianctis qm
 eandem congruerent roem. Nam q determinata sunt infinita roem habere non possunt.
 qda ut p tria puncta non snt recta linea posita circa frontia duatq, non licet alia
 sup inducere q maior vel minor fuerit prius transmissa. Sed de his alias: ut reuertar ad
 id vnde digressus sum. Videndu igr nobis nunc e an recte se habuat q dicit: Non er-
 rantia snta 400. ante ptolemau annis aequali solumodo motu fuisse mutata. porro re-
 vboru significode fallamur, q glem accipio motu quom e medioore diere solemy q sit inter
 tardissimu & velocissimu modus, ne circuiueniat nos q in corollario primo. vii. pp.
 dicit: tardiore de motu fixoru sidum, vbi pmas sua hypothefin aglem ponit, ce trum
 velociore, pnde ac si nunquam futurus sit tardior. In qb. haud scio an sibi ipsis constat
 multo tardiore postea addens. Attruit aut agilitatis aglem re uniformitate q ppa
 sidera tantu p a primis stellis fixas obseruatorib. Aristarcho Samio Tomichare vsq.
 ad ptolemau ac p aglia tempore in tralla utpata p singules annos continuos
 singulos pxiore gradus q transiuerint, ut q ptolemau satis apparat rephu ab auctori

pp. 7. Sed hic tantis Mathematicis regibus non aduertit qd nullatenus ee pot, ut circa
 momenta ægilitatis h. e. sphericæ circuloꝝ reliquia. 10. sphericæ & trepidationis ut ille vocat
 vni formiter apparerit stellarum motus, q̄ alibi, q̄ndo contrariè eius signa negre sit ut tunc
 maxime varius apparerit, minime vero q̄ndo velociſſimè vel tardiſſimè & motus apperens.
 Sed vel ex sua ipsius hypothefi & contradictione debeat aia dactere Et tab. inde contrariè
 p̄terim ultimo canone que ad reuolutione totius magnitudinis sue trepidationis exemplifica-
 uit, vbi a. 200. annis a natiuitate Chri. p̄terente computorū in primo anno 2 cent-
 nario reperitur motus apperens serup. gr. 49. duntaxat vniꝝ gr. in altero contra-
 rio serup. pri. 57. Dā ab ipsa natiuitate Chri. p̄ priorū annorū centnariū transmu-
 tata fuerint stella vno gr. p̄ prima fere parte vniꝝ, in 1^{to} gradu $3\frac{1}{4}$ fere, ut pullo
 tempore sequente vniꝝ gr. se inuicem excedant motus sub ægilit. temporū spacijs. Quod
 si coniungas. 200. annorū utrobique motū, deficiet in primo intervallo a duobus
 gradibus plus q̄ quāta pars vniꝝ. In 1^{to} autē sup̄ addit p̄pe vniꝝ q̄drantem.
 sicq̄ rursus sub ægilit. temporibus excedit motus sequens p̄cedentē in dimidio gradu
 & parte quadratissima fere. Cum contra centesimo 99 anno singulos p̄transire
 gradus stellarū fixarū ptolemæi conditus detulisset. Et contrario vero eadem lege assum-
 ptorū a se circuloꝝ in velociſſimo motu 8. sphericæ contigit et in. 400. annis vniꝝ
 vniꝝ serupuli differentia in motu apparente reperitur, q̄m videre licet ab annis Chri. 600. usq̄
 ad. 1000. in eod. similiter in tardiſſimo, ut a. 2060. annis in subsequentibus. 400. Et rō
 diuersitatis e, q̄ a. ut dicta e sup̄ius in vno hemicyclio trepidationis videlicet tarditate ad sum-
 mā velocitatem adscendit semp̄ aliqd̄ motu apparenti, & in altero semicyclo q̄ a sumā velocitate
 continuo descendit motus q̄ antea creuerat fit, sumā augmentatio & diminutio in paulis ægilitati
 e diametro oppositis, sed ut in motu apparente non sit recipere motus ægiles in duob. Continuis tem-
 pora spacijs q̄ alter altero maior fiat aut minor nisi circa velocitatis aut tarditatis extremi-
 tates vbi duntaxat vtro citroq̄ ægiles circumferentia p̄transunt, temporis ægilitate, atq̄ incipi-
 entis vel desinentis augeri vel minui minia tunc sese compassæ coequant. Nulla ergo rōe
 conuenit mediū fuisse motū eū q̄ in. 400. annis ante ptolemæū sed tardiſſimū potius, cum et
 non vidram cur aliam diuincimur tardiore, du q̄ nulla coniecturā habemus habere potui-
 mus cum ante Timocharū nulla stellarū fixarū amotatio facta sit q̄ ad nos usq̄ p̄ue-
 nisset, sed usq̄ ad ptolemæū. Cumq̄ velociſſimè et motus iam p̄terierit, contrarium est
 in altero a ptolemæo semicyclo iam nos ee in q̄ diminuitur motus, q̄ n̄ no modica
 pars dimicrit. Itaq̄ mirū viti non debet, qd non potuerit hinc suis assumptionib. spius
 audire ad ea q̄ sunt ab antiquis amolata, paraueritq̄ illos abstrahere in q̄ra vel quāta
 parte vniꝝ gradū, siue tunc dimidia & amplius, cum h̄ in nulla parte ptolemæi maiorem aucti-
 alar adhibuisse diligentiam, q̄m ut nobis non errantia stellarū motum sine viti traderet,
 abstrahens quod non nisi in motica eius particula id sibi fuisset concessa q̄a vniuersum

illam circuitum coniecturus esset. Vbi error intumebat sensibilibus imperuicem tota illa res mis-
gnis mirum poterat euenire. Nam Timochari Alexandrina Aristarchum aduicisse ut coelancum
C. Acuplao Romano Agrippam Bithyniu. ut si in tanta locoru distantia illi conspicientibus
vixima habet et inuicibilata harmonia, q̄ ming credibile sit eos vel glomatu in tanto errare q̄ multa
alia et difficiliora ad optinē ut aiant vltimū comprehendere potuerant.

Nullo inuē loco melior. Et q̄m in xxii. pp. Effertur corollario rursū, du opus
hac suū comendare volens tapiat Timocharem circa duas stellas vltimū a rista m̄ eī ea q̄ in fronte
scorpij q̄ trib. borealior e. q̄ supputatio eō in illa deficiat, in hac abundet tant. Vbi nimis par-
vilitate hallucinatur. Cum. n. sit eadem vtriusq̄ illa distantia in m̄ Timochari & ptolemaem
constituta, nempe grad. $4\frac{1}{3}$. sub angli fore temporis dista. Aliq̄ numerus supputatōis illius
p̄inde idē q̄ p̄ine: nullo magis in aduertit qd gradus. 4. ser. 7. addita loco stella q̄m
reperit Timochares in. 2. m̄ merito non poterit supple. 60. gr. Et sc. 20. m̄ vbi
ptolemae ipsam inuenit. Et e conuerso idem h̄m eluatus ep. 26. gr. Et 40. ser. Aristarchus
ptolemae vsq̄ ad grad. 22. $\frac{5}{3}$ redire ut par est non potuit, sed restabat in. 22. gr.
Et ser. 32. Ita q̄m inabat illi defuisse calculū q̄nto hic abundasset, tanq̄m in ob-
seruāt. hac inuideret diuersitas, vel quasi ep. Aruonis in Thibas & e Thibis in Athe-
nas eadem via non sit. Aliq̄ si vtrūq̄ vel addidisset numeri vel subdupisset, ut pari-
tas rōis postulabat: inuenisset vtrūq̄ eodem modo sese habere. Adde et qd reuera
non erant inter Timocharem & ptolemaem anni. 443. sed. 432. solum, ut a prin-
cipio declarauī. Quidō breuiori tempore minorē eē numerū oportet ut non solum
in saeculis. 23. sed in h̄m vniq̄ gradus ab obseruātō stellaru motu distaret. Ita
errore hunc suū inposuit Timochari vix quadringto ptolemae. At dum ep̄istimat
illoru obseruātō. non fidetū, qd aliud restat, q̄m ut suis q̄q̄ obseruātōibus ming
credatur. Et hac de in longitudine motu. vni. phare. Et q̄. et facile pot̄ intelligi
qd de motu q̄q̄ drachnois ep̄istimanda sit. Inuoluit. n. ipsam duab. ut vocat tri-
dationibus inferendo etiam hanc supra prima: sed dissipato ipso iam fundamento
necesse e ut sup̄ edificata corruant infirmas, sint ac ming sibi inuicem coha-
rentia. Quid demū ipse de motu non errantia stellaru phare sentiam q̄mā alio
loco designata sunt sup̄ flui pulauī & inghens hic angulus inorari, cum satis sit
si modo de h̄m tuo salis fuerim, ut mōa, qd a me exigebas, de isto opusculo ha-
bas sententia. Valeat v. tua q̄m sanctissime. Ep. Varrina. 3. Junij Anno
M. D. XXIII.

Nice Copphornie f.

Zbiorów Biblioteki Polskiej w Paryżu

La Varnia^{is} 3 Junii anno M: D: XXIII

Epistola Copernici

Reverendo Domino Bernardo Vapowski, Cantori et Canonico
Wielebnemu Panu Bernardowi Wapowskiemu, Spiewakowi i Kanoniku

co Ecclesiae Cracoviensis et S. sac. Regiae Majestatis esse Polakowi
Kosciota Krakowskiego a jego Krolewskiej Mocy Krola Polska

nac Secretario Domino et Fautori suo plurimum obsequio
go Sekretarzowi, Panu i Dobrodziejowi swemu najczescigodniej

vando. Salutem. Dat. 11

szemu. Pozdrowienie zasyla.

Cum pridem ad me mitteres, optime Bernarde, Johannis
Przesylajac mi niedawno, najslawniejszy Bernardzie,

Veneri Nurembergensis editum de motu octavae sphaerae opuscu-
ruchu osmago gwiazdokregu, przez Jana Wernera Norymberczyka wydane dzieło

lum, quod a multis laudari dicebas, petiit ex me Venerabilitate
ko, ktore zachwalanem przez wielu mówiles, zadata wielebnosc

tua ut ei meam quoque sententiam de illo significarem. Quod
twoja azebym tez i moje o temie zdanie objawil. Za praw-

certo tanto libentius fecissem, quanto honestius et reverentia me
de zrobilbym to tim chetniej; jimby godniej i szczyzej przez mnie

es quoque comendari potuisset, nisi quod studium hominis
(dzialko) zalecac sie moglo, anizeli zebym sama prace i uosilnosc

et conatum laudem, et quod admonuit Aristoteles
czlowieka chwalic, jak upomina Aristoteles jez

non solum iis qui bene locuti sunt gratificandum esse phi-
nietylko dobrze rzecz wywodajacym przynalezij sie wdziecznosc umo-

losophis, sed et non recte locutis quandoquidem non parum
tworcom, ale nawet i blednie wykladajacym, przeto ze czesto

saepe contulit etiam devia notasse viam rectam sequi volentibus.
poznanie bezdrozy nie o malo pomoglo prawdziwa droga jez chcacym.

Ceterum ad modicum utilis est reprehensio confertque parum
Oszczednie, najwiece sie przyda okarcenie, i malo zdozycyca:

Ex Varavia 3 Junii Anno MDXXVIII.

Epistola Copernici

Reverendo Domino Bernardo Vapowski
Cantorii et Canonico Ecclesiae Cracoviensis
et S. R. M^{ae} etc. poloniae Secretario
Domino et fautori suo plurimum
observanto. S. D.

Cum pridem ad me mitteres, optime
Bernarde, Joannis Wernerii Nurembergensis
editum de motu octavae sphaerae opuscu-
lum, quod a multis laudari dicebas, petiit
ex me V. tua ut ei meam quoque sen-
tentiam de illo significarem. Quod cer-
to tanto libentius fecissem, quanto hones-
tius et revera a me quoque comendari
potuisset, nisi quod studium hominis
et conatum laudem et quod admonuit
Aristoteles, Non solum iis qui bene lo-
cuti sunt gratificandum esse philosophis
sed et non recte locutis. Quandoquidem
non parum saepe contulit etiam de via
volasse viam rectam sequi volentibus. Cae-
terum ad modicum utilis est reprehensio
conferatque parum quin et impudenter in-
grui et monum potius agere velle quam
poetam. Proinde et vereor ne mihi
succenseat aliquis si alium reprehen-
dant quamquam ipse non profero meliora.
Itaque volebam illa ut sunt dimillere

curae aliorum atque sicut V. tua mentem
 meam accipiet, in summa responsurum
 fuisse. ~~me~~ Verum cum animadvertam aliud esse
 mordere et lacessere quemquam aliud lastigare
 et revocare praerilem quemadmodum vicissim lau-
 dare aliud est quam adulari et agere parasitum &
 non invenio, cur desiderio tuo obsequi non
 deberem, quum harum rerum studio et diligen-
 tia qua praecipue polles derogare viderer ac
 proinde ne etiam ^{am} semel videar reprehendere homi-
~~ni~~ ⁿⁱ conabor, quam de motu sphaerae
 fixarum stellarum erraverit, neque conveniat
 ejus traditio quum fortissim^o ad certiorum
 huius rei capessendam rationem non parum
 etiam conducet.

Primum igitur perfellit illum ^{set} ~~suppula~~,
 tio temporum, quod existimaverit annum
 secundum Antonini Divi Augusti, quo P.
 Ptolemaeus observata a se fixa sidera in
 ordinem instituit; fuisse a natalitate Christi }
 anno centesimo^o quinquagesimo; ~~quomodo~~ ^{com} fuerit } Verneerus prop. 18.
 secundum veritatem annus 139 — Ptolemaeus
 in lib. 3 magnae constructionis caput. 1
 observatum antonin^o agnovisset ab Alexandri
 Magni morte Anno 463 ait fuisse Antonini
 anno tertio, a morte vero Alexandri ad Christi
 natalitatem numerans annos^o pariter
 323 et 130 dies. Nam a principio regni Na-
 bonasaris ad Christi natalitatem suppu-
 tant annos pariter 747 et dies 130, de quo
 non videor dubitari & neque anctorem hunc
 ut adparet propositione 22, nisi quod
 addider^o dies unus secundum canones
 Alphonsinos, idque ideo, quod Ptolemaeus
 incepit a meridie primi diei ~~paschalis~~
~~paschalis~~ primi mensis thot apud Ae-
 gyptios annos Nabonasarios et Alexandri

Magni, Alphonus autem a meridie ubi,
mi diei mensis decembris annos Chri,
sti supputamus. A Nabonassaro autem
ad excessum Alexandri Magni Ptole,
maeus eodem lib. cap. 8. numerat annos
424, pariter cui adscribitur Censori,
nius de die natali ad F. C. scribens,
auctoritate Mani Varonis relinquimus
ergo ex annis 747 et 130. diebus 323.
annos et 130 dies 116 (videlicet) ab Ale,
xandri morte ad Christi natiuitatem
atque hinc ad Ptolemaei observationem
iam dictam annis 139 et dies 303,
Ergo, observatum a Ptolemaeo aequi,
noctium hoc autumni constat fuisse
a natiuitate Christi annorum pa,
ritium 140. 9 die mensis Albit, Ro,
manorum vero annorum 139 die 25
Septembris Antonini tertio, rursus
idem Ptolemaeus lib. 5. magnae const.
cap. 3. in observatione: O et Q
anno secundo Antonini supputat
annos Nabonassariorum 885 et 203 dies.
Fuisse ergo a Christi natiuitate
anni transacti pariter 138 et 73 dies.
Ex inde post dies 14 nempe Phernuti
9. quo Ptolemaeus ad Q Basiliscum
observavit erat a natiuitate Christi
Romanorum annis 139. 22 dies febru,
arii, atque sic Antonini annis 2,
quem putat auctor iste fuisse 150,
fefellerit igitur se ipsum supra annos
undecim; adhuc autem, si quis
dubitatur et his non contentus cupiat,
et huius rei capere experientiam,
meminisse debet, tempus esse na,
merum sive mensuram coeli motus

secundum priores et posteriores: hinc vide,
licet anni menses, dies et horae nobis
constant. Mensura autem et mensum
vicissim se habent, relativa sunt enim.
Porro canones Ptolemaei cum essent
adhuc exrecentes a se observatis comiti,
credibile non est errorem aliquem ab ho,
minis sensu perceptibilem vel discre,
pantiam contineri quominus suis prin,
cipiis quibus inueniebant non cogno,
uerunt. Quae cum ita sint: si locus O
et Q circa Basiliscum organo astrolabico
inuenta a Ptolemaeo anno secundo
Antonini, 9 diebus Phernuti mensis,
5 horis et 1/2 a meridie transactis, per
tabulas ipsius inquirento numeret, non
inueniet ea post annos Christi 149,
sed post 138 annos 23 dies et horas 5 1/2,
qui sunt Nabonassariorum 885. anni dies
218 et horae 5 1/2. Ita cum error iste
manifestus est, qui illius inquisitio,
nem de motu 8 sphaerae plerumque
inferit ubi temporum facit mentionem.
Alius error est non minor praecedenti:
in ipsa eius hypothesis, in qua existi,
mat 400 annis anno Ptolemaei aequa,
li tantum modo motu non errantia
sidera mutata fuisse, quae ut aperius,
quod inferius dicemus, magisque perspi,
cua fiant animadvertendam puto, scien,
ciam stellarum earum esse quaecumque
praepostere cognoscimus a nobis quam
secundum naturam. Quemadmodum
verbi gratia: Prius natura novit
viciniores terrae planetas quam
fixa sidera, deinde quae sequuntur
ut minus vibrantes appareant.

Stolis e contrario ardea visi sunt
planetae non scintillare et ex parte
cognita propinquiores esse sphaerae.
Ita pariformiter prius deprehensum
est a nobis inaequales videri stellarum
motus postea Epicyclia esse eccentricos
aliorumve oculos, quibus ita ferra,
mus ratiocinantes atque ideo dictum
id esse velim quod oportuerit prius
illos philosophos primum loca stella-
rum Instrumentorum artificio nota,
re tum temporum intervallis et ea
tamquam manu ductione quadam.
De infinita quaestio de motu coeli
remaneat. Rationem aliquam de his
certa percurretari quam summi visi
sunt invenisse. Quanto consideratis
visisque stellarum locis ad approximationem
quanto omnibus conveniat et de
motu & sphaerae se habet quod prius
Mathematici ob nimiam ejus tardi-
tatem nobis ad plenum tradere non
potuerunt sed vestigia eorum sequenda
sunt investigare cum volentibus
eorum considerationibus tenus lecta,
merito relictis inhaerentibus. Quod si
quis suo sensui inhaerens putaverit
illis non concedendum in hoc
certe homini clausa est janua huius
artis, et ante ostium recubans aegro,
languinum somnia de motu & sphaerae
somnia et merito. Ut puta qui
per illarum calumniam existima-
verit suae hallucinationi sub-
venendum. Constat autem illos
summa diligentia et solerti ingenio
illa omnia observasse quam multa

et praecela inventa et admiratione digna
nobis relinquerunt quam ob rem
peruadere mihi haudquaquam possum
in accipiendis stellarum locis eos errasse
vel in quarta, vel in quinta vel
etiam sexta parte unius gradus ut
auctor existimat, de quo postea latius.
Illud quoque praetereundum non est
in omni motu siderio cui diversitas
inesc totum revolutionem ante omnia
desiderari in qua intelligimus omnes
motus apparentes differentias per-
transivisse. Diversitas non apparet
in motu est quod impedit ut per
partes tota revolutio et aequaliter
motus mensurari non possit. Sed
sicut in inquisitione cuiusque Eu-
maris Ptolemaeus et ante eum Hip-
parchus Rhodius magna ingenii
sagacitate consideraverunt oportere
quattuor momenta in revolutione
diversitatis opposita sibi invicem
per diametros ut puta extremae
velocitates et tarditatis et utrobique
per transversum amborum aequa-
litate mediantium ambientium
quadrifariam secantia circulum
fitque ut in primo quadrante velo-
cissimus decreseat motus in altero
diminuat mediis et rursus crescat
tardissimus in tertio quadrante ac,
qualis in quarto. Qua industria
scire potuerunt ex observatis inspec-
tisque a motibus in qua circuli
portione quolibet tempore vertetur,
ac pariter cum similis motus
redisset intellexerunt iam factum

$\frac{3}{4}$ fere, ut paulo minus sextante unius
gradus se invicem excedant motus sub
aequalibus temporum spatiis. Quod si
conjugas 200 annorum utrobique motum
deficit in primo intervallo a duobus
gradibus plus quam quinta pars minus.
In eodem autem superaddet prope
unius quadrantem sicque rursus sub
aequalibus temporibus excedet motus
sequens praecedentem in dimidio
gradu et parte quinta decima fere,
cum antea centesimo quoque anno
singulos pertransisset gradus stellas
fixas, Ptolemaeus credens detulisset.
E contrario vero eadem lege assump-
torum a se circulorum in velocissi-
mo motu octavae sphaerae contin-
get ut in 400 annis vix unius
scrupuli differentia in motu appa-
rente reperitur. Quem admodum
videre licet ab annis Christi 600 usque
ad 1000 in eodem canone similiter
et in tardissimo a 2,060 annis
in subsequentes 400 et ratio diver-
sitas est quia ut dictum est
superius in uno hemicyclio trepi-
dationis, videlicet tarditate ad
summam velocitatem advenit^s.
semper aliquis motui apperenti
et in alto semicirculo qui a sum-
ma velocitate, continuo decrevit
motus qui antea creverat, fitque
summa augmentatio et diminutio
in punctis dequalitatis e diametro
oppositis, adeo ut in motu appa-
rente non sit reperisse motus aequa-
les in duobus continuis temporum

spatiis, quam alter altero maior
~~fiat~~^{fiat} aut minor, nisi circa velocitatis
aut tarditatis extremitates ubi
dumtaxat utroque aequales cir-
cumferentiae pertranseunt, temporis
aequalitate, atque incipientes vel desi-
nentes augeri vel minui, mutua
tunc fere compensatione coaequant.
Nulla ergo ratione convenit medium
motum fuisse cum qui in 400 annis
ante Ptolemaeum, sed tardissimum
potius cum etiam non videam
cur alium divinemur tardiorum de
quo nullam conjecturam haecenus
habere potuimus cum ante Timo-
chem nulla stellarum fixarum adnota-
tio facta sit quae ad nos usque per-
venisset, sed neque ad Ptolemaeum
cum velocissimus etiam motus iam
pro^steriorit, consequens est in altero a Pto-
lemaeo semi circulo, iam nos esse in
quo diminuitur motus unius etiam
non modica pars praeterverit. Haec
motuum videri non debet, quod non
potuerit huius suis assumptionibus
propius accedere ad ea, quae sunt
ab antiquis annotata putaveritque
illos aberasse in quarta vel quinta
parte unius gradus sine etiam
MD³² dimidia et empleis cum tamen
in nulla parte Ptolemaeus mai-
orem videatur adhibuisse diligentiam,
quam ut nobis nobis errantium
stellarum motum sine vitio tra-
deret, attendens quod non nisi
immobilia eius particula id sibi
fuisse concessum quia universum

illum circuitum conjecturas esset
Ubi error quantumlibet sensibilis
interueniens in tota illa vastitate
insignis nimirum poterat eveni-
re. Ideoque Timochari Alexandrino
Aristarchum adiunxisse videtur co-
actaneum, et Menelao Romano
Agrippam Bithynum, ut sic etiam
in tanta locorum distantia illis
conseruatis verissima haberet,
et indubitata testimonia, que
minus credibile sit eos vel Ptole-
maeum in tanto errasse qui multo
alia etiam difficiliore ad extremum
ut aiunt nunquam deprehendere
potuerunt.

Nullo denum loco ineptior
est quam in xx^o propositione et
praesertim corollario eiusdem, dum
opus hoc suum commendare volens
secat Timocharem^s circa dua stella
ut pote aristam M et eam quae
ea tribus in fronte scorpii borealior
est, quod supputatio eius in illa
deficiat, in hac autem abundet, ubi
nimis pueriliter hallucinatur. Cum
vero sit eadem utriusque stellae
distantia inter Timocharem et
Ptolemaeum consideratarum nempe
gradui $4\frac{1}{2}$ sub aequali fere temporis
differentia. Atque numerus sup-
putationis illius ac proinde idem
proxime nihilo tamen magis
advertit quam gradus 4 Scrupul:
7 ad dita loco stellae quam cepit
Timochares in 2 merito non possent
supputari 60 gradus et scrup. 20^m.

ubi Ptol: ipsam inuenit, et e con-
uerso idem numerus ³⁵ ~~creatur~~ ex
26 gradibus et 40 scrupuli. Arist-
e idem Ptolemaeum usque ad gradus
 $22\frac{1}{2}$ redire ut par est non potuit
sed videbat in 22 gradu et scrupulis
32. Ita excrebratur illic defecisse
calculum quanto his abundasset,
tamquam in observationibus haec in-
disset diversas vel quasi ex Athenis
in Thebas et e Thebis in Athenas eadem
via non sit. Alioquin si utrobique
vel addidisset numerum vel sub-
duxisset ut pariter res postulabat,
inuenisset utique eodem modo sese
habere, adde etiam quod reuera non
erant inter Timocharem et Ptolemae-
um Anni 443 sed 432 ^{scilicet} ~~illum~~ ^s ubi
principio declaravi - proinde bre-
uiori tempore minorem esse nume-
rum oportet ut non solum in
scrupulis 13 sed in trinte minus
gradus ab observato stellarum motu
dissidebat. Haec errorum^s huius summi
imposuit. Timochari vix evadente^s
Ptolemaeo at dum excrebrat illo-
rum annotationibus omnem fidem
quod aliud pestat quam ut suis
quoque observationibus minus cre-
derem. Et haec de in longitudinem
motu VIII sphaerae. Equibus etiam
facile potest intelligi quod de motu
quoque declinationis existimantur^s
sit. Innotuit nempe ipsam du-
abus ut ait precipitationibus in
se redescendant hunc supra por-
mam, sed dissipatis ipso iam

fundamento necessari^s est ut super
certificata corruant, infirmaque
sint ac minus sibi invicem cohe-
rentia quia deum ipse de motu
non errantium stellarum sphaerae
sentiam, quoniam alio loco deti-
mata sunt super flum^s pontavi et
impertinens his amplius inmo-
rari eum satis sit si modo deside-
rio tuo satisfecerim ut omnia
quae a me exiges de isto opusculo
habeas sententiam.

Valeat V. Inquam famulosissime.

N. Copernicus.

Descripta Prage ex D. Hagelii exempl.
mense Januario MDXXXI.

Theophilacti scolasti-
ci Simocati eplæ morales: rurales
et amatorie interpretatione latina:



Carmen Lauræticor

um. regie vrbis vvatisslavie no-
tarij: quo valdeicit prutenos: describitq; quantus
sibi voluptatis attulerint sequentes Theophilacti
epistole: et q; dulcis sit a natali solo extorri: in pa-
triam reditus.

Prussia: quâ stellis fulgentibus Archades vrese:
Cũq; Boote vident lucida plaustra: vale
Que cereale solũ: piscosa fluenta: sinusq;
Sitiferos colles: et pecudũ vber: habes
Atq; vbi hiperbozei perfunderis equozis estur
Heliadũ lachrimas: succina chara: legis
Rec proprijs contenta: alijs tibi pluris ab oris
Per mare: per terras adcumulant opes
Inter prutenas Thorun insignifoz vrbes
Foelici auspicio terq; quaterq; vale
Tu me signiferũ dum bis sol aureus arcum
Circuit: innumera cum bonitate foues
Sit tuus incolumi foelix cum plebe senatus
Iocundam vitam cuius et omnis agat
Cuius pro meritis et pro bonitatis honore
Quando abs me nequeat gratia digna dari.
Attamen eternum mihi decantabere: muros
Istula dum preter labitur amne tuos
Prosequitur te rite nepos Atlantis amico
Sydere: perlepidosq; paris alma viros:

an

Quos inter Lucas magna gravitate verendus.
 Praesul & antistes religionē miter.
 & varinia cui servit prutene portio terre.
 Magna: sub imperio rite beata suo
 Hinc vir doctus adest Enee ut fidus achates:
 Hoc opus ex greco in verba latina trabens
 Qui celere in lune cursum alternosq; meatus
 Fratris: cum profugis tractat & astra glebis
 Mirandum omnipotentis opus: rerūq; latentes
 Causas: scit miris querere principijs
 Omitto plerosq; alios: nam vector habenis
 Laxius immixtis non remozatur equos
 Hinc agitare leues: patrie predulcis amore
 Ingenti coniunx iusserat Anna rotas
 Propterea Thorun iterumq; iterumq; valeto
 Sitq; tuis semper rebus adauctus honos
 Hinc per odorati nemoris pineta: per altos
 Luces: per valles: per iuga multa vebor
 Spida per: q; tuo rex Sigismunde potenti
 Subiecta imperio regna per ampla feror
 Hec spaciofa tribus dimetior arua diebus
 Sic propero patrias letus adire domos
 Ista molesta licet via sit: sed lectio graij
 Sola Simocati prebuere fecit iter
 Donec sarmatice venio ad confinia terre
 Que vagus a nostris separat amnis agris
 Annis arenosus per scirpea saxa volutus
 Somniferum fractis murmur adauget aquis.

Hic gurgustiolī tenuissima tecta subimus
 Pauperis: & fessos rite fouemusequos
 Caseolos nobis quos nucea fiscina nondum
 Plene siccat at prodiga portat anus
 Sed postq; humoris nihil hec cerealis haberet
 Finitimo arentem gurgite pono sitim
 Haurit & Anna cauis argentea flumina palmis
 Qua sunt Slesiacum lambere visa solum
 Atq; ait: hiberni rata sum me pocula musti
 Potasse: vsq; adeo est dulcis in ore latex
 Quarta vbi lux oritur: mitti nos Slesia tractu
 Aeris: & coelo dexteriore capit.
 Hic coniunx dudum optata tellure potita
 Cum tali patriam voce salutat humum
 Salue terra salus mea: vota: & gaudia: que me
 Infantem magna sedulitate foues
 Suscipe prutene redeuntē a limure terre
 Et solita gnate dexteritate faue
 Scilicet extorris memori te semper habebam:
 Pectore: dulce fuit comine mini ille tui
 Si mihi velifero seruiret prussia portu
 Et daret adductas cerula puppis opes
 Si velut indocte charus mihi sepe maritus
 Dixerat: auriferas funderet hermus aquas
 Aut mihi caucaseis fluere de montibus aurum
 Imbre quod effuso colchica regna legunt
 Tu mihi: chara parens: es longe optatior: & te
 Quod pluris faciam viuit in orbentul.

Hec postq̄ ediderat: dilectos letapenates
 Promisso ad solitam munere poscit opem
 Hinc ego ⁊ o superi mitissima numina dixi
 Hec tellus quorum sub ditione viget
 Diua quoq; hedvigis: cuius sub p̄ncipe quondā
 Slesia: nunc coeli regia tota iacet.
 Efficite: vt saluos rex omnipotentis olimpi
 Nos seruet: patrio restituatq; lari
 Dum loquor: apparent montis nymfosa sequacis
 Culmina ⁊ in summo turris opaca iugo.
 Paulatim ostentat se ⁊ orat: i laua celsis
 Abenibus: ad p̄ebes vsq; leuata globum
 Hinc gaudente: gradum magne succedimus vbi
 Lux vbi in hesperias prona recessit a quas
 Et postq; chari reduces gratantur amici
 Posthabite perimus dulcia: tecta domus
 Hic vbi septenos Olauia piscifer orbes
 Versat: ⁊ illis suaue susurrat aquis
 Hec mihi tecta pius multos illesa per annos
 Coniuge cum chara donet habere deus
 Exul in arcteis alius sibi lucraprocellis
 Querat: ⁊ ad Calpen fluctuet bercule am
 Hauiget ardētis post torrida brachia Cancri
 Et localitate post sitibunda plage
 Pergat ad insignem stellis radiantibus aram
 Spectat ⁊ australis signa sepulta poli
 Ignorocq; prius iactatus in equore: nobis
 Rugosum opposito ducat ab orbe piper
 Multaq; possideat peregrinis iugera terris
 Congreget vt multas diues ⁊ exulopes

Sit mihi lenta domi requies: ardensq; caminus
 Atq; alimenta meam depositura famem
 Dulcius est paruo in patria dominari aruo
 Quam centum externam vertere bobus bumū

Atq; Simocati sapientis epistola in auras
 Prodeat: impressis est patefacta modis
 Primum docet mores: rus altera: tertia amores
 Sic opus alterna textitur vsq; vice
 Unde velut riguo varios de germine flores
 Virtutum poterit lector habere decus.

Ad reuerendissimū dñm Lucā episcopum ⁊ var
 miensem Nicolai coppernici epistola.

Per opte vide mihi reuerēdissime dñe ac nostre patrie pat̄ morales
 rusticanas ⁊ amatorias eplas theophilactū scolasticū coordinauis
 se. hic sane p̄siderās q; varietas p̄cet cris delectare soleat. Et q̄dem
 diuersa ingenia: diuersis rebus oblectent. Si q̄oz alijs grauiā: alijs
 leuiā: seuera alijs: nōnullis fabulosa placēt. ⁊ singuli singulis gaudēt
 leuia grauidus ⁊ lasciuia seueris ita cōmiscuit. vt q̄sq; lecturus i his
 tāq; in orculo quodā ex flosculoz varietate: q̄ magis placet: collige
 re possit. In his vero omnibus tantā vtilitatē p̄stituit. vt nō epistole
 Sed leges potius ⁊ p̄cepta institutionis humane vite appareant
 Manifesto breuitatis eaz argumēto q̄a ex diuersis auctorib⁹ breuif
 simas ⁊ fecūditissimas collegit. de moralib⁹ q̄dē ⁊ rusticanis nō facile
 q̄a forte dubitabit. Amaroze autē et si lasciuia ex titulo p̄ndere vi
 deāt. Arramē quē admodum amaritudo farmacoꝝ dulcib⁹ a medicis
 p̄p̄erari solet vt assument ib⁹ gratio: fiat. Ita p̄pe modū ⁊ spē casti
 gate sunt vt nō minus moralū nomē loziri debuissent. Quē cū tra
 sint iniquū purās. q; solis grecis legerēt ⁊ latinis nō essent cōmūio
 res. eaz p̄ virili p̄e latino sermone interc̄ptari curauī. Tibi autē reue
 rendissime dñe. munusculū hoc dedico. Sed beneficentie tue minime
 p̄parandū. Quū omnis huiusmodi ingenioi mei labor vel fructus
 esse merito censcat. Si verū est sicut vsiq; est: q; etiā ouidiū quon
 dā ad cesarē germanicū dixerat Ingeniū vulgū statq; cadit ⁊ tuo.

Theophilacti Scolastici Simocati epistole morales rurales. et amatorie interpretatione latina.

Moralis Critias Plotino.



Miscū animal cicada: auroza lucente cātare incipit Sed multo resonātor et secūdi sui naturā loquātor. hora meridiana percipit. utpote solaribus inebriata radijs. Teretis atque resonans Et arborē aram: agrū theatrū faciēs viatoribus miscā representat. Contra rare igiturnos quoque virtutes tuas vrgemur. his siquidem et citamur et admodum incendimur in laudationē tuam. Dudum enim in sordida vita morientes. ex litteris tuis ad virtutes nos resuscitasti. Ita sicut Critias. Plotinus vel extra corpus philosophatur in terris. vel philosophia incorporata cum hominibus ut homo versatur.

Ruralis Dorcon Moschoni.



Ex gregis admirabilis mihi aries perijt. et gregali ducatu priuatus est pecus ingens suo malū et puto aliquo succensere mihi pana. Non enim alueario rō primitijs ipsum honorant. Quapropter an ciuitates pergo infestū placaturus. Et diuibus narrabo sententiam hanc dicens. propter melitū panem: mei gregis ducem perdidit.

Amatoria Theano Euridice.



Maturalis tibi ornatus abscessit et rugarum imminet reuercutia. Tu vero obsequare veritatem conaris; superinducto ornaturam amatores deludens. Obedi tempori vetula. Non enim placent in autumnino praeata floribus: memorare et mortis: huic enim appropinquasti. Et ex ea necessitate modestiam exercere cogita. Nam et senectutē et inuenturē iniuria afficis. Hanc quidem promittēs mentira es. Illam vero acquisita adulterasti.

Moralis Enagoras Antipatro



Morus artifex prepositus fuit marine illuioni et litroribus marinos estus refrenabat. Erat autē arena quedā interiecta cōtinenti et mari. Non ergo processit mare iniuriando terre vicine. sed in sui ipsius furibundum estū reuertens magnū quidē cōtinenti retraxit insultū. Hic ergo o antipatre furorū tuo legē dictauit. ne manū ire ministrā facias. Igitur cōphilozophari manibus etiā linguam cōsumate virtutis est. mons altissimus. Si vero hanc seruare nō potes iurgijs ipm furorē cōsolare: canibus latrantibus assimilari voles. Sic enim iratū mare vlcere: spuma ac procella ire opera nō ostendit.

Ruralis Egirus Platano.



Malos amice viciniōs Seranos habemus: immortale bellū circa prediū habent. neque enim patribus nostris pacificebant. neque post illos bellū nobiscū dissoluerunt: at qui sepe ipos primitijs messis honorauimus. Sed etiā aliquā agelli partē quasi offenso deo ipsis

infestis dēdolis. Sed indigna ip̄is vt cōrigit dona. Quis propt̄
om̄es hinc discedimus, magis em̄ cōducit nobis saxa colere q̄
campos et colles inhabitare infestos habentibus vicinos.

Amatoria Erato Terpsithee.

Necessam tibi ymaginē pinxisse Callicratē aunt
Ipsa nō pictura nō Terpsitheam significare videt̄
sed per veraces parrasij tabulas lacenā belenam
ideoq; et arti et nature preiudicasti. Hanc quidem
reprehendens, illā nō decipiens, fallere em̄ parrasij tabulas co
egisti, et que tibi minime adfunt tabulis cōmutasti tanq̄ natu
re corrigens errores et multā eius inertā ostendens. Ego autē
et picturā laudo, nō em̄ tue deformitatis esse pictor̄ perhibuit, et
nature sapientiā admiror, pessime anime pulchritudinē corpo
ris non confidentem.

Moralis Sosipater Terpandro

Quab^o lex est et quēadmodū mibi videt̄ valde ra
tionabilis. Laudo em̄ apud eas magnā benivo
lentia. Sed que nam ip̄is lex est, pulluz equinū si
nutrice carentē viderint et longe matrem abesse
quelibet pullū ip̄m fouet. Nō em̄ nature sue obliuiscunt et fo
nent vnanimiter, ne quicq̄ egrescentes quasi nepotē habētes
etq; germanū, hanc quidē ip̄is intelligentiam natura tribuit.
Nō em̄ solonis lege coacte sunt. Nunc igit̄ sem̄onē ad te con
uertā. Nepotē tuū fraternū despicias, de ianua ad ianuā circum
tuncē: miserima veste indutū: brutis sane irrationabilior tibi
sensus est. Canēs alienos nutris. Ita em̄ adulatores q̄ apud
te sunt recrius nominauerim, fidelissimū em̄ videt̄ esse donec de
tuis nutriant. O miser, Latrant asis omnino et te crapulā etiam.

ntiper eructantes. Adulatorū em̄ genus memoratiū est malū
et beneficiorū obliuiosissimū. Tandē igit̄ nepotem ip̄sum foue
Terpand^o. Sin autem penitentiam habebis hostem insuperas
bilem lachrimis nature suam exacuentem gladium.

Ruralis Daphnon Dironi

Quouisq; effodies agellū et pluuiāiem absozbas
aqua o miser, An forte etiā fame paucos mēos de
ficere propter siccitatē machinaberis. Tuus q̄
dem circūstagnat ager, meus aut̄ aque etiā na
tura ignorat. Interrogent̄ obsecro nubes si soli Adironi dimi
tant aquas. Vir inuidus magnū malum. Si nō vicinū etiā esse
contingat inexorabile est infortunū et morte vix sopiendum.

Amatoria Euripa Dexicrati

Prima nouemb^{ris} venire ad nos promissisti, et de
fraudasti pacta Dexicrates. Abē^o nō languebat
amore animus, et lampadis instar precordia exar
serant erūpebantq; quotidie lachrimę et tuū quotidie somni
abam aduentū, et ianuariū strepitus semp mibi existimatio pre
sentie tue fuit. Tu nō Dexicrates cū altera amorē participas,
et te semper noua delectant. Nam dēstinosorum animi velocissi
mo fastidio deñq; cōsueuerunt. Est perfidū quid pecunia, dēst
deriū et amor. Tangeris et ip̄e quandoq; passorū em̄ iniuriā cala
mitates in ip̄os iniuriantes sepe redundant.

Moralis Hermogoras Sosipatro

In mis ingenere audio te paupertatem dolere et ma
ledicere diuicijs tanq̄ illegittimis existētibz apud
boles, et alijs apprehensibilem facile suoz possessionē

esse. alijs de inapprehensibile quasi inuisa in hoc hoib⁹ natura. Si enim solis splendor hoib⁹ equalis et ignis copia omnib⁹ est promississima. Cur tandem inquis natura aurum hoibus tam aditum fecit. et tam amicabile donum sub luna degentibus abstulit. pro quod maxima mala hoibus oriuntur. Ego autem lapsi risum tuis effundendo dogmatibus. Ipsi enim naturae laudem vituperij materiam fecisti. et hanc cum noctua deplorasti. Leuitatis enim causam illa putat circumspectabilem solis claritatem. vtiliter auri fame tenet humanum genus sospitare. hinc enim artes vite introductae sunt. et civitates habitatae. et contractuum facilitas. Et si summatim dicere opus est omni ornatu priuata fuisset terrena conuersatio: nisi autem hoies instruxisset sese mutuo indigere. Non enim nauis a nauis gasset. neque viator iter arripuisset. non aratorum bouem rusticus habuisset. neque saepe regalis imperij fuisset reuerentia: non principibus et propositis obedientiam prestissent. neque imperator exercitum duxisset. Si vero archana etiam sermonem vis discere virtutum et vicioz habenas aurum prebet. et exanimat desiderium animi ipsius. et emulus est ceteris fluit. adulterate enim virtutis et malicie deprehensus est ceteris.

Ruralis Callistach⁹ Tymaristoi.

Seruilium ac inimicum arborum genus Simichides priorem conflagrauit. talem enim sententiam murilibus decernebat arboribus. sed omniforacis ignis natura imperium habuit immodestum. et agri vicini prouincium repente consumpsit. hinc vero bipennem abiciens et lignum ad cluitatem perrexit causticium accepturus patronum. et Simichidem in iugum vocauit. hoc et ego Tymariston contra te para-

bo. nisi apud te tuis mandaueris abstinere praeis meis. et dixeris alienis meatibus non habere aditum iustum.

Amatoria. Delpomena. Praximilli.

Non publica via contenticula tibi cenit Erylogona constituit: forsasse etiam delectare putat meos amatores et ait meretricula me de ea re valde molestarum. Ego autem non magnipendo factum hoc: examinae enim amatores meos quicumque sunt Erylogone mores. Sed esto mihi obsecro infallacis responsionis apertissimus nuncius et lacene dicitur. Maximas tibi gratias Erylogona hac causa debemus. tua enim deformitate venustiora ostendit nostra Quis etiam graculo non apparente coruus prestantibus quibus connumeret

moralis Ariston Nicias.

Cupidissimum discendi animal aiunt eleuantem et humanarum doctrinarum discipulum valde idoneum. non enim corporis stupenda moles in ipso. quantum discipline ornamentum celebrat. Et hec quidem pueri Indorum perhibent. Ego autem Niciam adiuratus sum brutis animantibus irrationabiliorum intellectum habentem. Existens enim doctri vixit filius paternas erudiciones suppeditasti. At circa cubos et palestras plurimum vite oculum conuulisti. et nobilitatis genere iactas te. Si igitur filius hermagozi vis vocari: reuertere tandem ad illam vitam. bonum enim quicumque in sentio sapientie et prudentie adert. secus dum quod etiam platonem videt. Si vero a vicinis transferri rennuis. et te filium hermagozi pronuncias. Scire te volo sacrilegum paterne se-

puteure factū esse. tua enim malicia virtutes illius cōrumelios
afficio.

Ruralis. mironides. Damallo.

Aliuerrum gregem puer tuus deuastauit. et mul-
ctrale semp̄ implēs lacte pedester ad platanos p-
git. et eorum faciens sectire discūbit. et delicatā vi-
tam amplectit. Postea fistulā adferens suauē cā-
ricū somnū admodū inuitans adijcit. et rurales preuaricat con-
suetudines. pabula eo malo distraxit et ad circūuentionem em-
ptoris ignauus est. Quin etiā fimos leui vendidit precio miser
Etiā Mironidi iniuriari nō erubescit: epulatus heri vindemiā
splendide Latice em̄ erant. mibi et locuste obsonia. Is autē ma-
gnificus iuuenis caritas plurimas deuorauit. Et locustas mi-
ror quomodo absorbuerit. sex quoq; dehiscebat. et quandē eius
partē post sacietatē portare domū neglexit. Concedat mibi re-
sistū agroz. magis em̄ eligendū est longinqua mata tollerare q̄
occultum hostem domi nutrire.

Amatoria Etalanta Corinne.

In palestra etiā Angian vidi Corinna. Id autē specta-
culū neq; sermo effabit. neq; pictoz manū imitabunt.
Erat em̄ iuuenis robustus: erectus: circa pectoralis
pensus. Oculi eius sicut capreoli. Facies eius nō furore rubēs
neq; languidior tenerrate. Sed virilis et mansuetus simul. Co-
lor eius corporis neq; feminino albescebat. neq; nigredine ob-
scurabat ur. Casarica autē molli quandoq; tenerrate inunda-
bat et ceruleū hora tranquillitatis representabat mare. quando
ad vicinā terrā teneris vnois plicatur: missurū tempestatis bar-

barū furore. male autē neq; multū rubicundoz. muliebre em̄ hōs
neq; rur sus pallore indecentē tristitiā pre se ferebant. At hō no-
sus valde eleganter erat tornatus. et magnū artificiose nature
magisteriū arguebat. Oleū hō inunctū solis specie radiabat. et
splendoris reuerberatione tanq; marmoreis radijs palestra ex-
hibarabat. Suspiria ducebā animo Corinna. et acutiores nunc
sentio dolores. amatorā enim passionem diuulgare muliebre
genus verecundatur.

moralis Borgias Aristidi

Mutuatus letabaris: requisitus tristaris. et obuiā cre-
ditozibus veniens timore obstupefcis. tanq; truces
quosdā terrores incidere existimans. et circūspicis
tristia et portus respicis. declinare cupiens creditorū iram. Quē
admodū in magna procella periclitati naufragio in portū con-
sugere anhelant. Ad hoc malo malū adijcis. mutuatus enī ab
alijs debitū alijs reddis. Ita facit qui ppter timorē mortis
seipfos precipitant. In mutuando autē multuarū hoibus ma-
lū contingit: et fabulose ydre pullularionibus seuius est. secūdū
omnē cogitationē caue mutuari. Ita enim solares radios libe-
re circūspicis et patenti vbiq; aerem valde leuiter respirabis

Ruralis Lophon Ipediadi

Lreat Lencippus. malā enim nobis occupationē
nutriuit circa terminū collis. Ab e atq; Softra-
rum in ius vocauit. Lencippus autē omnium
mentes corripit. et aurēū cōcupiuit videre tribu-
nal. tantus auaricie affectus infelicē occupauit. hoc etiā So-
stratus intelligens: auro victoriam emit. et muneribus guttur

lecti ppi obtinuit. Virgo iusticia corrupta est. et aurum hoibus
victoria pensat. equilibrans iudicium perit. Duntaxat enim magis
quod ius estimantur.

Amatoria. Herocill' Ipsipyle.

Ducunt etiam palme amore naturali et femineas
mascula concupiscit. et plectitur amore masculina
coma femineam amplectens. Si vero longe femina
abest sementa femine tollentes mari applicant.
et quodam comento resuscitant eius amorem. Si igitur venire ad
nos ocius non potes. amorem meum consolare per picturam. et ca-
bula siue pictura imaginationis tue prebeat mihi speculationio-
nem. Sufficit enim etiam opinione nimium amantes fallere.

moralis Diogenes. Chrysi

Divitiarum te custode: non dominum pecuniarum esse di-
co. talem enim tibi mores tui sententiam pronun-
ciaverunt. Boni enim alicuius participes esse imple-
as non decet animas. Terram igitur defode. et aurum
condito miser. non enim tuus sed apud te divitiis esse creduntur.
Phrygium ab ydam emularis. sciens divitias. qui quasi funibus
auro strangularis.

Ruralis. Chloazon. meconi

Serba Mecon heri dilecte mihi. Illa vero tramam
abiecit. et a textura statim surrexit. recipiensque
dona porcis distribuit. Et legarum quasi indignum
nuncium dimisit. Ego autem iugeo. horribilior enim
amor infestat nos indignare puella offendens. Leci sunt et fortu-
na et cupidines. hi quidem dolores. illa autem felicitates temere et

ut contingit prebens.

Amatoria Perdicca Rodope

Diffone cantas. et contristas. non delectas amatores.
Tragediam enim immifres non carmen aliquod delecta-
bile auditoribus. et sicut amatores contristat. La-
stigant enim ipsos cantica tua adversus lasciviam. neque blandam
aliquam fecisti melodiam. Parce igitur obsecro nobis contristatio. Non
enim tybicum. sed lamentatrix spectatores esse videris. Et ce-
tera queres opulabimus omnes. Syrenarum enim potius quam lugentium
mularum auditores erimus.

moralis Antisthenes Pericli

Dhilippi filius Alexander in prosperitatibus nequam
obcecabat. sed sapienter advertebat fortune superbi-
am quod magnis honoribus inconsiderantes inescare so-
leat. Propter hoc videns in belli vicissitudine cadentem Darium
palleo hostem ipsum conterit. virtutis simul ac fortune nobilitatem
ostendens. hinc subditus ille alexandrum obiurgavit. et
erat culpa regi pietas. Igitur alexander tanquam philosophus time-
bat fortune incertitudinem. Quapropter pluribus ipsum victo-
ria salutantibus. Jupiter inquit mixtum est aliquod etiam opti-
mis rebus infortunium. Ita cauebat in summam fortune allusiones
prudentissimus alexander. Si igitur fortune convertibilis naturam
ignoravisti. cito experientiam videbis magistram. Si autem vitro ce-
cucias. seuiores tibi vitiones introduce. mulctarum et scientie
penis requisitus.

Ruralis. Estachion. Niloni



Asi cunctis expulga, meas enim lesit apes, non pre-
be obsecro negocia viro agricolae, nullum utique mi-
hi succum tribuisti. Cur ita praeter rationem vicinum
molestas pessime. Illa malicia hac cessaueris im-
modestia tua ianuis meis inscribam, et vicinis iniuriam manifestabo
ut te omnes tanquam malum quoddam ab hominibus fugiant.

Amatoria telesilla Laioi

Nec metallici venas auri inuestigantes, neque pureo
rursus fossores aquarum oculos videre querentes et abscon-
dita terrae tam diligenter arte sua exercent, quam ego qui
vniuersam peruagata sum ciuitatem, si alicubi Agestium videre li-
cuisset. Conuiuium cui ipse fecisse Menadam leucippam intellexi
impetuosum flumen accessit mihi, et dolor erumpentibus turge-
scit lacrimis, propter quod tragediae ero mercenaria, non enim
orientem amplius solem videbo. Ita Medea et Phedra ero cru-
delior.

Moralis Sopater Axiucho.

Ratrem te nuper sepeluisse aiunt et in planctum inco-
solabilem valde molestari. Quomodo te sapientem
virum admirer, tam vehementer a passionibus deu-
ctum. Somnus quidem est apud nos mors vulgaris
consuetudo quidem longior, sed ad futurum diem breuissimum. In
breuem peregrinationem secesserunt a nobis mortui, non in longam
separationem. Contentus esto disiunctione, vniorem statim expe-
ctans, ne affeceris animam concupiscentia corporali. Cum etiam Plo-
tino viderem quod esset in pudendo corpore. Adeo contristabar phi-
losophum hoc mortale tegmentum. Sisteb accensus mihi lacrimis

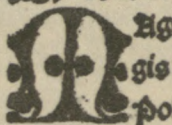
mas. horum tristitiae legem tulit. Praeterea passiones citra o-
dicus esto tui ipsius, verbum habes medicinale, sine ira atque tristi-
cia obliuionem malorum omnium. Nunquam artifex opus suum ex melio-
ri in peius refert. Abortuis mortua inquamus. Magnis enim
hic probris vita, praestantissimum animi opus afficit. Equidem
natiuitatem magis quam mortem desiderem. Illa enim sciendi princi-
pium est, haec autem lacrimarum solutio. Ignorantia trepidos nos
efficit. Et mortem cauemus: non quia mala sunt, sed quia ab mortalibus
ignoscatur. Nullus enim nobis scientiam eius retulit, hanc
protinus accusas. Non sis igitur Hiobe emulus, ne forte existimes
ris et tu lapidi humanam tribuisse naturam.

Ruralis thestron Spironi



Aetnam scilicet montem discedimus, vale dicen-
tes atque. Nunquam enim infeliciores vidi terram
ad incrementa fructuum, pro prius mirtos, pro ora
deco hederas nobis produxit, proinde primitiis mihi
bi non cretis seminibus nunquam denique ingratis laxabo terre. Non
potest rusticis famem atque militem sustinere, re hostem, neque nauis
re possunt contra ventos ac fulmina bellare.

Amatoria, Lecropis, Dexicrati



Magnetem lapidem ferrum amare aiunt, et tantomagis
villere narrant quantum magis amato contingit ut
postquam enim lapis contigit separatur, continuo movetur,
et actione sua destruitur, huiusmodi sane affectus Dexicrati
etiam mammatis rebus insunt, si ergo autem quid tantopere af-
fectem, praesentia etiam derelicta, difficilius puto dici quam pati. Ita con-
tristem consistantes me, et hanc cupidinis iaculum, Scintilla maris

ne spumè estuosoꝝ.

Moralis Heraclides Antistheni

Nondū iracūdia mihi descendisti Antisthenes, verum etiā difficilis es nobis: ⁊ sub specie mansuetozꝝ verborū tristitiā abscondis tanq̄ in fatulla scintillam ignis condentes. Expurga residuā cordis tristitiā. Id em̄ nostri sermones iubent. alioquin maritiaz seuior eris. Sopit enim id ferozitatē. ⁊ prebet nauigantibus humanū aspectum, quando oleo placant procellis nimis seuiens.

Ruralis. Lachanon. Peganoni.

Quāni ad me cras propter oleū. Introibo enim ciuitatē contiua futurus charissime. Siquidē nymphis ⁊ panī primicias gregis dedicabo. Annuunt tandē nobis dū, mulctre mihi lacte replete sunt. Oues vbertim pepererunt. tripudiant capelle, felicitate admodū exultantes. Lessau impus contra paupertatē malivolā bestiā ac difficilē bellare, que vlcioris instar possessoribus implicat. malū est qđ valde familiariter se ingerit. secordiā faciens: contristans. ad tristitiā inexorabile. ad mestitiā repentinū. insomne erumnas amans: laboriosum: scelerū inuentiū: ingloriū: contemptibile: inuidia carens. nullus enī vult tali malo obuiare. neq; si orellis furore damnatus fuerit. Relinquentes igit paupertatē paupertati in aliā sortē constituemur. cū animo etiā audaciā commutantes.

Amatoria. Rodina. Callioppe

Amatores mihi detrabis mēq; passim cauillaris. continentia mihi relaxatā fuisse virentiā corporis defraudanti. Tu vō facinus tuū occultū esse putas Im

matturos enim partus euellis o scelista. ⁊ aborsus scisti. vltios conceptus in vtero tuo acutis farmacia suffocans. Et afflicta medea nefandiores perpetrasti cedes. Illam enim ad pueri necem perfidū coniugii induxit laudabilem certaminū edem litonem. Tu vō ppter pulchritudinis speciem. infinitas calamitates operaris meretricula. Desine tandem inhumanitatem tuā occultare. nostrāq; pietatem defraudare. aborsu humanior apud me partus est. Te autē scire volo: terrā etiam a te offensam esse. ⁊ pueri necati penas nō segniter a te exacturam.

moralis Ephestion Thaleti



Perosa auis pauo industriarū auis spectabilitatem sortitus est. magnum quidē in pulchritudine sentiens. quo etiā pulchritudinem ipsam superare videt. Plumas igit vt comā erigit. ⁊ spectabilem aspicientiū pulchritudinem prebet. circulemōq; efficiens figurā celestem imitāe ornatū ⁊ pennarū ocellis stellarum texturā effugit. ⁊ hec quidem industriarū aliuū est consuetudo bona cupientiū. Nō enim inuident. pro dentes ornamentū suū pictoribus. Tu vō tuis resdes vltis ⁊ virtutes tuas abscondis. ⁊ labores immanifestos dimittis. tanta vtilitate nos priuos despiciens. Si igit aliqua sit inuidia in contristando nos irrationabilis est covatus ⁊ promissioni tue longe alienus. Si vō pigricia causa more fuit tunc viro rustico comparatus es. qui multos sudores terre mutauit. ⁊ in estatis vigore nō colligit spicas.

Ruralis Poas Ampelio

b. ij

A Se consonantiā vetulā plangemtis. fluitus ex-
 ultauit: mala nobis petulantia luxurians. totū
 agrū diluit et nouellas vitū plantationes terri-
 biliter submersit: Sed maior i hoc infelicitas est
 q̄ nō vult infaustus hinc recedere. Desiderat em̄ in agro morari
 et de agro meo alieū fecit: fletu dignū videt. Pro vitibus pisces
 seremus miseri. Quando fluuius voluerit venabimur. quādo
 voluerit fame afficiemur. et magnū quoddā mihi donū cōcessis-
 se videt: vtinā estate minime nubibus supplicaremus. ymbrem
 squalentibus nobis concedi. Ita em̄ que possidemus nunq̄ per-
 deremus. nam fluuius scōm sc̄psum molestus est. Si dō etiam
 pluuie abundauerint igne sunt immodestiores: et fremit⁹ nulla
 moderancia cohercet.

Amatoria Salatea thetidi.

Audo providentiam tuam. et expertissimam approbo
 quasi enim ex tripode quodam pythico futura mihi
 narraſti. Et lineē acuius profunda ac abdita consi-
 derasti. Calimachus nos derelinquit: euolauit eleuatus acu-
 tissimus fastidij pennis: fugit nos pessimus. et facieras desiderij
 dixi ipsi factus est. Tu plerumq̄ me admonuisti. Iuramētis ne
 crederis Salatea. amanti nihil iuramētis promptius est. amā-
 tes em̄ iuuenes voluptatibus inebriant et priuant recto cōsilio
 et agunt et loquunt quicquid iusserint cupidines. nō em̄ compos
 habent negotiorū suoz desiderij. incredulitas sine securio: est.
 et ad deceptionē iuramentū sophista est fidedignissimus.

Moral. themistodes Chrysippo

A quo sapientia etiā in fabulis celebrat aegedū Chry-
 sippo: narrabo tibi fabulā nō inhonestā: proficiscēbā
 olim ad iouem aues: et olympū proficiebant duce.

Contristabat em̄ aues carentia principatus. et magno quōdam
 bono prefectura carebant. propter quod multā habebant con-
 fusionem. Innuie igitur iupiter et consultum opus fuit. deditq̄
 supplicantiibus magnū donū. regalis videlicet dignitatis postu-
 larionē. Abandauit itaq̄ auibns in stagna ac fontes proficisci.
 et sordes suas abluere vt principatus approbationē aquis con-
 sideret. Erat em̄ eminentia pulchritudinis apud iouem preferē-
 da. Lauabant ergo aues. postea ad iouem denuo reuertū. et su-
 um queq̄ ornatū ostendebat. Pica dō ppriā deformitatem ca-
 uēs nature artificij deſraudauit. alieno ornatū suū exornās in-
 decentiā. Sed deprehendit turpitudinē noctua et fictū ornatū
 manifestauit. cognosceus em̄ ppriā pennā vt ppriā abstulit et
 ceteris auibns exemplū dedit. vt queq̄ ppriā auferret. Et fa-
 cta est denuo pica pica. Hec fabula Chrysippe veritatē admo-
 dū proclamat. magnā nobis sapientiā differens Ita em̄ mor-
 tales nihil hic possidemus ppriū. Sed uiuentes quidē ad modi-
 cum temp⁹ ficto priuabimur ornatu. Abortui em̄ priuabimur
 his que nostra nō sunt. Contemne igit diuicias et corpus. Sed
 rei immortalis curā habeto anime. hec em̄ eterna et immorta-
 lis. illa dō mortalia et ad modicū nostra sunt.

Ruralis. mironides moschioni

A rator em̄ bouem Licanie cōcessi. nō enim habe-
 bat alterū iugo comparem. promisit autē et ipse
 Licanias Taurū suū mihi daturū. Bouē em̄ ca-
 rebam et ego. Nam optimus mihi taurus perie-
 rat. dū seu a illa pestis inſet pascuis. Ille autē bonus Licanie
 as pacta fregit et donec intentio eius proficeret amare opinio-
 nes videbat. Ego autē tyrannicam illius sententiā lugeo. Rē

b iij

em inquit aratores bolles habeo, sed aratroz temp^o et lā num
preterijt. Tribunal igitur a: uersus Licaniā armabo, z iudices
preficiā vn̄uersum prediū, z deceptionis illius sustinebit sentē-
tiam, z immodestos admonebo vt a masticia abstineant vni^o ho-
minis destructione modestie p̄ceptorē habentes.

Amatoria. Erasmi^o Lisistrato.

Erudūt hoies amores: z sub luna degētes in ser-
uitutē redigunt pueri atate: vt quid etiam p̄cto-
ribus credimus: vt inā hostem ip̄m videre liceret
Ita em̄ iaculār es sagittarent z ipsi cupidines, sed
docipso maiore afficitur iniuria q̄ etiā inimicos ignoram^o qua-
les secundū naturā sint. Huiusmodi sane improuisa passione im-
pliciti sumus. Melanipem a Diodoro ornatam plane desidero
neq; somniū vn̄q; mulieris cōtemplatus, sed solū q̄ ab aliquo
audierim placere eā mirabiliter z vulneratus sum animo nul-
lā ab oculis iniuriā passus q̄ pati cōsueuerūt Lyssistrate. Nunc
aut̄ facti sunt mihi oculi etiā aures, tanta cupidinū vis potuit.
Sine igit̄ erimus st. siue fantasia quedā q̄ de his dicit nō scio
neq; em̄ vnus ad veritatē fide dignus testis extat. Doleo tamē
animo: z nō amatā amo. Et repentina turbatione p̄nentiū
me esse video, amatū illud v̄sum nō fuit, z sola opinio amoris
habebat essentiam.

Moralis Enriades. Timoni

Romittis multa z pauca facis, linguam habes
em̄hentiore operibus. Si v̄o iactantia verboz
apud te reputat: p̄ctois lingua tua sunt potē-
tiores: talia fingentes tabulis qualia facere na-
tura nō potest. Si v̄o gaudere putas, auditores p̄missionibus

ad modicū quibē letificas, cōtristas aut̄ postea tanto gratius.
Quonia etia optima somnia nō em̄ letificant nos dormientes
quantū euigilantes cōtristant: spes em̄ tota cū somno abluir.
Cōuenientia igit̄ lingue tue negocia adhibeto: ne amicus obio
habearis mendax, z inimicis materiā vituperij p̄beas tanq̄
veritatis expers.

Ruralis. Tetigon. Orthigon

Quandē o miser vestē detraxisti z perices em̄isti
Quū tibi malū fuit, vino etiā Cyclopis oculum
em̄isse aiunt Elissem, Iudeoz n̄ll gallinas colle-
geris, tecū precipitabo meipsum, puerū em̄ sceler-
tū viuere res est difficilis. Si aut̄ filius ante patrē sepulchrum
sibi vendicet int̄ollerabile magis est.

Amatoria Thetis. Anaxarcho

Qu potes Thetidem simul z Salameam amare.
nō em̄ certant desideria. Nam amor nō patit, sed
neq; duplicē induces amorē. Sicut em̄ terra du-
obus solibus vegetari nō potest. Ita vna anima
duas flammas amatouras nō tollerat.

Moralis Socrates Platoni

Iuriā quidē nullus afficit. Sed quisq; v̄ctro sibi
ip̄i iniuriā inferit. Virtutis em̄ z v̄ctioz imperato-
res sumus. Agrū tuū p̄bilonides abstraxit, idē
dem extra te est, z animū tuū ne quicq; contrista-
uit. Damniū intulit p̄lippus z annulū sibi approp̄iauit. Nul-
lā ip̄e iniuriā passus es, q̄ em̄ possidemus nostrū nō est, filium
tuū abduxerunt barbari, nihil graue passus es. Nō em̄ fecimus

Officium habuisti. nuper tibi non habenti agnatus est. Et iterum non est tuus: cum non sit: sed suus. Itaque iniurias quod homines non fit eis iniuria. Et homericum illum Cyclopem admiratus sum. Nullum enim uolere ait iniuria patienti. Et erat pastoris negatio affirmatio ueritatis.

Ruralis Marathoni. Paganomi.

Mulles tempestates fugiens et intollerabiles ciuitatis tumultus hunc agrum conduxi et alterationes animi inuenire sperabam. Sed maiora etiam numquam mala incidi. Hodie enim rubiginem habeo hostemque modo locustas. Interdum etiam grandinem. Primum autem fructus deus. Nam ut inexorabilis tyrannus, et aquas miser uentis permittit, heu me infelicem quo diuertat: quando ruralium laborum reminiscor ciuitatem ceteris amplector: quando ciuitatem urbem amplector ruralia amo et quod presens non est felicius esse presentibus uideat. Vna tristitiam solutio mors est. Siue naturalis sit siue rursus conuersa. Ideo strangulationem mihi pharmaci abhorreo. Stolidum est enim ut infortunati mortem assumant.

Amatoria Pericles. Aspasia

Si dona queris non amas. Ab ueneribus enim non afficiuntur cupidines, et amantes eadem facere docent. Si quis amat dare utique magis quam recipere cogitat. Si vero pecunias stis et propter opes finxisti te amare. Sententia lingua reprehendit que uendit auro uoluptates accipienti.

Moralis Diogenes. Demonito

Artificiosa muliercula. semini nullius secundum naturam perfectionis contemnendus Lydus eunuchus. omnibus enim corporis membris linguas habere pudendas perhibet. Ego autem homericum Ulissem imitatus iacula illius non sentio. Virilis enim res est si mulierum gentis dominos percuciat. Sed quid tibi arrogantius pauca dixerim Diomedem imitatus latrare certe et furere eunuchis congruit. Destituta enim potentia manuum omnia per linguam facere conantur. Amici autem benignitatem nostram multum predicant quod coniciatorum spiritum penis non iniicerimus. Ira enim si asinus lacraisset nunquam utique in ius eius uocaremus. Quod sane modesto imperio promulgatum est.

Ruralis Pramides. Coridoni.

Cras ero conuicia. omnia ad nuptias mihi comparanda sunt: fabae, ciceres. Carice plurime dulcedines et melodia et placentur. Ipse autem porta artificiosam fistulam suauissimas melodias decantaturus. Hosti enim ruralem musicam perissime Coridon. Torum enim uenerem omnino ad uoluptatem monere uolui. que tubali resonantia delectetur.

Amatoria Leander. Philadi.

Non obis insidiantur amores. Ego quidem amoris desiderata autem odit. Quis faciam miser. non equam habentem cupidines lanceam. Tristes hominibus ponderant fletus. Si quis iniquitatem faciunt dei minime uocent. Si autem appellationem non fallunt. iuste agunt. et mihi dolores secundum equitatem distribuant.

Moralis Diogenes Aristarcho

Erat Alexander bucephalo equi-
 tas equus. Nunc autem freno minime obediunt e nar-
 rant, neque manualibus blandimentis demulcenti
 fuisse. Erat enim inmansuetabile animal, et furo-
 re equitari non se permittebat, et erat malum quoddam inaccessibile, et
 versantibus sibi valde metuendum. Quando igitur Alexandrum
 ascensorem sortitus est seuitiam mansuetudini admodum commisce-
 bat, commutans merore fremiculum, et correptus videbatur. Non enim
 licebat Alexandro resistere. Eris igitur Aristarche et tu fortune
 obediens. Non enim Alexander sed fortune bucephalus obe-
 diebat.

Ruralis Poemion Arnoni

Quam uerba rupturam mihi minant, et mulctris haud
 scio quomodo caream. Quapropter da mihi ipse
 mulctras, at ego lac tibi prebeo: pro magnis donis
 paruas gratias recepturus.

Amatoria Chrysozona, Terpan- dro.

Non sperne obiurgantem simul et arguentem, Amone-
 res enim dulcia quidem et oblectamenta recipiunt,
 plagis autem et cicatricibus sepe deformantur. Si vero
 increpationes non tolleris, neque rosam vindemia-
 abis spinam cauens.

Moralis Leonides Perianthro.

Reueritus est etiam priamus senem Theridis filium: canicemque
 in mictu, et patri filium reddidit mortuum, infelicissimo dono

priamum persecutus. Alius quidem audaciam miror, huius autem lau-
 do humanitatem. Esto mihi et tu quoque aiacides, et ceteri miserere la-
 chrimantis, filium mihi viventem reddens. Infelix enim et ego sum
 ut priamus. Quum enim pueri hostis non sis mitto ad te nuncius
 litteras epistole lachrimis non nigro imprensus. Si vero et tu hu-
 manitatem tuam laudari desideras: petita donum presentiat. Sin au-
 tem nec ratio apud te dominatur, sed furor et contristatio pollet:
 paululum quidem letaberis, Tristaberis autem magis solidi furoris
 magnas etiam penas pensurus.

Ruralis Calamon Spironi

Si iustus esse uoluisti: ciuilibus tumultibus absti-
 ne. Si vero causidicorum fori et tribunalium occupatio-
 nem habes: dimitte ligonem, calamumque summens et
 chartas, perge malo omnino. Non enim calumniatores
 et uiri iudices assidue calamitantes rusticorum republica admittit

Amatoria Rodolea Ipsipile.

Regnum hesternam nocte perambulabam, amatoremque
 tuum cum Chryspayidi, luminabatque puer et iuncta
 amicicie anus erat abrotonum. Quum autem lenam
 salutarem abhorretus es amator tuus, ut in ob-
 scuro res gesta lateret, igitur neque iuranti neque adulteri crede est
 enim utrobique grauis lingue fallacia.

Moralis Socrates Cleoni.

Quando luppi magnam circumuenerint praedam tunc post-
 saturitatem philosophant tanquam abstinentiam agnorum
 habentes, et ferinos mores quamquam humanitate com-
 mutant, et eximia iusticia facieras ipsa lupos docuit.

Et si ouib⁹ comunicat et pponit donec vter eorum detumescat. Tu vero lupis etiam p⁹udētiores acq⁹uisti mores. et multo maiore avaricie imtēperantiā habes. quando aurū thesauris tuis superhabundans fecerunt. quēadmodū ebriofis cōtingit. Sicut enim quo magis faciunt vino. et ebrietatis intensiōne ebrietate fallūt. Itaq⁹ per summū excessum in contrariū affectū transcendūt exhilarante vino inebriatos et exurente. pelle in temperatā ebrietatem o immodeste. ne contrariā vicissitudinē incidas. p⁹uatus fortuna etiā his que ipa tibi contulit. Talibus em̄ ingratos penis exoripit.

Ruralis Vintha Risoni.

Chrisippus stultius agrū nostrū partē depredat fess. et tuo appropriavit. Stultū aliquid faciēs et temerariū. iniquū perhibet. Si vero tribunalis onus humeris tuis ferre nō potes: dona stultiorū nō admittes. Si autē aliena amas: cito proprijs etiā p⁹uatus lugebis.

Amatoria Medea Jasoni.

Nihil hominibus affectatius. nihil saturabilius amatorio habitu constat. ubi sunt tibi lachrimarū inundationes. que ad pedes nostros profuxerunt. quo p⁹uenerunt mille sermonū illozū genera et submissio verborū atq⁹ humiliatio. p⁹ro certe nec debitores quidem talibus verbis erga creditores vsos unq⁹ fuisse. neq⁹ d⁹ hostiū manibus vulneribus affligunt. Vigiliarū assiduitas transijt: consueta dereliquisti cantica. adhibuisti infinitos nuncios. pacta iuramenta. que per lenocinantes mulieres pepigisti. Ad aliā repente virginē lapsus es. quēadmodū dormitātes sine me

diō ab altera in alterū somniorū materiā transeunt. Laudo p⁹ictores. alatos em̄ cupidines pingunt. et arte res ipas transformant. et figmentis veritatē representant.

moralis Parmenides Ebrisotheni.

Vigilare indefinenter immortalis nature pp⁹rium est. Dormire autē mediocriter nostrū est. ut decet et humanū. Per dormire autē ultra licitū mortuis potius q⁹ viventibus congruit. plurimas Chrysostenes vite tue partes amisisti. Semper em̄ dormis. et hic terminū excessisti ut Ulysses ille homericus extra orbem terrarū errabundus. oceano tanq⁹ dormiante quodā vititur. qui neq⁹ orientē neq⁹ occidentū aspiciat solem.

Ruralis Daphnon Argiro

Frus tue ad meū agrū radices expandūt sub tua potestate terminari nō volentes. et iurisdictionē tuam excedentes fructus mihi cedunt. nam ad mea transfugerunt opera. Et hec est rusticis lex. et antiquis legibus obedito vetule. Si autē cōsuetudinibus nostris cōtradicere vis: tanq⁹ nouū te legislatore et iuuenē rusticorū collegio esse icimus et nostris finibus proscribemus tanq⁹ alienū.

Amatoria Pirrbias Philonidi.

Si amas: ne accuses dilecte deformitatē. non potest em̄ nō cecuciare amatricū anima. Insuperabilis em̄ est amanti affectus. Si vero nō amas. cur lachrimarū et gemis et turbationē tibi ipsi vitro

neam offeris. Iniuria, igitur utriusque afficit. modo enim ut amator concupiscis, modo ut aduersarius abominaris.

moralis Damascus. Antigono.

Socrates vite pignus non habet. pedagogus puero tuo non prohibeatur. pignora autem vite pueri existimantur. quem enim patrem esse natura docuit. hunc etiam pedagogum esse maxime decet. tunc enim experientia discunt pueri naturae habitum et amoris sollicitudines.

Ruralis Lepias Corianno.

Mercentarius eris mihi hora meridiana Corianne sepibus agrum concludam. malos enim viatores habemus. nec possum brutis simul animantibus ac hominibus resistere. lepus vitas: eruce olera destruit. Quid denique de talpae dica. horrendum enim rusticum malum inextinguibile bellum. Propter quod mihi cooperare et laborum particeps esto. Ego quoque in talibus tibi operibus ero morigerus. Ira enim et formices concertationibus mutuis et labore fallunt: et maximos labores perficiunt.

Amatoria. Anthia. Brioni

Omnia muliebri amori subdita sunt. Laidem Diogenes amat. Sostrata Phrygius. philosophiae constantia perijt. castum morem dereliquerunt. celestem dimiserunt constantiam, et sublimem promissionem fellerunt. omnia vana sunt. que antea apud ipsos ad institutionem accuratissime fuerunt. Despectus mihi ludus videtur. virum senem barbaram reuerendam habentem laudatum in castitate puellam meretriculam amare. Ego autem cachino et risum tenere non possum quo

tiens sensibus obliuiscim. multum enim venerunt omnium aetate et amatores vitio fuere dicebant. desiderium immodesti animi amorem distinentes: omnia ferre sapienter. Id autem sperare nimis est presumptuosum. Abulta enim tempus et fortuna potest.

Moralis Sostratus. Lisistrato.

Quom te multis ac mirum in modum admonuerimus. Penelopeis visis sumus texisse velum. Ecce demum etiam fabulosis incipimus sermonibus. si forte tuo sensu dicta proficiant. Infrondescentibus arboribus cicada ventulata tempore caloris resonabat. et suam ipsius armoniam sentiens seipsum delectabat. formica autem messorum sectabatur. et circa aream exercitia faciebat. et terre snubus condebat suos cibos. abijt demum ex aetate sol. aberat autumnus et hyems ubique seuebat. Abijt tranquillitatis libamina soluerat. naute tanquam saluatores suos portus salutabant. et rusticus in aream suam confugit. et formica in cavernas terre. et ex laboribus opportunum habebat cibum supplicabat denique cicada patienti laboris formice ut ei de thesauro suo aliquid impartiret. Illa autem ad cantum cicadae remittebat: copiosum oculi sui effundens risum. et estiva illius cantica obiebat. Quia propter hec quidem ex cantu famem. illa autem ex laboribus delicias conquisiuit. Tibi fabula hec Lisistrata congruit. Pelle igitur oculi nature enim dona deturpabis. si robur et incultam corporis valitudinem doctrina dimissis laboribus excolere neglexeris.

Ruralis Zettigon Porphirioni

Hic vir Coridon et fortune amicus vitas est botris grauantur. piri onusti sunt et decerpi appetunt. oliuae terre in

climbunt et multitudo fructus feraces ramos frangit. prata de
 sa. verū etiā vpor: cū ceteris virū letificat. tot em̄ sunt ip̄i pueri
 vt et danaū et egyptū prolificacione superare videtur. Alius q̄
 dem adheret vberibus. alius ablactatus est. alij serpunt. qui re
 ctū gressum nodū ceperunt. alij balbuciant et ad gressum imi
 tantur. Alij robuste incedunt et bipedem sortiti sunt gressum. fo
 ramīnū instar fistule statūre series ip̄i consequit. Tu x̄o persua
 sisti ne filiola nuberet. Lo: idonī et genui vituperabas repudiā
 admodū ignobilitatē. Heu miser deceptus sum. et leuem habui
 prouidentia. inutilis est hoibus nobilitas. diuicijs em̄ apud om
 nes nihil est prestantius.

Amatoria. Erises Ephestioni

Non amas Didotam. amatorias fauillas ex inxi
 sti. nō em̄ emulationē circa ipsam curas. Lysistras
 eto cōmunicantē videns. amoribus nihil cōtentio
 sus est. quomodo demū amas si dolores huiusce
 modi tam pacifice tolles.

Moralis. Sosrat' Menalippidi

Nero:ū p̄ceptores et institutionū magistri quom
 sint pueri correctionū atq; etiā admonitionum
 susceptui: nimis immodestia eorū refrenam'. Pu
 eros em̄ verbis potius q̄ verberibus terremus.
 Ego autē impudentiā tuā miro. Neq; em̄ magistratuū suppli
 cia metuis: neq; sermones admonitorios auertis. pueris insi
 pientiozem in senectute mentē habes. Isto si vis ad barbarum.
 Quē em̄ nec verba nec verbera corrigere possunt. huius in ex
 hortando malicia ferre nimis est laboriosum ac molestius q̄ sta

buil simū expugare. vel (cotila) totū pelagus atlanticū ex
 haurire

Ruralis. Bubalion Lissibioni

Gregij puer iniuria nos afficit. transgredit enim
 equitans: et sub specie venationis astutiā palleat
 pessimus. neq; enim apud nos lepus est: neq; ea
 prea versat: neq; bubalides: nō cerui. nō q̄o aliū
 venationi idoneū. Carceres em̄ et laqueilepores abigunt. per
 quos etiā capiunt. Lepreolos autē et bubalides vicini rapiunt le
 ones. Sed quid deniq; mille tibi ferarū genera cōnumerē quib'
 nos et iā priuamur. nos em̄ ignauiā. sagacitas autē feras corrip
 pit. Quum igit Lissibie affinitas tibi sit ad iniuriantem abmo
 neto sodalem et quibuscūq; potēs verbis corripere. Scire enim te
 volo. Canibus ip̄m laceratū iri si in agris meis decetero versat
 bitur. Itā em̄ licisca cū catulis agellū meū custodit humanā de
 siderans ad ipem cōprehendere.

Amatoria Pito Hippolito.

Nichitudoine: nō castitatē amplectunt amatores
 Nō enim continere docent cupidines. sed pulchri
 tudine corporis immodestū oculū inuestant. Si
 igit ppter mores podocleā amas. voluptatibus
 etis amores nō dominant. Immodestas enim cogitationes iactu
 lum veneris nō attingit

moralis Eracostenes Arscheni.

Tramenta tanq; olera deuoras. et abeuntiiū strepitus
 expeditus tibi videt esse. et accusatoribus contradicis
 No pessime. lingua quidē iurauit: mens autē nō iurat.

Uidesne q̄ incaſtigata lingua maiorē ſupplicij penaz expectat.
In quibus ſermonibus peccauimus: operibus penā ſuſtinebim⁹
Lingua ūo modēſtā habet: iurare etiā ad veritatē cauens: an
forte leuis tibi res iuſiurandum videretur. immo quocūq; ponde
re impoſitabilis eſt. Hinc etiā Zantalus punitus eſt. Namq;
de numinibus immodēſtā habebat linguam.

Ruralis Genthon. Lozianno

Apprehendi tandem peſſimam vulpeculam ⁊ va
rijs eam nexibus noxiā cuſtodio. ⁊ dignum puto.
Lozianne vt omnes ruſtici in publicū vocent. ⁊ de
hoſte palā triūphem. ⁊ publice penā litat pro mul
tiplicibus iniurijs vnā paſſura punitionem.

Amatoria. Callioppe Laidi.

Quobilo ⁊ cicada Sorigas ornat ur: lanugine nōdum
obumbratus: ⁊ pulchritudine antecellit. ⁊ dementia
illecebras venuſtate ſua nobis proponit. Ego autem
ſenectutē ⁊ morbu ⁊ triſticiā imprimā tabulis. ⁊ ante ianuas pſi
deſpſiſſis ponam: hec enim habebit aliquando pulchritudini ad
uerſantia.

moralis Plato Aricocho

Nenis atq; ſagellis equos dirigimus ⁊ nauigam⁹
aliquando velis nauem pandentes ⁊ aliquando an
choris refrenantes ſuſtinemus. Ita gubernandam
eſſe linguā. Aricoche modo quidē verbis armandā
modo autē ſilentio ſopiciendam.

Ruralis Rodon Lipariſſo.

Lucanos ſterri adēſſe alunt ſalce obſciens lanceā
⁊ mucronē ſabalegdo. ⁊ marcialem exerebo artē
nō enim ſuit nos quieſcere demon. Neſtas mibi
byeme rigentioz eſt. Quid enim eſt bello horri
dus: ſiebam imminente vere: adeo pullulat ager florib⁹. adeo
rebolet mirtis agellus. tam ornate frondeſcit platanus. ⁊ virē
vbiq; ſegetes. omnia mibi ad annonā feſtinant. Sed iniuria nos
baſtes afficiūt: magis em apud eos gladius q̄ aratru deſiderat.
Amatoria Sopater Teſſille.

Nſi venetia voluptatibus ſacietatē natura immi
ſcuſſet ſubditus fuiſſet maſculus feminino ſexui Te
ſſilla: ne igit gloriis meretricula venetis mibi ſag
refriguit. Nō em immortales cupidinis iacula dolores inferū
Moralis. Proclus Archimedi.

Ridendū aiunt polipodu morem. Deuorant em
capillamenta ſua. ⁊ tanq; oportuna obſonia me
bra eoz infelicia. Deuorant igit miſeri partiu ſu
ara comoditatē ⁊ epulari camibus ſuis vident
Anne rantiſſe omib⁹ poliptis eſſe videris. equidē id puto man
feſtiſſimū. Iniuria em affcis nimis inhumaniter patrem tuum:
neq; naturam reuerentiamq; vltionem vt barathrum cauens.
Sed ſiquidem peniteas obliuionē peccatoz maloꝝ habebis in
terceſſorem. Si ūo auaritia erimimū irremediabili ſuroꝝe ſo: ſit⁹
es equa lance numerū tibi compenſabit. Et pteros habebis pa
terne malicie veras imagines ac ſimulachra. Ita enim vipere
partus matrem crudelitate ſuccedunt pregnantem ac enutrien
tam vterū dilaniantes.

Ruralis Elapbon Dorconi

Fertilis ad incrementa pecudum simus est. Ideo ego da mihi pecudū tuarū simū. et recipies ipse mercedem fertilitatis sorba et olera. Et amicitia tuā clarioribus remunerabo gratijs.

Amatoria. Aristoxemus. Polirene.

Amatorijs voluptatibus nihil infirmius. Perfidia sunt labior tuor oscula. in complantatū enim desiderij velocius marcescit. Ego deinceps continentia que apud multos insuavis est acceptabo. Firmior enim perhibetur. et donationibus nuptias emam. Fidē enim meretricaria cruerē difficilima res est.

Moralis Diogenes. Socionis

Morica hec gloriuncula somniū esse sapientibus videtur. et fabulosis fictionibus monstruosius et vilius inconstans. Leupei dens: ludū sonans et veno leuius. hec quidē absentia contristat. aduentus autē magis contristat. cito enim amatores suos decepti. nō te circumuentat fortune tumor. deludit enim homines sicut vult.vana sunt enim vanorum hominū negocia.

Ruralis. Bucolion. Mironidi.

Mepos tuus male fecit. Mironides: rubea lacerna armenta terruit. et optimā precipitavit iuuenecam. Coetanei autem eius calamitatem hanc ludibrio habebant. pycro duabus pedibus vltimus non in-

20
dūlgeto. iuuenes etiā si corripiant inmodesti sunt. Et si inuulseris sunt inmodestissimi.

Amatoria. Pericles Callioppe.

Arginalibus voluptatibus operam dare valde ac nimis difficile est. Ego autem animo segrus quid faciam. Inexorabilis enim cupido iacu tū impulit. Ipsa mihi et cupidini causam inoices. et da mihi decretū humanitatis. Inuiuent enim amores amare quidē suggerentes. comprehendere autem denegantes.

Moralis. Isocrates. Dionisio.

Apparitores et sceptrigeri et precones et altissimorum thronorum extructiones philosophie sunt tenebre. et hec magna virtutum separatio produxit. num ne commutasti fortuna naturam. habes utiqz sacrum perlicium. Abortalem enim habes ab exordio consistentiam. Quis enim hec parua gloriuncula usqz adeo luteo vtri adhaerit. Magna dementia repletus es. et naturalē perdidisti cognitionem. Ita sublimes fortune mobilitates deferere te coegerunt veterem speculationē. et per modestā insaniam aberrare olim tibi eximia humilitas fuit. nunc autē viliis et terrenis fortune montissimus. Ita falsa felicitate abstine. et fugientē fortunam fuges. Perfidiam enim preveniens penitentiam iam nō lues repente irruentem.

Ruralis. Eromiton. Ampeloni.

Non est aliquid miserius rusticis. Trānide afficimur etiam ventorū miseri. perdit nos auster. spicas mihi inane fecit. vitēs deussavit et acinos corrupit. Et tū ius vge-

care aduersaria ipm nō possum. Poteris saltem & securam deſtina-
tuam, ſcutūſgaleā & enſem accepturus & miles ero. & artem per-
mutans ſortem fraudabo.

Amatoria. Leander Calliconio.

Siquid hominibus anro carius eſt oſtende quomodo
maioribus bonis fruicio comparet. Sin autē red-
de quanto ocius mihi gratias. Nō em̄ danaes pul-
chritudinē habes neq; tu venuſtiorē. Neq; Joue ego diſi-
ſum qui auro virginitatem emo.

Moralis Socrates Alcibiadi.

Quam profecto ludi poetici om̄i ſapientia pleni ſunt
Socios Ulissi atres cera obturauisse aiunt quan-
do nauibus ad lascitias syrenas ferebant. Ulissens
do vinculis alligatū fuisse tanq̄ in carcere quodā in-
ſtugabili
Introducunt hic archana philosophie. Sirenas em̄ exiſtimo p̄
inhonestis voluptatibus fuisse poeſim. Et homerū vebemen-
ter admiror comparantē rebus veritatē. Qui auditui noſtro ve-
ritatem ecu poculū nectare dulcius cōmiscuit. tanq̄ vinū poten-
tiſſimū aqua temperando. Ita em̄ neq; ſigmetis decipimur
neq; incomprehenſibili inquisitione inebriamur. Quapropter
cetera quibē impericia, vinculo autē philoſophia declarauit. hunc
ſolū Ulissem dulciſſimi cantus auditio delectauit. & affectum
eius vincula interceperunt. Vicioꝝ em̄ conſideratio philoſophi-
ca virtus eſt. Voluptatū autē refrenatio victorioſus philoſo-
phie trophæus. Quom̄ igit̄ antimache Ulissi erroripreſentia
ta ſimuleſ & marinis turbationibus miſer homo circumnaret.
& nos ſirenarū voluptatū reſonantie negocienſ. & venitorū in-

Rar modo hūc modo illuc inſtent Alecebre. Penelopeſ coniu-
um imitabimur. indiffoluble quoddā ac diuinū virtutū vincu-
lum philoſophiam exercentes.

Ruralis Anchinus Ampelino

Quidem iam inſtant. & vna diſcis plena eſt. Cuſto-
de igitur viam publicam peroprime. & ereticeſm ea-
nem cooperatoꝝem adhibeto. Quatoris enim man-
incontinentes ſunt. & ad iniuriandum ruſticanis ſudoribꝝ prom-
ptiſſime.

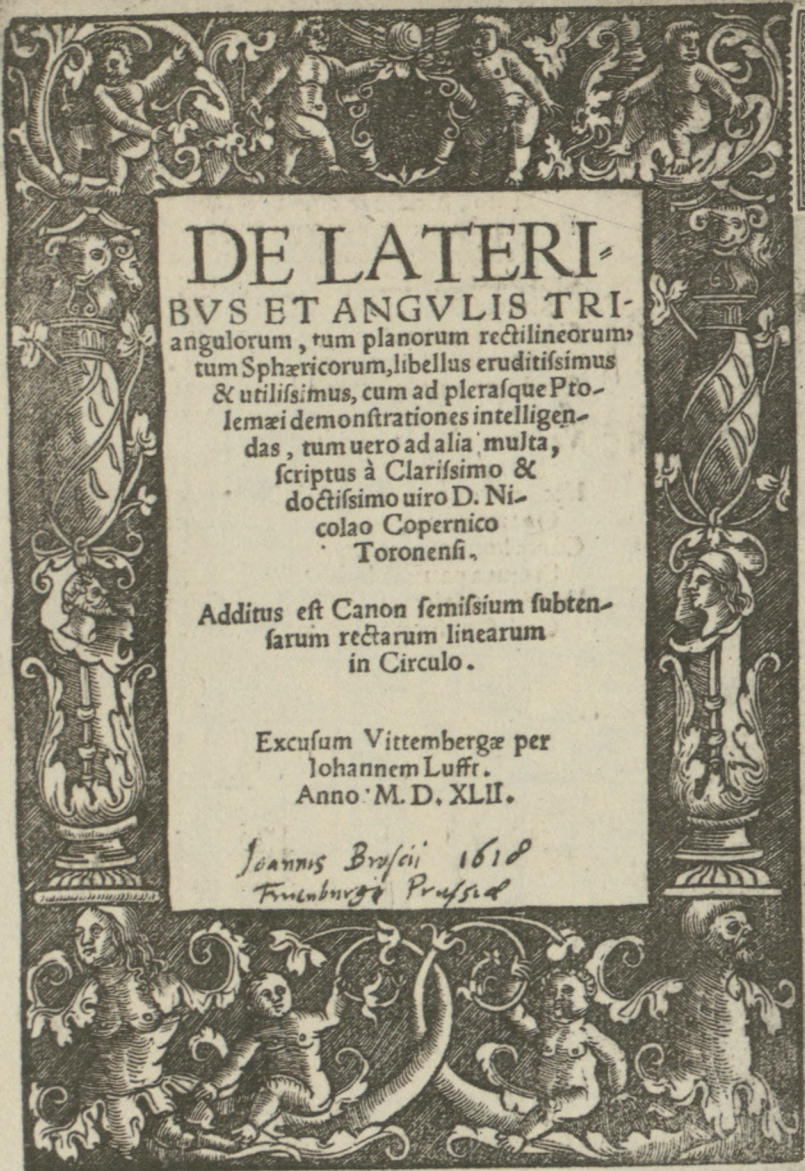
Amatoria Chriſtipa Solipatro

Amaroꝝis reſhibus numine captus eſt Solipa-
tre Antheſam amans. Prudentis oculi ſignū eſt
puellam amare pulchram. Nō ingemiſce pulchri-
tudine victus. A maiorē enim laborum fruicio-
nem habebis amatoriaꝝ lachrimarum blandimentum. Volu-
ptati enim dementia permixta eſt. & delectant conuulſando elu-
pidines. varijs enim paſſionibus veneris ceſtus intextus eſt.

moralis Plato Dionisio

Strifſicia viſ teneri. perambula monumenta. & paſ-
ſionis habebis pharmacū. Et maximas hominū feli-
citates aſpice. pulueris tanq̄ acquirentes leuitatē

Impreſſum Cracouie in domo dñi Johannis hale-
les Anno ſalutis noſtre. M. L. L. L. L. ix.



VIII. b. 103.

DE LATERI-
BVS ET ANGLVLIS TRI-
 angulorum, tum planorum rectilineorum
 tum Sphæricorum, libellus eruditissimus
 & utilissimus, cum ad plerasque Pro-
 lemæi demonstrationes intelligen-
 das, tum vero ad alia multa,
 scriptus à Clarissimo &
 doctissimo uiro D. Ni-
 colao Copernico
 Toronenfi.

Additus est Canon semisium subten-
 sarum rectorum linearum
 in Circulo.

Excusum Vittembergæ per
 Iohannem Lufft.
 Anno M. D. XLII.

Ioannis Brycii 1610
 Frunburgæ Prussiae

Mathes. 416.

Has artes teneris annis studiosa Iuuentus
 Discito, Mensuras quæ numerosq; docent.
 Premia nanque ferēs suscepti magna laboris,
 Ad cælum monstrant hæc tibi scripta uiam.
 Qua patet immensis spacijs pulcherrimus orbis,
 Si metas horum cernere mente uoles.
 Sidera uel quam cœli regione uagentur,
 AËterni cursus quas habeantq; uices.
 Cur Luna inuoluat cæca caligine fratrem,
 Cur Lunæ usuram lucis & ille neget
 Venturos etiam casus quæ fata gubernent
 Quas populis clades astra inimica ferant
 Hęc si nosse uoles, prius est doctrina tenenda,
 Quam breuiter tradunt hæc elementa tibi.
 Cunctq; hominū mentes, quæ cœlo semina ducunt,
 Errent a patria sede domoq; procul,
 Hæc doctrina ipsas terrena mole solutas
 Cœlesti reduces rursus in arce locat.

Bib. Ge. 5443

Bibl. Jac

CANON SVBTENSARVM

	0	1	2	3	4						
1	2505	2509	17743	2604	35192	2907	52616	2505	700467		59
2	5815		180341		353209		529170		701369		58
3	8727		181250		357716		53207		706270		57
4	11596		186158		360523		535980		709172		55
5	14544		189066		363530		537384		712073		55
6	17453		191975		366437		540789		714975		54
7	20362		194883		369344		541694		717876	2501	53
8	23271		197792		372251		546598		720777		52
9	26180		200700		375158		549503	2904	723678		51
10	29088		203608		378064		552407		726579		50
11	31997		205517		380971		555312		729480		49
12	34906		209425		383878		558216		732381		48
13	37814		212333		386785		561120		735282		47
14	40724		215241		389692		564024		738183		46
15	43632		219149		392598		566928		741084		45
16	46541		221057		395505		569832		743985		44
17	49450		223965		398412		572736		746886		43
18	52359		226873		401318		575640		749787		42
19	55268		229781		404225		578544		752688	2900	41
20	58177		232689		407131		581448		755589		40
21	61086		235597		410038		584352		758489		39
22	63994		238505		412944		57216		761389		38
23	66904		241413		415851		590160		764290		37
24	69813		244321		418757		591064		767180		36
25	72721		247229		421663		595967		770090		35
26	75630		250137		424570		598871		772991		34
27	78539		253045		427476		901775		775891		33
28	81448		255953		430382		604678		778791		32
29	84357		258861		433288		607582		781691		31
30	87265		261769		436194		610485		784591		30
	89		88		87		86		85		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM.

	0	1	2	3	4						
31	90174	2909	264677	2908	439100	2906	5113389		787491		29
32	93083		267585		442006		616292		790391		28
33	95992		270493		444912		619196		793291		27
34	98901		273401		447818		622099	2903	796191		26
35	101809		276308		450724		625002		799090		25
36	104718		279216		453630		627905		801990		24
37	107627		282124		456536		630808		804889		23
38	110536		285032		459442		633711		807789		22
39	113445		287940		462348		636614		810688		21
40	116353		290847		465253		639517		813587		20
41	119262		293755		468159		642420		816486	2899	19
42	122171		296663		471065		645323		819385		18
43	125079		299570		473970		648226		822284		17
44	127988		302478		476876		651129		825183		16
45	130896		305385		479781		654031		828082		15
46	133805		308293		482687		656934		830981		14
47	136714		311200		485592		659837		833880		13
48	139622		314108		488498		662739		836778		12
49	142531		317015		491403		665642		839677		11
50	145439		319922		494308		668544		842575		10
51	148348		322830		497214		671447		845474		9
52	151257		325737		500119		674349		848372		8
53	154165		328645		503024		677251	2902	851271		7
54	157074		331552		505929		680153		854169	2898	6
55	159982		334459		508834		683055		857067		5
56	162891		337367		511740		685957		859965		4
57	165799		340274		514645	2905	688859		862863		3
58	168708		343181		517550		691761		865761		2
59	171616		346088		520455		694663		868659		1
60	174529		348995		523360		697565		871557		0
	89		88		87		86		85		

D

CANON SVBTENSARVM

5	6	7	8	9					
1874455	1048178	1221580	2887	1394612	1567218	59			
2877553	1051071	1224467		1397492	1570091	58			
3880250	1033964	1227354		1400373	1572964	57			
4883148	1056857	1230231		1403253	1575837	56			
5886045	1059749	1233128		1406133	1578706	55			
6888943	1062642	2892	1236015	1409013	1581581	54			
7891840	1065534		1238900	1411893	1584453	53			
8894737	1068426		1241788	1414772	1587325	52			
9897634	2897	1071318		2886	1417652	51			
10900531	1074210		1247560	1420531	2879	50			
11903428	1077102		1250446	1423410	1595941	49			
12906325	1079994		1253332	1426289	1598812	48			
13909222	1082886		1256218	1429168	1601684	2871	47		
14912119	1085778		1259104	1432047	1604555	46			
15915016	1088669		1261990	1434926	1607426	45			
16917913	1091561		1264876	1437805	1610297	44			
17920809	1094452		1267791	1440684	1613168	2870	43		
18923706	2896	1097344	2891	1270647	1616038	42			
19926602	1100215		1273532	2885	1446441	2878	41		
20929498	1103126		1276417		1449319		40		
21932395	1106017		1279302		1452197		39		
22935291	1108908		1282187		1455075		38		
23938187	1111799		1285072		1457953		37		
24941083	1114690	2890	1287957		1460831		36		
25943979	1117580		1290841		1463708		35		
26946875	1118471		1293726		1466586	2877	34		
27949771	1123361		1296610	2834	1469463		33		
28952667	1126252		1299494		1472340		32		
29955563	1129142		1302378		1475217		31		
30958458	1132032		1305262		1478094	2869	30		
	84		83		82		81		80

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

5	6	7	8	9					
31961354	2895	1134922		1308146	1480971	28			
32964249		1137812		1311030	1483848	2868	27		
33967144		1140702		1313914	1486724		26		
34970039		1143592		1316798	1489601	2876	25		
35972934		1146482		1319681	1492477		24		
36975825		1149372		1322564	1495353	2883	23		
37978724		1152261		1325447	1498229		22		
38981619		1155151		1328330	1501105		21		
39984514		1158040		1331213	1503981		20		
40987408		1160929	2889	1334096	1506857		19		
41990303		1163818		1336979	1509733	2867	18		
42993198		1166707		1339862	1512608		17		
43996092		1169596		1342744	1515484	2875	16		
44998987		1172485		1345627	1518359		15		
45001882	2894	1175374		1348509	1521234		14		
46004775		1178263		1351392	2882	1524109	13		
47007669		1181151		1354274		1526984	12		
48010563		1184040		1357156		1529859	11		
49013457		1186928	2888	1360038		1532734	10		
50016351		1189816		1362920	2891	1535608	9		
51019245		1192704		1365802		1538482	8		
52022139		1195592		1368683		1541356	7		
53025032		1198480		1371564		1544230	6		
54027926		1201368		1374446		1547104	5		
55030819		1204255		1377327		1549978	4		
56033713	2893	1207143		1380208		1552852	3		
57036606		1210031		1383089		1555725	2		
58039499		1212918		1385970		1558599	1		
59042392		1215806		1388851	2880	1561472	0		
60045285		1218693		1391731		1564345			
	84		83		82		81		80

D ij

CANON SVBTENSARVM

	10	11	12	13	14	
1	1739347	2854 1910945	265 1081961	2252345	2422041	2821 59
2	7442211	1913809	2084307	2255179	2424863	78
3	745079	1916655	2087652	2258013	2427685	57
4	747915	1919510	2090497	2260847	2430507	2821 56
5	750303	1922365	2093342	2263680	2433329	52
6	753667	1925220	2096185	2266512	2436150	54
7	756531	2854 1928074	2099030	2269346	2438971	53
8	759394	1930928	2101874	2272179	2441792	52
9	762258	1933782	2104719	2275012	2444613	51
10	765121	1936636	2107562	2277844	2447434	2820 50
11	767984	1939490	2110405	2280676	2450254	49
12	770847	1942344	2113248	2283508	2453074	48
13	773710	1945197	2116091	2286340	2455894	47
14	776573	1948050	2118934	2289172	2458714	46
15	779437	1950903	2121777	2292004	2461534	2819 45
16	782298	2854 1953756	2124620	2294835	2464352	44
17	785160	1956609	2127462	2297666	2467171	43
18	788021	1959462	2130304	2300497	2469990	42
19	790884	1962314	2133146	2303328	2472809	41
20	793746	1965166	2135988	2306159	2475628	2818 40
21	796608	1968018	2138830	2308990	2478445	39
22	799469	1970870	2141671	2311821	2481264	38
23	802331	2854 1973722	2144512	2314652	2484082	37
24	805192	1976574	2147353	2317483	2486900	2817 36
25	808053	1979425	2150194	2320314	2489717	35
26	810914	2854 1982276	2153035	2323145	2492534	34
27	813774	1985127	2155876	2325976	2495351	33
28	816634	1987979	2158716	2328807	2498168	32
29	819495	2854 1990829	2161556	2331638	2500984	2816 31
30	822355	1993679	2164396	2334469	2503800	30
	79	78	77	76	75	

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

	10	11	12	13	14	
31	825215	1996530	2167236	2337282	2506616	29
32	828075	1999380	2170076	2340118	2509432	28
33	830935	2002230	2172916	2342938	2512248	27
34	833795	2005080	2175755	2345766	2515064	2815 26
35	836654	2819 2007930	2178594	2348594	2517876	25
36	839513	2010780	2181433	2351421	2520690	24
37	842372	2013629	2849 2184272	2354248	2523509	23
38	845231	2016478	2187111	2357077	2526324	2814 22
39	848090	2019327	2189949	2359902	2529138	21
40	850949	2022176	2192787	2362729	2531953	20
41	853808	2025025	2195625	2365555	2534766	19
42	856666	2027874	2198463	2368383	2537580	18
43	859524	2030722	2848 2201300	2371207	2540393	2813 17
44	862382	2033570	2204137	2374031	2543206	16
45	865240	2036418	2206974	2376855	2546019	15
46	868098	2039266	2209811	2379684	2548832	14
47	870956	2817 2042114	2212648	2382508	2551644	13
48	873811	2044962	2215485	2385334	2554458	2812 12
49	876670	2047809	2218322	2388159	2557270	11
50	879527	2050656	2221158	2390983	2560082	10
51	882384	2053503	2223994	2393806	2562894	9
52	885241	2056350	2816 2226830	2396632	2565706	8
53	888098	2059197	2229666	2399456	2568517	2811 8
54	890954	2062043	2232502	2835 2402285	2571328	7
55	893810	2064889	2235337	2405104	2574139	6
56	896666	2067735	2238172	2407927	2576950	2810 4
57	899522	2070581	2241007	2410750	2579760	3
58	902378	2073427	2243842	2413573	2582570	2
59	905234	2076272	2845 2246677	2834 2416396	2585380	1
60	908090	2079117	2249511	2419219	2588190	0
	79	78	77	76	75	

CANON SVBTENSARVM

	15	16	17	18	19	
1	2591000	23092759165	1926499	1092936	6325842	59
2	2593809	2761965	1929280	1095702	3261182	58
3	2596618	2764761	1932067	1098468	3263931	57
4	2599427	2767556	1934842	1101234	3266681	56
5	2602236	2770351	1937623	1103999	3269430	55
6	2605045	2773146	1940403	1106764	3272179	54
7	2607853	2775941	1943183	1109529	3274927	53
8	2610661	2778735	1945963	1112294	3277675	52
9	2613465	2781529	1948743	1115058	3280423	51
10	2616277	2784323	1951523	1117822	3283171	50
11	2619084	2787117	1954302	1120586	3285918	49
12	2621891	2789911	1957081	1123349	3288665	48
13	2624698	2792704	1959860	1126112	3291412	47
14	2627505	2795497	1962638	1128875	3294159	46
15	2630312	2798290	1965416	1131638	3296906	45
16	2633118	2801082	1968194	1134400	3299652	44
17	2635924	2803874	1970972	1137162	3302398	43
18	2638730	2806666	1973750	1139924	3305144	42
19	2641536	2809458	1976527	1142686	3307889	41
20	2644342	2812250	1979305	1145448	3310634	40
21	2647147	2815041	1982081	1148209	3313379	39
22	2649952	2817832	1984857	1150970	3316125	38
23	2652757	2820623	1987633	1153731	3318867	37
24	2655562	2823414	1990409	1156491	3321611	36
25	2658366	2826204	1993185	1159251	3324355	35
26	2661170	2828994	1995960	1162011	3327098	34
27	2663974	2831784	1998735	1164770	3329841	33
28	2666777	2834574	2001510	1167529	3332585	32
29	2669580	2837364	2004284	1170288	3335327	31
30	2672383	2840153	2007058	1173047	3338069	30
	74	73	72	71	70	

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

	15	16	17	18	19	30
	312675186	2842942	3009832	3175805	3340811	29
	322677989	2845731	3012606	3178565	3343553	28
	322680792	2848520	3015380	3181321	3346294	27
	332683595	2851308	3018153	3184079	3349035	26
	352686397	2854096	3020926	3186837	3351776	25
	362689199	2856884	3023699	3189594	3354516	24
	372692001	2859672	3026472	3192351	3357256	23
	382694802	2862459	3029244	3195108	3359996	22
	392697603	2865246	3032016	3197864	3362736	21
	402700404	2868033	3034788	3200620	3365475	20
	412703205	2870819	3037559	3203375	3368214	19
	422706005	2873605	3040330	3206130	3370953	18
	432708805	2876391	3043101	3208884	3373691	17
	442711605	2879177	3045872	3211640	3376429	16
	452714405	2881963	3048643	3214395	3379167	15
	462717204	2884748	3051413	3217150	3381905	14
	472720003	2887533	3054183	3219904	3384642	13
	482722802	2890318	3056953	3222658	3387379	12
	492725601	2893103	3059723	3225412	3390116	11
	502728400	2895888	3062492	3228165	3392852	10
	512731198	2898672	3065261	3230918	3395588	9
	522733996	2901456	3068030	3233671	3398324	8
	532736794	2904240	3070798	3236423	3401060	7
	542739592	2907023	3073566	3239175	3403795	6
	552742389	2909806	3076334	3241927	3406530	5
	562745186	2912589	3079102	3244679	3409265	4
	572747983	2915371	3081869	3247430	3411999	3
	582750780	2918153	3084636	3250181	3414733	2
	592753577	2920935	3087403	3252932	3417467	1
	602756373	2923717	3090170	3255682	3420201	0
	74	73	72	71	70	

CANON SVBTENSARVM

	20	21	22	23	24	
18422914	2738	1863395	1748763	1909589	4070021	7 59
21425667		1889110	1751460	1912666	4072680	7 58
31425400		1591825	1754156	1915343	4075337	6 57
41431113		1594540	1756852	1918020	4077993	5 56
51433865		21597254	1759548	1920696	4080649	5 55
61436597		1599968	1762244	1923372	4083305	5 54
71439325		18602682	1764938	1926048	4085960	5 53
81442060		18605395	1767633	1928723	4088615	5 52
91444791		18608108	1770327	1931398	4091269	4 51
101447522		18610821	1773021	1934072	4093923	5 50
111450253	2730	18615333	1775715	1936746	4096577	4 49
121452983		18616245	1778408	1939420	4099231	3 48
131455713		18618957	1781101	1942093	4101884	4 47
141458442	2729	18621669	1783794	1944766	4104537	2 46
151461171		18624380	1786486	1947439	4107189	4 45
161463900		18627091	1789178	1950112	4109841	4 44
171466629		18629802	1791870	1952784	4112493	1 43
181469357		18632512	1794562	1955456	4115144	4 42
191472085		18635222	1797253	1958128	4117795	1 41
201474813		18637932	1799944	1960799	4120446	2650 40
211477540		18640642	1802635	1963470	4123096	1 39
221480267		18643351	1805325	1966140	4125746	3 38
231482994		18646060	1808015	1968810	4128395	3 37
241485721		18648768	1810704	1971480	4131044	3 36
251488447		18651476	1813393	1974149	4133693	2549 35
261491173		18654184	1816082	1976818	4136341	3 34
271493899		18656892	1818771	1979487	4138989	3 33
281496624		18659599	1821459	1982155	4141637	8 32
291499349		18662306	1824147	1984823	4144284	3 31
301502075		18665012	1826834	1987491	4146932	7 30
	69	68	67	66	65	

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM.

	20	21	22	23	24	
31	1504799	1667718	1829521	1990159	2149579	29
32	1507523	1670424	1832208	1992826	2152226	6 28
33	1510247	1673130	1834895	1995493	2154872	6 27
34	1512971	1675835	1837581	1998157	2157518	5 26
35	1515694	1678541	1840267	2000825	2160163	5 25
36	1518417	1681246	1842953	2003491	2162808	5 24
37	1521140	1683951	1845639	2006156	2165453	4 23
38	1523862	1686655	1848323	2008821	2168097	4 22
39	1526584	1689359	1851008	2011486	2170741	4 21
40	1529306	1692062	1853692	2014150	2173385	3 20
41	1532027	1694765	1856376	2016814	2176028	3 19
42	1534748	1697468	1859060	2019478	2178671	3 18
43	1537469	1700170	1861743	2022141	2181313	2 17
44	1540190	1702872	1864426	2024804	2183955	2 16
45	1542910	1705574	1867109	2027467	2186597	1 15
46	1545630	1708276	1869791	2030130	2189239	1 14
47	1548350	1710977	1872473	2032792	2191880	1 13
48	1551070	1713678	1875155	2035454	2194521	1 12
49	1553789	1716379	1877837	2038115	2197162	2640 11
50	1556508	1719080	1880518	2040776	2199802	2640 10
51	1559227	1721780	1883199	2043437	2202442	2660 9
52	1561945	1724480	1885880	2046097	2205081	2659 8
53	1564663	1727179	1888560	2048757	2207720	2659 7
54	1567380	1729878	1891240	2051416	2210359	8 6
55	1570097	1732577	1893919	2054075	2212997	8 5
56	1572814	1735275	1896598	2056734	2215635	8 4
57	1575531	1737973	1899277	2059392	2218273	7 3
58	1578247	1740671	1901955	2062050	2220910	7 2
59	1580963	1743369	1904633	2064708	2223547	6 1
60	1583679	1746066	1907311	2067366	2226183	6 0
	69	68	67	66	65	

CANON SVBTENSARVM

	25	26	27	28	29	
	14228419	26964386326	26144542497	25914697284	25684850640	254450
	24231455	54388940	44545088	14699852	84853184	358
	34234090	54391554	44547679	14702415	74855727	357
	44236725	54394167	34540270	25904704986	74858270	256
	54239360	54397780	34552860	04707553	74800812	255
	64241994	44399392	24555450	04710179	64863354	154
	74244628	44402004	24558039	25894712685	64865895	153
	84247272	44404616	24560628	94715250	54868436	152
	94249895	34407227	14563216	84717815	54870977	254051
	104252528	34409838	14565804	84720380	54873517	050
	114255161	24412449	14568392	84722944	44876057	253949
	124257785	24415059	26104570979	74725508	44878596	948
	134260425	14417669	04573566	74728071	34881135	247
	144263056	14420278	26094576153	74730634	34883674	246
	154265687	14422887	94578739	64733197	34886212	845
	164268318	14425496	94581329	64735759	24888750	744
	174270949	26104428104	84583911	64738321	24891287	743
	184273579	04430712	84586496	54740882	14893824	742
	194276209	26194433320	84589081	54743443	14896361	641
	204278838	94415927	74591665	44746004	25604898897	640
	214281467	94418534	74594249	44748564	04901433	539
	224274096	94441140	64596833	44751124	25594503968	438
	234286724	84443746	64599416	34753683	94906503	437
	244289352	84446352	64601999	34756242	94909037	436
	254291979	74448957	54604581	24758801	84911571	435
	264294606	74451562	54607163	24761359	84914105	334
	274297233	74454167	54609744	14763917	74916638	333
	284299859	64456771	44612325	14766474	74919171	232
	294302485	64459375	44614906	14769031	74921703	231
	304305111	64461978	34617486	25804771588	64924235	230
	64	63	62	61	60	

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

	25	26	27	28	29	
31	4307736	54464581	34620066	04774144	64926767	129
32	4310361	54457184	34622646	04776700	54929298	128
33	4312986	54469736	24625225	2794779255	44931829	253027
34	4315610	44472338	24627804	84781810	84784365	252926
35	4318234	44474990	24630382	84784365	54934359	025
36	4320858	44477591	14632960	84786919	44936889	252925
37	4323481	34480192	14635538	74789473	34941947	924
38	4326104	34482792	26004638115	74792026	34944476	923
39	4328726	24485392	04640692	64794579	34947004	822
40	4331348	24487992	04643268	64797132	24949532	721
41	4333970	24490591	25994645844	64799684	24952059	720
42	4336592	14493190	94648420	54802236	14954586	719
43	4339212	14495788	84650995	54804787	14957133	718
44	4341833	14498386	84653570	54807338	25504957639	617
45	4344453	26204500924	84656145	44809888	04962165	616
46	4347073	04503582	34658719	44812438	04964690	515
47	4349693	04506179	74661293	34814988	25494967215	514
48	4352312	26194308776	74663866	34817537	94969740	413
49	4354931	94511372	64666439	34820086	94972264	412
50	4357549	84513968	64669012	24822635	84974788	311
51	4360167	84516563	54671584	24825183	84977311	310
52	4362785	84519158	54674150	14827731	74979834	39
53	4365402	74521753	54676717	14830278	74982356	28
54	4368019	74524347	44679298	14832825	64984878	27
55	4370635	64516941	44671869	25704835371	64987399	16
56	4373251	64529535	44684439	04837917	54989920	15
57	4375867	64532128	34687009	04840462	54992441	14
58	4378482	54534721	34689578	25694843007	44994961	25203
59	4381097	54537313	24692147	94845552	44997481	02
60	4383712	54539905	24694716	94848096	45000000	251910
	64	63	62	61	60	

E ij

CANON SVBTENSARVM

	30		31		32		33		34		
1	002519	2519	512874	2493	5301659	2466	448829	2439	594340	2411	59
2	005038	8	55367	2	5304123	6	451263	9	596751	2410	58
3	007556	8	557833	2	5306591	5	453707	8	599161	0	57
4	010074	7	560311	2	5309056	5	456145	8	601571	0	56
5	012591	7	562843	1	5311521	4	458583	7	603981	2409	55
6	015108	6	565334	1	5313985	4	461020	6	606392	8	54
7	017624	6	567821	2490	5316449	4	463456	6	608798	8	53
8	020190	6	570315	0	5318913	3	465802	6	611206	8	52
9	022650	5	57280	2459	5321376	3	468238	5	613614	7	51
10	025171	5	575294	9	5323839	2	470763	5	616021	6	50
11	027686	4	577783	8	5326301	2	473198	4	618427	6	49
12	030200	4	580271	8	5328763	1	475632	4	620833	6	48
13	032714	3	582759	7	5331224	1	478066	3	623239	5	47
14	035227	3	585246	7	5333685	2450	480499	3	625644	5	46
15	037740	3	587733	7	5336145	0	482932	2	628049	4	45
16	040253	2	590220	6	5338605	0	485364	2	630455	4	44
17	042765	2	592706	6	5341065	2459	487796	2	632857	3	43
18	045277	1	595192	5	5343524	9	490228	1	635260	3	42
19	047788	1	597667	5	5345983	8	492659	1	637664	3	41
20	050299	2510	590162	4	5348441	8	495090	2410	640066	2	40
21	052809	0	592646	4	5350898	7	497520	0	642468	1	39
22	055319	0	595130	4	5353355	7	499950	2429	644869	1	38
23	057829	2509	597614	3	5355812	6	502379	9	647270	2400	37
24	060338	9	590097	3	5358268	6	504808	8	649670	0	36
25	062847	8	592580	2	5360724	5	507236	8	652070	2399	35
26	065355	8	595062	2	5363179	5	509664	7	654469	9	34
27	067863	7	597544	1	5365634	4	512091	7	656868	8	33
28	070370	7	590021	2480	5368088	4	514518	6	659266	8	32
29	072877	7	592506	2	5370542	4	516944	6	661664	8	31
30	075384	6	594986	0	5372996	3	519370	5	664062	7	30
	56		58		57		56		55		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM.

	30		31		32		33		34		
31	077890	6	527466	0	5375449	3	521795	5	666459	7	29
32	080396	5	529946	2479	5377902	2	524220	5	668856	6	28
33	082901	5	532425	9	5380354	2	526645	4	671252	9	27
34	085406	5	534904	8	5382806	2	529069	4	673648	5	26
35	087911	4	537382	8	5385258	1	531491	3	676043	5	25
36	090415	4	539860	7	5387709	2450	533916	2	678438	4	24
37	092919	3	542337	7	5390159	0	536338	2	680832	4	23
38	095422	3	544814	6	5392609	2449	538760	2	683226	3	22
39	097925	2	547290	6	5395058	9	541182	1	685619	3	21
40	100427	2	549766	5	5397507	8	543603	1	688012	2	20
41	102929	1	552241	5	5399955	8	546024	2420	690404	2	19
42	105430	1	554716	5	5402403	8	548444	0	692796	1	18
43	107931	2500	557191	4	5404851	7	550864	2419	695187	1	17
44	110431	0	559665	4	5407298	7	553283	9	697578	2390	16
45	112931	0	562139	3	5409745	6	555702	8	699968	0	15
46	115431	2499	564612	3	5412191	6	558120	8	702358	2389	14
47	117930	9	567085	2	5415637	5	560538	8	704747	9	13
48	120429	8	569557	2	5418082	5	562956	7	707136	8	12
49	122927	8	572029	2	5419527	5	565373	7	709524	8	11
50	125425	7	574490	1	5421972	4	567790	6	711912	7	10
51	127922	7	576972	1	5424416	3	570206	6	714299	7	9
52	130419	7	579443	2476	5426859	3	572621	5	716686	6	8
53	132916	6	581913	6	5429302	3	575037	5	719072	6	7
54	135412	6	584383	2469	5431745	2	577452	4	721458	6	6
55	137908	5	586852	9	5434187	2	579866	4	723844	5	5
56	140403	5	589321	9	5436629	1	582280	3	726229	4	4
57	142898	5	591789	8	5439070	2440	584693	3	728613	4	3
58	145393	4	594257	8	5441510	0	587106	2	730997	4	2
59	147887	4	596725	8	5443950	0	589518	1	733381	3	1
60	150381	3	599192	7	5446390	2419	591929	1	735764	3	0
	59		58		57		56		55		

CANON SVBTENSARVM

	35	36	37	3	59		
1	738147	2182	880205	2333	6010474	2260	59
2	740529	2	882558	3	6021796	2259	58
3	742911	1	884910	2	6033118	2258	57
4	745292	2180	887262	1	6044440	2257	56
5	747672	0	889613	1	6055762	2256	55
6	750052	0	891964	2150	6067084	2255	54
7	752432	2172	894314	0	6078406	2254	53
8	754811	9	896664	2349	6089728	2253	52
9	757190	3	899013	3	6101050	2252	51
10	759568	8	901361	8	6112372	2251	50
11	761946	7	903709	7	6123694	2250	49
12	764323	7	906056	7	6135016	2249	48
13	766700	6	908403	7	6146338	2248	47
14	769076	6	910750	9	6157660	2247	46
15	771452	5	913096	5	6168982	2246	45
16	773827	5	915442	5	6180304	2245	44
17	776202	4	917787	5	6191626	2244	43
18	778576	4	920132	4	6202948	2243	42
19	780950	4	922476	4	6214270	2242	41
20	783324	3	924820	3	6225592	2241	40
21	785697	2	927163	2	6236914	2240	39
22	788069	2	929505	2	6248236	2239	38
23	790441	1	931847	2	6259558	2238	37
24	792812	1	934189	1	6270880	2237	36
25	795183	2379	936530	0	6282202	2236	35
26	797553	0	938871	3140	6293524	2235	34
27	799923	2169	941211	0	6304846	2234	33
28	802292	9	943551	319	6316168	2233	32
29	804661	9	945890	8	6327490	2232	31
30	807010	8	948228	8	6338812	2231	30
	54	53	52	51	50		

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM

	35	36	37	38	39						
31	5809398	8	5950566	8	6089922	7	6227422	6	6363026	4	29
32	5817766	7	5952904	7	6092229	7	6229695	5	6365270	3	28
33	5814133	6	5955241	6	6094536	6	6231973	5	6367513	3	27
34	5816499	6	5957578	6	6096842	5	6234248	4	6369756	3	26
35	5818865	5	5959914	6	6099147	5	6236522	4	6371999	2	25
36	5821230	5	5962250	5	6101452	4	6238796	3	6374241	1	24
37	5823595	4	5964585	4	6103756	4	6241069	3	6376482	2240	23
38	5825959	4	5966919	4	6106060	4	6243342	2	6378722	0	22
39	5828323	4	5969253	3	6108364	3	6245614	1	6380962	2239	21
40	5830687	3	5971586	3	6110667	3	6247885	1	6383201	9	20
41	5833050	2	5973919	2	6112970	2	6250156	2270	6385440	8	19
42	5835412	2	5976251	2	6115272	1	6252426	0	6387678	8	18
43	5837774	2	5978583	2	6117573	2300	6254696	0	6389916	7	17
44	5840136	1	5980915	1	6119873	0	6256966	2269	6392153	7	16
45	5842497	1	5983246	1	6122173	0	6259235	8	6394390	6	15
46	5844858	2360	5985577	22306	6124473	2299	6261503	8	6396626	6	14
47	5847218	0	5987907	0	6126772	9	6263771	7	6398862	5	13
48	5849578	2359	5990237	2329	6129071	8	6266038	7	6401097	5	12
49	5851937	8	5992566	8	6131369	8	6268305	7	6403332	4	11
50	5854295	8	5994894	8	6133667	7	6270572	6	6405566	3	10
51	5856653	7	5997222	7	6135964	7	6272838	5	6407795	3	9
52	5859010	7	5999549	7	6138261	6	6275103	5	6410022	2	8
53	5861367	7	6001876	6	6140557	6	6277368	4	6412264	2	7
54	5863724	6	6004202	6	6142853	5	6279632	3	6414496	2	6
55	5866080	6	6006528	5	6145148	4	6281895	3	6416728	1	5
56	5868436	5	6008853	5	6147442	4	6284158	2	6418959	2230	4
57	5870791	4	6011178	4	6149740	4	6286420	2	6421185	0	3
58	5873145	4	6013501	4	6152030	3	6288682	1	6423419	2229	2
59	5875499	3	6015826	4	6154323	2	6290943	1	6425648	8	1
60	5877852	3	6018150	3	6156615	2	6293204	0	6427876	8	0
	54	53	52	51	50						

CANON SVBTENSARVM

	40	41	42	43	44	
1	6430104	6562780	6693468	6824111	6948676	1 59
2	6432331	6564975	6695625	6824237	6950767	1 58
3	6434558	6567173	6697782	6826363	6952858	1 57
4	6436785	6569367	6699949	6828489	6954949	2090 56
5	6439011	6571560	6702108	6830614	6957039	2089 55
6	6441236	6573753	6704267	6832738	6959128	8 54
7	6443461	6575945	6706425	6834861	6961216	8 53
8	6445685	6578136	6708582	6836984	6963304	8 52
9	6447909	6580326	6710739	6839107	6965392	7 51
10	6450132	6582516	6712895	6841229	6967479	6 50
11	6452355	6584703	6715051	6843350	6969565	6 49
12	6454577	6586894	6717206	6845471	6971651	5 48
13	6456799	6589082	6719361	6847591	6973736	5 47
14	6459020	6591270	6721515	6849711	6975821	4 46
15	6461240	6593458	6723668	6851830	6977905	3 45
16	6463460	6595645	6725821	6853949	6980000	3 44
17	6465679	6597831	6727973	6856067	6982071	2 43
18	6467896	6600016	6730125	6858184	6984153	2 42
19	6470116	6602201	6732276	6860301	6986235	1 41
20	6472333	6604386	6734427	6862417	6988316	2080 40
21	6474550	6606570	6736577	6864533	6990396	0 39
22	6476766	6608753	6738726	6866648	6992476	2079 38
23	6478982	6610936	6740875	6868762	6994555	9 37
24	6481198	6613118	6743024	6870876	6996634	8 36
25	6483413	6615300	6745172	6872989	6998712	7 35
26	6485628	6617481	6747319	6875102	7000785	7 34
27	6487842	6619661	6749465	6877214	7002866	6 33
28	6490055	6621841	6751611	6879325	7004942	6 32
29	6492268	6624021	6753757	6881436	7007018	5 31
30	6494480	6626200	6755902	6883546	7009093	4 30
	49	48	47	46	45	

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

	40	41	42	43	44	
31	6496692	6628379	6758047	6885656	7011167	4 29
32	6498903	6630557	6760191	6887765	7013241	3 28
33	6501114	6632734	6762334	6889874	7015314	3 27
34	6503324	6634911	6764477	6891982	7017387	2 26
35	6505533	6637087	6766619	6894089	7019459	1 25
36	6507742	6639263	6768760	6896196	7021530	1 24
37	6509950	6641438	6770901	6898302	7023601	2070 23
38	6512158	6643612	6773041	6900408	7025671	0 22
39	6514365	6645786	6775181	6902513	7027741	2069 21
40	6516572	6647959	6777320	6904617	7029810	9 20
41	6518779	6650132	6779459	6906721	7031879	8 19
42	6520984	6652304	6781597	6908824	7033947	7 18
43	6523189	6654476	6783734	6910927	7036014	7 17
44	6525394	6656647	6785871	6913029	7038081	6 16
45	6527598	6658817	6788007	6915131	7040147	6 15
46	6529801	6660987	6790143	6917232	7042213	5 14
47	6532004	6663156	6792278	6919332	7044278	4 13
48	6534206	6665325	6794413	6921432	7046342	4 12
49	6536408	6667493	6796547	6923531	7048406	3 11
50	6538609	6669661	6798681	6925630	7050469	3 10
51	6540809	6671828	6800814	6927728	7052532	2 9
52	6543009	6673994	6802946	6929825	7054594	1 8
53	6545208	6676160	6805078	6931922	7056655	1 7
54	6547407	6678326	6807209	6934018	7058716	2060 6
55	6549606	6680491	6809340	6936114	7060776	0 5
56	6551804	6682655	6811470	6938209	7062836	2059 4
57	6554001	6684818	6813599	6940303	7064895	3 3
58	6556198	6686981	6815728	6942397	7066953	8 2
59	6558394	6689144	6817856	6944491	7069011	7 1
60	6560590	6691306	6819984	6946584	7071068	7 0
	49	48	47	46	45	

LXVIII. 380-381

CANON SVBTENSARVM

	45	46	47	48	49						
1	7073124	2017	7195418	2010	7315521	3	7433394	5	7549004	7	59
2	7075131	7	7197438	2015	7317504	2	7435335	5	7550911	7	58
3	7077216	6	7199457	9	7319486	2	7437284	5	7552818	6	57
4	7079291	5	7201476	8	7321469	1	7439225	4	7554724	6	56
5	7081143	4	7203424	7	7323449	1980	7441173	3	7556630	5	55
6	7083339	3	7205311	6	7325429	6	7443116	2	7558537	4	54
7	7085452	2	7207227	6	7327409	1979	7445053	2	7560439	4	53
8	7087504	2	7209143	6	7329388	9	7447000	1	7562343	3	52
9	7089556	1	7211059	5	7331367	8	7448941	1	7564246	2	51
10	7091607	1	7212974	4	7333345	7	7450882	1940	7566148	2	50
11	7093658	2050	7214888	3	7335322	6	7452822	1939	7568050	1	49
12	7095708	2049	7216801	3	7337298	6	7454761	8	7569951	1900	48
13	7097757	9	7218714	3	7339274	6	7456699	8	7571851	0	47
14	7099806	8	7220627	2	7341250	5	7458637	7	7573751	1899	46
15	7101854	8	7222539	2	7343225	4	7460574	7	7575650	8	45
16	7103902	7	7224451	1	7345199	4	7462511	6	7577548	8	44
17	7105949	6	7226362	2010	7347173	3	7464447	5	7579446	7	43
18	7107995	6	7228272	2009	7349146	2	7466382	5	7581343	7	42
19	7110041	5	7230181	8	7351118	2	7468317	4	7583240	6	41
20	7112086	5	7232089	8	7353090	1	7470251	3	7585136	5	40
21	7114131	4	7233997	7	7355061	0	7472184	3	7587031	4	39
22	7116175	3	7235904	7	7357031	1970	7474117	2	7588925	4	38
23	7118218	3	7237811	7	7359001	1969	7476049	2	7590819	4	37
24	7120261	2	7241718	6	7360970	9	7477981	1	7592713	3	36
25	7122303	1	7243624	5	7362939	8	7479912	1990	7594606	2	35
26	7124344	1	7245529	4	7364907	7	7481842	1929	7596498	1	34
27	7126385	2040	7247433	4	7366874	7	7483771	9	7598389	1	33
28	7128425	0	7249337	4	7368841	6	7485700	9	7600280	0	32
29	7130465	2039	7251241	3	7370807	6	7487629	8	7602170	1890	31
30	7132504	9	7253144	2	7372773	5	7489557	7	7604060	1889	30
	44		43		42		41		40		

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

	45	46	47	48	49						
31	7134543	2038	7255746	1	7374738	4	7491484	6	7605949	8	29
32	7136581	7	7257747	1	7376702	4	7493410	6	7607837	8	28
33	7138618	6	7259748	1	7378666	3	7495336	6	7609725	7	27
34	7140655	5	7261749	2000	7380629	3	7497262	5	7611612	6	26
35	7142691	4	7263749	1999	7382592	2	7499187	4	7613498	6	25
36	7144727	3	7265745	3	7384554	1	7501111	3	7615384	5	24
37	7146762	2	7267746	8	7386515	1960	7503034	3	7617269	4	23
38	7148796	4	7269744	7	7388475	0	7504957	2	7619153	4	22
39	7150830	3	7271741	6	7390435	1959	7506879	2	7621037	3	21
40	7152863	2	7273737	6	7392394	9	7508801	1	7622920	2	20
41	7154895	2	7275733	5	7394353	8	7510722	1920	7624802	1	19
42	7156927	1	7277728	4	7396311	7	7512642	1919	7626683	1	18
43	7158958	1	7279722	4	7398268	7	7514561	9	7628564	1	17
44	7160989	0	7281716	4	7400225	6	7516480	8	7630445	1880	16
45	7163019	2030	7283710	3	7402181	6	7518398	8	7632325	1879	15
46	7165049	2029	7285703	2	7404137	5	7520316	7	7634204	8	14
47	7167078	8	7287695	2	7406092	4	7522233	6	7636082	8	13
48	7169106	8	7289687	1	7408046	4	7524149	6	7637960	8	12
49	7171134	7	7291678	1990	7410000	3	7526065	5	7639838	7	11
50	7173161	6	7293668	0	7411953	2	7527980	4	7641715	6	10
51	7175187	6	7295658	1989	7413905	1	7529894	4	7643591	5	9
52	7177213	5	7297647	8	7415856	1	7531808	3	7645466	5	8
53	7179238	5	7299635	8	7417807	1	7533721	3	7647341	4	7
54	7181263	4	7301623	7	7419758	1950	7535634	2	7649215	4	6
55	7183287	3	7303610	7	7421709	1949	7537546	1	7651088	3	5
56	7185310	3	7305597	6	7423657	8	7539457	0	7652961	2	4
57	7187333	2	7307583	5	7425605	8	7541367	0	7654833	1	3
58	7189355	2	7309568	5	7427553	8	7543277	1910	7656704	1	2
59	7191377	1	7311553	4	7429501	7	7545187	1909	7658575	1870	1
60	7193398	0	7313537	4	7431448	8	7547076	8	7660445	1869	0
	44		43		42		41		40		

F ij

CANON SVBTENSARVM

	50	51	52	53	54		
1	7662314	1850 7773290	1810 7881898	1790 7988105	1750 8091879	8	59
2	7664133	2 7775120	1820 7883688	1760 7989859	1740 8093588	8	58
3	7666011	8 7776949	8 7885477	9 7991604	8 8095298	8	57
4	7667919	7 7778777	8 7887265	8 7993352	8 8097004	7	56
5	7669736	6 7780605	7 7888954	7 7995100	7 8098711	6	55
6	7671552	5 7782432	6 7890841	6 7996847	6 8100417	5	54
7	7673357	5 7784258	6 7892627	6 7998593	6 8102122	5	53
8	7675182	4 7786084	5 7894413	5 8000339	5 8103827	4	52
9	7677046	4 7787909	4 7896198	5 8002084	4 8105531	3	51
10	7678910	3 7789733	4 7897983	4 8003828	3 8107234	2	50
11	7680773	2 7791557	3 7899767	3 8005571	3 8108936	2	49
12	7682635	2 7793380	2 7901550	2 8007314	2 8110638	1	48
13	7684487	1 7795202	2 7903332	2 8009056	1 8112339	1	47
14	7686359	1860 7797024	1 7905114	1 8010797	1 8114040	1700	46
15	7688418	0 7798845	1820 7906895	1 8012538	1740 8115740	1699	45
16	7690278	1819 7800665	0 7908676	1780 8014278	1730 8117439	8	44
17	7692137	9 7802485	1819 7910456	1770 8016017	9 8119137	8	43
18	7693995	8 7804304	9 7912235	9 8017756	8 8120835	7	42
19	7695853	8 7806123	8 7914014	8 8019494	8 8122532	7	41
20	7697710	7 7807941	7 7915792	7 8021232	7 8124229	6	40
21	7699566	6 7809758	6 7917569	6 8022969	6 8125925	5	39
22	7701422	5 7811574	6 7919345	6 8024705	5 8127620	4	38
23	7703277	5 7813390	5 7921121	5 8026440	5 8129314	4	37
24	7705132	4 7815205	5 7922896	5 8028175	4 8131008	3	36
25	7706936	3 7817020	4 7924671	4 8029909	3 8132701	2	35
26	7708839	3 7818834	3 7926445	3 8031642	3 8134393	1	34
27	7710692	2 7820647	2 7928218	2 8033375	2 8136084	1	33
28	7712544	1 7822459	2 7929990	2 8035107	1 8137775	1690	32
29	7714395	1 7824278	1 7931762	1 8036838	1 8139465	0	31
30	7716246	1850 7826082	1810 7933533	1770 8038569	1730 8141155	1689	30
	39	38	37	36	35		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM

	50	51	52	53	54		
31	7718096	1849 7827892	1810 7935303	1770 8040299	1729 8142844	8	29
32	7719949	9 7829762	1809 7937073	1769 8042028	9 8144532	8	28
33	7721794	8 7831511	9 7938842	8 8043757	8 8146220	7	27
34	7723642	8 7833330	8 7940611	8 8045485	7 8147907	6	26
35	7725490	7 7835128	7 7942375	7 8047212	6 8149593	5	25
36	7727337	6 7836935	6 7944145	6 8048938	6 8151278	5	24
37	7729183	5 7838741	6 7945912	6 8050664	5 8152963	4	23
38	7731028	4 7840547	5 7947678	5 8052389	5 8154647	3	22
39	7732872	4 7842352	5 7949443	5 8054114	4 8156330	3	21
40	7734716	3 7844157	4 7951208	4 8055838	3 8158013	2	20
41	7736559	3 7845961	3 7952972	3 8057561	2 8159695	1	19
42	7738402	2 7847764	2 7954735	2 8059283	2 8161376	1	18
43	7740244	1 7849566	2 7956497	2 8061005	1 8163057	1680	17
44	7742085	1 7851368	1 7958259	1 8062726	1720 8164737	1679	16
45	7743926	1840 7853159	1 7960020	0 8064446	0 8166416	8	15
46	7745766	0 7854970	1800 7961780	1760 8066166	1719 8168094	8	14
47	7747606	1839 7856770	1799 7963540	1759 8067885	8 8169772	7	13
48	7749445	8 7858569	9 7965299	3 8069603	8 8171449	7	12
49	7751283	8 7860368	8 7967057	8 8071321	7 8173126	5	11
50	7753121	7 7862166	7 7968815	7 8073038	6 8174802	5	10
51	7754958	6 7863963	6 7970572	6 8074754	6 8176477	4	9
52	7756794	6 7865759	6 7972328	6 8076470	5 8178151	4	8
53	7758630	5 7867555	5 7974084	4 8078185	4 8179825	3	7
54	7760465	4 7869350	5 7975838	5 8079899	4 8181498	2	6
55	7762299	3 7871145	4 7977593	4 8081613	3 8183170	1	5
56	7764132	3 7872939	3 7979347	3 8083326	2 8184841	1	4
57	7765965	2 7874732	3 7981100	2 8085038	1 8186512	1670	3
58	7767797	2 7876525	2 7982852	2 8086749	1 8188182	1669	2
59	7769629	1 7878317	1 7984604	1 8088460	1710 8189851	5	1
60	7771460	1830 7880108	1790 7986355	1750 8090170	1709 8191520	8	0
	39	38	37	36	35		

CANON SVBTENSARVM

	55	56	57	58	59		
1	8193188	16678292002	68388290	38482022	15401573171	7	59
2	8194859	78293628	58389873	38483561	08574668	6	58
3	8196522	68295253	48391456	28485102	15358576164	6	57
4	8198188	68296877	48391038	18486641	58577760	5	56
5	8199854	58298501	38394619	15801488180	88579155	4	55
6	8201519	48300127	28396199	15793489718	78580649	3	54
7	8203183	38301746	18397778	98491255	78582142	3	53
8	8204846	28303367	16208399357	88492791	58583635	2	52
9	8206508	18304987	08400919	88494326	48585127	2	51
10	8208170	18306607	16158402513	78495860	48586619	1	50
11	8209831	16208308226	88404090	68497394	38588110	1490	49
12	8211491	08309844	88405666	58498927	28589600	1489	48
13	8213151	15598311462	78407241	58500459	28591089	8	47
14	8214810	98313079	78418816	48501991	18592577	7	46
15	8216469	88314696	88410390	38503522	15308594064	7	45
16	8218127	78316312	68411963	38505052	08595551	6	44
17	8219784	68317917	48413516	28506582	15298597037	6	43
18	8221440	68319541	48415108	18508111	88598523	5	42
19	8223096	58321155	38416679	18509639	88600008	4	41
20	8224751	48322768	28418250	15708511167	78601492	3	40
21	8226405	38324380	18419820	15698512694	68602975	2	39
22	8228058	38325991	18421389	88514220	58604457	1	38
23	8229711	28327602	16108422957	88515745	58605939	1	37
24	8231363	18329212	08424525	78517270	48607420	1	36
25	8233015	18330822	16098426092	68518794	38608901	1480	35
26	8234666	16208332431	88427652	58520317	28610381	1479	34
27	8236316	16498334039	78429213	58521839	28611860	8	33
28	8237965	98335646	68430788	48523361	18613338	7	32
29	8239614	88337252	68432352	38524882	15208614815	7	31
30	8241262	78338858	58433915	38526402	15198616292	6	30
	34	33	32	31	30		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM.

	55	56	57	58	59		
31	8242909	78340463	48435477	28527921	15191617768	1475	29
32	8244556	68342067	38437039	18529440	88619243	5	28
33	8246202	58343671	38438609	18330958	88620718	4	27
34	8247847	58345274	38440161	15608532476	78622192	3	26
35	8249492	48346877	28441721	15198533993	68623665	2	25
36	8251136	38348479	18443280	88535509	58627137	1	24
37	8252779	28350080	16008444838	88537024	48626608	1	23
38	8254421	18351680	98446396	78538538	48628079	1470	22
39	8256062	18353279	15998447953	68540052	38629549	0	21
40	8257703	16408354878	88449509	58541565	28631019	1469	20
41	8259343	16398356476	78451064	48543077	18632482	8	19
42	8260982	98358073	78452618	48544588	18633956	7	18
43	8262621	88359670	68454172	38546099	08637423	6	17
44	8264259	88361266	68455725	38547609	15108636889	6	16
45	8265897	78362862	58457278	28549119	15098638355	5	15
46	8267534	68364457	48458830	18550628	88639820	4	14
47	8269170	68366051	38460381	18552116	78641284	4	13
48	8270806	58367644	28461912	15508553643	68642748	3	12
49	8272441	48369236	28463482	15498555149	68644211	2	11
50	8274075	38370829	18465031	88556655	58645673	1	10
51	8275708	28372419	15908466579	78558160	48647134	1	9
52	8277340	28374009	08468126	78559654	48648595	1460	8
53	8278972	18375599	15898469673	68561168	38650055	1459	7
54	8280603	18377185	88471219	68562671	28651514	9	6
55	8282234	15108378756	78472765	58564173	28652973	8	5
56	8283864	16298380363	78474310	48565675	18654431	7	4
57	8285493	88181950	68475854	38567176	15008655388	6	3
58	8287121	88183536	58477297	28568676	14998657344	5	2
59	8288749	78185121	58478939	28570175	88658799	5	1
60	8290376	68186706	48480481	18571673	88660254	4	0
	34	33	32	31	30		

CANON SVBTENSARVM VI

	60	61	62	63	64	
1	8551708	1414 8747607	1409 8830841	4 8911385	1319 8992115	4 59
2	8661162	8749016	8832120	4 8912104	8990489	3 58
3	8664615	8750425	8833569	3 8914023	8991762	3 57
4	8668067	1413 8751833	7 8834932	3 8915341	8993035	2 56
5	8671518	1412 8753240	6 8836295	2 8916655	8994307	1 55
6	8663968	1411 8754646	5 8837657	1 8917976	8995578	1270 54
7	8670417	8756051	5 8839018	1160 8919232	8996848	1269 53
8	8671866	8757456	4 8840378	1359 8920607	8998117	9 52
9	8673314	8758860	3 8841737	8 8921921	8999386	8 51
10	8674762	8760263	2 8843095	7 8923234	9000654	7 50
11	8676209	8761665	2 8844452	6 8924546	9001921	6 49
12	8677655	8763067	1 8845809	6 8925858	9003187	6 48
13	8679100	3 8764468	1400 8847165	6 8927169	1310 9004453	5 47
14	8680544	4 8765868	0 8848521	5 8928479	0 9005718	4 46
15	8681988	3 8767268	1359 8849876	4 8929789	1109 9006982	3 45
16	8683431	3 8768667	3 8851230	3 8931098	3 9008243	3 44
17	8684874	2 8770065	7 8852583	3 8932406	8 9009508	2 43
18	8686316	1 8771462	7 8853936	2 8933714	7 9010770	1 42
19	8687757	1440 8772859	6 8855288	1 8935021	6 9012031	1 41
20	8689197	1439 8774255	5 8856639	1350 8936327	5 9013292	1260 40
21	8690636	8 8775650	4 8857989	1342 8937632	4 9014552	1259 39
22	8692074	8 8777044	3 8859338	9 8938939	4 9015811	8 38
23	8693512	7 8778437	3 8860687	8 8940246	3 9017069	7 37
24	8694949	7 8779830	2 8862035	8 8941543	2 9018326	8 36
25	8696386	6 8781222	1 8863383	7 8942848	1 9019584	6 35
26	8697822	5 8782613	1350 8864730	6 8944146	1300 9020838	5 34
27	8699257	4 8784003	0 8866076	5 8945446	0 9022093	4 33
28	8700691	3 8785391	1339 8867421	4 8946746	1299 9023347	3 32
29	8702124	3 8786782	2 8868765	3 8948045	9 9024600	3 31
30	8703557	2 8788171	8 8870108	3 8949344	8 9025853	2 30
	29	28	27	26	25	

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

	60	61	62	63	64	
31	8704989	7 8789559	7 8871451	2 8950642	7 9027105	1 29
32	8706420	1 8790946	6 8872793	1 8951939	6 9028356	1250 28
33	8707851	1430 8792332	5 8874134	1 8953235	5 9029606	0 27
34	8709281	1435 8793717	5 8875475	1340 8954530	4 9030856	1249 26
35	8710710	8 8795102	4 8876815	1339 8955824	3 9032105	8 25
36	8712138	7 8796486	3 8878154	8 8957117	3 9033353	7 24
37	8713565	7 8787869	2 8879492	8 8958410	2 9034600	7 23
38	8714992	6 8799251	2 8880810	7 8959702	2 9035847	6 22
39	8716418	6 8800633	1 8882167	6 8960994	1 9037093	5 21
40	8717844	5 8802014	1330 8883503	5 8962285	1290 9038338	4 20
41	8719269	4 8803394	1379 8884838	4 8963575	1230 9039582	3 19
42	8720693	3 8804773	8 8886172	4 8964864	8 9040825	3 18
43	8722116	2 8806152	8 8887506	3 8966152	8 9042068	2 17
44	8723538	2 8807530	7 8888839	2 8967440	7 9043310	1 16
45	8724960	1 8808907	6 8890171	1 8968727	6 9044551	1240 15
46	8726381	1420 8810283	6 8891502	1 8969913	6 9045791	0 14
47	8727801	0 8811659	5 8892833	1330 8971299	5 9047031	1239 13
48	8729221	1419 8813034	4 8894163	1329 8972584	4 9048270	8 12
49	8730640	8 8814408	3 8895492	9 8973868	3 9049508	8 11
50	8732058	7 8815783	2 8896821	8 8975151	2 9050746	7 10
51	8733475	6 8817155	2 8898149	7 8976433	2 9051983	6 9
52	8734891	6 8818527	1 8899476	6 8977715	1 9053219	5 8
53	8736307	5 8819898	1370 8900801	5 8978996	1280 9054454	4 7
54	8737722	5 8821268	0 8902127	5 8980276	1279 9055688	4 6
55	8739137	4 8822638	1369 8903452	4 8981555	8 9056922	3 5
56	8740551	3 8824007	8 8904776	3 8982833	8 9058155	2 4
57	8741964	2 8825375	8 8906099	3 8984111	7 9059387	1 3
58	8743376	1 8826743	7 8907422	2 8985388	6 9060618	1230 2
59	8744787	1410 8828110	6 8908744	1 8986664	6 9061848	0 1
60	8746197	0 8829476	5 8910065	1320 8987940	5 9063078	1229 0
	29	28	27	26	25	

CANON SVBTENSARVM

65	66	67	68	69					
19064307	12259136638	2	9206188	5	9272928	9	9336846	1	59
29065535	89137820	1	9207321	9	9274017	8	9337887	1	58
39066763	79139001	0	9208456	4	9275105	7	9338928	1040	57
49067990	69140181	1180	9209590	3	9276192	6	9339969	1039	56
59069216	59141361	1179	9210723	2	9277278	5	9341007	8	55
69070441	49142540	3	9211855	1	9278363	4	9342045	7	54
79071669	49143718	7	9212986	11	9279448	4	9343084	7	53
89072889	39144895	7	9214117	1130	9280532	3	9344119	6	52
99074112	29146072	6	9215247	1129	9281615	2	9345155	5	51
109075334	19147248	5	9216376	8	9282697	1	9346190	4	50
119076555	09148423	4	9217504	7	9283778	1	9347224	3	49
129077775	12209149597	3	9218631	7	9284859	1080	9348257	2	48
139078995	12199150770	3	9219758	6	9285939	1079	9349289	1	47
149080214	89151943	2	9220884	6	9287018	8	9350321	1	46
159081432	89153115	1	9222010	5	9288096	7	9351352	1030	45
169082649	79154286	1	9223135	4	9289173	7	9352382	1029	44
179083866	69155457	1170	9224259	3	9290250	6	9353411	9	43
189085082	59156627	1169	9225384	2	9291326	5	9354440	8	42
199086297	59157796	8	9226504	1	9292401	5	9355468	7	41
209087512	49158964	7	9227625	1	9293476	4	9356495	6	40
219088726	39160131	6	9228746	1120	9294550	3	9357521	5	39
229089939	29161297	6	9229866	1119	9295623	2	9358546	4	38
239091151	19162463	5	9230985	8	9296695	1	9359571	3	37
249092362	12109163628	4	9232103	7	9297766	1070	9360595	2	36
259093572	12099164792	3	9233220	7	9298836	1069	9361618	1	35
269094781	99165955	2	9234337	6	9299905	9	9362640	1	34
279095990	89167117	2	9235453	5	9300974	8	9363662	1	33
289097198	89168279	1	9236568	4	9302042	7	9364683	1020	32
299098405	79169440	1	9237682	3	9303109	6	9365703	1019	31
309099613	69170601	1160	9238795	3	9304176	6	9366722	8	30
	24	23	22	21	20				

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM

65	66	67	68	69					
319100819	59171761	1159	9239900	2	9305242	5	9367740	8	29
329102024	49172920	8	9241020	1	9306307	4	9368758	7	28
339103228	49174078	7	9242131	1	9307371	3	9369775	6	27
349104432	39175235	6	9243242	1110	9308434	3	9370791	5	26
359105635	29176391	5	9244352	1109	9309497	2	9371806	4	25
369106837	19177547	4	9245461	8	9310559	1	9372820	4	24
379108038	09178702	4	9246569	7	9311620	1060	9373834	3	23
389109238	12009179856	3	9247676	6	9312680	1059	9374847	2	22
399110438	11999181009	2	9248782	6	9313739	9	9375859	1	21
409111637	89182161	2	9249881	5	9314798	8	9376870	1010	20
419112835	79183313	1	9250993	4	9315856	7	9377880	1009	19
429114032	79184464	1150	9252097	3	9316913	6	9378889	9	18
439115229	69185614	1149	9253200	3	9317969	5	9379898	8	17
449116425	59186763	9	9254303	2	9319024	4	9380906	7	16
459117620	49187912	8	9255405	1	9320079	4	9381913	6	15
469118814	39189060	7	9256506	0	9321133	3	9382919	6	14
479120007	39190207	6	9257606	1100	9322186	2	9383925	5	13
489121200	29191353	6	9258706	1099	9323238	2	9384930	4	12
499122392	29192499	5	9259805	8	9324290	1	9385934	3	11
509123584	19193644	4	9260903	7	9325344	1099	9386937	2	10
519124775	11909194788	3	9262000	6	9326397	1042	9387939	2	9
529125965	11899195931	2	9263096	6	9327440	8	9388941	1	8
539127154	89197073	2	9264192	5	9328488	7	9389942	1000	7
549128342	79198215	1	9265287	4	9329535	7	9390942	999	6
559129529	79199356	1140	9266381	3	9330582	6	9391941	9	5
569130716	89200496	1139	9267474	2	9331628	5	9392940	8	4
579131902	59201635	9	9268566	2	9332673	4	9393938	7	3
589133087	49202774	8	9269658	1	9333717	4	9394935	6	2
599134271	49203912	8	9270749	1090	9334761	3	9395931	5	1
609135455	39205040	5	9271839	1089	9335804	2	9396926	7	0
	24	23	22	21	20				

CANON SVBTENSARVM

	70	71	72	73	74						
1	9397921	4	9456133	6	9511464	8	9563898	849	9613418	1	99
2	9398919	3	9457079	5	9512362	7	9564747	9	9614219	800	98
3	9399908	2	9458024	4	9513259	6	9565595	8	9615019	799	97
4	9400900	1	9458968	3	9514155	5	9566444	7	9615818	8	96
5	9401891	9	9459911	3	9515050	4	9567291	6	9616616	7	95
6	9402882	990	9460854	2	9515944	4	9568137	5	9617413	6	94
7	9403872	939	9461796	1	9516838	3	9568982	4	9618209	6	93
8	9404861	8	9462737	940	9517731	2	9569826	4	9619005	5	92
9	9405849	7	9463677	919	9518623	1	9570670	3	9619800	4	91
10	9406836	6	9464616	9	9519514	0	9571513	2	9620594	3	90
11	9407822	6	9465555	8	9520404	890	9572355	1	9621387	2	89
12	9408808	5	9466493	7	9521294	889	9573196	840	9622179	2	88
13	9409793	4	9467430	6	9522183	8	9574036	839	9622971	1	87
14	9410777	3	9468366	5	9523071	7	9574875	9	9623762	790	86
15	9411760	2	9469301	5	9523958	6	9575714	8	9624552	789	85
16	9412742	2	9470236	4	9524844	6	9576552	7	9625341	8	84
17	9413724	1	9471170	3	9525730	5	9577389	6	9626129	8	83
18	9414705	0	9472103	2	9526615	4	9578225	6	9626917	7	82
19	9415685	980	9473035	2	9527499	3	9579061	5	9627704	6	81
20	9416665	979	9473967	1	9528382	2	9579898	4	9628490	5	80
21	9417644	3	9474898	910	9529264	2	9580730	3	9629275	4	79
22	9418622	7	9475828	939	9530146	1	9581563	2	9630059	4	78
23	9419599	6	9476757	8	9531027	830	9582395	1	9630843	3	77
24	9420575	5	9477685	7	9531907	879	9583226	1	9631626	2	76
25	9421550	5	9478612	7	9532786	8	9584057	830	9632408	1	75
26	9422525	4	9479539	6	9533664	7	9584887	829	9633189	780	74
27	9423499	3	9480465	5	9534541	7	9585716	8	9633969	779	73
28	9424472	2	9481390	4	9535418	6	9586544	7	9634748	9	72
29	9425444	1	9482314	3	9536294	5	9587371	6	9635527	8	71
30	9426415	1	9483237	3	9537169	4	9588197	6	9636305	7	70
					17		16		15		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM

	70	71	72	73	74						
31	9427386	970	9484160	2	9538043	4	9589023	5	9637032	6	19
32	9428356	969	9485032	1	9538917	3	9589847	4	9637858	5	28
33	9429325	8	9485900	920	9539790	2	9590672	3	9638683	4	27
34	9430293	7	9486763	919	9540662	1	9591499	3	9639508	4	26
35	9431260	7	9487624	9	9541533	870	9592318	2	9640332	3	25
36	9432227	6	9488481	8	9542403	869	9593141	1	9641155	2	24
37	9433193	5	9489339	7	9543272	9	9593961	820	9641977	1	23
38	9434158	4	9490196	6	9544141	8	9594781	819	9642798	0	22
39	9435122	3	9491052	5	9545009	7	9595600	9	9643618	770	21
40	9436085	3	9491907	4	9545876	6	9596415	8	9644438	769	20
41	9437048	2	9492761	4	9546742	5	9597231	7	9645257	8	19
42	9438010	1	9493615	3	9547607	5	9598054	6	9646075	7	18
43	9438971	960	9494468	2	9548472	4	9598870	5	9646892	6	17
44	9439931	959	9495320	1	9549336	3	9599685	4	9647708	5	16
45	9440890	9	9496171	9	9550199	2	9600495	4	9648523	5	15
46	9441849	8	9497022	910	9551061	1	9601311	3	9649338	4	14
47	9442807	7	9497872	909	9551922	1	9602126	2	9650152	3	13
48	9443764	7	9498721	899	9552783	860	9602930	1	9650965	2	12
49	9444720	6	9499569	7	9553643	859	9603749	810	9651777	2	11
50	9445676	5	9500416	6	9554502	8	9604559	809	9652589	1	10
51	9446631	4	9501263	6	9555360	7	9605368	9	9653400	760	9
52	9447585	3	9502109	5	9556217	7	9606177	8	9654210	759	8
53	9448538	2	9502954	4	9557074	6	9606985	7	9655019	8	7
54	9449490	1	9503798	3	9557930	5	9607792	6	9655827	7	6
55	9450441	1	9504641	2	9558785	4	9608599	5	9656634	6	5
56	9451392	950	9505483	1	9559639	3	9609403	4	9657440	6	4
57	9452342	949	9506325	2	9560492	3	9610208	3	9658245	5	3
58	9453291	8	9507166	900	9561345	2	9611012	3	9659049	4	2
59	9454239	7	9508006	899	9562197	1	9611815	2	9659852	3	1
60	9455186	7	9508848	9	9563048	850	9612617	1	9660655	2	0
					19		18		17		
					18		17		16		
					17		16		15		

CANON SVBTENSARVM

75	76	77	78	79		
1 9660011	2 9703660	3 9744355	3 9782080	4 9816827	4 59	
2 9660763	1 9704163	2 9745008	2 9782684	3 9817381	3 58	
3 9661514	750 9705063	1 9745660	2 9783287	2 9817934	2 57	
4 9662264	749 9705766	700 9746312	1 9783889	1 9818486	1 56	
5 9663013	8 9706466	650 9746963	650 9784490	600 9819037	510 55	
6 9663761	7 9707165	3 9747613	645 9785090	599 9819587	0 54	
7 9664508	7 9707863	8 9748262	8 9785689	9 9820137	540 53	
8 9665255	6 9708561	7 9748910	7 9786288	8 9820686	8 52	
9 9666001	5 9709258	6 9749557	6 9786886	7 9821234	7 51	
10 9666746	4 9709954	5 9750203	6 9787483	6 9821781	6 50	
11 9667490	3 9710649	4 9750849	5 9788079	5 9822277	5 49	
12 9668233	3 9711343	3 9751494	4 9788674	4 9822872	5 48	
13 9668976	2 9712036	3 9752136	3 9789268	4 9823417	4 47	
14 9669718	1 9712729	2 9752781	2 9789862	3 9823961	3 46	
15 9670459	740 9713421	1 9753423	2 9790455	2 9824504	2 45	
16 9671199	739 9714112	690 9754065	1 9791047	1 9825046	1 44	
17 9671938	9 9714802	689 9754706	640 9791638	0 9825587	1 43	
18 9672677	8 9715491	9 9755346	639 9792228	590 9826128	549 42	
19 9673415	7 9716180	8 9755985	8 9792818	589 9826668	539 41	
20 9674152	6 9716868	7 9756623	7 9793407	8 9827207	8 40	
21 9674888	5 9717555	6 9757260	7 9793995	7 9827744	7 39	
22 9675623	4 9718241	5 9757897	6 9794582	6 9828282	6 38	
23 9676357	4 9718926	4 9758533	5 9795168	5 9828818	6 37	
24 9677091	3 9719610	4 9759168	4 9795753	4 9829354	5 36	
25 9677824	2 9720294	3 9759802	3 9796337	4 9829889	4 35	
26 9678556	1 9720977	2 9760435	2 9796921	3 9830423	3 34	
27 9679287	710 9721659	1 9761067	2 9797504	2 9830951	2 33	
28 9680017	0 9722340	680 9761699	1 9798086	1 9831488	1 32	
29 9680747	729 9723020	679 9762330	610 9798667	0 9832015	0 31	
30 9681476	8 9723699	9 9762960	620 9799247	580 9832540	510 30	
	13	12	11	10		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM.

75	76	77	78	79	F
31 9682204	7 9724378	18 9763589	8 9799827	570 9833079	52
32 9682931	6 9725056	7 9764217	8 9800400	8 9833608	8 2
33 9683657	6 9725733	6 9764845	7 9800984	7 9834136	7 2
34 9684383	5 9726401	6 9765472	6 9801561	6 9834663	6 2
35 9685108	4 9727085	5 9766090	5 9802137	5 9835189	5 2
36 9685832	3 9727760	4 9766723	4 9802712	4 9835714	4 2
37 9686555	2 9728434	3 9767347	3 9803287	4 9836239	4 2
38 9687277	1 9729107	2 9767970	3 9803861	3 9836763	3 2
39 9687998	1 9729779	1 9768593	2 9804434	2 9837286	2 2
40 9688719	720 9730450	670 9769215	1 9805006	1 9837808	1 2
41 9689439	719 9731120	669 9769836	620 9805577	570 9838329	1 15
42 9690158	8 9731789	9 9770456	619 9806147	569 9838850	520 14
43 9690876	7 9732458	8 9771075	8 9806716	9 9839370	519 13
44 9691593	6 9733126	7 9771693	8 9807285	8 9839889	8 12
45 9692309	6 9733793	6 9772311	7 9807853	7 9840407	7 11
46 9693025	5 9734459	5 9772928	6 9808420	6 9840924	6 10
47 9693740	4 9735124	4 9773547	5 9808986	5 9841440	6 9
48 9694454	3 9735789	4 9774159	4 9809551	4 9841956	5 8
49 9695167	2 9736453	3 9774773	4 9810116	4 9842471	4 7
50 9695879	1 9737116	2 9775387	3 9810680	3 9842985	3 6
51 9696590	1 9737778	1 9776000	2 9811243	2 9843498	2 5
52 9697301	710 9738419	660 9776612	1 9811805	1 9844010	1 4
53 9698011	709 9739099	0 9777223	610 9812366	0 9844521	1 3
54 9698720	8 9739759	659 9777833	609 9812926	560 9845032	510 2
55 9699428	7 9740418	8 9778442	3 9813486	559 9845542	509 1
56 9700135	7 9741076	7 9779050	8 9814045	8 9846051	8 4
57 9700842	6 9741733	6 9779658	7 9814603	7 9846559	7 3
58 9701548	5 9742389	6 9780265	6 9815160	6 9847066	6 2
59 9702253	4 9743043	5 9780871	5 9815716	5 9847572	6 1
60 9702957	3 9743700	4 9781476	4 9816272	4 9848078	5 0
	14	13	12	11	10

G iij

CANON SVBTENSARVM

80	81	82	83	84		
19848883	4 877338	4 903085	4 925816	3 945523	3 59	
19849087	3 877792	3 903489	3 926169	2 945826	2 59	
19849590	2 878245	2 903892	2 926521	2 946128	1 57	
4 9850092	1 878697	1 904294	1 926873	1 946429	300 56	
5 9850593	0 879148	0 904697	400 927224	150 946739	299 55	
6 9851093	500 879598	450 905092	399 927574	349 947028	9 54	
7 9851593	499 880048	449 905494	9 927923	8 947327	6 53	
8 9852092	8 880497	8 905891	8 928271	7 947625	8 52	
9 9852590	7 880945	7 906291	7 928618	7 947923	7 51	
10 9853087	6 881392	6 906688	6 928965	6 948218	5 50	
11 9853583	6 881838	6 907084	5 929311	5 948513	4 49	
12 9854079	5 882283	5 907479	4 929656	4 948807	3 48	
13 9854574	4 882728	4 907873	3 929999	3 949100	3 47	
14 9855068	3 883172	3 908266	3 930343	2 949393	2 46	
15 9855561	2 883615	2 908659	2 930685	1 949685	1 45	
16 9856053	1 884057	1 909051	1 931028	1 949976	190 44	
17 9856544	1 884498	0 909442	390 931367	340 950266	289 43	
18 9857035	490 884938	440 909832	389 931707	339 950555	9 42	
19 9857525	489 885378	439 910221	9 932046	8 950844	8 41	
20 9858014	8 885817	8 910610	8 932384	7 951132	7 40	
21 9858502	7 886255	7 910998	7 932721	6 951418	6 39	
22 9858989	6 886692	6 911385	6 933057	6 951705	5 38	
23 9859477	6 887128	6 911771	5 933393	5 951990	4 37	
24 9859961	5 887564	5 912156	4 933728	4 952274	3 35	
25 9860446	4 888000	4 912540	3 934062	3 952557	3 34	
26 9860930	3 888433	3 912923	3 934395	2 952840	2 33	
27 9861413	2 888866	2 913306	2 934727	1 953122	1 32	
28 9861895	1 889296	1 913688	1 935058	1 953403	280 32	
29 9862377	0 889728	410 914069	520 935389	330 953683	279 31	
30 9862856	480 890159	420 914449	370 935719	329 953962	8 30	
	9	8	7	6	5	

IN CIRCULO RECTARVM LINEARVM.

80	81	82	83	84		
31 9863336	479 889588	9 914328	8 9936048	8 9954240	8 29	
32 9863815	8 8899017	8 915206	8 9936376	7 9954518	7 28	
33 9864293	7 8902445	7 915584	7 9936703	6 9954795	6 27	
34 9864770	6 8905872	6 915961	6 9937029	6 9955071	5 26	
35 9865246	6 8909298	5 916337	5 9937355	5 9955346	4 25	
36 9865722	5 8912723	4 916713	4 9937680	4 9955620	3 24	
37 9866197	4 8916147	4 917086	3 9938004	3 9955893	2 23	
38 9866671	3 8919571	3 917459	3 9938327	2 9956165	2 22	
39 9867144	2 8922994	2 917832	2 9938649	1 9956437	1 21	
40 9867616	1 8926416	1 918204	1 9938970	310 9956708	270 20	
41 9868087	0 8929837	0 918575	370 9939290	319 9956978	269 19	
42 9868557	470 8933257	420 918945	369 9939609	9957247	8 18	
43 9869027	469 8936677	419 919314	8 9939928	8 9957515	7 17	
44 9869496	8 8940096	8 919682	7 9940246	7 9957782	7 16	
45 9869964	7 8943514	7 919949	7 9940563	6 9958049	6 15	
46 9870431	6 8946931	6 920316	6 9940879	5 9958315	5 14	
47 9870897	5 8950347	5 920682	5 9941194	5 9958580	4 13	
48 9871362	5 8953762	5 921047	4 9941509	4 9958844	3 12	
49 9871827	4 8957177	4 921411	3 9941823	3 9959107	3 11	
50 9872291	3 8960591	3 921774	2 9942136	2 9959370	2 10	
51 9872754	2 8964004	2 922136	2 9942448	1 9959632	1 9	
52 9873216	1 8967416	1 922498	1 9942759	310 9959893	260 8	
53 9873677	0 8970827	410 922859	360 9943069	0 9960153	259 7	
54 9874137	460 8974237	409 923219	359 9943379	309 9960412	8 6	
55 9874597	459 8977646	9 923578	8 9943688	8 9960670	7 5	
56 9875056	8 8981055	8 923936	7 9943996	7 9960927	6 4	
57 9875514	7 8984463	7 924293	7 9944303	6 9961183	5 3	
58 9875971	6 8987870	6 924650	6 9944609	5 9961438	5 2	
59 9876427	6 8991276	5 925006	5 9944914	5 9961693	4 1	
60 9876883	5 8994681	4 925361	5 9945219	4 9961947	3 0	
	9	8	7	6	5	

CANON SVBTENSARV M

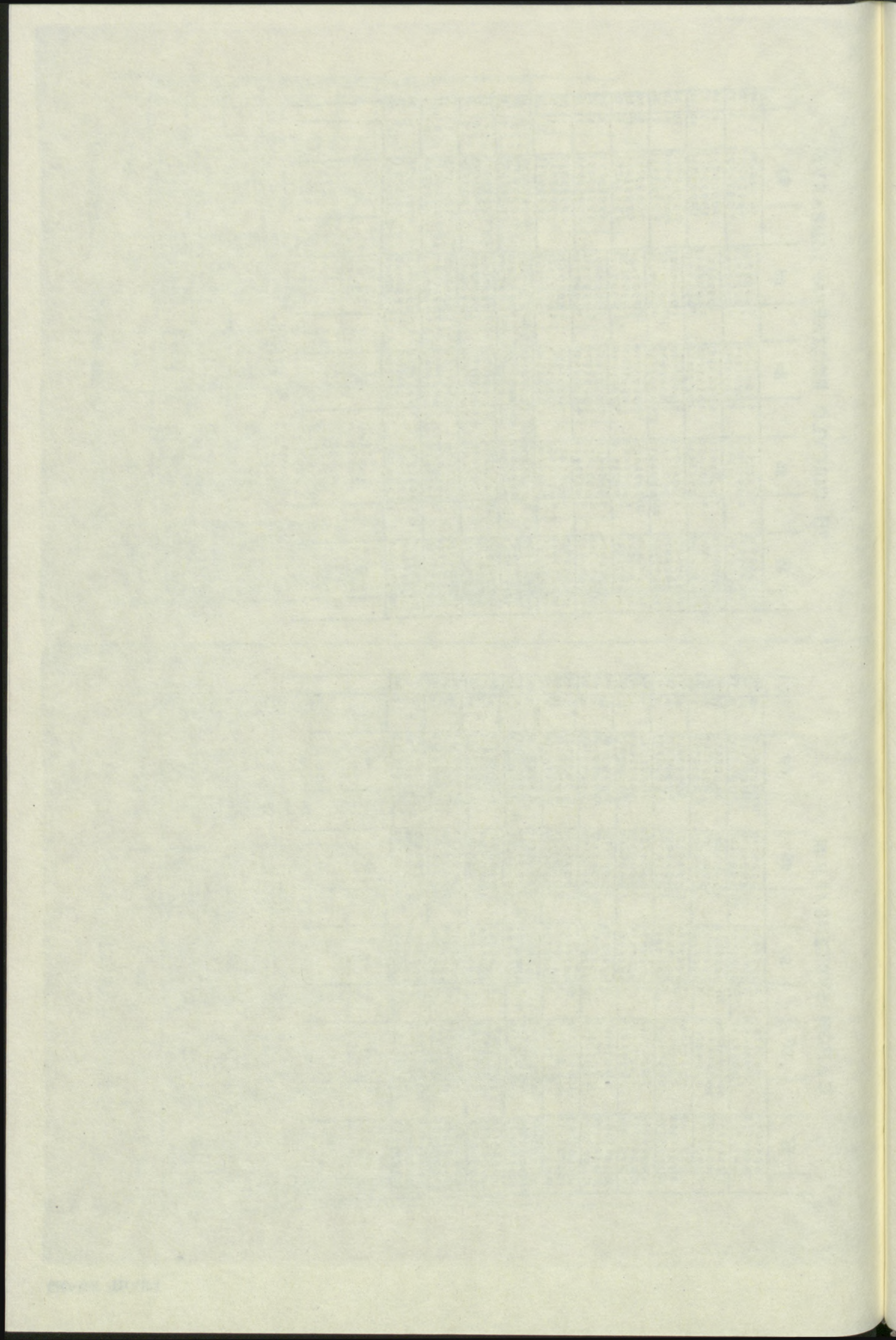
85		86		87		88		89			
1	9962200	2	9975843	2	9986447	1	9994009	100	9998527	49	99
2	9962452	1	9976045	1	9986598	150	9994109	99	9998576	9	58
3	9962703	1	9976246	100	9986748	149	9994208	9	9998625	8	57
4	9962954	230	9976449	199	9986897	8	9994307	8	9998673	7	56
5	9963204	249	9976645	8	9987045	8	9994405	7	9998720	6	55
6	9963453	3	9976843	7	9987193	7	9994502	6	9998766	5	54
7	9963701	7	9977040	6	9987340	6	9994595	5	9998811	4	53
8	9963948	6	9977237	6	9987486	5	9994693	4	9998855	4	52
9	9964194	6	9977433	5	9987631	4	9994787	4	9998899	3	51
10	9964440	5	9977628	4	9987775	3	9994881	3	9998942	2	50
11	9964685	4	9977822	3	9987918	2	9994974	2	9998984	1	49
12	9964929	3	9978015	2	9988061	1	9995066	1	9999025	40	48
13	9965172	2	9978207	1	9988203	1	9995157	90	9999065	39	47
14	9965414	1	9978398	1	9988344	140	9995247	89	9999104	9	46
15	9965655	0	9978589	190	9988484	139	9995336	8	9999143	8	45
16	9965895	240	9978779	189	9988623	8	9995424	3	9999181	7	44
17	9966135	239	9978968	8	9988761	8	9995512	7	9999218	6	43
18	9966374	8	9979156	7	9988899	7	9995599	6	9999254	5	42
19	9966612	7	9979343	7	9989036	6	9995685	5	9999289	4	41
20	9966849	6	9979530	6	9989172	5	9995770	4	9999323	3	40
21	9967085	5	9979716	5	9989307	4	9995854	3	9999356	3	39
22	9967326	5	9979901	4	9989441	3	9995937	2	9999389	2	38
23	9967559	4	9980083	3	9989574	2	9996019	1	9999421	2	37
24	9967799	3	9980268	2	9989706	1	9996101	1	9999452	30	36
25	9968022	2	9980450	1	9989831	1	9996182	80	9999482	29	35
26	9968254	1	9980631	180	9989958	130	9996262	79	9999511	8	34
27	9968495	210	9980811	0	9990056	120	9996341	8	9999549	7	33
28	9968715	229	9980991	179	9990227	8	9996419	7	9999560	7	32
29	9968944	9	9981170	3	9990355	7	9996496	7	9999591	6	31
30	9969173	8	9981348	7	9990482	6	9996573	6	9999619	5	30
	4		3		2		1		0		

IN CIRCVLO RECTARVM LINEARVM.

85		86		87		88		89			
31	9969401	7	9981525	6	9991608	6	9996649	5	9999644	4	29
32	9969628	6	9981701	6	9991734	5	9996724	4	9999668	3	28
33	9969854	5	9981877	5	9991859	4	9996798	3	9999691	2	27
34	9970079	5	9982052	4	9991983	3	9996871	2	9999713	2	26
35	9970304	4	9982226	4	9992106	2	9996943	1	9999735	1	25
	9970528	3	9982399	3	9992228	1	9997014	1	9999756	20	24
37	9970751	2	9982571	1	9992349	1	9997085	70	9999776	19	23
38	9970973	1	9982742	0	9992470	120	9997155	69	9999795	8	22
39	9971194	220	9982912	170	9992590	0	9997224	8	9999813	7	21
40	9971414	219	9983082	169	9992710	119	9997292	7	9999830	6	20
41	9971633	8	9983251	8	9992827	8	9997359	69	9999846	6	19
42	9971851	8	9983419	7	9992944	6	9997425	6	9999862	5	18
43	9972096	7	9983586	6	9993060	5	9997491	5	9999877	4	17
44	9972286	6	9983752	5	9993175	4	9997556	4	9999891	3	16
45	9972502	5	9983917	4	9993290	4	9997620	3	9999904	1	15
46	9972717	4	9984081	4	9993404	3	9997683	2	9999916	1	14
47	9972931	4	9984245	3	9993517	2	9997745	1	9999927	1	13
48	9973145	3	9984408	2	9993629	1	9997806	1	9999938	10	12
49	9973358	2	9984570	1	9993740	110	9997867	60	9999948	9	11
50	9973570	1	9984731	160	9993850	0	9997927	59	9999957	8	10
51	9973781	210	9984891	159	9993960	109	9997986	3	9999965	7	9
52	9973991	209	9985050	9	9994069	8	9998044	7	9999972	6	8
53	9974200	8	9985209	8	9994177	7	9998101	6	9999978	6	7
54	9974408	7	9985367	7	9994284	6	9998157	5	9999984	5	6
55	9974615	7	9985524	6	9994390	5	9998212	4	9999989	4	5
56	9974822	6	9985680	5	9994495	4	9998267	4	9999993	3	4
57	9975028	5	9985835	4	9994599	4	9998321	3	9999996	2	3
58	9975233	4	9985989	4	9994703	3	9998374	2	9999998	1	2
59	9975437	3	9986143	2	9994806	2	9998426	1	9999999	1	1
60	9975640	3	9986295	2	9994908	1	9998477	0	9999999	0	0
	4		3		2		1		0		

FINIS.

Abi. Jaz.



DZIEŁA MIKOŁAJA KOPERNIKA WYDAWANE PRZEZ POLSKĄ AKADEMIEŻ NAUK W PIĘĆSETNĄ ROCZNICĘ URODZIN ASTRONOMA

MIKOŁAJ KOPERNIK DZIEŁA WSZYSTKIE

Tom I. *Rękopis dzieła Mikołaja Kopernika „O obrotach”*. Facsimile. Redaktor tomu Paweł Czartoryski. Wstęp Jerzy Zathej. Technika facsimile Jan Dorociński. Warszawa—Kraków 1972.

Tom II. Mikołaj Kopernik, *O obrotach*. Redaktor tomu Jerzy Dobrzycki. Przekład: Mieczysław Brożek (ks. I), Stefan Oświecimski (ks. II–VI). Komentarz: Aleksander Birkenmajer (ks. I, rozdz. 1–11), Jerzy Dobrzycki (ks. I, rozdz. 12 — ks. VI). Warszawa—Kraków 1976.

Tom III. Mikołaj Kopernik, *Pisma pomniejszych*. Redaktor tomu Paweł Czartoryski. I. Astronomia, trygonometria, medycyna: Jerzy Dobrzycki, Jerzy Drewnowski, Małgorzata Golińska-Gierych, Grażyna Rosińska. II. Przekład listów obyczajowych, sielskich, i miłosnych Teofilakta Symokaty: Paweł Czartoryski, Anna Słomczyńska. III. Pisma monetarne: Marian Biskup, Paweł Czartoryski. IV. Dokumenty działalności administracyjno-gospodarczej i archiwalnej: Marian Biskup, Paweł Czartoryski, Jerzy Drewnowski, Jan Obłąk, Marek Troszyński. V. Listy: Jerzy Drewnowski. Warszawa—Kraków (w druku).

Tom IV. *Rękopisy pism pomniejszych Mikołaja Kopernika. Facsimile źródeł*. Redaktor tomu Paweł Czartoryski. Tablice zebrała Małgorzata Golińska-Gierych, a do druku przygotował Jacek Soszyński. Technikę facsimile opracował Władysław Trojanowski. Warszawa—Kraków 1992.

NICHOLAS COPERNICUS COMPLETE WORKS

Vol. I. *The Manuscript of Nicholas Copernicus' "On the Revolutions"*. Facsimile. Edited by Paweł Czartoryski. Introduction by Jerzy Zathej, translated by Zygmunt Nierada and Erna Hilfstein. Supervised by Edward Rosen. Reproduction technique by Jan Dorociński. London—Warsaw—Cracow, 1972.

Vol. II. Nicholas Copernicus, *On the Revolutions*. Edited by Jerzy Dobrzycki. Translation and commentary by Edward Rosen. London—Warsaw—Cracow, 1978; Baltimore, 1978.

Vol. III. Nicholas Copernicus, *Minor Works*. Edited by Paweł Czartoryski. Translation and commentary by Edward Rosen with the assistance of Erna Hilfstein. London—Warsaw—Cracow, 1985.

Vol. IV. *The Manuscripts of Nicholas Copernicus' Minor Works. Facsimiles*. Edited by Paweł Czartoryski. Tables assembled by Małgorzata Golińska-Gierych and prepared for publication by Jacek Soszyński. Reproduction technique by Władysław Trojanowski. Warsaw — Cracow, 1992.

NICOLAI COPERNICI OPERA OMNIA

Vol. I. *Nicolai Copernici „De revolutionibus”*. Codicis propria auctoris manu scripti imago phototypa. Voluminis edendi tutelam gessit Paulus Czartoryski. Prolegomenis instruxit Georgius Zathy. Praefationem et prolegomena in linguam Latinam verterunt: Iulius Domański (qui et ultimam versionem admovit), Georgius Drewnowski, Andreas Kempfi, Gabriela Pianko, Georgius Wojtczak. Imaginis phototypae conficiendae curam gessit Ioannes Dorociński. Varsaviae—Cracoviae 1973.

Vol. II. *Nicolai Copernici De revolutionibus libri sex*. Edidit Ricardus Gansiniec. Opus postumum retractavit Iulius Domański, Georgio Dobrzycki adiuvante. Commentariis instruxerunt: Alexander Birkenmajer (lib. I, cap. 1–11), Georgius Dobrzycki. Commentarios in linguam Latinam verterunt: Andreas Kempfi (lib. I, cap. 1–11), Georgius Wojtczak (lib. I, cap. 12–14, lib. II), Georgius Danielewicz (lib. III–VI). Varsaviae — Cracoviae 1975.

Vol. III. *Nicolai Copernici Scripta minora* (w przygotowaniu).

Vol. IV. *Nicolai Copernici Scripta minora. Fontium imagines lucis ope depictae*. Voluminis edendi tutelam gessit Paulus Czartoryski. Textus in linguam Latinam vertit Iulius Domański. Tabulas collegit Margarita Golińska-Gierych easque ad impressionem paravit Hiacinthus Soszyński. Tabularum coincidentiarum curam gessit Ladislaus Trojanowski. Varsaviae—Cracoviae 1992.

NICOLAS COPERNIC ŒUVRES COMPLÈTES

Vol. I. *Fac-similé du manuscrit du „De revolutionibus”*. Direction du volume Paweł Czartoryski. Introduction Jerzy Zathy. Traduction française de l'introduction Yvonne Poulle-Drieux (traduction établie sur la version anglaise d'Edward Rosen). Technique de reproduction Jan Dorociński. Paris—Varsovie—Cracovie, 1973.

Vol. II (w wersji francuskiej). *Fac-similés des manuscrits des écrits mineurs*. Edité par Paweł Czartoryski. Traduction française des textes d'introduction Michel-Pierre Lerner et Alain Segonds. Planches réunies par Małgorzata Golińska-Gierych et préparées pour l'édition par Jacek Soszyński. Technique de reproduction Władysław Trojanowski. Paris — Varsovie — Cracovie, 1992.

Komentowany przekład francuski dzieła *O obrotach* w opracowaniu zespołu: Michel-Pierre Lerner, Alain Segonds i Jean-Pierre Verdet ukaże się oddzielnie w wydawnictwie Éditions des Belles Lettres w Paryżu.

НИКОЛАЙ КОПЕРНИК. ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

Том I. *Рукопись произведения Николая Коперника „О вращениях”*. Факсимиле. Редактор тома Павел Чарторыски. Вводная статья Ежи Затей. Русский перевод вводной статьи Иван Николаевич Веселовский (перевод основан на текстах польском и французском). Техническое воспроизведение Ян Дороциньски. Варшава—Краков, 1973.

Том II. Николай Коперник, *О вращениях*. Перевод и комментарий Иван Николаевич Веселовский. Переработал и дополнил Стефан Осьвецимски. Редактор тома Анна Сломчынська. Варшава—Краков, 1986.

Том IV. *Рукописи небольших произведений Николая Коперника. Факсимиле источников*. Редактор тома Павел Чарторыски. Таблицы собрала Малгожата Голинська-Герых. Подготовка таблиц к печати Яцек Сошиньски. Технику факсимиле разработал Владыслав Трояновски. Перевод вступительной части Зофия Орлов-Стшижевска. Варшава—Краков, 1992.



Biblioteka Główna UMK



300043139661

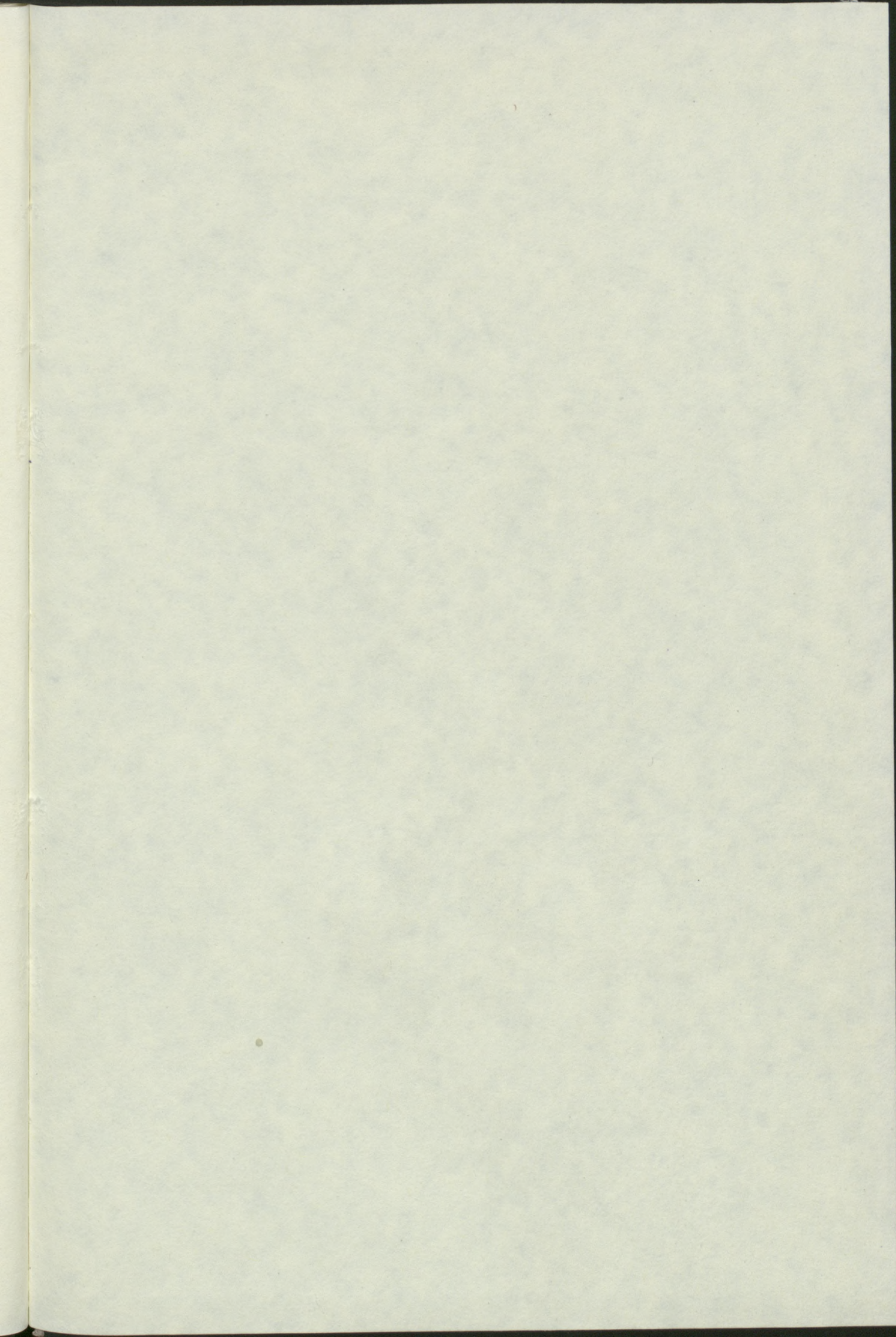
Nakładem Wydawnictwa Naukowego PWN
Warszawa—Kraków 1992

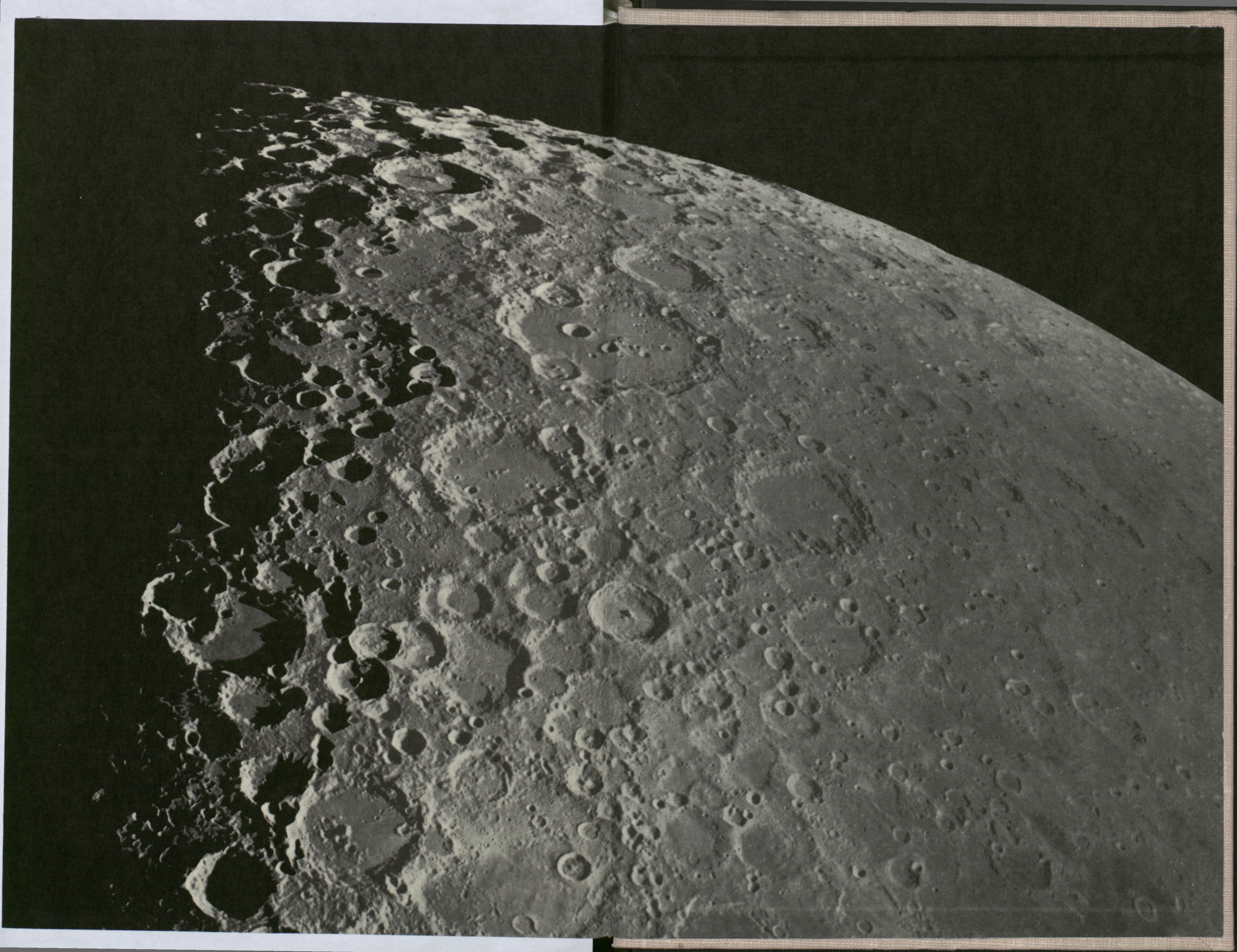
na papierze offsetowym maszynowo gładzonym chamois klasy III 110 g
z Kluczewskich Zakładów Papierniczych SA w Kluczach

Opracowanie graficzne: Stefan Nargiello
Redaktor Wydawnictwa: Maria Bujnowska
Redaktorzy techniczni: Maria Kaniowa, Maryla Czekaj
Korektę przeprowadzał zespół

Ark. wyd. 50,25. Ark. druk. 45,25.

Drukarnia Narodowa w Krakowie





Biblioteka
Główna
UMK Toruń

415802

Biblioteka Główna UMK



300043139661

Biblioteka Uniwersytecka UMK



300043139661

415802